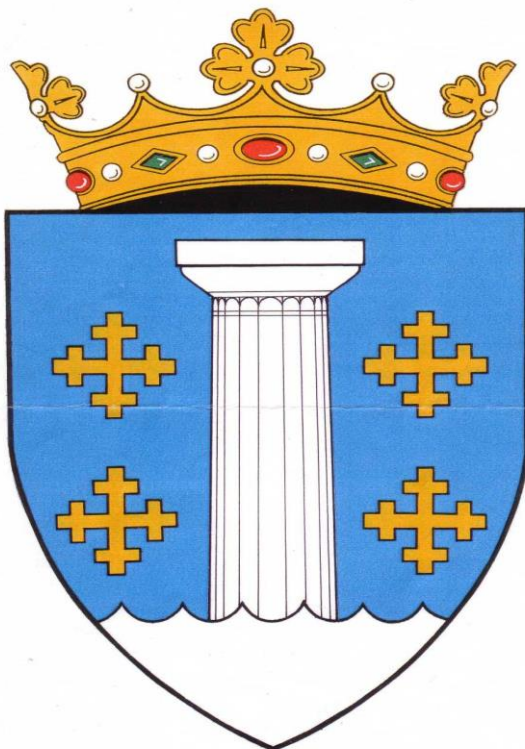

STRATEGIA DE DEZVOLTARE INTEGRATĂ A RAIONULUI REZINA, 2013 – 2020

Proiectul realizat cu suportul companiei de consultanță **Inspiro Consulting**

Inspiro Consulting: MD-2064, Chișinău, Republica Moldova,
strada Valea Dicescu 45, tel.: +373 69 44 86 64, e-mail:
consulting.inspiro@gmail.com

INSPIRO
BRIDGING PERFORMANCE

ECHIPA DE CONSULTANȚI INCE ȘI INSPIRO CONSULTING

1. Stratan Dumitru – expert planificare strategică și dezvoltare regională, Inspiro Consulting, Manager de Proiect;
2. Stratan Alexandru – dr. hab., director INCE;
3. Victoria Clipa - expert Inspiro Consulting/ cercetător științific INCE
4. Găgăuz Olga – cercetător științific INCE;
5. Ignat Anatolie – expert Inspiro Consulting/ cercetător științific INCE;
6. Roșco Anatolie – expert Inspiro Consulting/ expert INCE;
7. Colesnicova Tatiana – cercetător științific INCE;
8. Viorica Popa – expert Inspiro Consulting/ cercetător științific INCE.

GRUPUL DE LUCRU

1. Eleonora Graur – conducătorul grupului de lucru, președintele raionului
2. Botnaru Gheorghe – vicepreședintele raionului
3. Scutaru Livia - vicepreședintele raionului
4. Gobjilă Vasile - Secretarul Consiliului raional
5. Mușinschi Arcadie - Șef Direcție Finanțe
6. Lazari Lidia – Șef- Direcție Invățământ, Tineret si Sport.
7. Artin Boris – Șefu- Direcție Asistență Socială și protecția familiei
8. Postu Eugeniu – Șef- Secție Economie
9. Ciorbă Ion – Șef- Secție Construcție, Gospodărie Comunală și Drumuri
10. Socol Ruslan – Șef- Secție Administrație publică
11. Racu Angela – Șef- Secție Cultură
12. Grădinari Larisa – Șef-Serviciul de proiectare și asistență investițională
13. Ucrainciuc Alexandru - Șeful Serviciului Arhitectură, Relații Funciare și cadastru.
14. Gonciar Iurie – Șef- Serviciului arhivă
15. Rotari Galina – Șef- Oficiul Forței de Muncă
16. Batista Tatiana – Șef- Direcție Casa Teritorială de Asigurări Sociale
17. Cotun Larisa – Șef- Inspectoratul Fiscal de Stat pe raionul Rezina
18. Budurin Ala – Șef- Direcție Statistică pe raionul Rezina
19. Florea Maria - Director IMSP Spitalul raional
20. Popov Silvea - Director IMSP Centru Medicilor de Familie
21. Cheptine Ion – Medic Șef Centru de Sănătate Publică
22. Roșca Ruslan – Șef- Inspecția Ecologică Rezina
23. Vutcarev Petru – Director filiala Rezina-Gaz SRL Orhei-Gaz

Cuprins

1. AUDITUL SOCIO-ECONOMIC AL RAIONULUI REZINA	8
1.1. PREZENTAREA GENERALĂ A RAIONULUI REZINA	9
1.2. CAPACITATEA ADMINISTRATIVĂ A RAIONULUI REZINA	13
1.2.1. CADRUL NORMATIV, ORGANIZATORIC ȘI FUNCȚIONAL AL CONSILIULUI RAIONAL REZINA	14
1.2.2. FINANȚELE PUBLICE LOCALE	23
1.3. CAPITALUL UMAN	30
1.3.1. PROFILUL DEMOGRAFIC A RAIONULUI REZINA	31
1.3.2. FORȚA DE MUNCĂ A RAIONULUI	31
1.4. INFRASTRUCTURA FIZICĂ ȘI TEHNICO EDILITARĂ	45
1.4.1. INFRASTRUCTURA DRUMURILOR ȘI SERVICIILE DE TRANSPORT	46
1.4.2. REȚEAUA DE FURNIZARE A APEI POTABILE ȘI SANITAȚIE	51
1.4.3. INFRASTRUCTURA ENERGETICĂ ȘI MANAGEMENTUL EFICIENȚEI ENERGETICE	58
1.5. SERVICII PUBLICE	63
1.5.1. SALUBRIZAREA PUBLICĂ	64
1.5.2. INFRASTRUCTURA DE PROTECȚIE SOCIALĂ ȘI ASISTENȚĂ MEDICALĂ	67
1.5.3. SISTEMUL EDUCAȚIONAL	86
1.6. DEZVOLTARE ECONOMICĂ	94
1.6.1. MEDIUL DE AFACERI	95
1.6.2. INDUSTRIA	115
1.6.3. AGRUCULTURA	121
1.6.4. INVESTIȚIILE ȘI PROCESUL INVESTIȚIONAL	128
1.7. MEDIUL	134
1.8. TURISMUL	143
1.7.1. POTENȚIALUL TURISTIC AL RAIONULUI REZINA	144
1.9. CULTURĂ ȘI SPORT	156
1.8.1. DOMENIUL CULTURAL	157
2. PROCESUL OPERAȚIONAL DE ELABORARE A PLANULUI STRATEGIC	168
3. PLANUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE INTEGRAT	170

LISTA TABELELOR

TABELUL 1. COMPETENȚELE CONSILIULUI RAIONAL	15
TABELUL 2. LISTA SERVICIILOR PUBLICE LOCALE ORGANIZATE DE CONSILIILE LOCALE	16
TABELUL 3. STRUCTURA ȘI EFECTIVUL APARATULUI PREȘEDINTELUI RAIONULUI ȘI SUBDIVIZIUNILOR DIN SUBORDINEA CR.....	18
TABELUL 4. EVOLUȚIA BUGETULUI RAIONULUI REZINA ȘI A COMPONENTELOR SALE.....	24
TABELUL 5. DINAMICA STRUCTURII VENITURILOR BUGETULUI RAIONULUI REZINA	25
TABELUL 6. EVOLUȚIA CHELTUIELILOR BUGETULUI RAIONULUI REZINA, ÎN PERIOADA 2011-2012	27
TABELUL 7.EVOLUȚIA CHELTUIELILOR BUGETULUI RAIONULUI, MIL. MDL.....	27
TABELUL 8. NUMĂRUL CUMULATIV AL POPULAȚIEI RAIONULUI REZINA CE SE AFLĂ PESTE HOTARELE RM DIN ANUL 2005, LA ÎNCEPUTUL ANILOR 2009-2013	33
TABELUL 9.SALARIUL MEDIU PE ACTIVITĂȚI ECONOMICE, ÎN PERIOADA 2011-2012	35
TABELUL 13. MOBILITATEA SALARIAȚILOR, ÎN PERIOADA 2009-2011, MII PERSOANE.....	36
TABELUL 11. LOCURI DE MUNCĂ NOI-CREATE ÎN RAIONUL REZINA , 2009-2010	36
TABELUL 12.PONDEREA ȘOMERILOR ANGAJAȚI ÎN CÎMPUL MUNCII DE CĂTRE AOFM REZINA, ÎN ANII 2011-2013	37
TABELUL 13. NUMĂRUL ȘOMERILOR ÎNREGISTRAȚI ȘI PLASAȚI ÎN CÎMPUL MUNCII PE GRUPE DE VÎRSTĂ ȘI SEX ÎN RAIONUL REZINA, ANII 2011-2012	39
TABELUL 14. INDICATORI PRIVIND MĂSURILE ACTIVE DE STIMULARE A OCUPĂRII FORȚEI DE MUNCĂ ÎN RAIONUL REZINA, 2009 - 2012	41
TABELUL 15. LUNGIMEA DRUMURILOR PUBLICE DIN RAIONUL REZINA ÎN 2012, KM	47
TABELUL 16. PENSIONARII ȘI BENEFICIARII DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ (LA ÎNCEPUTUL ANULUI)	68
TABELUL 17. INFRASTRUCTURA ASISTENȚEI SOCIALE A RAIONULUI REZINA	70
TABELUL 18. MORTALITATEA POPULAȚIEI ÎN RAIONUL REZINA, PERS.	71
TABELUL 19. PREVALENȚA GENERALĂ A POPULAȚIEI (LA 10 MII LOCUITORI DE VÂRSTĂ RESPECTIVĂ), PERS.	72
TABELUL 20. PREVALENȚA ȘI INCIDENȚA UNOR BOLI INFECȚIOASE „SOCIAL DETERMINATE” (LA 100 MII LOCUITORI)	73
TABELUL 21. REȚEAUA INSTITUȚIILOR MEDICO-SANITARE.....	73
TABELUL 25. ACTIVITATEA DE STAȚIONAR	74
TABELUL 26. ASISTENȚA MEDICALĂ PRIMARĂ.....	75
TABELUL 27. CADRELE MEDICALE.....	76
TABELUL 28. OPTIMIZAREA INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÎT ÎN RAIONUL REZINA, ÎN PERIOADA 2011- 2012	86
TABELUL 26. DINAMICA NUMĂRULUI DE ELEVII LA ȘCOALA PROFESIONALĂ REZINA.....	90
TABELUL 27. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DEȚINĂTORILOR DE PATENTE.....	96
TABELUL 28. STRUCTURA SECTORULUI ANTREPRENORIAL CONFORM DIMENSIUNII ÎNTREPRINDERILOR, SUB ASPECT REGIONAL	97
TABELUL 29. MEDIA ANUALĂ DE CREȘTERE A NUMĂRULUI DE ÎNTREPRINDERI ACTIVE ÎN PERIOADA ANILOR 2008-2012, %	100
TABELUL 30. REPARTIZAREA NUMĂRULUI DE ANGAJAȚI PE CATEGORII DE ÎNTREPRINDERI, %	103
TABELUL 31. REPARTIZAREA NUMĂRULUI DE ANGAJAȚI PER COMPANIE PE CATEGORII DE ÎNTREPRINDERI ÎN PROFIL TERITORIAL, PERSOANE.....	104
TABELUL 32. VENITURILE DIN VÎNZĂRI PE CATEGORII DE ÎNTREPRINDERI, MIL.LEI	104
TABELUL 33. VENITURILE DIN VÎNZĂRI PE UNITATE PE CATEGORII DE ÎNTREPRINDERI, MIL. LEI	105
TABELUL 34. PONDEREA ÎNTREPRINDERILOR CE AU REALIZAT PROFIT ÎN PROFIL TERITOR.....	106

TABELUL 35. CONSTRÎNGERILE MEDIULUI DE AFACERI.....	109
TABELUL 36. PONDEREA ÎNTREPRINDERILOR CE AU REALIZAT PROFITURI ÎN PROFIL TERITORIAL, %	116
TABELUL 37. ORIETAREA EXTERNĂ A PRODUCȚIEI INDUSTRIALE, 2012.....	118
TABELUL 38. DINAMICA INVESTIȚIILOR ÎN ACTIVE MATERIALE PE TERMEN LUNG ÎN PROFIL REGIONAL, %	129
TABELUL 39. EVOLUȚIA INVESTIȚIILOR PROVENITE DIN BUGETUL DE STAT ȘI AL UNITĂȚILOR TERITORIAL ADMINISTRATIVE	130
TABELUL 40. SURSELE FIXE DE POLUARE A AERULUI ATMOSFERIC.....	136
TABELUL 44. LOCAȚII DE CAZARE TURISTICĂ	151
TABELUL 42. VALORILE CULTURALE ALE RAIONULUI REZINA	157

LISTA FIGURILOR

FIGURA 1. EVOLUȚIA PERSONALULUI SUBDIVIXIUNILOR CR CU STATUT DE PERSOANĂ JURIDICĂ.....	18
FIGURA 2. EVOLUȚIA BUGETULUI RAIONULUI -PLANIFICAT, ÎN PERIOADA 2005-2011	23
FIGURA 3. DINAMICA VENITURILOR BUGETULUI RAIONULUI REZINA, MIL.LEI.....	25
FIGURA 4.DINAMICA STRUCTURII PRINCIPALELOR COMPONENTE ALE VENITURILOR BUGETULUI LOCAL, %	26
FIGURA 5. DATELE STATISTICE OFICIALE CU PRIVIRE LA DINAMICA POPULAȚIEI STABILE (ANII 2005-2013), POPULAȚIEI PREZENTE (ANII 2006-2013) ȘI NUMĂRUL POPULAȚIEI STABILE LA MOMENTUL RECENSĂMÂNTULUI DIN ANUL 2004	31
FIGURA 6. DINAMICA NUMĂRULUI ABSOLUT AL DECESELOR, NAȘTERILOR ȘI A SPORULUI NATURAL .	32
FIGURA 7. EVOLUȚIA STRUCTURII POPULAȚIEI, 2009 – 2012	32
FIGURA 8. DISTRIBUȚIA PROCENTUALĂ A EMIGRANȚILOR PE GRUPE DE VÂRSTĂ, ANUL 2012	33
FIGURA 9.EVOLUȚIA SALARIULUI NOMINAL MEDIU AL UNUI LUCRĂTOR ÎN ECONOMIE, 2009-2012	35
FIGURA 10.DINAMICA ȘOMERILOR ÎNREGISTRAȚI, PLASAȚI ȘI A LOCURILOR VACANTE ÎNREGISTRATE ÎN REZINA, 2009 – 2012.....	37
FIGURA 11.EVOLUȚIA ȘOMERILOR DIN MEDIUL RURAL ȘI URBAN, ÎN RAIONUL REZINA, ÎN PERIOADA 2009-2012,%.....	38
FIGURA 12. EVOLUȚIA RATA DE ȘOMAJ ÎN RAIONUL REZINA, 2009-2012,%.....	38
FIGURA 13. STRUCTURA ȘOMERILOR ÎNREGISTRAȚI DUPĂ DOMENII DE ACTIVITATE, ÎN RAIONUL REZINA 2011-2012%	39
FIGURA 14. REPARTIZAREA ȘOMERILOR CONFORM DURATEI AFLĂRII ÎN ȘOMAJ	40
FIGURA 15. MOTIVELE AFLĂRII ÎN ȘOMAJ, 2009- 2012, PERSOANE.....	41
FIGURA 16. DINAMICA TRANSPORTULUI DE MĂRFURI ÎN PERIOADA ANILOR 2007-2012.....	48
FIGURA 17. TRANSPORTUL DE PASAGERI CU AUTOBUZE ȘI MICROBUZE ÎN R-NUL. REZINA.....	48
FIGURA 18. DESTINAȚIA BAZINELOR ACVATICE	51
FIGURA 19. VIZIUNEA ASUPRA SERVICIILOR DE APROVIZIONARE CU APĂ	53
FIGURA 20. VIZIUNEA ASUPRA SERVICIILOR DE CANALIZARE.....	55
FIGURA 21.EVOLUȚIA ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÎNTUL PREUNIVERSITAR DIN RAIONUL REZINA, ÎN PERIOADA 2009-2012,%	88
FIGURA 22.EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ABSOLVENȚI DIN ÎNVĂȚĂMÎNTUL PREUNIVERSITAR DIN RAIONUL REZINA, ÎN PERIOADA 2009-2012,%	89
FIGURA 23. DINAMICA ÎNTREPRINDERILOR ÎNREGISTRATE ȘI RADIATE DIN REGISTRUL DE STAT ÎN RAIONUL REZINA.....	95
FIGURA 24. NUMĂRUL DE ÎNTREPRINDERI CONFORM CRITERIULUI DIMENSIUNII ÎNTREPRINDERILOR, UNITĂȚI.....	97
FIGURA 25. DINAMICA NUMĂRULUI TOTAL DE ÎNTREPRINDERI ÎN PROFIL TERITORIAL (RITMUL DE CREȘTERE, %)	98
FIGURA 26. DINAMICA NUMĂRULUI DE ÎNTREPRINDERI	98
FIGURA 27. STRUCTURA SECTORULUI IMM CONFORM NUMĂRULUI DE ÎNTREPRINDERI PE GENURI DE ACTIVITATE	99
FIGURA 28. DENSITATEA ÎNTREPRINDERILOR LA 1000 DE LOCUITORI, ÎN PROFIL TERITORIAL	100
FIGURA 29. EVOLUȚIA DENSITĂȚII ÎNTREPRINDERILOR LA 1000 DE LOCUITORI	101
FIGURA 30. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE ANGAJAȚI ÎN ÎNTREPRINDERILE ACTIVE	102
FIGURA 31. REPARTIZAREA NUMĂRULUI DE ANGAJAȚI PE CATEGORII DE ÎNTREPRINDERI	102
FIGURA 32. REPARTIZAREA NUMĂRULUI DE ANGAJAȚI PER COMPANIE PE CATEGORII DE ÎNTREPRINDERI	104

FIGURA 33. STRUCTURA VENITURILOR DIN VÎNZĂRI PE CATEGORII DE ÎNTREPRINDERI, %.....	105
FIGURA 34. REZULTATUL FINANCIAR AL ÎNTREPRINDERILOR CARE AU OBTINUT PROFIT	106
FIGURA 35. EVOLUȚIA ACTIVITĂȚII INDUSTRIALE ÎN PERIOADA 2008-2012	116
FIGURA 36. EVOLUȚIA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII ÎN INDUSTRIE ÎN PERIOADA 2007-2010, MII LEI	117
FIGURA 37. STRUCTURA TERENURILOR AGRICOLE DIN RAIONUL REZINA DUPĂ FORMELE DE ORGANIZARE JURIDICĂ A EXPLOATAȚIILOR AGRICOLE, 2013, %	121
FIGURA 38. PONDEREA TERENURILOR NELUCRATE ÎN TOTAL TERENURI AGRICOLE DIN R-L REZINA, 2011	122
FIGURA 39. EFECTIVUL DE ANIMALE ÎN GOSPODĂRIILE RAIONULUI REZINA, 2007-2012, CAPETE	123
FIGURA 40. VOLUMUL GLOBAL AL PRODUCȚIEI ANIMALIERE ÎN R-L REZINA, 2007-2012.....	123
FIGURA 41. PRODUCTIVITATEA SECTORULUI ANIMALIER DIN R-L REZINA COMPARATIV CU VALORILE MEDII PE ȚARĂ, 2011	124
FIGURA 42. RAPORTUL ÎNTRE RECOLTELE MEDII ÎN R-L REZINA ȘI REPUBLICA MOLDOVA, 2011	124
FIGURA 43. PROFIL REGIONAL PRIVIND NIVELUL INVESTIȚIILOR ÎN ACTIVE PE TERMEN LUNG PE CAP DE LOCUITOR.....	128
FIGURA 44. EVOLUȚIA INVESTIȚIILOR ÎN ACTIVE MATERIALE PE TERMEN LUNG ÎN R-L REZINA	129
FIGURA 45. CONTRIBUȚIA FINANȚELOR PUBLICE LA REALIZAREA INVESTIȚIILOR ÎN ACTIVE PE TERMEN LUNG, 2012	130
FIGURA 46. EVOLUȚIA INVESTIȚIILOR ÎN LUCRĂRI DE CONSTRUCȚIE MONTAJ	131
FIGURA 47. EVOLUȚIA FONDULUI DE CARTE ÎN RAIONUL REZINA	159
FIGURA 48. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE TERENURI SPORTIVE ȘI SĂLI SPORTIVE ÎN RAIONUL REZINA, ÎN PERIOADA 2005-2012	164

LISTA ABREVIERILOR

ADR – Agenția de Dezvoltare Regională
AMP - Asistența Medicală Primară
AMU - Asistența Medicală de Urgență
ANOFM- Agenția Ocupării Forței de Muncă
APL - Administrația publică locală
BIM- Biroului Internațional al Muncii
BNS- Biroul Național de Statistică
CES - Cerințe Educaționale Speciale
CMF - Centrul Medicilor de Familie
CR – Consiliul Raional
CSP - Centrul de Sănătate Publică
DÎTS- Direcția Raională Învățământ Tineret și Sport
HIV - Human Immunodeficiency Virus (Virusul Imunodeficienței Umane)
IAR – Incubatorul de afaceri Rezina
IMSP - Instituția Medico-Sanitară Publică
IT – Tehnologii informaționale
ÎMM – Întreprinderi Mici și Mijlocii
MAIA – Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MEC – Ministerul Economiei și Comerțului
ONG - Organizație Neguvernamentală
OO – Organizație obștească
PPP – Parteneriat Public Privat
R – Drum republican
RSC – Responsabilitate social corporativă
SIDA - Sindromul Imunodeficienței Dobândite
S.A. – Societate pe acțiuni
SRL- Societate cu răspundere limitată
UAT- Unitate Administrativ Teritorială
UE – Uniunea Europeană
T.V.A. – Taxa pe valoare adăugată

CAPITOLUL **1**

AUDITUL SOCIO-ECONOMIC A RAIONULUI REZINA

Auditul socio economic al raionului Rezina

1.1. PREZENTAREA GENERALĂ A RAIONULUI REZINA

Repere istorice

Prima atestare a localității Rezina se regăsește într-un document din 5 februarie 1495, emis de cancelaria domnească, prin care domnitorul Țării Moldovei Ștefan cel Mare întărește lui Toader, pisar, satul Rezina, unde a fost Alexa vătăman, pe Nistru, la gura Rezinei, cumpărat de la rudele acestuia, strănepoți ai panului Negrea cu 70 de zloți tătarești. Numele „Rezina” provine de la hidronimul Rezina, afluent al râului Nistru, atestat în documentele moldovenești în anul 1437 și la gura căruia s-au așezat cu traiul primii locuitori. Satul Rezina este mult mai vechi decât prima sa mențiune documentară, căci la începutul secolului al XV-lea este proprietatea lui Negrea vornicul, boier în slujba lui Alexandru cel Bun. Moșia Rezina nu o data a fost împărțită între urmașii pisarului Toader.

În anul 1935 comuna rurală Rezina din județul Orhei a primit statutul de comună urbană.

După instaurarea puterii sovietice, în 1940, localității Rezine i se oferă statutul de oraș.

Date generale

Raionul Rezina este situat de-a lungul râului Nistru, pe malul drept, în partea de nord-est a țării. Raionul Rezina se mărginește cu raioanele vecine Orhei, Șoldănești, Telenești și Râbnîța și poartă numele orașului-reședință. Rezina este oraș în Republica Moldova, centrul administrativ al raionului cu același nume. Suprafața construită a orașului constituie circa 4.83 kilometri pătrați, având un perimetru de 12.96 km. În subordinea administrativă a orașului Rezina se află satele Boșernița, Ciorna și Stohnaia. orașul Rezina este situat la o distanță de 100 km de municipiul Chișinău. Raionul Rezina are în total 41 localități, inclusiv orașul Rezina. Localitățile sunt structurate în 25 de primării. Din componența primăriei Rezina fac parte și 3 localități rurale – Ciorna, Stohnaia și Boșernița.

Suprafața totală: 621,7947 km².

Populația

Populația: raionului Rezina constituie 52,6 mii locuitori, dintre care:

- populație urbană – 13,53 mii de persoane;
- populație rurală – 39,06 mii de persoane;
- densitatea – 84,5 pers/ km².

Componența etnică a populației:

- moldoveni - 93,0%;
- ucraineni - 3,5% ;
- ruși - 2,3%;
- găgăuzi - 0,1%;
- români - 0,8%;
- bulgari - 0,1%;
- alte naționalități - 0,2%.

Relieful

Prin aşezarea sa geografică, teritoriul Rezinei face parte din podișul de nord al Republicii Moldova, fiind brăzdat, în partea de Nord, de Valea Rezinei. Relieful raionului Rezina dispune de resursele minerale de pietriș, nisip, lut, piatră și materie primă pentru fabricarea cimentului.

Clima

Așezat pe 3 terase formate de malul abrupt al Nistrului, raionul are o **climă** caldă, temperată, influențată de clima Carpaților estici și a Câmpiei Ucrainene. Temperatura medie anuală, în această zonă, oscilează între 8-9 grade C; iarna, atingând uneori minus 20-25 grade, vara +35-40 grade. În prezent clima din această zonă a Nistrului a devenit mai călduroasă decât în secolul trecut. Faptul se explică, după cum se știe, prin evoluția călduroasă a climei în Europa de Vest și de Est, schimbarea temperaturii fiind determinată de diferiți factori naturali și umani.

Sol și resursele de sol

Pe **solul** scund crește o vegetație petrofită caracteristică pentru pantele calcaroase. Stâncile abrupte ale defileurilor sunt înzestrate cu peșteri și grote, care prezintă un interes deosebit pentru turiști. Pe teritoriul raionului se întâlnesc cascade, izvoare și fântâni, cu apă rece și gustoasă, ce își au începutul din rezervațiile peisagiste Țîpova și Saharna. În partea de apus, dacă mergem pe drumul ce duce spre Orhei, ajungem la moșia satului Țareuca, cu care orașul se învecinează la asfințit. Satul vechi Rezina era așezat la gura râulețului Rezina, pe malul râului Nistru.

Orașul Rezina este așezat pe trei terase formate de malul abrupt al Nistrului, fiind brăzdat, în partea de nord, de râulețul Rezina, care desparte orașul de satul Ciorna, iar la sud de Valea Izvorului, ce desparte Rezina de satul Stohnaia.

În zona orașului Rezina sunt valorificate resursele de pietriș, nisip, lut, piatră și materie primă pentru fabricarea cimentului. Pe solul scund crește o vegetație petrofită caracteristică pentru pantele calcaroase. Stâncile abrupte și defileurile cu peșteri și grote prezintă un interes deosebit pentru turiști.

Hidrografie

Principalul bazin hidrografic este fluviul Nistru, în care se scurg râulețele Apa Neagră (Ciorna) cu lungimea de 12 km și La Valea Rezina cu lungimea de 22 km, care își iau începutul în raionul Șoldănești, Saharna care izvorăște în satul Cinișeuți din regiune, având lungimea de 14 km, Cogîlnic și Jîdauca, cu începutul respectiv, din satele Pecîște și Mincenii de Sus al raionului și cu lungimea de 13,9 și 14 km. Râul Nistru mărginește regiunea Rezina pe o porțiune de 40 km. Lungimea râulețelor constituie aproape 76 km.

Economia

În raion activează 8360 de agenți economici, cu drept de persoana fizica - 7591. Volumul producției industriale în prețuri curente a atins nivelul de 631893.7 mii de lei. Ritmul de creștere față de anul precedent constituie 119.4%.

Raionul Rezina este un raion agrar și dispune de 43.471 mii ha de terenuri cu destinație agricolă. Aceste terenuri sunt gestionate și lucrate de 55 de agenți economici în agricultură. Volumul global al producției agricole la toate categoriile de gospodării în prețuri curente a atins nivelul de 458277 mii de lei.

Din contul tuturor surselor de finanțare realizate în economia raionului în perioada de raport au fost valorificate investiții în valoare de 58.9 mil de lei.

La Agenția pentru ocuparea Forței de muncă stau în evidență 608 șomeri .

În raionul Rezina sunt înregistrați 12134 de pensionari. Valoarea medie a pensiei este de 623 de lei, ceea ce constituie o majorare față de perioada respectivă a anului precedent de 106.3% .

Monumente istorice

La marginea de sud-vest a orașului Rezina arheologii au descoperit în anul 1946 urmele unei așezări întărite. Așezarea înaltă, cu o lungime de 100 m și o lățime de 50 m, avea o forma ovală. Coastele laterale ale promontoriului apărau așezarea în caz de atac. Marginea de nord a promontoriului a fost fortificată suplimentar cu un val de pământ. Istmul îngust care lega promontoriul cu câmpia era întretăiat de un șanț adânc, întărit din interior cu un val înalt de pământ. Linia de fortificații unea malurile opuse ale râpii, întretăind promontoriul și barând accesul pe promontoriu dinspre câmpie. Alte câteva fortificații a transformat dealul într-o adevărată cetățuie. Șanțul avea adâncimea de 1,5 m și lățimea de circa 4 m, iar valul de pământ atinge înălțimea de 2 m. Arheologii au constatat că această cetățuie a fost construită de populația getică, care a locuit în aceste ținuturi cu 2300-2400 de ani în urmă.

Aici au fost găsite și obiecte care au aparținut populației băștinașe din secolele al X-lea – al XII-lea. Aceasta, probabil, a folosit ruinele cetății părăsite de populația getică cu zece secole anterior.

În anul 1966 la Rezina s-a descoperit un tezaur format din circa o sută de monede turcești (aspri), bătute pe timpul sultanului Suleiman Magnificul (1520-1566).

Auditul socio economic a raionului Rezina

1.2. CAPACITATEA ADMINISTRATIVĂ A RAIONULUI REZINA

1.2.1. CADRUL NORMATIV, ORGANIZATORIC ȘI FUNCȚIONAL AL CONSILIULUI RAIONAL REZINA

1.2.1.1. Cadrul normativ, organizatoric și funcțional

Scopul general al evaluării capacităților APL se circumscrie prevederilor art. 11 din Legea privind descentralizarea administrativă nr. 435 din 28.12.2006 și vizează determinarea măsurii în care capacitățile APL corespund cu statutul legal al unității administrativ-teritoriale respective.

Administrația publică raională este constituită din instituții ale administrației publice autonome și structurile de stat desconcentrate în raion:

- (i) Consiliul raional, consiliul orașenesc și consiliile satești (comunale), în calitate de organe deliberative;
- (ii) Președintele raionului, primarii orașului, satelor (comunelor) ca autorități executive
- (iii) Serviciile publice raionale și locale constituite în raion, oraș și sate pentru asigurarea administrării domeniului public raional și local
- (iv) Administrația de stat desconcentrată în raion formată din serviciile desconcentrate ale ministerelor și departamentelor.

Consiliul raional își desfășoară activitatea în ședințe ordinare. Atribuțiile consiliului stabilite prin lege, pot fi clasificate schematic în câteva grupe:

- Organizarea internă
- Constituirea serviciilor, instituțiilor publice precum și a altor forme de organizații
- Administrarea finanțelor publice locale
- Dezvoltarea socio-economică a raionului
- Protecția drepturilor cetățenilor și a mediului
- Atribuții legate de acordarea tuturor titlurilor onorifice și de cooperare cu alte localități
- Exercitarea controlului asupra îndeplinirii deciziilor adoptate.

Secretatul CR asigură pregătirea materialelor și a ședințelor Consiliului raional, participă la ședințele lui, avizează proiectele de decizii ale consiliului, asumându-și răspunderea pentru legalitatea acestora, precum și coordonează compartimentul de specialitate din cadrul aparatului Președintelui raionului.

Cadrul normativ este desfășurat ținând cont de cadrul legal în vigoare. Indicatorii de performanță a cadrului normativ, sunt prezentați precum urmează:

- Există un statut al Consiliului Raional;
- Există regulamentul privind constituirea și funcționarea CR Rezina, aprobat – decizia CR nr. 6/4 din 29.08.2012;

Capacitatea materială și tehnică a condițiilor de desfășurare a activității APL, se prezintă precum urmează:

- Toate APL – urile dispun de spații proprii de desfășurare a activităților.
- APL – ul de nivel II este dotat cu tehnica și materialele necesare desfășurării activității;
- APL – urile au acces la infrastructura tehnico – edilitară

În conformitate cu prevederile legilor cu privire la descentralizarea administrativă și administrației publice locale Consiliul raional are următoarele competențe și atribuții:

Tabelul 1. Competențele consiliului raional

#	Competențe / Atribuții	Structura responsabilă a CRR
1.	Administrarea bunurilor din domeniile public și privat ale raionului	Secția Construcții, Gospodărie Comunală și Drumuri
2.	Planificarea și administrarea lucrărilor de construcție, întreținere și gestionare a unor obiective publice de interes raional	Serviciul Arhitectură, Relații Funciare și Cadastru Secția Construcții, Gospodărie Comunală și Drumuri
3.	Construcția, administrarea și repararea drumurilor de interes raional, precum și a infrastructurii rutiere	Secția Construcții, Gospodărie Comunală și Drumuri
4.	Organizarea transportului auto de călători, administrarea autogărilor și stațiilor auto de interes raional	Secția Construcții, Gospodărie Comunală și Drumuri
5.	Susținerea și stimularea inițiativelor privind dezvoltarea economică a unității administrativ-teritoriale	Secția economie Secția Agricultură și Alimentație
6.	Elaborarea și implementarea proiectelor de construcție a gazoductelor interurbane (inclusiv a gazoductelor de presiune medie), a altor obiective termoelectrice cu destinație locală	Secția Construcții, Gospodărie Comunală și Drumuri
7.	Administrarea instituțiilor de cultură, turism și sport de interes raional, alte activități cu caracter educațional, cultural și sportiv de interes raional	Secția cultură Direcția învățământ, tineret și sport
8.	Administrarea unităților de asistență socială de interes raional	Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei
9.	Dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile social-vulnerabile, monitorizarea calității serviciilor social	Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei

Sursa: Elaborat cu suportul companiei Inspiro Consulting

Astfel, atribuțiile și competențele stabilite de legislația în vigoare au acoperire cu structuri și servicii publice raionale. Cu toate acestea, se atestă lipsa personalului angajat în funcțiile,

aprobate conform statutului (descrierea prezentată în compartimentul Managementul Resurselor Umane).

La capitolul serviciilor publice locale organizate de Consiliile Locale, acestea sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Tabelul 2. Lista serviciilor publice locale organizate de consiliile locale

	Denumirea	Gen de activitate	Fondator	Aria de deservire
1.	Î.M "Servicii Comunal Locative"	Servicii de apeduct, canalizare, amenajare și salubritate.	Consiliul orășenesc Rezina	Or. Rezina, satele Ciorna, Boșernița, Stohnaia.
2.	Î.M „Piața Comercială Rezina”	Servicii pentru comerț	Consiliul orășenesc Rezina	Localitățile raionului Rezina
3.	Î.M "Cinișeuți-Service"	Servicii de apeduct amenajare și salubritate	Consiliul local Cinișeuți	Satul Cinișeuți
4.	Î.M "Echimăuți"	Servicii de apeduct amenajare și salubritate ; gestionarea pieței comerciale locale.	Consiliul local Echimăuți	Satul Echimăuți
5.	Î.M "SCL-Horodiște-RZ"	Servicii de apeduct amenajare și salubritate ; iluminarea stradală; gestionarea pieței comerciale locale.	Consiliul local Horodiște	Satele Horodiște și Slobozia – Horodiște
6.	Î.M "Ignăței-Viitorul"	Servicii apeduct amenajare și salubritate ;	Consiliul local Ignăței	Satul Ignăței
7.	Î.M "Cuizăuca"	Servicii apeduct amenajare și salubritate	Consiliul local Cuizăuca	Satul Cuizăuca
8.	Î.M "Servcom-Meșeni-RZ"	Servicii apeduct amenajare și salubritate	Consiliul local Meșeni	Satul Meșeni
9.	Î. M „Saharna”	Servicii apeduct amenajare și salubritate, Parcare auto	Consiliul local Saharna	Satele Saharna-nouă , Saharna, Buciușca.
10.	Î.M „SCL-Țareuca”	Servicii apeduct	Consiliul local	Satele Țareuca,

		amenajare și salubritate, iluminare stradală.	Țareuca	Țahnăuți.
11.	Î.M "Servicom-Mateuți"	Servicii apeduct amenajare și salubritate, construcții.	Consiliul local Mateuți	Satul Mateuți
12.	Centru zi de reabilitare a copiilor cu dizabilități „Picături de suflet”	Deservirea copiilor cu dizabilități	Consiliul raional Rezina	Copii cu dizabilități din localitățile Raionului Rezina
13.	Î.M "Biroul de Proiectări Prospecțiuni și Servicii"	Servicii de consultanță în construcții.	Consiliul raional Rezina	Localitățile raionului Rezina
14.	Incubatorul de Afaceri Rezina	Dezvoltarea businessului mic și mijlociu	Consiliul raional Rezina	Localitățile raionului Rezina
15.	Azilul pentru persoanele în etate și cu dizabilități	Deservirea persoanelor în etate singuratici și cu dizabilități	Consiliul raional Rezina	Localitățile raionului Rezina

Sursa: Elaborat conform informației prezentată de CR

1.2.1.2. Capacitatea de atragere a investițiilor în raion

În ultimii ani se remarcă o tendință pozitivă de atragere a investițiilor în raionul Rezina. Pe de o parte acestea sunt datorate fondurilor și donatorilor existenți, iar pe de altă parte datorită managementului CR care a adus schimbări pozitive în această direcție.

În anul 2010 au fost atrase 16 978 036 lei din fondurile existente. Cele mai multe proiecte au fost finanțate din Fondul de Investiții Sociale din Moldova, care a atins suma de aproximativ 7 milioane lei, iar cele mai mari proiecte au fost de reparație a drumurilor de pe strada Lomonosov și Milescu Spătaru. De asemenea a avut loc reparația blocului A de la gimnaziul din satul Păpăuți. Printre alți finanțatori pot fi menționați: FNE, Fondul Ecologic Local, Agenția Hilfswerk Austria, UNFPA, PNUD, AIREX.

În anul 2011 s-a reușit atragerea doar la 7 225 951 lei, dintre care o bună parte au fost atrase de la FISM, PNUD, Fondul Ecologic Național.

În contextul consolidării capacităților investiționale ale raionului în anul 2012 a fost creat serviciul proiectare și asistență investițională.

1.2.1.3. Managementul Resurselor Umane

În conformitate cu decizia nr. 4/1 din 10 mai 2012, a fost aprobată organigrama și statele de personal a aparatului președintelui și subdiviziunilor din subordonarea CR Rezina; structura și efectivul aparatului președintelui raionului și subdiviziunilor din subordinea Consiliului raional Rezina; Statele de personal ale aparatului președintelui raionului;

Tabelul 3. Structura și efectivul aparatului președintelui raionului și subdiviziunilor din subordinea CR

Denumirea subdiviziunilor	Numărul total de unități/ inclusiv personalul tehnic
Aparatul președintelui raionului	20,5 / 4,5
Direcția finanțe	16 / 2
Direcția învățământ, tineret și sport	10 / 2
Direcția asistență socială și protecție a familiei	8
Secția agricultură și alimentație	4
Secția economie	4
Secția construcții, gospodărie comună și drumuri	4
Secția cultură	4
Serviciul arhitectură, relații funciare și cadastru	2,5
Total	73/8,5

Sursa: În baza informației prezentate de CR Rezina

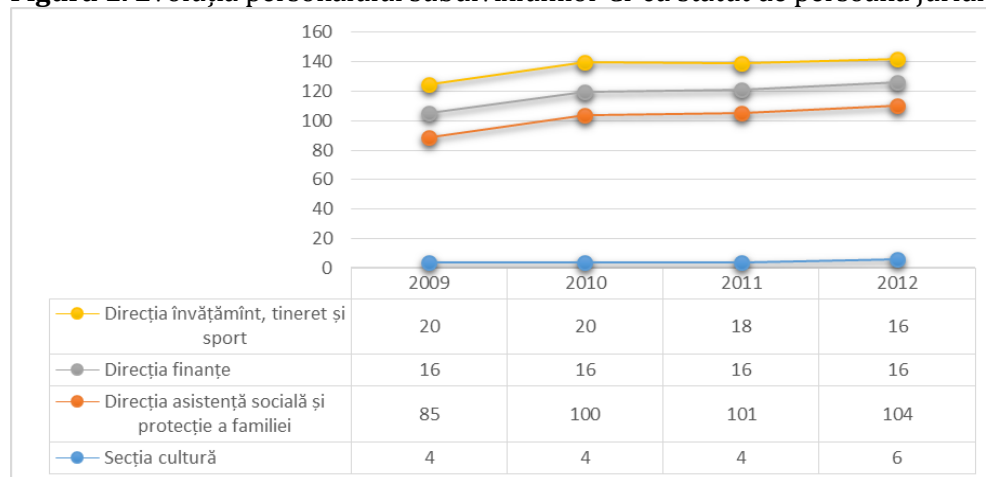
În rezultatul analizei în teritoriu se atestă că lipsesc direcții pentru sectoare cu prioritate evidentă și prioritară pentru raionul Rezina, și anume în sectorul turistic. Mai mult ca atât, persoanele care se ocupă de dezvoltarea acestor sectoare, nu dispun de expertiză și calificare în domeniu, ceea ce cauzează un proces decizional și o performanță sectorială defectuoasă.

De remarcat că în cadrul CR activează un contingent de persoane atât tinere, cât și cu o vârstă de pînă la 62 ani.

În subdiviziunea consiliului raional fără statut de persoană juridică, în 2012 activau 42 de persoane, fiind cu 2 persoane mai multe decît anul 2009.

Cu toate acestea, se resimte o necesitate pentru calificarea personalului, deoarece 27 dețin studii superioare și 13 studii medii de specialitate, în subdiviziunile CR fără de statut de persoană juridică din cadrul aparatului președintelui.

În ceea ce privește subdiviziunile Consiliului Raional cu statut de persoană juridică, avem următoarea situație:

Figura 1. Evoluția personalului subdiviziunilor Cr cu statut de persoană juridică

Sursa: elaborat de autori în baza datelor oferite de Consiliul Raional Rezina

Salarizarea și motivarea funcționarilor publici

Salarizarea și motivarea funcționarilor publici din cadrul subdiviziunilor Consiliului raional este efectuată în conformitate cu prevederile Legii nr. 48 din 22 martie 2012 privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici și Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.331 din 28 mai 2012 privind salarizarea funcționarilor publici, Legea nr.355-XVI din 23.12.2005 cu privire la salarizarea în sectorul bugetar, Hotărârea nr.381 din 13.04.2006 cu privire la condițiile de salarizare a personalului din unitățile bugetare

Evaluarea performanțelor funcționarilor publici

Evaluarea performanțelor funcționarilor publici din cadrul subdiviziunilor Consiliului raional este efectuată sub două aspecte:

2. Evaluarea performanțelor profesionale ale fiecărui funcționar public în parte, bazată pe anexa nr. 8 la Hotărârea Guvernului nr. 201 din 11 martie 2009 „Privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public” ;
3. Evaluarea performanței colective a subdiviziunilor Consiliului raional, care este efectuată în baza Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.94 din 01 februarie 2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la evaluarea performanței colective.

1.2.1.4. Cadrul organizatoric, funcțional și a procesului decizional

Actul de guvernare locală este unul relativ bun. Precum s-a și menționat, acesta este făcut în conformitate cu cadrul legal în vigoare.

Interacțiunea cu autoritățile publice locale. Reprezentanții autorităților locale sunt invitați și participă la ședințele Consiliului raional Rezina, proiectele de decizie fiind prezentate anticipat. Colaborarea presupune invitarea la ședințele Consiliului raional a consilierilor locali sau a primarilor, elaborarea unor programe comune de dezvoltare a teritoriului, susținerea inițiativelor locale sau raionale și alte forme care sunt legate de administrarea domeniului public. În cazul situațiilor excepționale, în baza articolului 43 (1, m) din Legea cu privire la administrația publică locală, președintele ia măsuri împreună cu organele de specialitate în diminuarea efectelor calamităților naturale. În acest sens între autoritățile raionale și primării au fost stabilite relații de colaborare.

În aceste condiții interacțiunea autorităților locale are la bază raportul de cooperare și activează în baza principiului autonomiei locale.

Interacțiunea cu societatea civilă. La acest capitol, putem menționa pe de o parte despre insuficiența mecanismelor și pîrghiilor de stimulare a dialogului cu societatea civilă.

În raion este desfășurată permanent "Ziua Președintelui Raionului" în cadrul căreia președintele raionului efectuează vizite de lucru în teritoriul raionului.

Pentru a consulta opinia publică, APL de nivelul I efectuează adunări generale ale locuitorilor.

Sistemul informațional

- Programe în domeniul legislației Republicii Moldova (Moldlex, SuperLex)
- Programe contabile 1 C , Una MD.
- Programe automatizate în domeniul asistenței sociale (Programul de evidență a beneficiarilor de ajutor material, MSAS- sistemul Automatizat de administrare a ajutorului Social)
- Program automatizat pentru planificarea și executarea bugetului.
- Programul Cadastru MD. (Acces la baza de date grafice și juridice).

În categoria sistemului de comunicare internă este folosit e-mailul, skype-ul. Cu toate acestea se recomandă de utilizat sisteme informaționale care să aibă drept scop management prin obiective, cum ar fi sistemul outlook.

1.2.1.5. *Analiza SWOT a capacității administrative a raionului Rezina*

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Dotarea tehnico materială a instituțiilor APL; Existența spațiilor proprii de desfășurare a activităților APL; Gradul înalt de legalitate a actelor emise și adoptate; Disponibilitatea CR Rezina de a cofinanța (până la 10%) proiecte scrise pentru dezvoltare Capacitățile materiale tehnice ale instituției CR sunt satisfăcătoare: birourile și sălile de ședință a CR sunt într-o stare bună de lucru; Accesul instituției la infrastructura tehnico edilitară Progres considerabil în ultima perioada la capitolul de capacitate managerială a APL; Tendință crescândă de atragerea a diferitor fonduri pentru implementarea unui șir de proiecte investiționale în raion	Nu sunt create suficiente condiții de transparență a actului decizional; Nu sunt utilizate canalele și tehnicile necesare pentru asigurarea unui grad înalt de transparență. În acest context mai puțin este făcut transparent procesul decizional în mediul rural, cu toate că pe teritoriul raionului există post de televiziune, ziar și radio; Comunicarea și dialogul între APL – urile de toate nivelele are carențe și este defectuos; Conlucrare ineficientă între serviciile descentralizate ale APL; Insuficiența cadrelor tinere în cadrul APL. Lipsa pîrghiilor de atragere și stimulare a tinerilor specialiști; Lipsa regulamentelor interne privind asigurarea transparenței Lipsa funcțiilor atât în cadrul APL nivel I cît și II pentru anumite domenii de importanță; Capacitățile profesionale reduse ale unor primari și lipsa specializării acestora, ba mai mult, unii nici nu dispun de studii în vre-un domeniu; Nu există efectuat un control bugetar și un audit intern ceea ce cauzează deficiențe în procesul de gestionare a banului public;

	Insuficiența personalului calificat care să se ocupe cu dezvoltarea sectoarelor strategice ale raionului și de domeniile importante, cum ar fi turismul, atragerea investițiilor; Capacitate redusă în scrierea proiectelor; Dialog slab dezvoltat cu ONG locale în privința scrierilor în comun a diferitor proiecte și cofinanțarea acestora Lipsa ghișeului unic Lipsește grupurile de inițiativă atât din partea autorităților locale cât și din partea societății civile, mai ales în mediul rural; Nu există un mecanism de valorificare a PPP-urilor; APL-urile de nivel I nu dispun de pagini web care ar permite informarea populației cu privire la situația localității. Mai mult ca atât nu sunt publicate ghiduri cu privire la transparența procesului decizional al APL-urilor Schimbul de experiență cu alte autorități sau municipalități de pe teritoriu sau din străinătate este insuficient Motivarea redusă a personalului
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Implementarea reformei descentralizării; Existența în raion a postului de televiziune TV Elita, inclusiv a editorialului "Cuvîntul" care asigură un proces de transparență mai ridicat a acestui raion în comparație cu alte raioane ale republicii	Neîncrederea cetățenilor referitor la instituția APL; Interes scăzut al cetățenilor în privința dialogului cu APL – urile; Lipsa unui mecanism de dialogarea cu mediul de afaceri și implicare scăzută a mediului de afaceri în procesul decizional, inclusiv de planificare (ex: neimplicarea agenților economici în procesul de planificare bugetară) Criterii subiective, pe alocuri nejustificate ale donatorilor cu privire la finanțarea anumitor proiecte locale

1.2.1.6. *Recomandări*

În vederea îmbunătățirii capacității APL-urilor, echipa de experți recomandă următoarele:

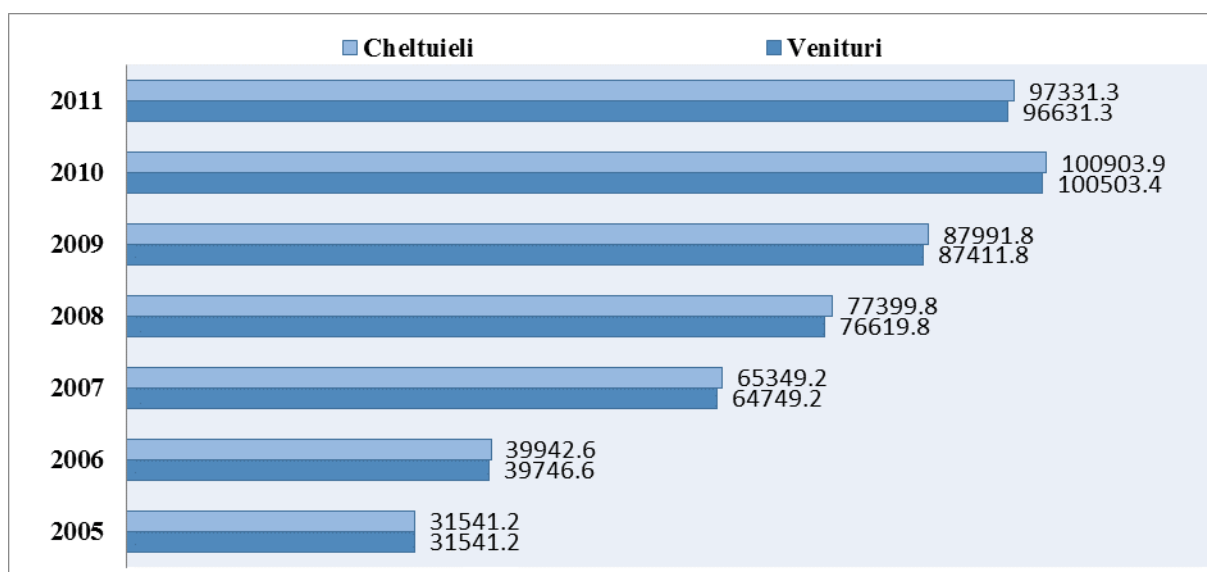
- Îmbunătățirea capacității manageriale ale APL-urilor prin elaborarea sistemului de proceduri inter și intra instituțional, inclusiv între APL I și II, precum și între instituțiile desconcentrate
- Îmbunătățirea capacității de management financiar prin organizarea corespunzătoare a procesului de planificare, execuție și control bugetar
- Elaborarea mecanismelor de implicare a cetățenilor și agenților economici în procesul de planificare bugetară
- Îmbunătățirea capacităților de management al resurselor umane, prin atragerea tinerilor specialiști în instituția APL nivel I și II. Este necesară identificarea persoanelor competente care să se ocupe de dezvoltarea sectoarelor strategice ale raionului, precum și personalului responsabil de auditul intern al APL nivel I și II
- Definitivarea unui sistem de motivare a performanțelor atinse de angajații APL. Se recomandă ca acest sistem să nu intre în contradicție cu legislația în vigoare. Spre exemplu personalul poate fi implicat în derularea diferitor proiecte raionale, sau în calitate de specialiști pe un segment specific, sau asistenți sau chiar manageri de proiect
- Îmbunătățirea capacității de management de proiect a APL prin îmbunătățirea capacităților de elaborare a strategiilor de dezvoltare locale pe termen scurt și mediu, pentru ca acestea să fie cascadate la strategia raională, prin capacitatea de atragere a surselor de finanțare a diferitor proiecte, prin capacitate de valorificare a surselor financiare atrase
- Îmbunătățirea capacităților de relaționare a APL cu societatea civilă, mediul de afaceri, instituțiile desconcentrate și între APL-uri
- Îmbunătățirea procesului de transparență decizională a APL prin dezvoltarea mecanismelor de consultări și de informare a populației privind deciziile care urmează a fi luate și cele aprobate, prin dezvoltarea mecanismelor de organizare a audierilor publice
- Îmbunătățirea sistemului informațional intern și a procesului de PR
- Crearea biroului comun de informații și servicii (BCIS), în baza Regulamentului cadru de organizare și funcționare a BCIS
- Crearea grupurilor de inițiative locale (GAL)
- Elaborarea mecanismelor funcționale de conlucrare cu Asociația Antreprenorilor
- Sporirea capacității decizionale ale APL și transparenței procesului decizional prin elaborarea pîrghiilor de consultări publice (ex: programul zilelor de guvernare ale societății)
- Elaborarea metodelor de cascadare a rezultatelor vizitelor în teritoriu a președintelui CR, fiind materializate prin programe, planuri de acțiuni, persoane responsabile, în planul strategic general al raionului

1.2.2. FINANȚELE PUBLICE LOCALE

Elaborarea proiectului de buget se face în conformitate cu prevederile Legii nr. 847-XII din 24.05.1996 privind sistemul bugetar și procesul bugetar, Legea nr.397-XV din 16.X.2003 privind finanțele publice locale, Hotărârea Guvernului nr. 82 din 24.01.2006 „Cu privire la elaborarea Cadrului de cheltuieli pe termen mediu și a proiectului de buget” politica statului în domeniul veniturilor și cheltuielilor bugetare, prognozele macroeconomice, datele Biroului Național de Statistică privind numărul de locuitori și structura demografică pe fiecare UAT, acte legislative și normative care reglementează aspectele referitoare la remunerarea muncii. Procesul bugetar presupune existența unor resurse financiare, precum și alocarea lor în scopul furnizării către cetățeni a bunurilor și serviciilor publice. Instrumentul în care își găsește reflectarea toate resursele financiare și cheltuielile publice ale unității administrativ teritoriale îl constituie bugetul local.

Evoluția bugetului raionului planificat, în perioada 2005-2011, se înscrie într-o tendință de creștere, cu excepția anului 2011, fiind cauzată de efectele crizei economice. Prin urmare, tendința de creștere a veniturile acumulate în bugetul local se resimte și în anul 2012. Deci, sarcinile stabilite pentru acumularea veniturilor în bugetul local pentru anul 2012 a fost îndeplinite.

Figura 2. Evoluția bugetului raionului -planificat, în perioada 2005-2011

Sursa: elaborat de autori în baza datelor oferite de către Consiliu Raional Rezina

Nota: volumul și structura bugetului raionului Rezina în conformitate cu Legea privind finanțele publice în perioada 2005-2011.

În perioada 2005-2011, cheltuielile publice după mărimea acestora au depășit veniturile acumulate. Din această analiză se constată că Consiliul raional Rezina depune eforturi pentru a asigura obiectivul fundamental al managementului datoriei, care presupune asigurarea finanțării măsurilor prevăzute în bugetul local cu minimum de cheltuieli și la nivel optim de risc, precum și atragerea fondurilor suplimentare de finanțare.

1.2.2.1. Veniturile bugetului local

În analiza veniturilor bugetului raionului Rezina, vom porni de la analiza de ansamblu a veniturilor în perioada 2005-2012, iar apoi vom efectua o analiză a structurii veniturilor bugetului local, a componentelor, a dinamicii acestora, a unora din cauzele care au determinat evoluția respectivă.

Evoluția veniturilor bugetului raionului Rezina, în perioada 2008-2012 se înscrie într-o trend ascendent, de la 86,2 mil. MDL la 140,7 mil. MDL. Excepție face anul 2011, unde veniturile au scăzut cu 8,7% față de anul 2010. **În anul 2011 transferurile au scăzut cu 5,8 % față de anul 2010, - această lucră se datorează cauzei micșorării transferurilor de la bugetul de stat.** Veniturile totale în anul 2012 au constituit 140,7 mil. lei, în creștere cu 33,8% față de anul 2011, respectiv cu 9,3% mai mult decât indicatorul planificat și aprobat.

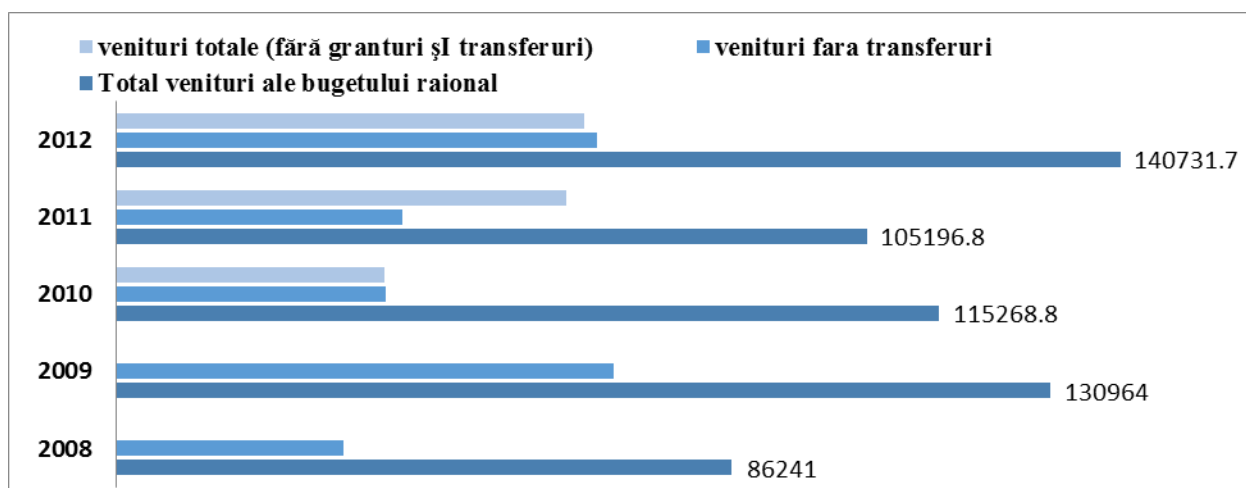
Tabelul 4. Evoluția bugetului raionului Rezina și a componentelor sale

COMPONENTELE BUGETULUI	Anii, mil. MDL					RITM DE CREȘTERE, %
	2008	2009	2010	2011	2012	2011-2012
Veniturile totale ale bugetului raional	86241,0	130964,0	115268,8	105196,8	140731,7	33,7
Venituri (fără transferuri)	31932,9	69714,4	37722,8	40107,9	67401,3	68,05
Transferuri	54308,1	61249,6	69055,1	65089,0	73330,4	12,6
Granturi	-	-	202,3	1975,7	1762,5	-10,8

Sursa: elaborat de autori în baza datelor oferite de Consiliul Raional Rezina

În perioada 2008-2012, Componentele bugetului denotă dinamici diferite:

- ✓ veniturile curente au cunoscut o continuă tendință de creștere –acestea s-au majorat de la 31,9 mil. MDL la **67.4** mil. MDL;
- ✓ creșterea veniturilor fiscale cu 31,5 mil.MDL față de anul 2008;
- ✓ transferurile de la bugetul de stat în 2010 au constituit 69,0 mil.MDL, înregistrând o creștere importantă, comparativ cu 2008. Din 2011 volumul transferurilor de la bugetul de stat se află în scădere, ce prevede că atare tendință va continua și în 2013;
- ✓ granturile au fost în creștere în perioada 2010-2012 acestea au variat între 202,3 MDL și 1762,5 MDL;
- ✓ mijloace speciale au scăzut în anul 2012 cu 1046 de lei față de 2008, respectiv, în anul 2010 s-a înregistrat cea mai înaltă sumă de 4599,2 lei.

Figura 3. Dinamica veniturilor bugetului raionului Rezina, mil. lei

Sursa: elaborat de autori în baza datelor oferite de Consiliul Raional Rezina

Dinamica veniturilor totale pe cele 2 componente („fără transferuri” și „fără transferuri și granturi”) indică un trend ușor ascendent, în special pentru anul 2012. Anume în acest an colectarea taxelor și impozitelor locale a crescut cu circa 84,5% în comparație cu anul precedent, ceea ce a permis creșterea veniturilor totale fără transferuri și granturi cu 68%, constituind suma de 67401,3 lei. În anul 2011 consiliul raional i s-a acordat granturi interne și externe în sumă de 1975,1 lei, de 9 ori mai mult decât în anul 2010. În anul 2012 granturile deja constituiau 1762,5 lei, mai puțin cu 213,2 lei sau cu 10,8% față de anul 2011. Prin acest fapt se explică că granturile au un caracter episodic.

Tabelul 5. Dinamica structurii veniturilor bugetului raionului Rezina

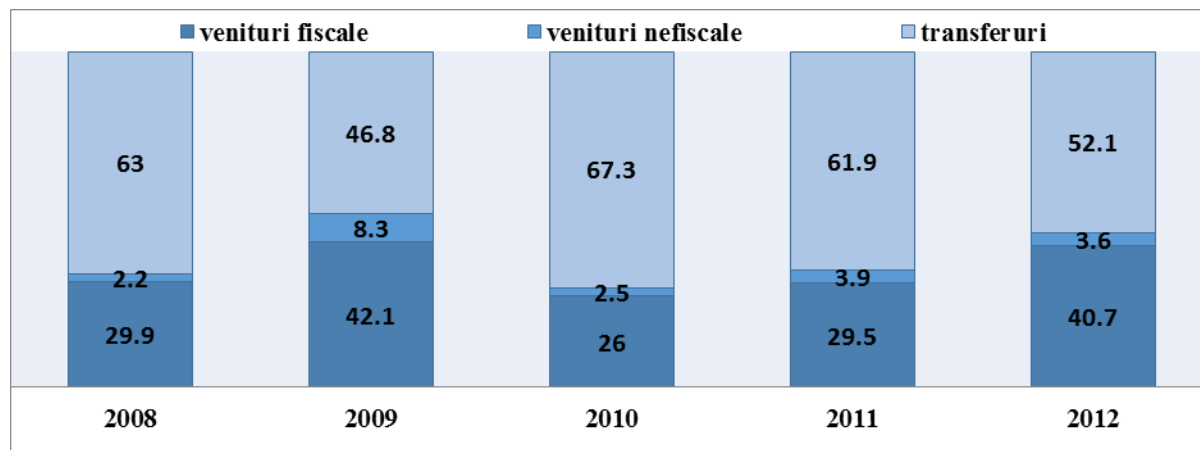
Structura, %	2008	2009	2010	2011	2012
Ponderea veniturilor totale (fara transferuri)	37,0	53,2	32,7	38,1	47,9
Ponderea veniturilor fiscale	29,9	42,1	26,0	29,5	40,7
Ponderea veniturilor nefiscale	2,2	8,3	2,5	3,9	3,6
Ponderea transferurilor	63,0	46,8	67,3	61,9	52,1
Ponderea granturilor	0,0	0,0	0,2	1,9	1,3
Ponderea mijloace speciale	4,9	2,8	4,0	2,8	2,3
Total veniturile bugetului raional	100	100	100	100	100

Sursa: elaborat de autori în baza datelor oferite de Consiliul Raional Rezina

Ca rezultat al acestor evoluții s-a produs o ușoară schimbare în structura bugetului la compartimentul venituri. Ponderea veniturilor proprii a cunoscut o ușoară creștere avansând de la 37% în 2008 la 47,9% în 2012, se preconizează că acest trend va fi prelungit și în 2013. Această evoluție denotă sporirea posibilităților de colectare a veniturilor din partea APL. Pe de altă parte, în aceeași perioadă 2008-2012 ponderea transferurilor a scăzut de la

63% la 52,1%. Ponderea mijloacelor speciale a scăzut de la 4,9 % în anul 2008 la 2,3% în anul 2012. Cota granturilor în veniturile raionului a avut o dinamică oscilantă, ponderea acestora fluctuând între 0 și 1,3%.

Figura 4. Dinamica structurii principalelor componente ale veniturilor bugetului local, %

Sursa: elaborat de autori în baza datelor oferite de Consiliul Raional Rezina

Dinamica componentelor de venituri a bugetului pentru perioada 2008-2012 a determinat consolidarea autonomiei financiare a raionului. Totuși sporirea ponderii resurselor proprii în 2012, în mare parte, s-a datorat reintroducerii impozitului pe venitul persoanelor juridice. Prin urmare, veniturile bugetului raionului Rezina sunt dependente de activitatea companiei internaționale de ciment – „Lafarge Ciment Moldova”.

Pe termen lung, sporirea veniturilor proprii nu poate fi axată pe circumstanțe de ordin extern, cum ar fi modificările cadrului normativ. Unica soluție pentru creșterea veniturilor proprii și în acest sens consolidarea autonomiei financiare, este crearea condițiilor necesare pentru sporirea activității economice în raion. La fel, sunt largi posibilități ce ar permite o mai mare atragere a finanțărilor sub formă de granturi, oportunitate care ar trebui utilizată la maximum la nivel de raion.

Făcând o analiză a veniturilor proprii ale bugetului local al raionului Rezina, observăm că marea majoritate sunt venituri curente, iar în cadrul acestora, după cum era de așteptat, cea mai parte au natură fiscală. Orice raion din Republica Moldova se confruntă cu finanțarea unor numeroase și substanțiale cheltuieli, este pusă în situația de a-și analiza politica de venituri pe care o duce, astfel încât impozitele locale (care constituie sursa principală) să îndeplinească cel puțin următoarele condiții: să genereze un venit semnificativ; să respecte principiul echității; să nu distorsioneze activitatea economică; să fie corelate cu capacitatea de plată a contribuabilului, etc.

În acest scop autoritățile locale trebuie să culeagă periodic informații privind veniturile și utilizarea lor, veniturile obținute de alte administrații locale, să stabilească un program specializat și agresiv de recuperare a sumelor datorate și să efectueze o analiză atentă a taxelor și tarifelor pentru a determina gradul în care costurile fiecărui serviciu sunt acoperite din venituri.

1.2.2.2. Cheltuielile bugetului local

Analiza evoluției executării cheltuielilor bugetului raionului au cunoscut o creștere continuă pe parcursul perioadei 2011-2012, avansînd de la 115,3 mil.MDL la 128,9 mil.MDL. Astfel, cheltuielile totale în anul 2012 au constituit 128,9 mil. lei (veniturile fiind de 140,7 mil. lei), cu 11,8% mai mult decât în anul precedent și cu 10,5% mai mult decît indicatorul planificat și aprobat.

Tabelul 6. Evoluția cheltuielilor bugetului raionului Rezina, în perioada 2011-2012

	2011	2012	Ritm de creștere în 2012, %
Cheltuieli, total, mii lei, inclusiv:	115380,8	128991,0	11,8
servicii de stat cu destinație generală	11822,0	12851,1	8,71
apărare națională	133,6	160,2	19,9
menținerea ordinii publice	3566,1	4437,9	24,4
învățămînt	70652,9	77568,1	9,79
cultură, artă și sport	6204,1	7060,2	13,8
ocrotirea sănătății	1410,5	256,0	-81,8
asigurare cu asistența socială	7351,7	7462,3	1,51
agricultura,	547,1	619,7	13,3
industrie și construcții	205,7	256,4	24,6
gospodăria drumurilor, comunicații și informatică	7406,2	11158,1	50,6
protecția mediului	2711,5	1509,2	-44
activități și servicii neatribuite altor grupuri principale	2925,3	4492,3	53,5

Sursa: elaborat de autori în baza datelor oferite de Consiliul Raional Rezina

În anul 2012, cheltuielile au cunoscut un ritm de creștere mai lent. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că în perioada analizată eforturile au fost focusate asupra atingerii eficienței maxime a cheltuielilor publice prin prioritizarea programelor de cheltuieli, iar Consiliile de nivelul I și II au întreprins măsuri de economisire și reducere a cheltuielilor întru încadrarea în limitele de resurse limitate și întru evitarea datoriilor creditoare.

Tabelul 7. Evoluția cheltuielilor bugetului raionului, mil. MDL

Gr.	GRUPE DE CHELTUIELI	2011	2012
6	Învățămînt	61,5	60,7
1	Servicii de stat cu destinație generală	10,3	10,1
10	Asistență și susținere socială	6,4	5,8
8	Cultura, arta, sportul și acțiunile pentru tineret	5,4	5,5
20	Activități și servicii neatribuite la alte grupuri principale	2,5	3,5
5	Menținerea ordinii publice și securitatea națională	3,1	3,5
9	Ocrotirea sănătății	1,2	0,2
14	gospodăria drumurilor, comunicațiile și informatica	6,4	8,7
11	Agricultura, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor	0,5	0,5
3	Apărare națională	0,1	0,1

12	Protecția mediului	2,4	1,2
13	Industrie și construcții	0,2	0,2
	Coeficientul de concentrare, puncte	3950	4019

Sursa: elaborat de autori în baza datelor oferite de Consiliul Raional Rezina

În 2012 comparativ cu 2011 s-au produs anumite schimbări structurale pe componenta de cheltuieli a bugetului raional. Acest fapt denotă că Consiliul Raional are destulă flexibilitate în reorientarea cheltuielilor sale. Se atestă creșterea ponderii cheltuielilor pentru gospodăria Partea preponderentă a cheltuielilor publice au fost direcționate pentru învățământ (în anul 2011 ponderea cheltuielilor pentru învățământ în totalul de cheltuieli a constituit 61,5%, în anul 2012 – acest indicator s-a micșorat, atingând cota de 60,7%). În anul 2012 cheltuielile pentru servicii de stat cu destinație generală – 10,1 %, pentru cultură, artă – 5,5 %, menținerea ordinii publice și securității naționale – 0,1 %.

În același timp, bugetul raionului pe compartimentul de cheltuieli este înalt concentrat: atât în 2011 cât și în 2012 peste 80% din cheltuieli au fost orientate spre 3 domenii, iar în jur de 60% din cheltuieli spre finanțarea educației. În pofida schimbărilor de structură în cheltuieli - bugetul raionului este unul social.

1.2.2.3. Probleme

- Disciplina scăzută de executare a agenților economici din teritoriu, secțiilor și direcțiilor Consiliului raional, Inspectoratului Fiscal, Direcția raională Statistică, APL de nivel I;
- transparentizarea insuficientă și neimplicarea societății civile din raion în acest proces nu contribuie la o distribuie a cheltuielilor bugetare mai apropiată de necesitățile comunității.

1.2.2.4. Analiza SWOT a finanțelor publice locale

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Activitatea economică înaltă la nivel de raion, datorită companiei internaționale de ciment – „Lafarge Ciment Moldova”; Pondere a veniturilor proprii în bugetul raional peste nivelul mediu din alte raioane ale țării. Posibilitate de alocări suplimentare îndeosebi la compartimentul „Cheltuieli capitale”	Pregătirea insuficientă a executorilor principali și secundari de buget sub aspectul managementul financiar. Baza fiscală slabă a primăriilor din raion Dependența parțială de transferurile de la bugetul de stat. Dependența încasărilor în buget de un singur contribuabil. Dependența acoperirii cheltuielilor bugetare de normative.

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Sporirea autonomiei financiare a comunității în contextul promovării reformei de descentralizare administrativă Posibilitatea asigurării unei autonomii financiare veritabile în urma măsurilor de modificare a politicii fiscale și dezvoltare a industriei ca principala ramură capabilă să majoreze baza fiscală Tendința de constituire a fondurilor locale	Agravarea situației economice la nivel de republică; Interes scăzut a diferitor pături și stakeholderi de a participa la planificare bugetului.

1.2.2.5. *Recomandări*

- Orientarea eforturilor spre dinamizarea activității economice la nivel de raion, ce ar permite lărgirea bazei impozabile și ar spori ponderea încasărilor proprii în total venituri;
- Organizarea discuțiilor și consultărilor publice în faza de elaborare a proiectului bugetului raional cu implicarea unui număr mai mare de persoane din comunitate (reprezentanți ai societății civile, mediului de afaceri, altor persoane interesate);

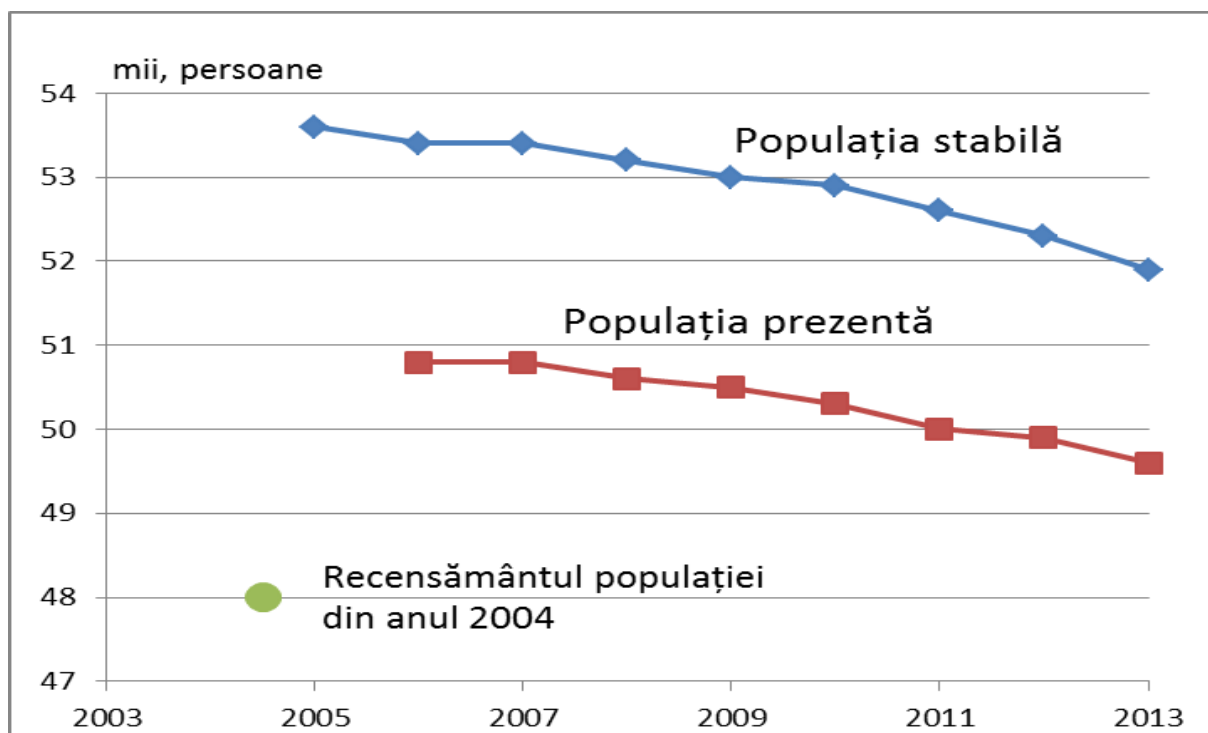
Auditul socio economic a raionului Rezina

1.3. CAPITALUL UMAN

1.3.1. PROFILUL DEMOGRAFIC A RAIONULUI REZINA

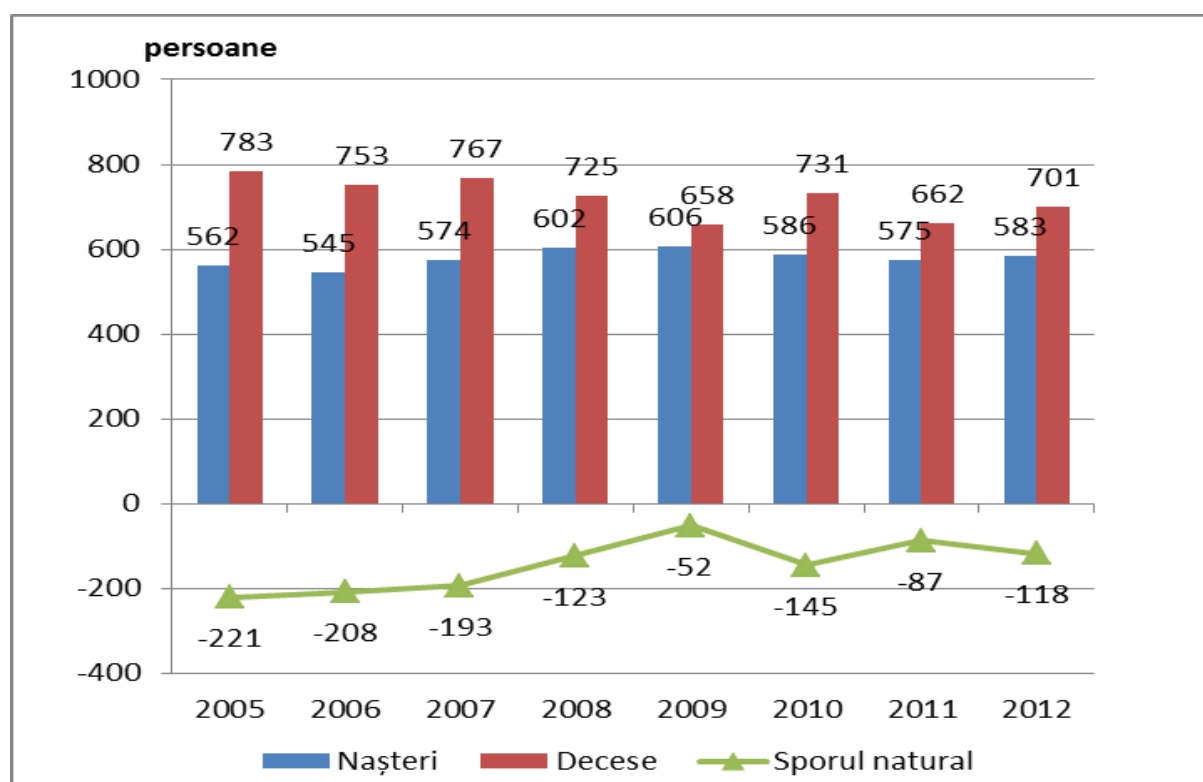
Efectivul populației: Conform datelor oficiale, în 2012 numărul total al populației în raionul Rezina era de 52308 persoane. Datele oficiale statistice cu privire la populația stabilă arată o scădere a numărului total al populației în raionul Rezina pe parcursul anilor 2005-2013 de la 53.6 mii de persoane până la 52.3 mii de persoane.

Figura 5. Datele statistice oficiale cu privire la dinamica populației stabile (anii 2005-2013), populației prezente (anii 2006-2013) și numărul populației stabile la momentul Recensământului din anul 2004

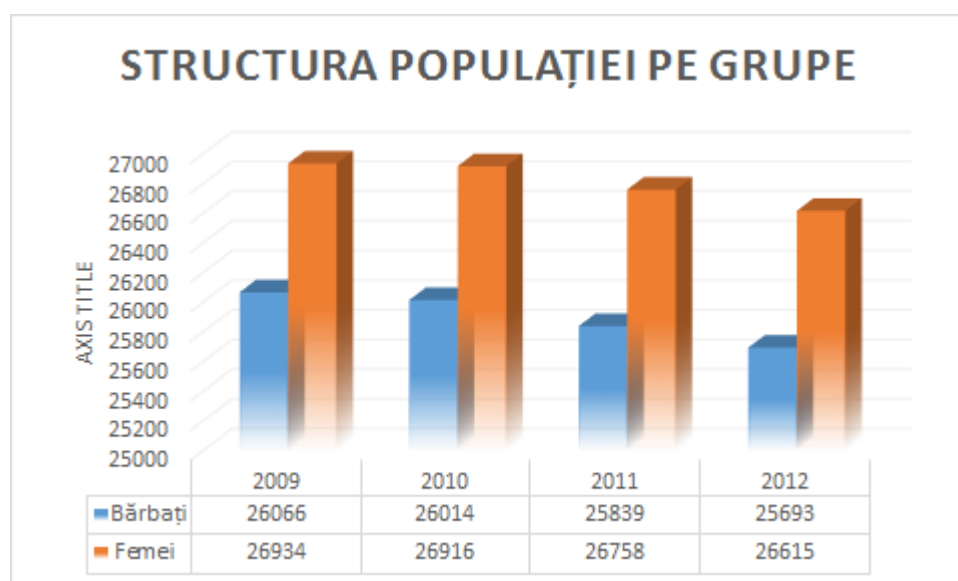
Sursa: Datele Biroului Național de Statistică al RM.

Scăderea populației stabile este determinată de sporul natural negativ. În ultimii ani numărul de decese prevalează numărul de nașteri. Deși în anii 2011-2012 sporul natural s-a micșorat, aceasta situație este temporară și este determinată de faptul că în vârstele înaintate au intrat generațiile puțin numeroase, respectiv, numărul de decese a fost mai redus. În perioada următoare situația în acest aspect va fi cu mult mai nefavorabilă, în vârstă înaintată vor intra generațiile numeroase și numărul de decese va fi în creștere, pe când în vârstă reproductivă vor intra generațiile mici, născute după 1990, ceea ce va determina scăderea numărului de nașteri.

Figura 6. Dinamica numărului absolut al deceselor, nașterilor și a sporului natural

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică al RM.

Analizînd evoluția structurii populației pe vîrste, observăm o scădere nesemnificativă a acestora din 2009 în 2012, atît a bărbaților cît și a femeilor.

Figura 7. Evoluția structurii populației, 2009 – 2012

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică al RM.

Migrația. Migrația prezintă un factor de impact care determină atât dinamică numerică a populației, cât și structura acesteia. Astfel, datele cu privire la migrația externă (SIIMA) ne oferă informații cu privire la numărul cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării, începând cu 1.01.2005 (Formular statistic # 3.1). La începutul anului 2009, numărul cumulativ al migranților ce se află peste hotarele țării a constituit 7281 de locuitori din raionul Rezina, dintre care circa 45-50% lipsesc în țară mai mult de un an.

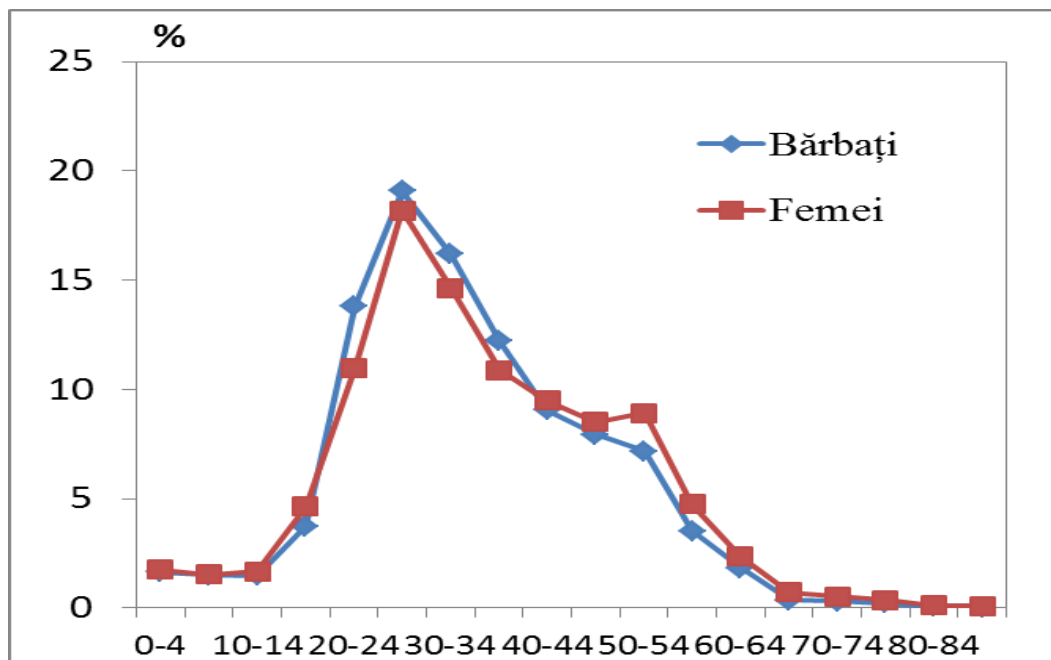
Cea mai mare pondere în structura migrațională îi revine populației tinere – circa 56% din migranți sunt în vârstă de 20-40 de ani. Distribuția proporțională a emigranților pe sexe servește un argument că majoritatea persoanelor părăsesc țara cu familia.

Tabelul 8. Numărul cumulativ al populației raionului Rezina ce se află peste hotarele RM din anul 2005, la începutul anilor 2009-2013

Anul	Persoane (mii)
2009	7281
2010	7283
2011	8908
2012	8378
2013	8865

Sursa: Formular 3.1 "Cetățenii Republicii Moldova plecați peste hotare", SIIMA

Figura 8. Distribuția procentuală a emigranților pe grupe de vârstă, anul 2012

Sursa: Calculat în baza Formularului 3.1 "Cetățenii Republicii Moldova plecați peste hotare", SIIMA

1.3.2. FORȚA DE MUNCĂ A RAIONULUI

1.3.2.1. Analiza generală a pieței muncii din raionul Rezina

Problemele pe piața muncii, atât la nivel de țară, cât și în raionul Rezina sunt determinate de un șir de factori cu influență reciprocă, cum ar fi dezvoltarea economică precară, sărăcia, salariile mici, șomajul, etc., care la rândul lor alimentează migrația excesivă a forței de muncă peste hotare în mare parte (Rusia, Italia, Grecia, etc.), percepută de populație drept singura opțiune de menținere a unui trai decent, iar, uneori, și de supraviețuire.

La nivel regional, raionul Rezina se situează pe penultimul loc în ceea ce privește numărul reurselor de muncă disponibile, cu aproximativ 35 de mii de persoane în anul 2012. Resursele de muncă existente la un moment dat în raion, exprimă numărul persoanelor capabile de muncă, respectiv acea parte a populației care posedă ansamblul capacităților fizice și intelectuale ce îi permit să desfășoare o activitate utilă. Acest stoc de forță de muncă plasează raionul pe poziția a 11 din 13 raioane din zona Centru. Prin urmare, în mediul rural este concentrat cu cel mai mare număr de persoane apte de muncă 71,6% iar în mediul urban 28,4%. Totuși, deficitul de locuri de muncă din mediul rural persistă și se manifestă cu un caracter sezonier, determinat de periodicitatea lucrărilor agricole, care solicită un volum de lucru redus în trimestrul I și IV.

În evoluția trimestrială a populației ocupate în sectorul rural se evidențiază un trend negativ, care indică o reducere trimestrială a populației ocupate. Acest lucru vorbește despre o degradare semnificativă a situației ocupaționale de la sate. Doar persoanele în etate, care se mai mențin în câmpul muncii din mediul rural, înregistrează intensități un pic mai mari decât în cel urban pe fundalul procesului continuu de îmbătrânire. Această situație este provocată în mare măsură de oportunitățile reduse de angajare în mediul rural, fapt care determină un nivel înalt de șomaj atât în rândurile tineretului, cât și în rândul persoanelor mai în vârstă – o caracteristică definitorie a pieței muncii din mediul rural nu doar în raionul Rezina ci și la nivel de țară.

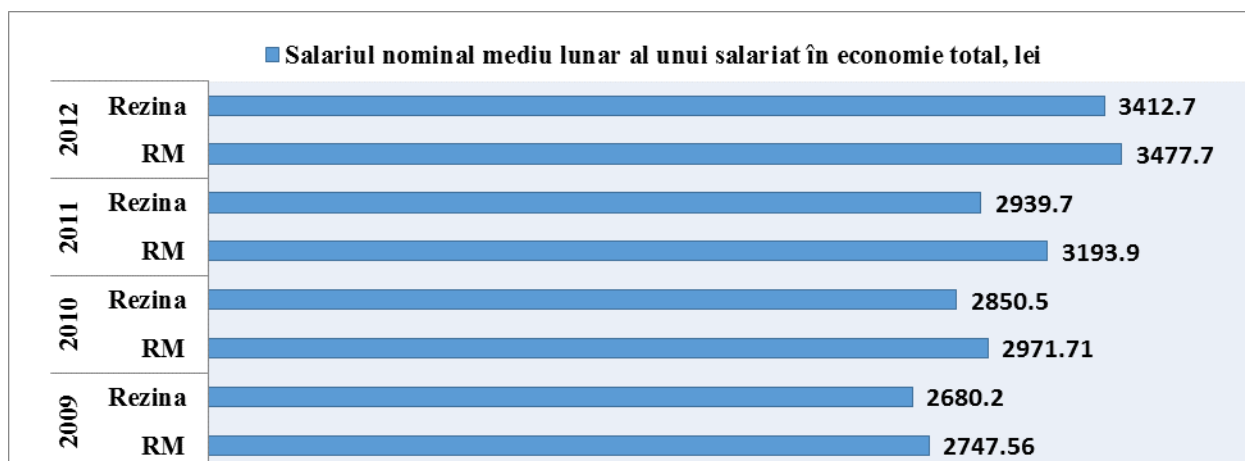
Efectele negative ale crizei economico-financiare, au condus la lichidarea numărului de locuri de muncă existente în raion, precum și la micșorarea numărului de locuri de muncă noi-create, care în consecință au făcut să diminueze numărul populației ocupate și creșterea numărului șomerilor din raion. Respectiv, există diferențe majore între numărul de locuri de muncă din mediul urban și rural, respectiv dintre rata de ocupare a femeilor și cea a bărbaților, care se reflectă în nivelul de salarizare.

Prin urmare, putem spune că din perspectiva salarizării, Rezina are o poziție competitivă bună în comparație cu raioanele învecinate unde salariile sunt mult mai mici. Respectiv, după domeniul de activitate – industrie, Rezina deține cel mai înalt nivel de salarizare din Republica Moldova, datorită companiei internaționale de ciment – „Lafarge Ciment Moldova” (salariul mediu în 2012 a fost de 9034 lei).

1.3.2.2. Remunerarea salariaților

În anul 2012, salariul mediu lunar al unui lucrător din raionul Rezina a constituit 3732 lei și s-a mărit cu 47% față de anul 2008, în aceeași perioadă, în mediu pe republică remunerarea muncii a crescut cu 37,4%. Această creștere este caracteristică prin faptul că în anul 2012 au fost majorate salariile în mai multe sectoare (învățământ, activitatea financiară, agricultură, sănătate și asistență socială, administrație publică, etc.).

Figura 9. Evoluția salariului nominal mediu al unui lucrător în economie, 2009-2012

Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Salariul mediu nominal lunar al unui lucrător din economia raionului Rezina a crescut în 2012 cu 13,4% față de anul 2011, iar în cadrul instituțiilor bugetare salariul a crescut cu 20,6% față de anul 2011. În pofida faptului că au fost majorări de salariu, persoanele încadrate în câmpul muncii din raionul Rezina, în luna decembrie 2012, au fost remunerați cu cel mai mare salariu în zona de centru, având primul loc din regiune, iar pe republică plasându-se printre primele patru unități teritorial-administrative. Această situație se datorează, că există în raion, cel mai mare producător de ciment – „Lafarge Ciment Moldova”, care influențează asupra salariului mediu pe economia raionului, îndeosebi în industrie (salariul mediu în 2012 a fost de 9034 lei).

Tabelul 9. Salariul mediu pe activități economice, în perioada 2011-2012

Activitățile economice	Cîștigul salarial mediu pe activități economice, lei		% din total, anul 2012
	2011	2012	
Total, dintre care:	34634	35010	100
<i>Agricultură, economia vînatului și silvicultură</i>	1879,8	1966	5,6
<i>Industrie</i>	9609	9034	0,3
<i>Construcții</i>	3612,6	3929	11,2
<i>Comerț cu ridicata și cu amănuntul</i>	1479,2	2040	5,8
<i>Transporturi, depozitare și comunicații</i>	3629	3277	9,4
<i>Activități financiare</i>	3550	3218	9,2

<i>Administrație publică</i>	3398	4097	11,7
<i>Invățămînt</i>	2792	2919	8,3
<i>Sănătate și asistență socială</i>	3294	3157	9,0
<i>Activități recreative, culturale și sportive</i>	1391	1373	3,9

Sursa: Elaborat cu suportul Inspiro Consulting în baza datelor oferite de Consiliul Raional

Niveluri maxime ale salariului mediu lunar pe luna decembrie 2012 au fost înregistrate în următoarele ramuri: industrie – 9034 lei, construcție – 3929 lei, activități financiare- 3218 lei, asistență socială și sănătate (medici) – 3157 lei. Sub nivelul mediu au fost retribuiți salariații din agricultură , economia vînatului și silvicultură- 1966 lei, cultură și sport - 1373 lei.

Tabelul 10. Mobilitatea salariaților, în perioada 2009-2011, mii persoane

	2009		2010		2011	
	angajați	eliberați	angajați	eliberați	angajați	eliberați
RM	131,4	149,2	132,0	140,9	166,4	165,2
Zona Centru	103,5	23,2	97,3	21,3	22,7	23,8
Rezina	0,9	1,0	0,8	0,9	1,2	1,2

Sursa: elaborat cu suportul Inspiro Consulting în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Raionul Rezina deține locul 11 din 13 raioane din zona de Centru privind numărul populației în vîrstă aptă de muncă - 35885 persoane în anul 2012, dintre care în mediul rural 71,6% (25690 de persoane) și în mediul urban 28,4% (10195 de persoane). După numărul salariaților angajați în cîmpul muncii raionul Rezina, în 2011 deține locul opt din zona Centru a republicii (din 13 raioane). Numărul salariaților în anul 2011 a fost de 1,2 mii persoane, mai mult decît în anul 2009, când acest indicator a constituit 0,9 mii de persoane. În anul 2011, conform datelor prezentate de către BNS, în raion au fost eliberați din cîmpul muncii 200 de persoane (a constituit 1,2 mii persoane), iar pe republică numărul salariaților eliberați a crescut cu 25,7% față de anul 2010 (165,2 mii persoane).

Tabelul 11. Locuri de muncă noi-create în raionul Rezina , 2009-2010

	2009		2010	
	RM	Rezina	RM	Rezina
Locuri de muncă noi create, unități	69950	473	47755	289
Ponderea locurilor de muncă noi-create	100	0,68	100	0,61

Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

În anul 2010 au fost înregistrate 289 de locuri de muncă noi-create mai puțin cu 184 de unități, decît în anul 2009 valorile acestui indicator la nivel raional este în descreștere față de media pe țară (47755 de locuri de muncă create).

1.3.2.3. Șomajul

O dată cu reducerea numărului populației angajate și reducerii numărului de locuri de muncă, ocuparea forței de muncă este una din principalele probleme ce persistă în raion. Dacă în anul 2011 ponderea șomerilor plasați în cîmpul muncii a constituit 25,2% din totalul celor care s-au adresat la ANOFM, în anul 2012 acest indice a constituit doar 27,5% sau cu

2,3 p.p. mai mult față de 2012. (La nivel de țară în anul 2012, acest indice a fost de 30,3%). Concomitent cu creșterea ponderii persoanelor angajate, s-a diminuat numărul persoanelor adresate la agenție, astfel, numărul persoanelor înregistrate a constituit 1360 persoane, înregistrând o scădere cu 41 persoane față de anul 2011. Din numărul celor înregistrați la AOFG în anul 2012 au fost plasați în câmpul muncii 374 șomeri. (27,5%). În anul 2012, ANOFG a înregistrat un număr de 1360 șomeri, dintre care din numărul total de șomeri 668 sunt femei, ce constituie 49,1% din numărul total de șomeri înregistrați, iar în anul 2011 ponderea femeilor a fost de 45 % (626 femei).

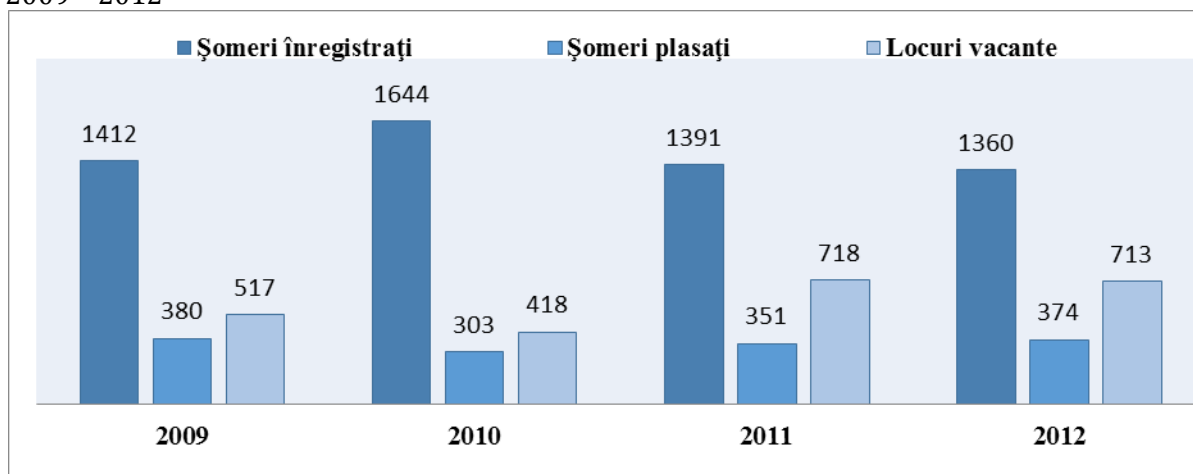
Tabelul 12. Ponderea șomerilor angajați în câmpul muncii de către AOFG Rezina, în anii 2011-2013

Indicatori	2011		2012	
	RM	Rezina	RM	Rezina
Nr.șomerilor adresați, persoane	67254	1391	51378	1360
Nr. șomerilor plasați, persoane	13548	351	15561	374
Ponderea șomerilor angajați în câmpul muncii, % din totalul șomerilor	20,14	25,2	30,3	27,5

Sursa: Elaborat cu suportul Inspiro Consulting

Prezența șomajului în raion este cauzată de mai mulți factori, precum: lipsa locurilor de muncă atractive, necorespunderea cererii cu oferta forței de muncă, cerințe exagerate din partea angajatorilor, neconcordanța dintre procesul de studii și solicitările angajatorilor; insuficiența aptitudinilor șomerilor, etc. Întru ameliorarea situației în domeniu specialiștii AOFG efectuează permanent vizite în raionul Rezina, unde sunt stabilite contacte de colaborare cu angajatorii. Astfel, în anul 2012 s-au efectuat 20 de asemenea vizite la primării și 82 de vizite la agenții economici, ca rezultat au fost înregistrate circa 713 de locuri vacante, cu 5 locuri mai puțin față de anul 2011.

Figura 10. Dinamica șomerilor înregistrați, plasați și a locurilor vacante înregistrate în Rezina, 2009 – 2012

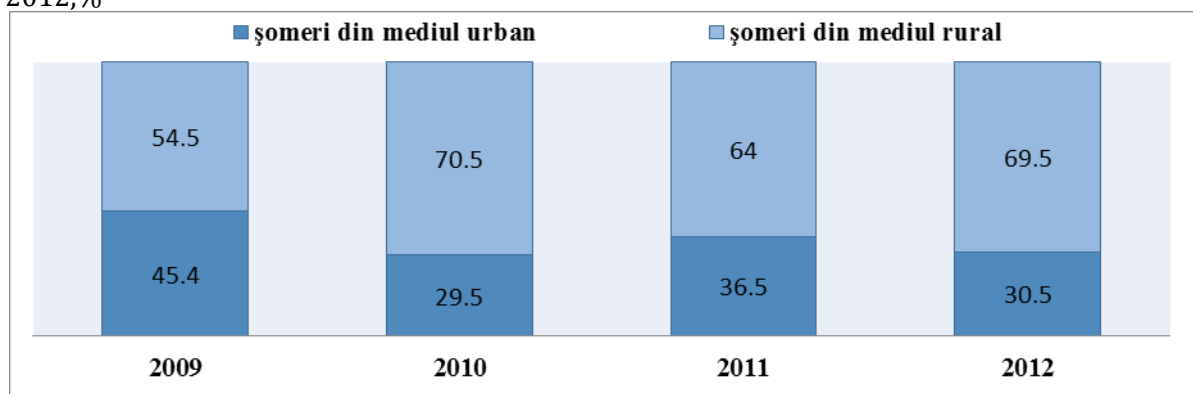

Sursa: Elaborat cu suportul Inspiro Consulting

Pe parcursul anului 2012, au fost adresări la AOFG Rezina, din partea agenților economici (de ex: SRL Refracim, SRL Imsalt, SRL Energifiltr Service, TCI Internațional, etc.), pentru

solicitarea locurilor noi de muncă în domeniul deservirii populației (lăcătuși, hamali, vânzători, etc). Preponderent, se solicită de către angajatori și profesii/meserii ca: medic, cusătoreasă, vânzător, bucătar, asamblor, muncitor în agricultură, muncitor auxiliar, etc. Prin urmare, anumite locuri de muncă nu sunt ocupate din cauza salariilor neatractive și a condițiilor de muncă.

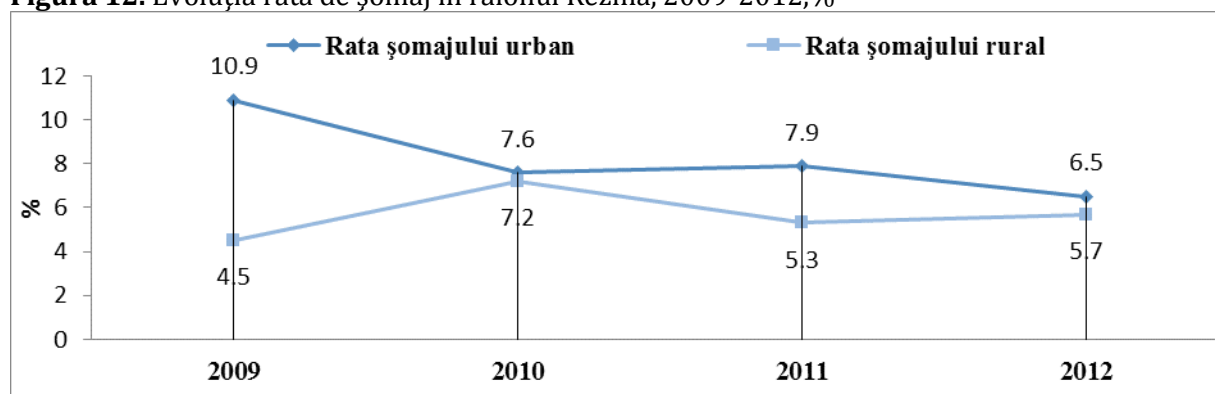
Figura 11. Evoluția șomerilor din mediul rural și urban, în raionul Rezina, în perioada 2009-2012, %

Sursa: Elaborat cu suportul INCE și Inspiro Consulting

În aspect de mediu urban și rural, continuă să persiste dezechilibru pe piața forței de muncă. Șomerii din mediul rural sunt atribuiți de o situație mai defavorizată față de șomerii din mediul urban. Altfel spus, șomerii din mediul rural nu au acces la locurile libere de muncă, care sunt concentrate în mediu urban, iar salariile mici propuse de angajatori nu le permit persoanelor din localitățile rurale de a se deplasa zilnic la un loc de muncă în oraș. În anul 2012 în mediul rural s-au înregistrat 945 șomeri sau 69,5% cu 5,5 p.p. mai mulți șomeri decât în anul 2011, pe când în mediul urban situația a fost inversă, unde au fost plasați cu 6 p.p. (30,5%) mai puțini față de anul 2011. Ponderea persoanelor plasate în câmpul muncii în mediul urban de la an, la an înregistrează o ușoară scădere, pe când în mediul rural, dimpotrivă, sunt înregistrate creșteri.

Figura 12. Evoluția rata de șomaj în raionul Rezina, 2009-2012, %

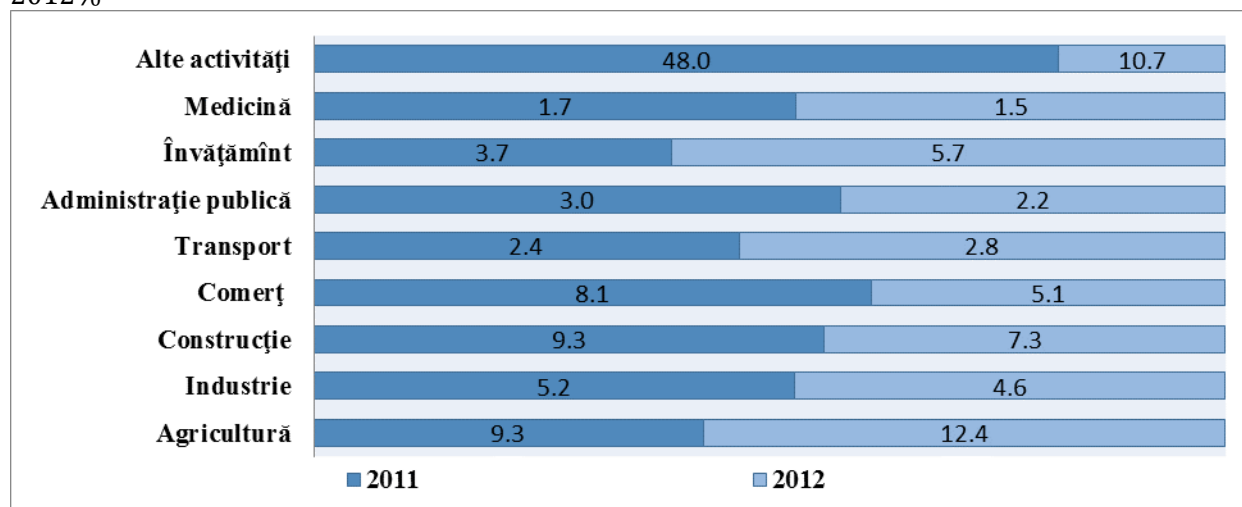
Sursa: elaborat de Inspiro Consulting în baza datelor oferite de Agenția Ocupării Forței de Muncă Rezina

Conform datelor furnizate de către Agenția pentru ocuparea forței de muncă din Rezina, în anul 2012 rata șomajului general (proporția șomerilor BIM în populația activă) este de 5,9%, în descreștere față de anii precedenți și în 2011 a înregistrat un nivel de 6% însă este mai mică decât nivelul pe țară de 6,7%. Rata șomajului la bărbați și la femei a înregistrat următoarele valori: 5,9% și 6,5%. Rata șomajului la nivel urban în anul 2012, a înregistrat un

nivel de 6,5% mai puțin cu 4,4% față de 2009, iar la nivel rural rata șomajului a înregistrat 5,7% în creștere cu 1,2% față de 2009.

În anul 2012, majoritatea șomerilor înregistrați în raionul Rezina, erau persoane cu studii gimnaziale (9 clase) – 540 de persoane, urmat de persoane cu studii secundare profesionale – 270 de persoane, mai puțin sunt înregistrați șomeri cu studii superioare în număr de 90 persoane. La moment sunt solicitate următoarele profesii: medici, profesori, psihologi, logoped, etc. Din numărul total de locuri de muncă libere ponderea cea mai mare le revine muncitorilor necalificați, fiind solicitați cusători, lăcătuși la reparația automobilelor, hamali, măturători, etc.

Figura 13. Structura șomerilor înregistrați după domenii de activitate, în raionul Rezina 2011-2012%

Sursa: Elaborat cu suportul Inspiro Consulting

Se constată, ca rezultat a disponibilizărilor ce au avut loc în domeniile de activitate, industrie, învățământ, comerț, etc. din raion, evident și cota parte a șomerilor înregistrați în domeniile respective este mai mare. Deci, din numărul total de șomeri înregistrați ponderea cea mai mare le revine celor din agricultura (12,4%), fiind urmați de cei proveniți din construcție (7,3%) și învățământ (5,7%), înregistrând ușoare descreșteri comparativ cu indicatorii anului 2012, industrie cu 0,6p.p., comerț 3p.p., pe când, în învățământ acest indice s-a majorat cu 2p.p.

În anul 2012, conform datelor furnizate de către Agenția pentru ocuparea forței de muncă din Rezina, ponderea cea mai mare le revine șomerilor înregistrați pentru prima dată în căutarea unui loc de muncă - 47,6%, mai mult cu 4% față de anul 2011 (607 persoane).

Tabelul 13. Numărul șomerilor înregistrați și plasați în câmpul muncii pe grupe de vîrstă și sex în raionul Rezina, anii 2011-2012

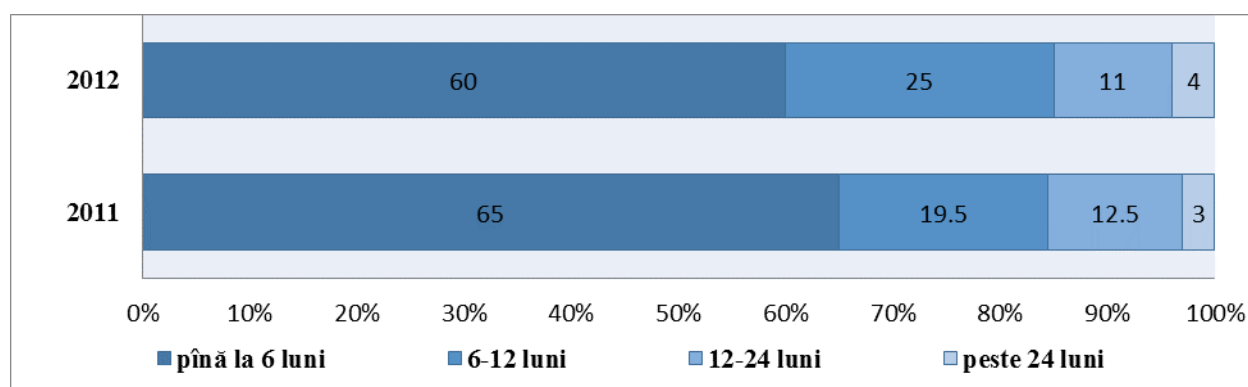
	2011		2012	
	Înregistrați		Înregistrați	
	Total	Femei	Total	Femei
Șomeri-total	1391	394	1360	342
16-24 ani	286	91	316	114

25-29 ani	242	53	199	63
30-49 ani	623	194	606	132
50-65 ani	240	56	239	33

Sursa: Elaborat cu suportul Inspiro Consulting

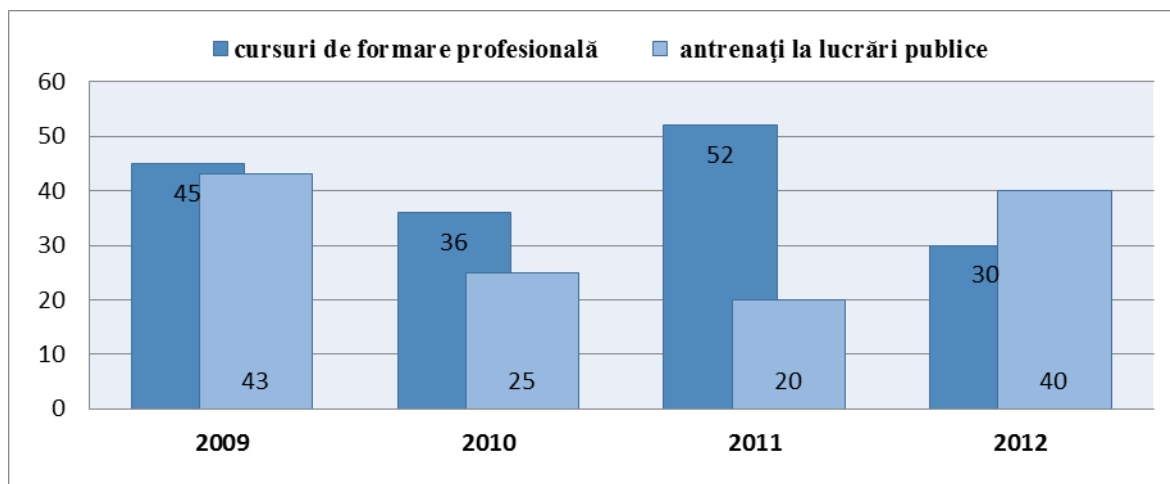
Cea mai mare pondere a șomerilor o reprezintă cei cu vîrsta cuprinsă între 30-49 ani, categoria respectivă înregistrînd 44,5% din numărul total de șomeri înregistrați în anul 2012, fiind cu 0,3.p. mai mică față de anul 2011, urmați de cei cu vîrsta cuprinsă între 16-24 ani (23,2%) și categoria cu vîrstă cuprinsă între 50-60 de ani are o pondere de 17,6%. În același timp, la nivel raional, se evidențiază lipsa de calificare și competitivitate a specialiștilor, conlucrarea slabă a mediului de afaceri cu sistemul de pregătire a cadrelor, cât și migrarea masivă, toate acestea generînd o slabă angajare a tinerilor în economia națională. Din numărul total de șomeri plasați în cîmpul muncii în anul 2012, ponderea tinerilor constituie 11,6%, fiind cu 2 p.p. mai puțin față de anul 2011.

Figura 14. Repartizarea șomerilor conform duratei aflării în șomaj

Sursa: Elaborat cu suportul Inspiro Consulting

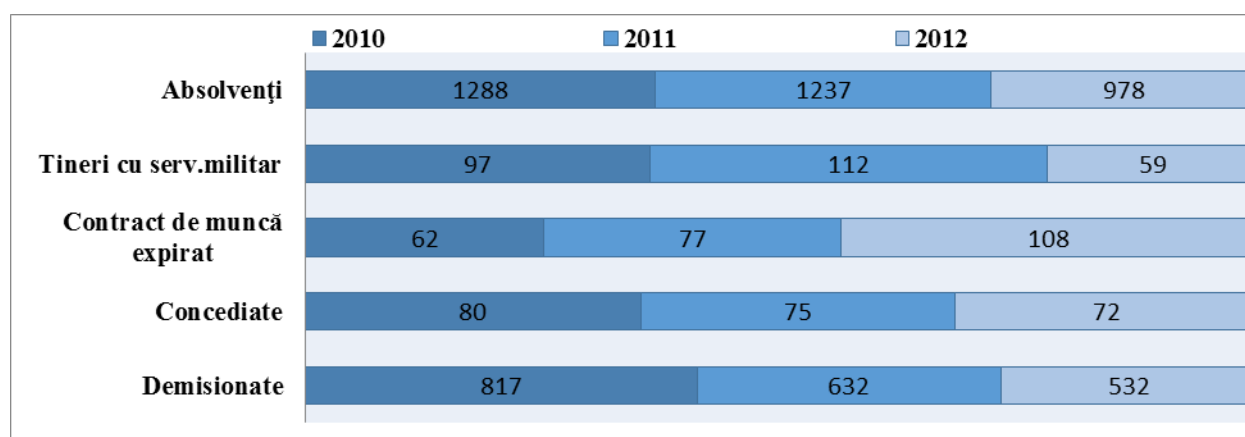
Printre șomeri o cotă mare le revine persoanelor ce sunt în șomaj pînă la 6 luni (60%), în anul 2012 ponderea lor fiind în descreștere față de anul precedent cu 0,5p.p, constituind 1199 persoane. Acest moment se explică prin conlucrarea mai eficientă a colaboratorilor agenției cu agenții economici, privind angajarea șomerilor într-un termen cît mai scurt posibil. Respectiv, ponderea persoanelor se află în șomaj de la 6 la 12 luni constituie 487 de persoane sau 25% mai mult cu 5,5 p.p. față de 2011. Prin urmare și ponderea persoanelor ce se află în șomaj mai mult de 12 luni este de 11%, iar oamenii ce sunt șomeri 24 de luni și mai mult constituie 4% sau 66 de persoane. Șomajul de lungă durată constituie un factor negativ, deoarece cei ce nu pot găsi un loc de muncă pe o perioadă îndelungată, practic pierd cunoștințele profesionale, pierd statutul social și degradează social, fiind necompetitivi pe piața forței de muncă.

Tabelul 14. Indicatori privind măsurile active de stimulare a ocupării forței de muncă în raionul Rezina, 2009 - 2012

Sursa: Elaborat cu suportul Inspiro Consulting

În scopul extinderii gradului de ocupare a populației și diminuare a șomajului, agenția raională pentru ocuparea forței de muncă promovează unele măsuri active, inclusiv antrenarea unor categorii de șomeri la lucrările publice remunerate, organizate de către autoritățile administrației publice locale, precum și instruirea profesională a șomerilor. Analizând evoluția șomerilor încadrați la lucrări publice, se observă o tendință de creștere: astfel, în anul 2012 au fost antrenați 27 de șomeri mai mult, sau cu 3,3% din numărul șomerilor înregistrați, față de anul 2011

În 2012, mărimea medie a ajutorului de șomaj a constituit suma de 939,04 lei, 96 de persoane din raion au beneficiat de ajutor de șomaj cu 20 de persoane mai multe decât în 2009, respectiv și au beneficiat de alocație de integrare sau reintegrare profesională, 45 de persoane mai puțin cu 5 față de 2009.

Figura 15. Motivele aflării în șomaj, 2009- 2012, persoane

Sursa: Elaborat cu suportul Inspiro Consulting în baza datelor oferite de Agenția Ocupării Forței de Muncă Rezina

Formarea profesională a șomerilor este una din măsurile active gratuite, pe piața forței de muncă, care orientează șomerii spre domenii ce sunt solicitate recent pe piața muncii din

raion, menită să sporească șansele de integrare sau reintegrare pe piața forței de muncă a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. În anul 2012 de către Agenția din Rezina au fost înmatriculați la cursurile de formare profesională 40 de șomeri cu 20 mai mulți față de 2011, ce constituie 6,4% din numărul celor înregistrați la agenție, indicile fiind înregistrat la nivelul mai înalt (cu 1,6p.p.), față de media pe republică - 4,8%. Un accent deosebit colaboratorii AOFM pun pe angajarea șomerilor după absolvirea cursurilor de formare profesională. Unul din obiectivele principale este ca angajarea după absolvirea cursurilor să constituie nu mai puțin de 70% din numărul total al absolvenților.

Din numărul total de șomeri înregistrați la AOFM ponderea cea mai mare le revine absolvenții (49,7%) în anul 2012, fiind cu 11 p.p. mai mic față de anul 2011. Respectiv, o pondere destul de mare reprezintă persoanele demisionate ce în anul 2012 a constituit 532 de persoane mai puțin cu 152 de persoane față de anul 2009. Motivele demisionării cele mai frecvent întâlnite sînt: salarii neatractive, munca la negru, condiții nocive, etc.

1.3.2.4. Principalele probleme ale domeniului pieței muncii

Problemele pe piața muncii sunt determinate de un șir de factori ce se influențează reciproc, cum ar fi dezvoltarea economică precară a țării, sărăcia, salariile mici, care la rândul lor alimentează migrația excesivă a forței de muncă peste hotare percepută de populație drept singura opțiune de menținere a unui trai decent, iar, uneori, și de supraviețuire. În urma analizei efectuate, mai jos elucidăm cele mai importante probleme ale pieței forței de muncă din raionul Rezina:

- necoresponderea dintre profesile solicitate pe piața forței de muncă în raion și oferta forței de muncă, atît sub aspect al domeniului de pregătire, precum și al nivelului de instruire, fapt ce creează o insuficiență de capital uman, practic în toate domeniile de activitate;
- cerințele principale înaintate de agenții economici potențialilor angajați sunt profesionalismul și disciplina. Din aceste considerente cadrele tinere/tinerii absolvenți sunt dezavantajați. Prin urmare, situația prezentă pe piața forței de muncă indică insuficiența forței de muncă calificate, determinată atît de migrația excesivă, cît și de carențele în sistemul de învățămînt;
- agenții economici sunt nevoiți să recurgă la angajarea cadrelor mai puțin calificate din motivul insuficienței cadrelor calificate drept urmare a migrării masive a specialiștilor peste hotare, precum și din cauza neconcordanței sistemul de învățămînt cu cerințele pieței;
- migrarea masivă a forței de muncă peste hotarele țării, în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit, inclusiv a tinerilor;
- informația ce ține de piața muncii nu e suficient cunoscută în licee, școli de cultură generală, instituții de învățămînt profesional, fapt ce face dificilă alegerea profesiei de către tineri, precum și integrarea lor pe piața muncii.

1.3.2.5. Analiza SWOT piața muncii

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Existența cererii pieței de muncă în raionul Rezina; Remunerea competitivă a salariaților (salariu mediu în domeniul industriei 9000 de lei pe lună, pe republică – 4000 de lei). Entuziasmul și dorința locuitorilor de a activa	Insuficiența forței de muncă calificate; Neconcordanța dintre procesul de studii cu cerințele peții muncii. Migrarea persoanelor în vîrsta aptă de muncă, inclusiv a tinerilor, spre mediul urban, atît în alte regiuni a țării, precum și în străinătate, mai cu seamă a celor cu pregătire profesională; Lipsa locurilor de muncă în mediul rural; Creșterea numărului de persoane demisionate; Creșterea numărului de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă (șomeri) în raport cu persoane active; Necoresponderea cererii și ofertei peței muncii.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Implicarea autorităților locale în problemele comunității; Posibilitatea consolidării dialogului între agenții economici și instituțiile de învățămînt Posibilitatea accesării unor programe de finanțare pentru crearea de noi locuri de muncă pentru șomeri.	Tendință redusă de dezvoltare a afacerilor în mediul rural; Scăderea numărului de persoane calificate, prin ieșirea acestora din viața activă; Creșterea șomajului în rîndul tinerilor absolvenți; Îmbătrânirea forței de muncă; Creșterea ponderii muncii la negru.

1.3.2.6. Recomandări piața muncii

Pentru soluționarea situației existente în domeniul pieței muncii din raionul Rezina, propunem următoarele măsuri:

1. Crearea locurilor de muncă stabile și atractive cu perspectivă de creștere profesională (educarea spiritului antreprenorial) în raion, care prevede:
 - îmbunătățirea procesul de comunicare/interacțiunea dintre patroni-intermediarii procesului de ocupare a forței de muncă-potențiali angajați;
 - asigurarea condițiilor optime de muncă;

- crearea unui climat favorabil de dezvoltare a serviciilor de către AOFM prin combaterea șomajului în rândul tinerilor și prevenirea șomajului de lungă durată;
 - necesitatea popularizării Codul Muncii, privind drepturile și obligațiunile salariaților
 - acordarea unor facilități, prin scutirea de la plata impozitului pe venit pentru primul an de activitate sau prin reducerea plății de arendă, pentru persoanele care și-au inițiat propria afacere și au creat noi locuri de muncă, unde au fost angajate persoane din rândul șomerilor.
 -
2. *Accentuarea colaborării autorităților publice locale cu AOFM din Rezina*, prin realizarea următoarelor soluții:
- îmbunătățirea angajării a populației din raion prin crearea unui mecanism mai eficient de colaborare între autoritățile publice locale și agenția teritorială pentru ocuparea forței de muncă din raion;
 - promovarea imaginii și acordarea serviciilor de mediere a muncii pentru persoanele din raion, ceea ce ar asigura apariția unor noi oportunități de încadrare în câmpul muncii a forței de muncă disponibile;
 - implicarea agenției teritoriale pentru ocuparea forței de muncă și a APL în vederea elaborării și coordonării unui program ce ar asigura instruirea în domeniul afacerilor a persoanelor care doresc să inițieze o afacere;
 - elaborarea unui mecanism viabil în ceea ce privește colaborarea dintre autoritățile publice locale și agenția teritorială pentru ocuparea forței de muncă privind organizarea lucrărilor publice, orientate spre acoperirea necesităților localităților rurale, finanțate din fondul de șomaj și bugetele locale;
 - acordarea unor facilități suplimentare persoanelor tinere care, după însușirea unei meserii sau profesii, revin în raion, sate, comune, pentru a-și desfășura activitatea, în special pentru acele profesii sau meserii;
 - elaborarea unor mecanisme de către autoritățile publice locale în vederea corelării cererii cu oferta pe piața muncii și prevenirii lipsei de forță de muncă calificată din raion, cât și combaterea discriminării și promovarea includerii sociale prin asigurarea accesului la ocupare;
 - organizarea cât mai frecventă a unor seminare sau ateliere de instruire în vederea creșterii capacității reprezentanților autorităților publice locale în ceea ce privește mecanismul de colaborare cu potențialii finanțatori ai proiectelor de infrastructură socială din localitate;
 - antrenarea persoanelor din pătri vulnerabile la lucrări publice, cu condiția achitării indemnizației numai din partea AOFM.

Auditul socio economic a raionului Rezina

1.4. INFRASTRUCTURA FIZICĂ ȘI TEHNICO EDILITARĂ

1.4.1. INFRASTRUCTURA DRUMURILOR ȘI SERVICIILE DE TRANSPORT

1.4.1.1. Evaluarea infrastructurii de transport

Infrastructura de transport

Drumurile reprezintă o componentă importantă a infrastructurii fizice a raionului. Or acoperirea largă cu rețele de drumuri care ar permite conexiunea cu diverse puncte de pe teritoriul țării și din exterior, precum și calitatea acestora este un factor ce influențează direct capacitățile de dezvoltare economică a raionului și securitatea populației.

Rețeaua de transport în r-nul Rezina este relativ redusă. Aceasta este reprezentată, preponderent de transportul auto, care este principalul mijloc de legătură republican, regional și local. Lungimea totală a drumurilor locale este de 168,6 km (81% din total), iar cea a drumurilor publice este de 208,6 km, dintre care doar 40 km (19%) sunt drumuri naționale. Aceasta este reprezentată de 2 drumuri republicane, precum urmează:

- R13 – Bălți – Șoldănești – Râbnici traversează raionul de la vest la est și asigură legătura cu Aeroportul Internațional Mărculești aflat la o distanță de 77 km (distanță care ar putea fi parcursă în 1 oră și 5 minute) și cu orașul Bălți – 103 km (aproximativ 1 oră și 22 minute);
- R20 – Rezina – Orhei - Călărași – traseu care traversează raionul de la centru spre sud, realizând legătura directă cu orașele Orhei și Rezina. La fel, acest drum intersectând magistrala M2, permite accesul la mun. Chișinău. R-nul Rezina este situat la 100 km nord-est de capitală.

În ultimii 5 ani, rețeaua de drumuri naționale și cele locale cu acoperire rigidă nu s-a extins. În același timp, începând cu anul 2012 au fost inițiate lucrările de reparație a drumului R 20, Rezina – Orhei - Călărași pe sectorul Rezina-Orhei (0-46 Km), calitatea căruia este nesatisfăcătoare. În anul precedent au fost efectuate parțial lucrările pe tronsonul de 0-11 km, iar în conformitate cu Programul privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pe anul

2013, au fost alocate 100 mil. lei pentru reparația îmbrăcăminte rutiere a tronsonului 10km. De menționat, că reabilitarea drumului R 20 figurează printre proiectele investiționale propuse a fi realizate în perioada următorilor 10 ani în cadrul Strategiei de Transport și logistică pentru perioada 2013-2022. costul reabilitării acestui drum a fost estimată la 38 mil. euro sau 608 mil. lei. În aceeași strategie este prevăzut și reabilitarea tronsonului Gura Camencii – Rezina, km41- km98, din drumul republican R 13.

Un alt aspect important este calitatea drumurilor. În pofida faptului că 100% din drumurile naționale care traversează raionul au îmbrăcăminte rigidă și, corespunzător 93,5% din drumurile locale, calitatea acestora este redusă, majoritatea din acestea necesitând a fi reparate sau reconstruite. În același timp, calitatea drumurilor este una dintre constrângerile principalele identificate ale mediului de afaceri din raion, nemaivorbind de riscul pe care calitatea joasă a acestora îl reprezintă pentru automobilele și pasagerii care le traversează. Astfel, în acest context o importanță majoră o are realizarea unei analize a disponibilităților de infrastructură rutieră în raion și a calității acestora în vederea elaborării unui program de reabilitare a drumurilor locale conform unor proiecte selectate în bază principiul priorității pentru dezvoltarea economică a raionului. Ținând cont de insuficiența mijloacelor financiare proprii ale APL-urilor, pentru finanțarea acestora urmează a fi consolidate eforturile de atragere a fondurilor externe și de dezvoltare a parteneriatelor publice-private.

Tabelul 15. Lungimea drumurilor publice din raionul Rezina în 2012, km

Lungimea totală a drumurilor publice	Drumuri naționale	Drumuri naționale cu îmbrăcăminte rigidă	Drumuri locale	Drumuri locale cu îmbrăcăminte rigidă
208,6	40,0	40,0	168,6	157,6

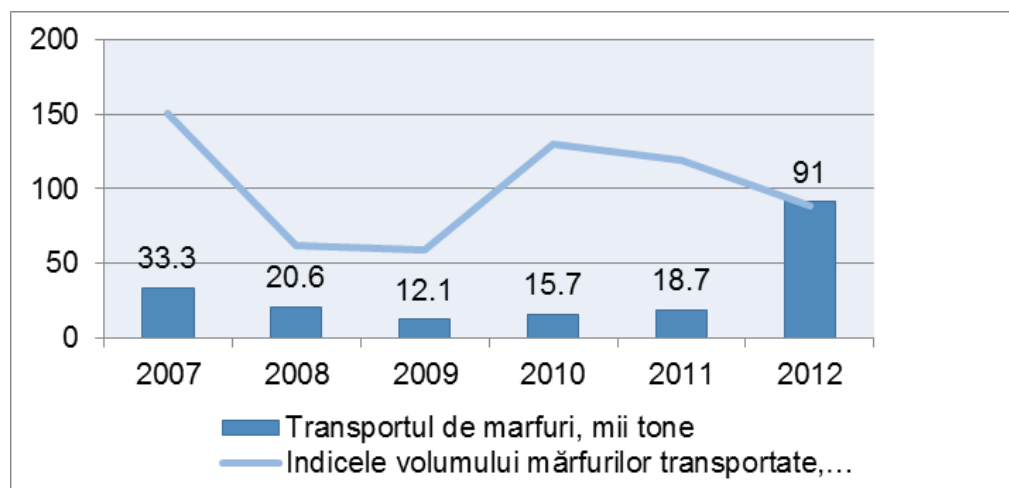
Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Pe lângă transportul auto, teritoriul raionul este traversat de cale ferată Râbnîța - Bălți. Însă lungimea acesteia este foarte mică, de 15 km pe tronsonul 112 km – 126 km și există o singură stația de cale ferată - Mateuți, care este amplasată la 7 km de centrul raional Rezina.

Serviciile de transport

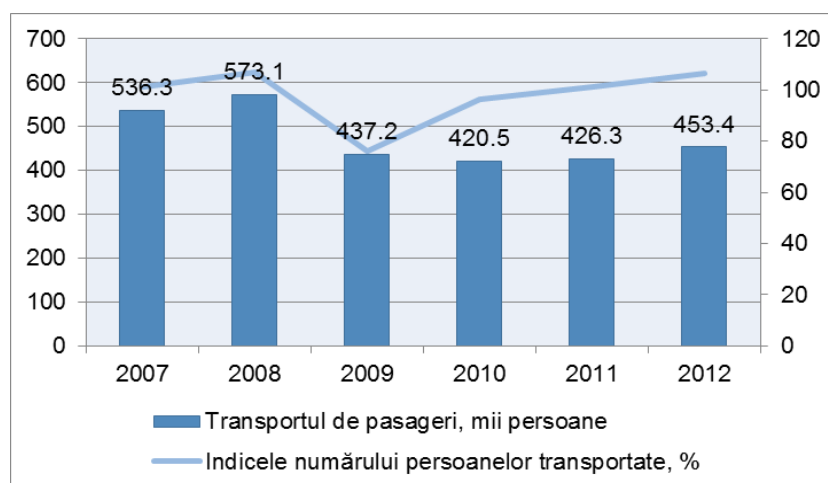
Reabilitarea drumurilor în raion este o condiție imperativă pentru susținerea mediului de afaceri, inclusiv a potențialilor investitori, mai cu seamă în condițiile în care deja există o cerere pentru serviciile de transport. În anul 2012, în raion activau 17 agenți economici în domeniul transporturilor. În cadrul acestora erau angajați 143 persoane, astfel unei unități revenindu-i în mediu 8,4 angajați. Cifra de afaceri realizată de către companiile de transport în anul 2012 a constituit aproximativ 18,7 mil. lei. Sectorul serviciilor de transport poate fi caracterizat în ultimii ani ca urmând o fază de recuperare după criza din 2009, în care s-au redus semnificativ atât transportul de mărfuri cât și de pasageri.

În ultimii ani, cantitatea mărfurilor transportate a marcat un salt semnificativ, ca urmare intrării pe acest segment de piață a unui agent economic cu capacități majore de transport - Eurociment. Fiind inclusă în eșantionul întreprinderilor supuse cercetării statistice în 2012, volumul mărfurilor transportate de companiile de transport din Rezina a sporit.

Figura 16. Dinamica transportului de mărfuri¹ în perioada anilor 2007-2012

Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

În 2012 numărul pasagerilor transportați s-a plasat la un nivel inferior valorii înregistrată în perioada precizată. În orașul Rezina funcționează o stație auto pentru transportul de pasageri, itinerarul rutelor de pasageri incluzând 10 rute interurbane cu 15 unități de transport și 17 rute locale cu 20 unități de transport public cu intervalul de circulație de 30 minute. În anul 2012 au fost transportați cu mijloace de transport auto 453,4 mii persoane, zilnic în mediu numărul acestora fiind de 1,24 mii persoane. În același timp, în mediu, anual în perioada anilor 2008-2012 au fost transportați cu autobuze și microbuze 462,1 mii pasageri.

Figura 17. Transportul de pasageri cu autobuze și microbuze în r-nul. Rezina

Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

1.4.1.2. Principalele probleme ale infrastructurii de transport

Infrastructura de transport în r-nul. Rezina este un factor important ce necesită a fi abordat de către autoritățile locale în vederea susținerii parcursului de dezvoltare a r-nului, în special sporirii atractivității acestuia pentru investitori, atât locali cât și străini. În acest context, principalele probleme identificate vizavi de calitatea infrastructurii de transport sunt:

- Diversificarea redusă a rețelelor de transport, în special pentru transportarea mărfurilor;
- Calitatea joasă a drumurilor. Nu au fost identificate proiecte locale semnificative de reabilitare și modernizare a drumurilor;
- Lipsa unui studiu ce ar indica asupra modului de priorizare a cheltuielilor necesare pentru reconstrucția rețelei de drumuri;
- Lipsa unui program raional de renovare și construcție a drumurilor;

1.4.1.3. Analiza SWOT a infrastructurii de transport

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Disponibilitatea căilor de transport terestru și feroviar și distanța, relativ mică de Aeroportul Internațional Mărculești; Existența legăturii rutiere între toate localitățile din raion și centrul raional; Existența cererii pentru serviciile de transport; Calitatea relativ bună a stațiilor de așteptare a pasagerilor din localități.	Calitatea joasă a drumurilor; Numărul limitat al drumurilor naționale ce traversează raionul; Lipsa unui studiu ce ar indica asupra modului de priorizare a cheltuielilor necesare pentru reconstrucția rețelei de drumuri; Lipsa unui program raional de renovare și construcție a drumurilor;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Implementarea Strategiei de Transport și logistică pentru perioada 2013-2022; Sporirea mijloacelor Fondului Rutier; Capacitatea CR de atragerea surselor externe de finanțare Inițierea parteneriatului public - privat privind demararea activității Aeroportului Internațional Mărculești; Majorarea tarifului pentru transportul interurban cu 20 bani per km, ceea ce ar permite prestatorilor de servicii de transport de a-și recupera costurile de menținere a mijloacelor de transport;	Insuficiența alocărilor financiare pentru repararea drumurilor; Lacunele în procesul de selecție a companiilor de reparație a drumurilor prin intermediul concursurilor de achiziții publice; Majorarea tarifului pentru transportul interurban cu 20 bani per km, ceea ce ar putea reduce cererea serviciilor de transport ale populației;

1.4.1.4. Recomandări infrastructura de transport

Ținând cont de problemele sus menționate, în vederea restabilirii infrastructurii transporturilor sunt importante realizarea următoarelor acțiuni:

1. Elaborarea unui studiu privind densitatea și calitatea rețelei drumurilor în raion, în vederea stabilirea priorităților de modernizare a acesteia;
2. Elaborarea unui program raional de reabilitare a drumurilor în baza priorităților stabilite în studiul privind infrastructura drumurilor raionale;
3. Identificarea potențialilor parteneri de dezvoltare a parteneriatelor publice-private în domeniul construcției drumurilor.

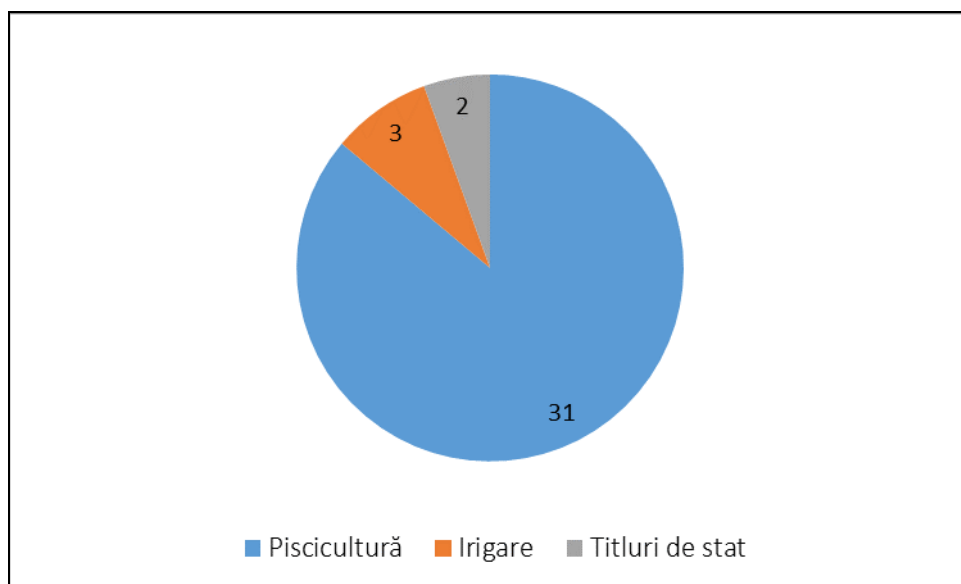
1.4.2. REȚEAUA DE FURNIZARE A APEI POTABILE ȘI SANITAȚIE

Contribuția serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare la dezvoltare este cu mult mai vastă decât impactul acestora asupra bunăstării gospodăriilor populației. O atenție importantă acestor servicii le sunt acordate atât în Programul de Guvernare: "Promovarea investițiilor în dezvoltarea infrastructurii utilităților publice (sistemul de apă și canalizare, salubritate, aprovizionarea cu gaze naturale, protecția mediului, dezvoltarea turismului" cât și Strategia de Aprovizionare cu Apă și Canalizare a Republicii Moldova (octombrie 2012): "Beneficiile potențiale generale ale unei infrastructuri de apă și canalizare depășesc cu mult îmbunătățirea sănătății și vieții oamenilor. Aceasta constituie un precursor al dezvoltării economice. Acordarea serviciilor de calitate, inclusiv siguranța aprovizionării, calitatea apei la robinet, presiunea suficientă și constantă în rețeaua de aprovizionare, controlul eficient al poluării apei și tratarea pot stimula investițiile economice, industriale și comerciale."

1.4.2.1. Resursele de apă

Pe teritoriul raionului Rezina există 36 de bazine acvatice care ocupă 253,5 ha. 31 de bazine sunt utilizate în scopuri piscicole, dintre care 2 dețin Titluri de Stat sau de folosință separată a apei. Pentru irigare sunt folosite 3 bazine acvatice.

Figura 18. Destinația bazinelor acvatice

Sursa: Elaborat de către autor în baza datelor oferite de CR Rezina

În rezultatul inventarierii bazinelor acvatice s-a constatat că un pericol deosebit prezintă acumuloarele de apă în primăriile Trifești (infiltrarea apei de-a lungul evacuatorului accidental), Cinișeuți (evacuatorul accidental de ocolire este plin de buruieni și înnămolit), Pereni (nu corespunde normelor hidrotehnice), Slobozia – Horodiște (lipsește evacuatorul accidental și de fund). Aceste obiecte au fost inspectate de către Fondul ecologic și în urma căruia au fost avertizați proprietarii bazinelor acvatice, deși acțiuni în acest sens nu s-a întreprins.

Principalul bazin hidrografic este fluviul Nistru, în care se scurg râulețele *Ciorna* cu lungimea de 12 km și *La Valea Rezina* cu lungimea de 22 km, care își iau începutul în

raionul Șoldănești, Saharna care izvorăște în satul Cinișeuți din regiune, având lungimea de 14 km, Cogîlnic și Jîdauca, cu începutul respectiv, din satele Peciște și Mincenii de Sus al raionului și cu lungimea de 13,9 și 14 km. Râul Nistru mărginește regiunea Rezina pe o porțiune de 40 km. Lungimea râulețelor constituie aproape 76 km.

Pe teritoriul raionului Rezina se găsesc 3762 de fântâni de mină de utilizare generală, dintre care sunt amenajate 2790 de fântâni, iar pașaportizate și conform normelor sanitare - doar 1056 și 191 izvoare naturale - amenajate 125 (corespund normelor sanitare).

În raionul Rezina există 72 de fântâni arteziene, din care funcționează și corespund normelor sanitare - 20 și dispun de autorizație de folosință specială a apei 4 fântâni. 53 de fântâni arteziene nu funcționează, 1 - lichidată.

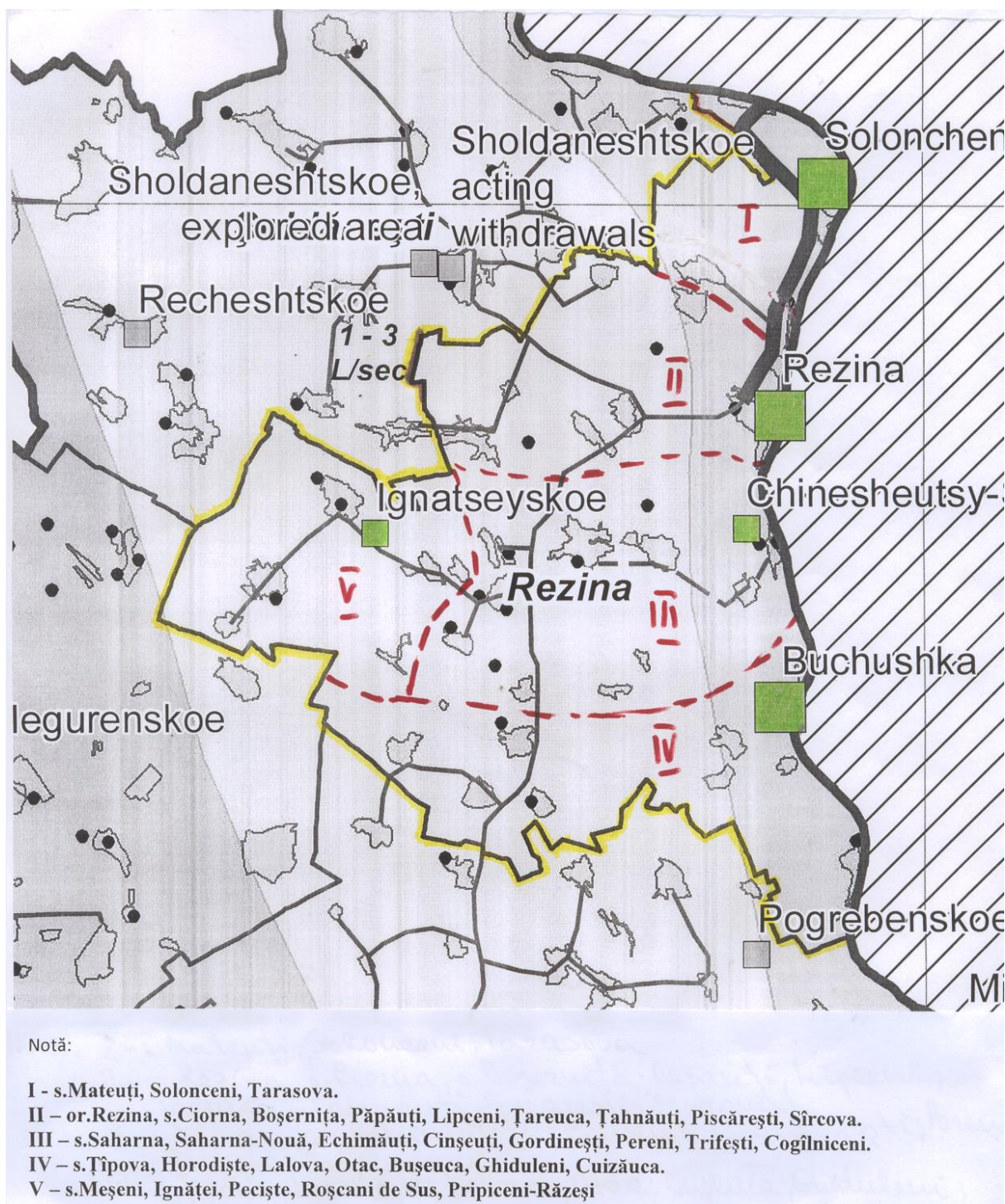
1.4.2.2. Evidența rețelelor de apă

În raion, la momentul actual sunt 22 apeducte cu lungimea totală de 146 km, dintre care funcționează 122,4 km sau 84%, au fost dotate numai cu 4 rețele de canalizare cu lungimea totală de 29 km, dintre care funcționează 25,2 km sau 87%, din ele 24 km sau 82% din toată lungimea, în orașul Rezina.

În orașul Rezina 4 apeducte cu lungimea de peste 36 km asigură 75% din populația urbană, inclusiv 60% din populația satelor aferente orașului, care se aprovizionează din 3 apeducte cu lungimea de 9,17 km.

Pentru aprovizionarea cu apă potabilă funcționează apeductele din primăriile Echimăuți – 32 km, Mateuți – 16 km, Lalova și Țareuca - câte 12 km, Bușăuca – 3,5 km, Horodiște, Ignăței – câte 3 km și Peciște – 6km.

Conform schemei viziunii de dezvoltare a serviciilor de aprovizionare cu apă, la etapa de finisare a construcției și renovării se află apeductele în primăriile Ghiduleni – 5,2 km, Mateuți – 4,5 km, Cuizăuca – 5 km, iar în stadiu de proiectare - apeductul din primăriile Meșeni, Minceni, Peciște și Gordinești.

Figura 19. Viziunea asupra serviciilor de aprovizionare cu apă

Sursa: Consiliul Raional Rezina

Teritoriul raionului a fost împărțit în 5 părți, corespunzător conectărilor la prizele subterane de apă, la care se intenționează de a conecta localitățile raionului.

1.4.2.3. Evidența rețelelor de apeduct

Cu rețelele de canalizare sunt dotate numai sistemele de apeduct din orașul Rezina, unde populația este asigurată în proporție de 52%, în satul Ignăței din 3 km construite - 1 km funcționează pentru deservirea obiectelor publice. În stadiu de construcție sunt 1,76 km rețele de canalizare în primăria Ghiduleni. În mediul rural nu sunt sisteme de canalizare.

Apele reziduale de la cartierele locative și obiectele industriale ale or. Rezina sunt colectate în colectoare și transportate la stația de pompare amplasată pe strada de Centură a or. Rezina. Din cauza neachitării plății pentru epurare, apele reziduale de către gospodăria comunală a or. Râbnîța nu sunt recepționate și sunt revărsate fără epurare în apele de suprafață a r. Nistru, ceea ce agravează considerabil starea ecologică în regiune. În locul stației de pompare la moment se petrec lucrările de construcție a stației de epurare a apelor reziduale a or. Rezina, finanțate din Fondul Ecologic Național.

O problemă stringentă este la penitenciarul nr. 17, unde a fost proiectat și construit un spital pentru lecuirea deținuților bolnavi de tuberculoză, iar stația de epurare, de tip mecanică, a penitenciarului nu funcționează eficient și apele de suprafață a r. Nistru sunt infectate cu bacili de tuberculoză.

Altă stație de epurare existentă în raion, cea din Cinișeuți, cea mai veche și care la fel are un grad de eficacitate insuficient a epurării apelor menajere.

Singura stație de epurare de tip biologic, este a Fabricii de ciment Lafarge, cu un grad de eficacitate satisfăcător.

Rezina District Map

Legend:

- I – s.Lipcenii, Mateuți, Păpăuți.
- II – or.Rezina, s.Ciorna, Boșernița, Stohnaia.
- III – s.Sîrcova, Piscărești, Țareuca, Țahnauți.
- IV- s.Cîrșeuți, Echimăuți.
- V – s.Peciștea, Pripiceni-Răzeși, Pripiceni-Curchi, Gordinesti, Trifești, Pereni, Coghilniceni, Cuizăuca, Otac, Bușeuca
- VI – s.Ignăței, Meșeni
- VII – s.Roșcani de Sus, Roșcani de Jos
- VIII – s.Saharna-Nouă, Mîncenii de Sus, Mîncenii de Jos, Horodiște, Slobozia-Horodiște, Țipova.
- Local – s.Saharna, Tarasova, Soloncenii, Lălova, Buciușca, Ghiduleni.

Conform schemei viziunii asupra serviciilor de canalizare a raionului, teritoriul a fost divizat în 8 regiuni, care includ toate localitățile din raion. Potrivit acestei scheme, mai sunt nevoie de 8 stații de epurare, localizate în preajma regiunilor și care vor asigura tratarea apelor uzate.

- Reconstruirea complexului edificiilor ingineresti de distribuire a apei potabile pentru oraşul Rezina şi satul Ciorna, proiect în valoare de 950 mii lei;

Esența proiectului: Proiectul presupune reparația unui segment de 800 m de apeduct de la apeductul central Boșernița - Rezina. În acest fel se va asigura alimentarea populației Primăriei Rezina cu apă potabilă de calitate net superioare celei din prezent. La fel costurile apei intrate în sistem vor fi ceva mai mici decât cele din prezent.

- Stația de epurarea a orașului Rezina este în proces de reconstrucție, fiind finisate lucrările de reparație a sediului și a platformelor (Primăria Rezina a beneficiat de un proiect din cadrul Fondul Ecologic Național în proporție de 2,5 mln lei). Urmează să se caute fonduri externe pentru procurarea utilajului în proporție de 15 mln lei.

1.4.2.5. Analiza SWOT apă potabilă și sanitație

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Existența schemelor viziunii de dezvoltare a serviciilor de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare În oraș majoritatea cetățenilor au acces la rețeaua de apă, în mediul rural gradul de acoperire cu rețele de apă este bun; Îmbunătățirea rețelei de apă potabilă prin intermediul reconstrucției complexului din orașul Rezina de distribuire a apei;	Gradul de exploatare a rețelelor de apă sunt depășite; Starea tehnică a stațiilor de pompare a apei nesatisfăcătoare; Lipsa rețelei de canalizare în mediul rural; Gradul de conectare la rețeaua de canalizare a populației din mediul urban mică; Lipsa stațiilor de epurare a apei uzate în mediul rural;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Regionalizarea și dezvoltarea serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare; Acces la tehnologii noi pentru modernizarea și eficientizarea sistemelor de apă potabilă; Posibilitatea accesării fondurilor externe pentru sectorul AAC.	Risc mare de îmbolnăvire a cetățenilor din cauza calității nesatisfăcătoare a apei și folosirii apelor reziduale; Atitudinea și receptivitatea populației din mediul rural în ceea ce privește implicarea la etapa de menținere a unui mediu sănătos; Costurile înalte pentru tehnologiile stațiilor de epurare;

1.4.2.6. Recomandări rețeaua de furnizare a apei potabile și sanitație

- Construcția rețelelor de canalizare în mediul rural conform viziunii de dezvoltare a serviciilor de canalizare; localitățile;
- Îmbunătățirea calității apelor în obiectivele acvatice;
- Dezvoltarea procesului gestiune a nămolurilor provenite de la stațiile de epurare a apei uzate;
- Crearea unor structuri de management al apei eficient și inovativ;

- Dezvoltarea procesului de regionalizare, ceea ce înseamnă implementarea unui cadru instituțional în cadrul zonei de proiect, pentru a combina serviciile de alimentare apă și de canalizare aferente zonelor de dezvoltare din respectiva regiune, într-un proces de operare comun;
- Dezvoltarea sistemului geoinformațional și elaborarea modelelor cartografice digitale ale calității apelor de suprafață și subterane pentru managementul surselor acvatice;
- Utilizarea, întreținerea și exploatarea stațiilor de epurare a apelor uzate și asigurarea condițiilor de calitate corespunzătoare conform reglementărilor de mediu.
- Eficientizarea comunicării dintre proprietarii bazinelor acvatice și autoritățile locale;
- Construcția stațiilor de epurare a apelor reziduale în cele 8 regiuni ale raionului;
- Construcția apeductelor pentru aprovizionarea cu apă în cele 5 regiuni ale raionului

1.4.3. INFRASTRUCTURA ENERGETICĂ ȘI MANAGEMENTUL EFICIENȚEI ENERGETICE

1.4.3.1. Infrastructura de gazificare a raionului

28 de localități din 41 prezente de pe teritoriul raionului sunt gazificate. Conducta cu presiune medie este construită în 28 localități din raion. La momentul actual populația se conectează la rețea din surse financiare proprii. La conducta de gaz natural sunt conectate 1745 de case particulare din cele 16251, (sau doar 11%) și 50 instituții bugetare din totalul de 163 (sau 30%).

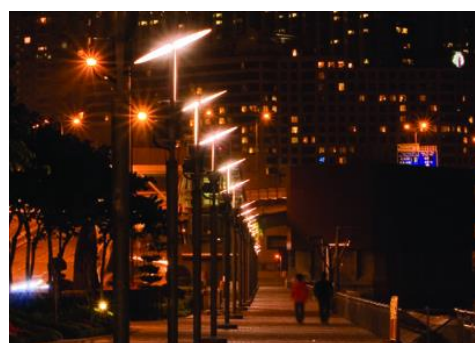
Consumul mediu de gaz facturat pe ultimii cinci ani a cunoscut o creștere de 25%. Această se datorează conectării la rețeaua de gaze naturale a noilor localități din r-nul Rezina, cât și a sectorului privat din localitățile conectate.

1.4.3.2. Infrastructura de energie termică

Localitățile din raion nu sânt asigurate cu sisteme de încălzire centralizat. Funcționează doar sisteme autonome private. Instituțiile de învățământ și cele bugetare, în mare parte, sunt conectate autonom la rețeaua de gaze naturale.

1.4.3.3. Infrastructura de energie electrică a raionului Rezina

Prestarea serviciilor de aprovizionare cu energie electrică este acoperită de către un singur prestator – S.A „RED Nord”. Rata asigurării cu energie electrică este de 100%. În prezent, pe teritoriu raionului rețelele electrice aeriene sunt montate pe piloni la tensiunea de 10 KW, care trece prin 7 transformatoare și ajunge la beneficiari la tensiunea de 220 w și 380 w. Energia electrică este furnizată prin RED NORD. La energie electrică sunt conectați

100 % din populație. Străzile de pe teritoriu raionului sunt iluminate în proporție de 10%.

1.4.3.4. Managementul eficienței energetice a raionului

Moldova depinde într-o măsură foarte mare de sursele energetice importate. Peste 95% din totalul de energie consumată este importat. În ultimii cinci ani, structura importurilor de surse energetice a fost mai mult sau mai puțin constantă.

Conform *Ghidului de Eficiență Energetică și Resurse Regenerabile*, gazul natural reprezintă sursa cea mai importantă de energie pentru Moldova, dintre care 99,9% este importată de la un singur furnizor – SAD Gazprom. Începând cu anul 2006, s-au înregistrat creșteri importante la prețurile pentru gazele naturale. Aceasta a dus la creșterea prețurilor la toate tipurile de energie și a fost o grea încercare pentru economia națională. Conform contractului cu SAD Gazprom, prețul pentru gazul natural urma să crească până la nivelul celui mediu european într-o perioadă de 4 ani. Acest proces a fost finalizat în anul 2012, ceea ce a rezultat într-o creștere de 2,5 ori a pretului fata de 2006.

Potențialul de eficiență energetică în Moldova este foarte mare. La nivel municipal, acest potențial se refera în principal la încălzirea clădirilor care nu sunt izolate, încălzirea apei menajere, iluminat și sistemele de ventilare. Majoritatea acestor sisteme sunt vechi, ineficiente, și sunt proiectate, operate și întreținute la un nivel slab. De aceea, în urma implementării măsurilor de eficiență energetică, de obicei se obțin reduceri semnificative ale cheltuielilor pentru energie.

Atunci când abordăm problema managementului eficienței energetice a raionului Rezina, nu facem referire doar la potențialul de resurse alternative care ar putea fi utilizat, dar ne referim și la modalitățile de optimizare a consumului de energie la diferite instituții publice, inclusiv la gospodăriile casnice.

Biomasa ca sursă alternativă de energie pentru raion

Dacă să ne referim la potențialul de energie care poate fi obținut din biomasa colectată la curățarea livezilor întreprinderilor agricole și gospodăriilor țărănești cu terenuri agricole de 10 ha și peste, din regiunea Centru, raionul Rezina are unul dintre cele mai mici potențiale, pe primul loc din regiune fiind situat raionul Orhei. Potențialul disponibil de biomasă obținut de la curățarea livezilor, în raionul Rezina este de aproximativ 1031 – 1200 tone biomasă, ceea ce este inoportun a fi folosită pentru afacere de peletare sau brichetare, unde costurile de transport și colectare sunt foarte mari.

Potențialul din biomasa forestieră care poate fi obținut din colectarea nuielilor și crengilor este de aproximativ 583,77 tone, conform studiului PNUD, ceea ce este o cantitate foarte

mică pentru utilizarea acestei materii prime în afaceri de procesare a surselor alternative solide.²

Dacă este să facem o sumarizare a potențialului energetic din biomasă al raionului Rezina, acesta dispune de un potențial de 382,69 Tj, fiind plasată pe poziția a 5 din raioanele regiunii Centru.

Ca concluzie, dezvoltarea unor afaceri industriale de proporție în ceea ce privește utilizarea biomasei în producerea surselor alternative de energie este mai puțin fezabilă decât promovarea utilizării surselor alternative din biomasă în rândul micilor producători și/sau a gospodăriilor casnice, în special a fermierilor.

În ceea ce privește problema eficienței energetice în raionul Rezina, promovarea tematicii a avut loc în cadrul CR, acivități legate de lansarea Programului de implementare a măsurilor de eficiență energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie finanțat din sursele Fondului pentru Eficiență Energetică. Ședințele de lucru au avut loc cu reprezentanții primăriilor și cu celor a instituțiilor publice.

Până la moment unica campanie publică în domeniul eficienței energetice este desfășurată în cadrul "Programului Local de Eficiență Energetică și Planului de Acțiuni în Domeniul Eficienței Energetice", pentru orașul Rezina

Totodată, existența unui număr important de obiecte care să fie supuse programelor de eficiență energetică, trebuie să prioritizeze acțiunile CR în acest sens. Printre aceste obiecte pot fi menționate:

- L/T „Alexandru cel Bun” Rezina
- L/T și grădinița din s.Cuizăuca
- Azilul de bătrâni or.Rezina
- Gimnaziul din s.Saharna-Nouă
- Casa de cultură din s.Lalova
- Grădinița de copii din s.Ignăței
- Spitalul raional Rezina

care de recent au fost elaborate proiecte și aplicate la Fondul de Eficiență Energetică.

O altă inițiativă în acest sens este faptul că unele obiecte de utilitate publică au fost supuse auditului energetic. Printre acestea pot fi menționate:

- L/T „Alexandru cel Bun” Rezina
- L/T și grădinița din s.Cuizăuca
- Azilul de bătrâni or.Rezina
- Gimnaziul din s.Saharna-Nouă
- Gimnaziul din s.Solonceni
- Casa de cultură din s.Lalova
- Grădinița de copii din s.Ignăței

² Estimarea potențialului energetic al biomasei din culturile agricole, la nivel de regiune și raioane pentru anul 2009-2010

- Spitalul raional Rezina

Totodată un aspect important în domeniul eficienței energetice poate fi menționat proiectul de iluminare stradală cu LED – uri a orașului Rezina, proiect în valoare de 300 mii lei.

1.4.3.5. Analiza SWOT privind infrastructura energetică și managementul de eficiență energetică

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Desfășurarea campaniilor de sensibilizare a populației privind utilizare surselor alternative Existența rapoartelor de audit energetic pentru unele obiecte de utilitate publică La nivelul CR există desemnați manageri energetici care sunt instruiți în mare parte la cursurile desfășurate de AEE	Cunoașterea insuficientă a posibilităților de utilizare a surselor alternative de energie; Nevalorificare și neprioritizarea tehnologiilor de conservare și de utilizare eficientă a energiei în cadrul raionului; Numărul redus de campanii de informare a comunității privind utilizarea surselor alternative de energie Nu există un program local cu privire la eficiența energetică a raionului Nu există planuri locale pentru dezvoltarea sistemelor de încălzire centralizată Raionul Rezina dispune de suprafețe insuficiente pentru plantarea salciei energetice
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Posibilitatea utilizării surselor alternative de energie Existența fondurilor, programelor și proiectelor naționale în domeniul eficienței energetice, precum AEE Posibilitatea de sensibilizare a opiniei publice cu referire la utilizarea surselor alternative de energie Existența proiectelor de consultanță în domeniul energiei regenerabile Oportunități de utilizare a energiei regenerabile: eoliene, hidroelectrice, biomasă, etc.	Prețul înalt al produselor energetice Prețul relativ înalt al serviciilor de desfășurare a auditurilor energetice Nu au loc implementarea programelor de certificare a performanțelor energetice a clădirilor (HOTĂRÎRE Nr. 833 din 10.11.2011 cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020; Interesul redus al populației în ceea ce privește procurarea brichetelor și utilizarea acestora ca surse alternative de energie

1.4.3.6. *Recomandări*

- Promovarea alternativelor la alimentarea autonomă cu energie termică
- Promovarea utilizării energiei regenerabile prin instalarea sistemelor solare de încălzire a apei
- Promovarea în rândul populației a controlului iluminării, controlul prizelor, controlul sistemelor de încălzire
- Promovarea utilizării anvelopelor la clădiri
- Stimularea utilizării LED – urile la iluminatul stradal în primăriile raionului Rezina
- Sensibilizarea atât a reprezentanților APL nivel I cât și a comunității cu privire la utilizarea surselor alternative de energie, prin invitarea instituțiilor donatoare și a autorităților în domeniul eficienței energetice și desfășurarea campaniilor și cursurilor de informare; prin plasarea panourilor informaționale și diseminarea materialelor ce țin existența programelor de finanțare în domeniul respectiv, precum și a materialelor informative cu privire la utilizarea surselor alternative de energie; prin promovarea aparatelor de uz casnic și a produselor cu impact energetic; prin promovarea noilor tehnologii și echipamente eficiente menite să contribuie la reducerea consumului energiei termice
- Promovarea eficienței energetice prin intermediul postului de televiziune Elita și a editorialului
- Contorizarea localităților din mediul urban
- Crearea bazei de date pentru indicatorii energetici și de mediu ca bază a programelor de dezvoltare durabilă
- elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a planurilor proprii de eficiență energetică la fiecare trei ani;
- atragerea investițiilor în domeniul producerii biogazului din gunoiul de la păsări, prin implicarea pe lanțul valoric a proprietarilor care au la bilanț păsări. În raionul Rezina există aproximativ 10 agenți.

1.5. SERVICII PUBLICE

1.5.1. SALUBRIZAREA PUBLICĂ

1.5.1.1. Evaluarea generală în domeniul salubrității

În raionul Rezina deșeurile menajere se depozitează la 37 gunoște autorizate cu suprafața de 22,9 ha și 64 neautorizate cu suprafața de 12,2 ha, suprafața totală al rampelor de depozitare a deșeurilor menajere solide depozitate din raion este de 30,92 ha, iar volumul total acumulat în ultimii 3 ani al deșeurilor menajere este 177234 mii m³. Toate gunoștile sunt amplasate în extravilan, fără ape de suprafață în apropiere, apele freatice fiind la adâncimea mai mare de 5,0 m. 9 din 10 gunoști nu sunt îngrădite, fără filtre biologice și dig de protecție, la fel și fără personalul tehnic necesar. Nu se efectuează lucrări de înhumare a deșeurilor, o parte din ele se depozitează în afara perimetrelor admise și special amenajate. Aceasta generează extinderea poluării terenurilor arabile. Gunostiile nu sunt amenajate, nu au semne informative speciale și nu dispun de sisteme de drenaj pentru evacuarea scurgerilor nocive. Pentru toate gunoștile este caracteristică extinderea, fapt ce reprezintă un risc, mai ales luând în considerare numărul mare de gunoști neautorizate și lipsa tehnicii speciale de selectare, sortare și prelucrarea a deșeurilor.

Toate gunoștile autorizate dispun de acte de selectare a terenurilor și procesele verbale coordonate cu toate organele abilitate, care au fost aprobate de către consiliile locale

Capacitatea totală a rampelor autorizate din raion pentru depozitarea deșeurilor menajere este de 14300 mii m³, iar volumul real depășește de zeci de ori această capacitate, ceea ce arată că deșeurile sunt acumulate fără a fi prelucrate, deși autoritățile locale încearcă să facă față situației create de-a lungul anilor.

În raionul Rezina evacuarea deșeurilor menajere cu desfășurare planificată se ocupă numai primăria Rezina, Î.M. „Servicii comunal Locative Rezina” deservind orașul și 3 localități din suburbiile lui, deșeurile fiind evacuate cu mașini speciale la rampa orașenească ce ocupă o suprafață de 1,2 ha, care nu corespunde cerințelor ecologice. Serviciu specializat de colectare și eliminare a deșeurilor există din centrul raional funcționează pe bază de contract cu generatorii individuali, care acoperă 70-75% din populația orașului, dar din mediul urban, atare sistem acoperă doar o parte din totalul generatorilor de deșeuri. Costul serviciilor

pentru o persoană de la bloc este de 4,5 lei/lună, sectorul privat – 19,17 lei/casă (lunar), iar pentru întreprinderi – 75 lei/m³.

Primăria Rezina mai dispune de 7 gunoişte stihinice cu suprafaţa totală de 0,7 ha. Restul 24 primării evacuează deşeurile menajere la comandă cu ajutorul agenţilor economici sau cu forţele proprii. În anul 2012 nu au fost amenajate nici o gunoişte autorizată.

Unicul agent economic care este autorizat în gestionarea deşeurilor este Lafarge Cement, care colectează şi inginerează cauciucul uzat. În anul 2011, acest agent economic a colectat 2199,2 tone, din care s-a prelucrat 1882,7 tone (85%).

Satele Mateuţi, Lipcenii, Păpăuţi şi Pecişte sunt incluse în proiectul finanţat de GIZ "Modernizarea serviciilor de salubritate pentru raionul Şoldăneşti".

1.5.1.2. Acumularea deşeurilor toxice

În raionul Rezina în total sunt 34,14 tone deşeuri toxice din care: pesticide inutilizabile şi interzise - 34,120 t (colectate şi ambalate în ambalaj dublu - saci de polietilenă şi butoaie), deşeuri ce conţin mercur (lampe cu mercur) - 0,02075 t, acumulatori ce conţin plumb – 0,345 tone, care sunt depozitate la moment la depozitul de explozive din s. Păpăuţi, care corespunde tuturor normelor sanitaro-ecologice, paza în regim diurn este asigurată. Din totalul deşeurilor toxice au fost reciclate doar 1,65%.³

1.5.1.3. Analiza SWOT salubritatea publică

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Existenţa unui agent economic autorizat în gestionarea deşeurilor;	Tehnologie insuficientă pentru reciclarea deşeurilor;
În oraş şi suburbii, gunoiul este colectat cu desfăşurare planificată;	Existenţa unui număr semnificativ de gunoişti neautorizate;
Colectarea şi depozitarea deşeurilor toxice;	Ineficienţa serviciului de salubritate a primăriilor existente;
Agenţii economici industriali responsabili de deşeurile generate şi se implică activ în soluţionarea acestor probleme	Nu este efectuată colectarea selectivă a deşeurilor în întreg raionul;
	Lipsa unei infrastructuri tehnice de gestionarea deşeurilor;
	Depozitarea nesancţionată a deşeurilor menajere;
	Lipsa unui management de gestionare a deşeurilor în localităţile din mediul rural.

³ Datele prezentate de Secţia Construcţii, Gospodărie Comunală şi Drumuri, Consiliul Raional Rezina.

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Posibilitatea de a atrage surse financiare datorită Fondului Ecologic Național Oportunitate de dezvoltare a serviciilor de salubritate prin clusterizarea localităților raionului și dezvoltarea formelor de cooperare inter comunitare; Existența programelor de finanțare în domeniul serviciului de salubritate; Posibilitatea de includere a primăriei Păpăuți în traseul serviciului de salubritate a orașului Șoldănești; Posibilitate de sensibilizare și educare a populației și a tinerilor cu privire la problemele ecologice și cele de mediu.	Tendința de extindere a suprafețelor gunoiștilor autorizate și neautorizate Nerespectarea spațiilor autorizate de colectare a deșeurilor Creșterea continuă a gunoiștilor neautorizate; Relațiile contractuale neavantajoase între operatorul de salubritate în mediul rural și primăriile date; Atitudinea inconștientă a populației față de problemele de mediu.

1.5.1.4. Recomandări

- Introducerea colectării selective a deșeurilor menajere și implementarea acestei metode în practică;
- Conștientizarea și informarea populației în necesitatea colectării selective a deșeurilor menajere;
- Lichidarea gunoiștilor neautorizate și amenajarea gunoiștilor autorizate;
- Atragerea altor agenți economici în colectarea și reciclarea deșeurilor;
- Dezvoltarea formelor de cooperare interregională în domeniul managementului deșeurilor;

1.5.2. INFRASTRUCTURA DE PROTECȚIE SOCIALĂ ȘI ASISTENȚĂ MEDICALĂ

1.5.2.1. Protecția socială

Pensionarii și beneficiarii de indemnizații asistenței sociale

Ca și în general pe țară, în raionul Rezina s-a schițat o tendință clară de creștere a numărului de pensionari. În anii 2010-2012 numărul pensionarilor a crescut de la 10043 pers. până la 10334 pers., sau cu 2,9 %. În structura numărului pensionarilor predomină pensionarii pentru limita de vârstă – 64,7 % în a.2012. Mărimea medie a pensiilor pentru limita de vârstă a crescut de la 760,81 lei în a. 2010 până la 891,49 lei – în a. 2012 sau cu 17,2 %.

Numărul pensionarilor de invaliditate a crescut de la 783 pers. în a.2010 până la 849 pers. în a.2012, adică cu 8,4 %. Ritmurile de creștere a numărului pensionarilor de invaliditate din cauza bolilor obișnuite au fost ceva mai înalte și a constituit 8,7 % (de la 2100 pers. în a.2010 până la 2283 pers. în a.2012). Pe fonul creșterii numărului de pensionari pentru limita de vârstă și de invaliditate, numărul beneficiarilor de pensii de urmaș s-a redus de la 388 pers. în a.2010 până la 329 pers. în a.2012, sau cu 15,2 %.

În raionul Rezina sistemul prestațiilor de asistență socială include diverse plăți, îndreptate spre protecția anumitor persoane și familii, aflate în virtutea unui șir de împrejurări într-o situație financiară precară. Printre aceste plăți un loc important ocupă indemnizațiile lunare pentru îngrijirea copiilor, indemnizații de maternitate, compensații nominative, ajutor social. Numărul persoanelor asigurate care primesc indemnizație pentru îngrijirea copiilor până la vârstă de 3 ani a constituit 415 în a.2012. Numărul persoanelor ne-asigurate, care primesc indemnizație pentru îngrijirea copiilor până la vârstă de 1,5 ani a constituit 621 pers. în a.2012. Mărimea indemnizației lunare pentru îngrijirea copiilor până la vârsta de 3 ani s-a micșorat de la 356,00 lei până la 288,10 lei (sau cu 19,1 %), iar mărimea indemnizației lunare pentru îngrijirea copiilor până la vârsta de 1,5 ani – de la 356,00 lei până la 187,60 lei (sau de 1,9 ori).

În perioada anilor 2010-2012 se observă o majorare a numărului de beneficiari de ajutor social de la 1369 pers. în a. 2010 până la 2547 pers. în a.2012 (sau de 1,9 ori). În anii 2010-2012 s-a majorat numărul beneficiarilor de indemnizații de maternitate de la 1000 pers. în a.2010 până la 1036 pers. în a.2012.

Cheltuielile anuale efectuate pentru compensațiile pentru călătoria în transportul urban, suburban și interurban s-au micșorat de la 514,80 mii lei în a.2010 până la 499,4 mii lei în a.2012 (sau cu 3,1 %). Astfel, cheltuielile anuale efectuate pentru compensații pentru călătoria în transportul urban, suburban și interurban a invalizilor de gr. I s-a majorat de la 77,80 mii lei în a.2010 până la 80,60 mii lei în a.2012 (sau cu 3,6 %); invalizilor de gr. II s-a micșorat de la 392,90 mii lei în a.2010 până la 375,20 mii lei în a.2012 (sau cu 4,7 %); copiilor invalizi s-a majorat de la 44,10 mii lei în a.2010 până la 43,60 mii lei în a.2012 (sau cu 1,1 %).

Tabelul 16. Pensionarii și beneficiarii de asistență socială (la începutul anului)

INDICATORI	Anii		
	2010	2011	2012
Numărul pensionarii total, pers.	10043	10120	10334
<i>din care:</i> – pensionarii pentru limită de vârstă, pers.	6630	6686	6682
– pensionarii de invaliditate – total, pers.	2084	2140	2308
<i>inclusiv:</i> pensionari de invaliditate din cauza unei boli obișnuite, pers.	2100	2111	2283
- beneficiarii pensiei de urmaș, pers.	388	341	329
Mărimea medie a pensiei pentru limita de vârstă, lei	760,81	817,29	891,49
Numărul persoanelor de invaliditate, pers.	783	791	849
Numărul beneficiarilor de indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului, pers.	1000	1008	1036
Numărul persoanelor asigurate, care primesc indemnizații pentru îngrijirea copiilor până la vârsta de 3 ani, pers.	n/d	n/d	415
Mărimea indemnizației lunare pentru îngrijirea copiilor până la vârsta de 3 ani, lei	356,00	426,20	288,10
Numărul persoanelor ne-asigurate, care primesc indemnizații pentru îngrijirea copiilor până la vârsta de 1,5 ani, pers.	n/d	n/d	621
Mărimea indemnizației lunare pentru îngrijirea copiilor până la vârsta de 1,5 ani, lei	356,00	426,20	187,60
Numărul beneficiarilor de ajutor social, pers.	1369	2858	2547

Cheltuielile anuale efectuate pentru compensațiile pentru călătoria în transport, mii lei	514,8	499,3	499,4
- Cheltuielile anuale efectuate pentru compensațiile pentru călătoria în transport a invalizilor de gr.I, mii lei	77,8	63,9	80,6
- Cheltuielile anuale efectuate pentru compensațiile pentru călătoria în transport a invalizilor de gr.II, mii lei	392,9	391,8	375,2
- Cheltuielile anuale efectuate pentru compensațiile pentru călătoria în transport a copiilor invalizi, mii lei	44,1	43,6	43,6

Sursa: Datele Casei Teritoriale de Asigurări Socială a raionului Rezina și Direcția Asistență Socială

1.5.2.2. Infrastructura asistenței sociale.

În perioada anilor 2010-2012, numărul lucrătorilor din domeniul asistenței sociale în raionul Rezina nu s-a schimbat, fiind de 103 pers. După structura gender în sistem sunt ocupați: 100 femei și 3 bărbați. După structura de vârstă: 52 pers. - între 50-60 ani și 51 pers. – până la 50 ani. Mărimea medie al salariului asistenților sociali a crescut de la 1588 lei în a.2010 până la 1794 lei în a.2012.

Centru de zi pentru copii cu CES cu o capacitate de 25 beneficiari. Pe parcursul anilor 2010 – 2012, de serviciile centrului de zi au beneficiat 80 de copii cu cerințe educative speciale din comuna pipriceni - Răzeși și din satele raionului Rezina.

Pe parcursul anilor 2010-2012 funcționează un azilul pentru bătrâni și pensionari „Casa bunicuței” cu numărul de beneficiari - 20 pers. Totodată, funcționează un serviciu de îngrijire la domiciliu. Numărul beneficiarilor serviciilor de îngrijire la domiciliu s-a micșorat de la 465 pers. în a.2010 până la 432 pers. în a.2012.

Pe parcursul anilor 2010-2012 funcționează 1 Cantină de ajutor social. Numărul beneficiarilor acestei Cantine de ajutor s-a micșorat de la 133 pers. în a.2010 până la 119 pers. în a.2012 (sau cu 10,5 %).

În perioada de referință, Direcția Asistență Socială și protecția familiei și-a desfășurat activitatea în conformitate cu obiectivele Programului național privind crearea sistemului integrat de servicii sociale, Legea Asistenței sociale, Hotărârile Guvernului RM, ordinele și dispozițiile Ministerului Muncii Protecției Sociale și Familiei. Angajații Direcției Asistență Socială și Protecție Familiei au acordat audiență cetățenilor, spectrul problemelor abordate fiind destul de variat:

- consultații privind dreptul la acordarea ajutorului social și ajutorului material;
- ajutor social pentru perioada rece a anului;
- deservirea la domiciliu;
- plata compensațiilor la transport;
- eliberarea biletelor de reabilitare medicală;
- protecția drepturilor copiilor;
- cazarea în instituțiile specializate;
- întocmirea documentelor pentru compensația anuală a cheltuielilor pentru deservirea cu transport;

- aprovizionarea cu articole protetico-ortopedice și mijloace speciale de locomoție;
- înscrierea persoanelor nevoiașe la cantina de ajutor social.

Tabelul 17. Infrastructura asistenței sociale a raionului Rezina

INDICATORI	Anii		
	2010	2011	2012
Numărul centrelor de asistență socială de zi pentru copii	1	1	1
Numărul beneficiarilor centrelor de asistență socială de zi pentru copii, pers.	25	25	25
Numărul case de copii de tip familial	2	2	2
Numărul beneficiarilor caselor de copii de tip familial, pers.	14	14	14
Numărul azilurilor pentru bătrâni și pensionari	1	1	1
Numărul beneficiarilor azilurilor pentru bătrâni și pensionari, pers.	20	20	20
Numărul serviciilor de îngrijire la domiciliu	1	1	1
Numărul beneficiarilor serviciilor de îngrijire la domiciliu, pers.	465	431	432
Numărul Cantinelor de ajutor social	1	1	1
Numărul beneficiarilor cantinelor de ajutor social, pers.	133	108	119
Suma indemnizațiilor pentru asistență și susținere socială pe un tutelar/copil, mii lei	17,0	18,5	23,4
Numărul beneficiarelor de indemnizații, pers.	34	37	39
Numărul lucrătorilor din domeniul asistenței sociale, pers.	103	103	103
Mărimea medie al salariului asistenților sociali, lei	1588	1627	1794

Sursa: datele Casei Teritoriale de Asigurări Socială a raionului Rezina.

Incluziuni sociale realizate. Asociația „Motivație”, din Moldova a derulat proiectul „Orientare vocațională și încadrarea în câmpul muncii a persoanelor cu dezabilități locomotorii”. Prin acest proiect s-au organizat vizite de evaluare în familiile ce cresc și educă copii/tineri cu dezabilități locomotorii și s-au petrecut patru seminare cu asistenții sociali comunitari, părinții ce cresc și educă copii/tineri cu dezabilități locomotorii, cu reprezentanții APL și agenții economici. Scopul acestor seminare a fost de a informa, susține și de a crește gradul de conștientizare în ceea ce privește drepturile persoanelor cu dezabilități și dreptul la angajare în câmpul muncii, specificul acestora, precum și identificarea potențialilor agenți economici, care ar putea oferi sprijin în angajarea persoanelor cu dezabilități locomotorii. În acest context, un beneficiar al casei internat pentru copii cu deficiențe mintale din or. Orhei a fost reintegrat în familia extinsă din s. Gordinești.

1.5.2.3. Asistența medicală

În ultimii ani, în raionul Rezina s-a conturat o anumită tendință de îmbunătățire a indicatorilor principali a stării de sănătate a populației. Despre aceasta atestă majorarea speranței de viață a populației și reducerea mortalității ei. În a. 2012 mortalitatea a constituit 13,5 persoane, calculată la 1000 locuitori ai raionului, fiind mai mică, decât în a. 2010 (13,8 pers.). Dacă în a. 2010 mortalitatea populației raionului a depășit (13,8 pers.) nivelul mediu pe raioanele țării (13,6 pers. în anul 2010), atunci în a. 2012 mortalitatea a fost puțin mai mare (13,5 pers.) decât media pe raioanele țării, care constituie 12,3 pers. în anul 2012.

S-a redus mortalitatea infantilă în raionul Rezina. Dacă în a. 2010 din 1000 copii născuți-vii au murit 10,2 copii cu vârsta până la 1 an, deja în a. 2012 – 6,9 copii sau de 1,5 ori mai puțin. Mortalitatea infantilă în ultimul an de cercetare (6,9 copii) a fost mai mică decât nivelul mediu pe raioanele țării, care în anul 2012 a constituit 10,7 copii. Desigur, pozitiv este faptul, că în a. 2010-2012 nu a avut loc nici un caz de mortalitate maternă, direct legat de motive obstetriciene. În mediu pe raioanele țării astfel de cazuri calculate la 100 mii copii născuți vii, au fost fixate 45,6 în a. 2010, 20,3 în a. 2011, și 36,9 – în a. 2012.

Tabelul 18. Mortalitatea populației în raionul Rezina, pers.

INDICATORI	Anii			Informativ: mediu pe raioane țării în a.2012
	2010	2011	2012	
Mortalitatea (la 1000 locuitori)	13,8	12,7	13,5	12,3
Mortalitatea copiilor până la 1 an (la 1000 născuți vii)	10,2	10,3	6,9	10,7
Mortalitatea maternă (la 100 mii născuți vii)	-	-	-	36,9

Sursa: Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2011. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/anuar_2011.pdf]; Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2012. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://www.ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/09_demografia.pdf]

Prevalența generală a populației raionului calculată la 10 mii locuitori are o tendință de reducere constituind în a. 2012 – 6811,8 cazuri, față de 7203,8 cazuri – în a. 2010. Reducerea morbidității în raion a avut loc pe fonul scăderii ei la nivel mediu pe raioanele țării, de la 6428,5 cazuri în a. 2011, până la 6313,2 cazuri în a. 2012 (scădere de 1,8 %).

Totodată în a. 2012 prevalența bolilor endocrine; de nutriție și metabolism; bolilor pielii și țesutului celular subcutanat; bolilor urechii și apofizei mastoide; bolilor aparatului digestiv; bolilor sistemului osteo-articular; leziunilor traumatiche; otrăvirilor și alte consecințe ale cauzelor externe a fost mai mare decât nivelul mediu pe raioanele țării. Ca și în mediu pe raioanele țării, în structura prevalenței generale a populației predomină bolile aparatului circulator (1346,9 cazuri la 10 mii locuitori), bolile aparatului respirator (956,8 cazuri) și bolile aparatului digestiv (862,5 cazuri).

Tabelul 19. Prevalența generală a populației (la 10 mii locuitori de vârstă respectivă), pers.

INDICATORI	Anii			Informativ: mediu pe raioane țării în a. 2012
	2010	2011	2012	
Prevalența generală a populației - total	7203,8	6783,4	6811,8	6313,2
<i>din care:</i>				
- bolile endocrine, de nutriție și metabolism	492,9	500,3	544,3	403,2
- bolile sistemului osteo-articular	419,0	413,9	378,3	309,1
- bolile aparatului genito-urinar	475,3	531,0	492,7	425,6
- bolile urechii și apofizei mastoide	186,7	175,0	145,0	69,5
- boală ischemică a inimii	197,3	184,7	191,3	267,0
- cardiopatii reumatismale cronice	25,8	24,4	23,0	25,7
- bolile aparatului digestiv	1037,2	1002,8	1012,4	862,5
- bolile pielii și țesutului celular subcutanat	225,8	222,7	176,3	160,1
- leziuni traumatice, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe	233,2	208,4	224,5	197,3
- bolile aparatului respirator	1050,2	792,7	991,1	956,8
- bolile aparatului circulator	1033,6	1019,6	1083,2	1346,9

Sursa: Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2011. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/anuar_2011.pdf]; Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2012. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://www.ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/11.incidenta_si_prevalenta_generala.pdf]

O anumită neliniște provoacă situația cu prevalența unor boli infecțioase „social determinate”. În pofida unei anumite reduceri a morbidității populației de tuberculoză nivelul ei în a. 2012 (124,7 pers. la 100 mii locuitori) cu 5,3 % depășește mărimea media pe raioanele țării (118,4 persoană. la 100 mii locuitori). În același timp un fapt pozitiv este reducerea a morbidității cu tuberculoză la copiii de până la 18 ani: în anii 2010-2012 ea s-a redus de la 25,8 pers. până la 9,1 pers. calculate la 100 mii de locuitori, sau de 2,8 ori.

În ceea ce privește prevalența prin narcomanie, aceasta s-a redus esențial, constituind în a. 2012 51,8 pers. la 100 mii locuitori. Aceasta este cu 27,2% mai mică decât nivelul mediu pe raioanele țării. Totodată, prevalența prin narcomanie în raionul Rezina este mai mare, decât în unele raioanele vecine - Orhei (40,6 pers.), Telenești (21,7 pers.), Șoldănești (18,7 pers.).

În anii 2010-2012 prevalența prin alcoolism calculată la 100 mii locuitori a crescut de la 1399,1 pers. până la 1460,0 pers. Prevalența prin alcoolism a populației raionului Rezina este cu 4,3 % mai mare decât nivelul mediu pe țară (1399,7 pers.) și semnificativ mai mare, decât în unele raioanele vecine: Telenești (1168,5 pers.) și Șoldănești (1217,0 pers.). Totodată, prevalența prin alcoolism în raionul Rezina este mai mică, decât în raionul vecin Orhei (2488,6 pers.). Totuși ponderea femeilor aflate la evidență din numărul total de bolnavi de alcoolism și psihoze alcoolice (21,9 %) este mai mare de 1,4 ori decât nivelul mediu pe toate raioanele Republicii Moldova.

Situația cu incidența bolilor venerice s-a îmbunătățit. În anii 2010-2012 calculată la 100 mii locuitori incidența prin sifilis s-a redus de la 73,9 pers. până la 28,8 pers. la 100 mii locuitori. Indicatorul anului 2012 s-a redus de 2,0 ori față de nivelul mediu pe țară (57,6 pers.) Incidența prin gonoree s-a redus de la 37,9 pers. până la 32,6 pers. la 100 mii locuitori. Indicatorul anului 2012 este cu 23,0% mai mare decât nivelul mediu pe țară (26,5 pers.). Incidența prin scabie s-a redus de la 72,0 pers. până la 53,7 pers. la 100 mii locuitori. Indicatorul anului 2012 este cu 25,8% mai mare decât nivelul mediu pe țară (42,7 pers.).

Tabelul 20. Prevalența și incidența unor boli infecțioase „social determinate” (la 100 mii locuitori)

INDICATORI	Anii			Informativ: mediu pe raioane țării în a. 2012
	2010	2011	2012	
Prevalența prin tuberculoză, pers.	132,7	114,4	124,7	118,4
<i>inclusiv:</i> - copii până la 18 ani, pers.	25,8	17,8	9,1	15,6
Mortalitatea prin tuberculoză toate formele, pers.	28,2	11,4	13,4	12,1
Prevalența prin narcomanie, pers.	72,0	57,2	51,8	65,9
Incidența prin sifilis, pers.	73,9	49,6	28,8	57,6
Incidența prin gonoree, pers.	37,9	41,9	32,6	26,5
Incidența prin scabie, pers.	72,0	62,9	53,7	42,7
Prevalența prin alcoolism, pers.	1399,1	1460,4	1460,0	1399,7
<i>inclusiv:</i> - prin psihoze alcoolice, pers.	15,2	15,3	19,2	19,4
Ponderea femeilor aflate la evidența din numărul total bolnavi de alcoolism și psihoze alcoolice, %	22,1	22,1	21,9	15,9

Sursa: Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2011. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/anuar_2011.pdf]; Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2012. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://www.ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/11.incidenta_si_prevalenta_generala.pdf]

Menținerea sănătății populației raionului Rezina este asigurată de o rețea de instituții medico-sanitare, care acordă diverse servicii medicale. Această rețea este formată din: un spital raional, 2 instituții AMP, CMF, CS și 6 întreprinderi individuale de ambulator (anul 2012).

Tabelul 21. Rețeaua instituțiilor medico-sanitare

	Total instituții de stat	Instituții medicale de stat		Instituții medicale private
		Spitale raionale	Instituții AMP, CMF, CS	Întreprinderi municipale de ambulator
2010	5	1	4	7
2011	3	1	2	7
2012	3	1	2	6

Sursa: Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2011. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/anuar_2011.pdf]; Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2012. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://www.ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/02.resursele_ocrotirii_sanatatii.pdf]

Activitatea de staționar. Din punct de vedere teritorial în raion activează un spital de nivel raional IMSP Spitalul raional Rezina. În anul 2012, numărul total de paturi în spital a fost 150. Număr mediu zile-pat exploatat în an 311. Ponderea de utilizare a patului pe an 97,1 %. Durata medie de spitalizare 8 zile. Rotația unui pat constituie 39. Letalitatea de staționar constituie 1,3 pers.

Existența unui număr atât de însemnat de paturi de spital a determinat nivelul ridicat de asigurare a populației raionului cu paturi de spital. Gradul de asigurare a populației raionului cu paturi este 28,9 paturi de spital la 10 mii locuitori. Acesta nu este cel mai înalt nivel de asigurare cu paturi de spital printre raioanele țării și nu depășește indicele mediu pe raioanele țării (la 10 mii locuitori revin 31,6 paturi de spital). Totodată, asigurarea cu paturi de spital în raionul Rezina este mai mică, decât în unele raioanele vecine - Orhei (la 10 mii locuitori revin 34,2 paturi de spital), Șoldănești (la 10 mii locuitori revin 31,6 paturi de spital),

dar este mai mare, decât în raionului vecin Telenești (la 10 mii locuitori revin 25,0 paturi de spital).

Nivelul ridicat de asigurare a populației raionului cu paturi de spital a creat premise favorabile pentru spitalizarea persoanelor bolnave. Nivelul de spitalizare a bolnavilor la 100 locuitori a constituit 11,4 pers., cea ce coincide cu nivelul mediu pe raioanele țării. În același timp acest nivel este mai mic decât în raioanele vecine: Șoldănești – 12,2 pers., Orhei – 12,1 pers.; și mai mare decât Telenești – 10,1 pers. Totodată nivelul de utilizare a paturilor de spital în raion este puțin mai redus față de nivelul mediu al indicelui pe raioanele țării (11,4 pers.). În anii 2010-2012 numărul mediu de zile-paturi utilizat într-un an s-a redus de la 312 în a. 2010 până la 311 în a. 2012.

Tabelul 22. Activitatea de staționar

INDICATORI	Anii			Informativ: mediu pe raioane țării în a.2012
	2010	2011	2012	
Numărul paturi la 10 mii locuitori, un.	28,5	28,7	28,9	31,6
Nivelul de spitalizare a bolnavilor la 100 locuitori, pers.	11,1	11,4	11,4	11,4
Număr mediu zile-pat utilizat în an	312	318	311	280
Cheltuielile anuale în IMSP spitale – total, mii lei	15221,7	16637,5	15973,2	867692,1

Sursa: Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2011. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/anuar_2011.pdf]; Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2012. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://www.ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/04_activitatea_de_stationar.pdf]

Cheltuielile pentru activitatea spitalelor a crescut de la 15221,7 mii lei în a. 2010 până la 15973,2 mii lei – în a. 2012, sau de 4,9 %. În structura cheltuielilor pentru activitatea spitalelor predomină cheltuielile privind retribuirea muncii (în a.2012 – 7701,0 mii lei) și contribuțiile privind asigurarea socială și medicală obligatorii (în a.2012 – 1961,0 mii lei) ce constă 60,5 % din cheltuieli total. A doua poziție în structură ocupă cheltuielile pentru medicamente și materialele pentru pansament (2162,8 mii lei sau 13,5 %), a treia – cheltuielile pentru energia electrică, gaz, energia termică, apă și canalizare (1928,8 mii lei sau 12,1 %).

Asistența medicală primară (AMP). AMP este cea mai eficientă, din punctul de vedere a costurilor, formă de îngrijire medicală, care a avut cea mai mare influență asupra indicatorilor de sănătate. Pe parcursul a. 2012 în instituțiile de asistență medicală de ambulator au fost efectuate 246642 vizite, ceea ce este cu 1,7 % mai puțin decât în a. 2011. În rezultat numărul mediu de vizite într-un an la un locuitor, care locuiește în sectorul deservit a constituit 4,7 unități (față de 4,6 un. în a. 2011). În a. 2012 acest indicator a fost mai mic, decât nivelul mediu pe raioanele țării (4,9 unități).

În a. 2012 numărul de vizite la medicul de familie a constituit 130802, ceea ce este cu 3,5 % mai mult, decât în a. 2011. În rezultat numărul de vizite la medicul de familie într-un an la un locuitor, care locuiește în raionul deservit a constituit 2,5 un. (față de 2,4 un. în a. 2011). Conform acestui indicator raionul Rezina depășește nivelul mediu pe raioanele țării (2,7 un.

în a. 2012). În total, ponderea vizitelor cu scop profilactic în a. 2012 a constituit 33,1 % (în a.2011 – 35,9 %), inclusiv a adulților 20,8 % (în a.2011 – 24,8 %) și a copiilor până la 18 ani – 60,6 % (în a. 2011 – 61,4 %). Ponderea vizitelor la domiciliu cu scop profilactic – 57,6 % (în a. 2011 – 57,7 %).

Tabelul 23. Asistența medicală primară

INDICATORI	Anii			Informativ: mediu pe raioane țării în a. 2012
	2010	2011	2012	
Vizite în instituțiile de asistență medicală de ambulator – total, unități	252099	242504	246642	12859776
Număr mediu vizite în an la 1 locuitor, care locuiește în raionul deservit, unități	4,8	4,6	4,7	4,9
Număr mediu vizite la medic de familie în an la 1 locuitor, care locuiește în raionul deservit, unități	2,7	2,4	2,5	2,7
Cheltuielile anuale în CMF, mii lei	13156,2	13317,5	13799,6	836407,7
Cheltuielile anuale în CMF la 1 locuitor, lei	250,13	254,60	265,68	234,98
Cheltuielile anuale în CSP, mii lei	1730,4	1818,4	2006,7	97835,3
Cheltuielile anuale în CSP la 1 locuitor, lei	32,90	34,76	38,63	27,48

Sursa: Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2011. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/anuar_2011.pdf]; Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2012. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://www.ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/06_asistenta_medicala_primara_si_de_urgenta.pdf]

Cheltuielile anuale pentru funcționarea CMF au crescut de la 13156,2 mii lei în a. 2010 până la 13799,6 mii lei în a. 2012, sau cu 4,9 %. Aceasta a determinat creșterea cheltuielilor Serviciului medicilor de familie (calculate la un locuitor al raionului) de la 250,13 lei în a. 2010 până la 265,68 lei – în a. 2012. Această mărime a depășit nivelul mediu pe raioanele țării (234,98 lei). Cheltuielile anuale pentru funcționarea CSP au crescut de la 1730,4 mii lei în a. 2010 până la 2006,7 mii lei în a. 2012, sau cu 16,0 %. Calculată la un locuitor această mărime a depășit nivelul mediu pe raioanele țării, care constituie 27,48 lei în a. 2012.

Asistența medicală de urgență (AMU). Populației raionului Rezina i se acordă asistența medicală de urgență în regim non-stop. Numărul apeluri prin telefon în dispeceratul central «903» al stației de AMU în a. 2012 a constituit 11369 apeluri, din care solicitări efectuate – 11223, inutile – 146. În total numărul solicitări a constituit 215,3 solicitări la 1000 locuitori. Numărul solicitări la 1000 locuitori urbani a constituit 287,6. Numărul solicitări la 1000 locuitori rurali a constituit 190,3. Ponderea solicitărilor efectuate de medici – 50,3 %.

În a. 2012 asistență medicală de urgență a fost acordată 11852 pers. (12221 pers în a. 2011), de către echipa generală (de medici) – 5650 pers. (5254 pers. în a.2011), de echipa de felceri – 5589 pers. (5598 pers. în a.2011). Numărul de solicitări deservite de echipe de profil în a. 2012: echipa de profil general – 5640 (în an. 2011 - 5247); echipa de felceri - 5583 (în a. 2011 - 5597). Numărul decedați până la sosirea echipelor de asistență medicală de urgență în a. 2012 a constituit 46 pers. (în a.2011 – 29 pers.). Numărul deceselor în prezența echipelor de asistență medicală de urgență în a. 2012 a constituit 4 pers. (în a.2011 – 2 pers.). Numărul bolnavilor ambulator deserviți (adresați de sinestătător) în a. 2012 – 613 (în a.2011 – 1369 pers.). Numărul mediu de solicitări la o echipă de AMU într-o

tură în a.2012 – 10,3 (în a.2011 – 9,9). Timpul mediu folosit la deservirea unei solicitări – 52,5 minute în a. 2012 (52,0 minute în a.2011).

Cadrelle medicale. Numărul total de medici în raion s-a redus de la 81 pers. în a.2010 până la 76 pers. în a. 2012. Calculat la 10 mii locuitori gradul de asigurare a populației cu medici a constituit 14,6 pers. (în a. 2010 – 15,4 pers.). Conform acestui indicator raionul Rezina rămâne în urmă, nu numai de la nivelul mediu pe raionale țării (16,4 pers.), dar și de la raioanele vecine – Șoldănești (18,0 pers.), Orhei (17,3 pers.), Telenești (14,8 pers.).

Tabelul 24. Cadrele medicale

INDICATORI	Anii			Informativ: mediu pe raioane țării în a. 2012
	2010	2011	2012	
Numărul total de medici, pers.	81	79	76	4272
inclusiv – numărul medicilor de familie, pers.	20	19	18	1175
Gradul de asigurare a populației cu medici - total, pers. la 10 mii locuitori	15,4	15,1	14,6	16,4
Gradul de asigurare a populației cu medici de familie, pers. la 10 mii locuitori	3,8	3,6	3,5	4,5
Numărul total al asistentelor medicale, pers.	183	184	185	9701
Gradul de asigurare a populației cu asistente medicale, pers. la 10 mii locuitori	34,8	35,2	35,6	37,2
Pondere medicilor cu categorii de calificare superioară, %	50,6	53,2	55,3	51,2
Pondere personalului medical mediu cu categorii de calificare superioară, %	58,0	55,2	56,1	60,6

Sursa: Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2011. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/anuar_2011.pdf]; Anuarul statistic al sistemului de sănătate din Moldova – anul 2012. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Accesat 11.09.2013. Disponibil: http://www.ms.gov.md/sites/default/files/rapoarte/02_resursele_ocroririi_sanatatii.pdf]

Numărul medicilor de familie s-a micșorat de la 20 pers., în a. 2010 până la 18 pers. în a. 2012. Calculat la 10 mii locuitori gradul de asigurare a populației cu medici de familie a constituit 3,5 pers. (în a. 2010 – 3,8 pers.). Gradul de asigurare a populației cu medici de familie nu depășește nivelul mediu pe raioane care constituie 4,5 pers. în anul 2012.

Numărul asistentelor medicale s-a majorat de la 183 pers., în a. 2010 până la 185 pers. în a. 2012. Calculat la 10 mii locuitori gradul de asigurare a populației cu asistente medicale a constituit 35,6 pers. (în a. 2010 – 34,8 pers.). În același timp acest nivel este mai mic decât nivelul mediu pe raioane (37,2 pers.), precum și decât nivelul raionului vecin Șoldănești (37,9 pers.). Totodată, este mai mare decât în raionale vecine: Orhei (34,9 pers.), Telenești (33,6 pers.). În raionul Rezina are loc un raport pozitiv între numărul medicilor și numărul asistentelor medicale: la 1 medic revin 2,4 asistente medicale, în timp ce în mediu pe raioanele țării – 2,3. Ca negativ este necesar de a evalua faptul ponderii reduse a personalului medical mediu cu categoria superioară de calificare. În a. 2012 această categorie o aveau numai 56,1 % din personalul medical mediu, în timp ce în a.2010 – 58,0 %.

1.5.2.4. Analiza SWOT

Protecția socială

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Existența sistemului de protecție socială, care efectuează plățile sociale stabilite de stat unor categorii corespunzătoare de populație din raion. Orientarea structurilor de asistență socială spre standardele internaționale din sfera protecției sociale a diferitor categorii de populație a raionului. În raion funcționează un azil pentru bătrâni și pensionari „Casa bunicuței” (20 pers.), 1 Cantină de ajutor social (119 pers.). În raion funcționează un centru de asistență socială de zi pentru copii (25 per.), 2 case de copii de tip familial (14 pers.). Servicii create: Asociația „Motivație” a derulat proiectul „Orientare vocațională și încadrarea în câmpul muncii a persoanelor cu dezabilități locomotorii”.	Dezvoltarea slabă a serviciilor speciale pentru unele categorii de populație cu anumite necesități. O acoperire insuficientă cu ajutor social și cu unele servicii sociale a familiilor și persoanelor, care au dreptul să le primească. Mărimile mici ale pensiilor și indemnizațiilor de protecție socială, care sunt semnificativ mai mici decât mărimea valorică a minimului de existență. Aceasta determină căderea beneficiarilor de aceste plăți sociale în stare de sărăcie. Integrarea slabă a persoanelor cu capacități limitate în viața socială a raionului. Respectarea insuficientă a drepturilor și nivelul scăzut de asigurare a protecției copiilor, care se află în situații dificile. Profesiunile, legate de prestarea serviciilor sociale, nu sunt prestigioase, volumul mic a mărimii remunerării muncii lucrătorilor sociali. O finanțare insuficientă a sistemului de asistență socială.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI

Existența bazei normativ-legislativă a protecției sociale, elaborate ținând cont de standardele internaționale. Lărgirea listei țărilor, care au încheiat cu Republica Moldova acorduri bilaterale în sfera asigurărilor sociale. Aceste acorduri permit migranților de muncă să se folosească de pensiile lucrate peste hotare la întoarcerea la locul permanent de trai în raion. Elaborarea unor noi politici sociale, îndreptate spre consolidarea adresării nominative a acordării asistenței sociale. Colaborarea cu organizațiile umanitare naționale și internaționale în vederea acordării asistenței sociale invalizilor, familiilor cu mulți copii, altor categorii de populației cu necesități din raion.	Tendențele demografice negative, legate de îmbătrânirea populației și creșterea în consecință a numărului de pensionari, pe de o parte, și reducerea numărului populației în vârstă aptă de muncă – pe de altă parte. Majorarea de mai departe a dimensiunilor economiei tenebre, reducerea sectorului formal al ocupării și, ca consecință, reducerea numărului contribuabililor de plăți de asigurare. Creșterea dimensiunii migrației părinților în căutarea unui loc de muncă, și, în consecință, o creștere a numărului de copii fără supraveghere părintească. Instabilitatea dezvoltării economice a țării, nu permite direcționarea resurselor financiare necesare spre asistența socială a populației.
---	---

Asistența medicală

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Asigurarea accesului populației la serviciile medicale prin implementarea sistemului de asigurări medicale obligatorii. Creșterea numărului de medici de calificare înaltă. Un raport pozitiv între numărul medicilor și numărul asistentelor medicale. O situație mai bună cu ponderea medicilor cu categoria superioară de calificare decât în mediu pe raioanele țării. Tratament adecvat, conform standardelor medicale, Protocoalelor Naționale, protocoale instituționale. Nivelul ridicat de asigurare a populației raionului cu paturi de spital. Nivelul redus a mortalității infantile în raion comparativ cu nivelul mediu pe raioanele țării. Pozitiv este faptul, că în a. 2010-2012 nu a avut loc nici un caz de mortalitate maternă, direct legat de motive obstreticiene. Reducerea a morbidității cu tuberculoză la copiii de până la 18 ani. Creșterea cheltuielilor pentru activitatea spitalelor.	Un grad mai scăzut, decât în mediu pe raioanele țării, de asigurare a populației cu medici și cu asistente medicale. O repartizare inegală a personalului medical în profil “oraș-sat”. Reducerea numărului medicilor de familie. Situația este mai rea, decât în mediu pe raioanele țării, legată de activitatea serviciului medicilor de familie. Lipsa resurselor umane și cadrelor medicale în etate mai mult de 30%. Baza tehnico-materială perimată a instituțiilor medicale. Nu toate OFM și OS sunt aprovizionate cu gaze naturale și apă curgătoare. Inventar medical și mobilier învechit. Un nivel redus de cultură medico-sanitară a populației, mai ales satești. Un nivel scăzut de remunerare a muncii, în special a asistentelor medicale. Situația cu ponderea personalului mediu medical de calificare înaltă este mai scăzută, decât în mediu pe raioanele țării.

Uzina de ciment a donat 150 mii lei Fondului Ecologic Național, precum și Spitalului raional pentru efectuarea unor investiții de reabilitare a clădirii spitalului raional.	Prevalența prin alcoolism a populației raionului Rezina este cu 4,3% mai mare decât nivelul mediu pe țară. Ponderea femeilor aflate la evidență din numărul total de bolnavi de alcoolism și psihoze alcoolice este mai mare de 1,4 ori decât nivelul mediu pe toate raioanele Republicii Moldova. Pentru asistența medicală de urgență – starea deplorabilă a drumurilor, iluminarea nesatisfăcătoare a străzilor, lipsa iluminării pe scări în casele cu etaje. Aprovizionarea populației cu apă potabilă de calitate joasă. Plafonul maxim de nitrați în fântâni este 50 mg/dm³, în prezent cantitatea acestora depășește 70-80 mg/dm³.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Atenția crescândă a organelor administrației publice centrale și locale ale raionului față de problemele sănătății populației. Efectuarea politicii de descentralizare a administrației publice, transferarea la nivel local (raional) rezolvarea problemelor de sănătate a populației și a resurselor financiare și materiale corespunzătoare. Majorarea acoperirii cu asigurare medicală obligatorie a populației raionului. Utilizarea proiectelor investiționale pentru modernizarea infrastructurii medicale a raionului.	Păstrarea decalajului semnificativ între calitatea serviciilor medicale prestate populației urbane și rurale. Nedezvoltarea infrastructurii de transport, care condiționează o accesibilitate redusă a populației rurale la instituțiile medicale. Raza mare de deservire medicală a populației rurale. Îmbătrânirea lucrătorilor medicali, lipsa specialiștilor tineri, în special în localitățile rurale. Motivarea insuficientă a lucrătorilor medicali în vederea ridicării calificării sale. Sistemul ineficient de remunerare și stimulare a muncii împreună cu condițiile nesatisfăcătoare de muncă, determină plecarea personalului medical din sistemul de ocrotire a sănătății. Migrație lucrătorilor medicali calificați peste hotare. Instabilitatea economică și limitările legate de ea a finanțării sistemului ocrotirii sănătății din mijloacele bugetului de stat.

1.5.2.5. Problemele principale

Protecția socială

CAUZE	EFECTE	PROBLEMA PRINCIPALĂ
Mărimile mici ale pensiilor și plăților sociale Accesul scăzut al beneficiarilor de pensii și plăți sociale pe piața muncii	Sărăcia beneficiarilor de pensii și plăți sociale.	Ridicarea nivelului de venituri ale beneficiarilor de pensii și plăți sociale precum și reducerea pe această bază a riscului de sărăcie.
Finanțarea insuficientă a sistemului de asistență socială Profesiunile, legate de prestarea serviciilor sociale, nu sunt prestigioase, volumul mic a mărimii remunerării muncii lucrătorilor sociali Volumul mare de lucru, contractul permanent cu oamenii, lipsa transportului pentru asistenților sociali	Nivelul scăzut și calitatea inadecvată și al serviciilor sociale prestate populației nevoiașе.	Efectuarea abordării complexe la dezvoltarea sistemului de asistență socială, orientarea ei spre satisfacerea necesităților persoanelor și/sau familii, aflate în situație complicată.
Lipsa serviciilor speciale pentru unele categorii de populație cu anumite necesități Integrarea slabă a persoanelor cu dizabilități în viața socială a raionului	Excluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.	Asigurarea șanselor egale și a accesului liber la sursele comunității Incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități
Migrația legală și nelegală a părinților în căutarea unui loc de muncă, în rezultatul căreia copiii rămân fără supraveghere Predominarea formelor instituționale de susținere a copiilor, aflați în situații precare	Protecția insuficientă a copiilor, aflați în situații precare.	Dezvoltarea și diversificarea formelor instituționale alternative de susținere a copiilor, aflați în situații precare.

Asistența medicală

CAUZE	EFECTE	PROBLEMA PRINCIPALĂ
Un grad mai scăzut, decât în mediu pe raioanele țării, de asigurare a populației cu medici și asistente medicale. O repartizare inegală a personalului medical în profil „oraș-sat” O pondere mai scăzută, decât pe raioanele țării, a personalului medical mediu de calificare înaltă	O asigurare scăzută a populației, mai ales satești, cu cadre medicale.	Îmbunătățirea asigurării cu cadre medicale Majorarea acoperirii populației satești cu servicii medicale de calitate
Nivelul scăzut de cultură sanitaro-medicală a populației, mai ales satești.	O atitudine inadecvată a oamenilor față de propria sănătate. O adresare târzie a bolnavilor după asistență medicală	Ridicarea nivelului de cultură sanitaro-medicală a populației, în special, a familiilor.
Nivelul scăzut al remunerării munci, mai ales al asistentelor medicale.	Nivelul scăzut și calitatea inadecvată a serviciilor medicale prestate populației.	Majorarea salariului personalului medical.
Aprovizionarea populației cu apă potabilă de calitate joasă. Plafonul maxim de nitrați în fântâni este 50 mg/dm³, în prezent cantitatea acestora depășește 70-80 mg/dm³.	Nivelul ridicat a bolilor legate de apă potabilă de calitate joasă.	Îmbunătățirea calității apelor.
Cea mai frecventă boală în rândurile populației este tuberculoza, iar cauza este condițiile rele de viață ale unei categorii de persoane (sărăcia); Cazurile de boli infecțioase s-au redus esențial; Informarea se poate face, inclusiv prin intermediul unei reviste locale.	Informarea populației privind consecințele nerespectării igienei și condițiile unui mod sănătos de viață.	Promovarea unui mod sănătos de viață.

1.5.2.6. *Recomandări**Protecția socială*

Recomandarea	Puncte slabe și/sau amenințările care trebuie soluționate prin intermediul recomandării	Resurse și puncte forte utilizate pentru generarea recomandărilor în vederea soluționării problemelor
De a elabora la nivel național proiecte de schimbare a legislației cu privire la pensiile asigurărilor sociale de stat și a legislației din sfera protecției sociale a populației, stipulând în ele apropierea treptată a mărimii medii a pensiilor și a diferitor indemnizații de mărimea valorii minimului de existență, pensionari și respectiv, beneficiari de indemnizații.	Mărimile mici ale pensiilor și indemnizațiilor, determină căderea beneficiarilor lor în stare de sărăcie.	Modificarea legislației privind pensiile de asigurări sociale de stat și a legislației privind protecția socială a populației (nivel național).
Consolidarea activității organelor administrației publice a raionului pentru atragerii fondurilor extrabugetare în vederea finanțării sferei de asistență socială a populației raionului De a lărgi colaborarea cu organizațiile naționale și internaționale umanitare	Finanțarea insuficientă a sferei de asistență socială.	Majorarea volumului de finanțare extrabugetară a asistenței sociale pentru populația raionului Atragerea surselor financiare ale organizațiilor naționale și internaționale
De a elabora regulamentul activității lucrătorilor sociali La nivel național de a elabora un proiect de schimbări în legislația privind remunerarea muncii în sfera bugetară	Lipsa de prestigiu a profesiunilor legate de prestarea serviciilor sociale, mărimea mică de remunerare a lucrătorilor sociali.	Elaborarea regulamentului pentru activitatea lucrătorilor sociali Majorarea salariului lucrătorilor sociali.
De a prevedea majorarea finanțării din buget a instituțiilor în vederea pregătirii și ridicării calificăției asistenților sociali.	Un număr semnificativ de asistenți sociali fără studii speciale.	Instruirea asistenților sociali Perfecționarea profesională continue a asistenților sociali
De a majora acoperirea cu ajutor social și unele servicii sociale	O acoperire insuficientă cu ajutor social și cu anumite	Ridicarea nivelului de informare a familiilor și

printr-o mai mare informare a familiilor și persoanelor îndreptățite să le primească.	servicii sociale a familiilor și persoanelor, care au dreptul să le primească.	persoanelor, care pot corespunde cerințelor pentru primirea ajutorului social și a altor servicii sociale.
De a crea condiții pentru satisfacerea nevoilor speciale ale anumitor categorii de populație pentru reabilitarea medicală și profesională, în instruire, sport și alte servicii sociale.	Lipsa serviciilor speciale pentru unele categorii de populație cu anumite necesități.	Prestarea serviciilor de reabilitare medicală și profesională.
De a asigura instruirea și plasarea lor în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități și independența lor de la alți cetățeni. Dezvoltarea antreprenoriatului social.	Integrarea slabă a persoanelor cu dizabilități în viața socială a raionului și în câmpul muncii.	Crearea și dezvoltarea sistemului de instruire profesională pentru asigurarea drepturilor persoanelor cu dizabilități pentru ai asigura cu lucru Dezvoltarea insuficientă a antreprenoriatului social. Adaptarea infrastructurii de transport și a altor sfere la necesitățile persoanelor cu dizabilități
De a ridica activitatea organelor de tutelă din componența organelor de administrare publică raională și locale. De a efectua monitorizări periodice și evaluarea activității lor De a dezvolta și diversifica serviciile sociale, alternative formelor instituționale	Îndeplinirea insuficientă a drepturilor și asigurarea protecției copiilor, aflați în dificultate.	Luarea la evidență de către organele de tutelă a copiilor din raion, a căror părinți sunt plecați peste hotare în căutarea unui loc de muncă. Dezvoltarea formei serviciilor sociale de tip atât public, cât și familial, și anume: centre de zi, centre de amplasate temporală a copiilor, case de copii de tip familial și altele.

Asistența medicală

Recomandarea	Puncte slabe și/sau amenințările care trebuie soluționate prin intermediul recomandării	Resurse și puncte forte utilizate pentru generarea recomandărilor în vederea soluționării problemelor
Asigurarea acoperirii cu cadre medicale a instituțiilor medicale, în special în localitățile rurale. Asigurarea creșterii ponderii medicilor și a personalului mediu medical de categorie înaltă, mai ales în localitățile rurale.	Un grad scăzut de asigurare, decât pe raioanele țării, a populației cu medici și cu asistente medicale. O repartizare inegală a personalului medical în profil „oraș-sat”. Un raport mai scăzut, decât pe raioanele țării, a ponderii personalului medical de calificare înaltă.	Atingerea nivelului mediu pe raioane de asigurare a populației cu cadre medicale, inclusiv de calificare înaltă. Îmbunătățirea repartizării teritoriale a personalului medical în profil „oraș-sat”.
De a scoate treptat din sectorul spitalicesc a prestării serviciilor non-medicale. Efectuarea reprofilării paturilor de profil în paturi pentru îngrijire de lungă durată a bolnavilor cu boli cronice.	Utilizarea inefficientă a infrastructurii spitalicești.	• Externalizarea serviciilor spitalicești non-medicale • Reprofilarea fondului spitalicesc de paturi
Crearea în instituțiile medicale a condițiilor de lucru decente pentru personalul medical și a condițiilor normale pentru tratarea oamenilor bolnavi.	Baza tehnico-materială perimată a instituțiilor medicale. Asigurarea lor joasă cu apeduct, încălzire cu ajutorul gazelor naturale.	Consolidarea bazei tehnico-materiale ale sănătății.
Elaborarea la nivel național a proiectului de schimbare a legislației cu privire la remunerarea muncii în sectorul bugetar.	Nivelul redus de remunerare a muncii, mai ales a asistentelor medicale.	Majorarea remunerării muncii lucrătorilor medicali.
Aprovizionarea populației cu apă potabilă de calitate din fostele fântâni arteziene.	Nivelul ridicat a bolilor legate de apă potabilă de calitate joasă.	Îmbunătățirea calității apelor.
Informarea populației privind consecințele nerespectării igienei și condițiile unui mod	Consecințele nerespectării igienei și condițiile unui mod sănătos de viață.	Promovarea unui mod sănătos de viață.

sănătos de viață.		
-------------------	--	--

1.5.3. SISTEMUL EDUCAȚIONAL

Sistemul de învățământ din raionul Rezina este structurat pe următoarele trepte de școlaritate: **educația preșcolară, învățământul primar, gimnazial și liceal**. Infrastructura școlară a raionului include: 62 instituții de învățământ: 25 instituții preșcolare, 22 gimnazii, 7 licee, 2 școli primare, 5 școli primare grădinițe, 8 grădiniță de copii, 17 creșă-grădiniță, o școală profesională, un gimnaziu internat și o școală auxiliară. De la 01.01.2012 toate liceele și un gimnaziu au fost transmise în gestiunea Direcției de Învățământ conform legii învățământului și noii scheme de finanțare.

În anul de studiu 2011 au activat 751 cadre didactice, dintre care 182 în instituțiile preșcolare, 569 cadre didactice în învățământul gimnazial și învățământul liceal. Cu studii superioare – 499, cu studii medii de specialitate – 231, cu studii incomplete – 18, nespecialiști. În anul 2013, se observă o tendință de creștere a cadrelor didactice, în luna mai s-au înregistrat 849 de cadre.

În perioada anilor 2011-2013 în raionul Rezina au fost optimizate 5 instituții de învățământ, cu excepția anului 2013. Respectiv, trei gimnazii au fost reorganizate și 2 instituții lichidate la decizia consiliului local.

Tabelul 25. Optimizarea instituțiilor de învățământ în raionul Rezina, în perioada 2011-2012

Nr. d/o	Instituția	Anul reorganizării, lichidării	Tipul optimizării	Localitatea unde sînt transportați elevii după optimizare	Numărul elevilor transportați după optimizare	Asigurarea cu transport și starea lui	Destinația clădirii instituției de învățământ optimizate
1	Gimnaziul Cogîlniceni	2011	reorganizare	Cuizăuca	27	autobuz școlar stare satisfăcătoare	Școală-primară-grădiniță
2	Școala primară Saharna	2012	lichidare	Rezina	8	rută arendată	conservat
3	Gimnaziul Slobozia-Horodiște	2012	reorganizare	Horodiște	34	distanța 1 km pe jos	Școală-primară-grădiniță

4	Gimnaziul Otac	2012	lichidare	Cuizăuca	72	autobuz școlar stare satisfăcătoare	
5	Gimnaziul Rezina	2012	lichidare	Rezina	55	nu este necesar	conservat

Sursa: elaborat de autor conform datelor oferite de către Direcția Învățământ din raionul Rezina

1.5.3.1. Învățământul preșcolar din raion

Oferta educațională din învățământul preșcolar este asigurată doar de sectorul public. În localitățile raionului Rezina activează 25 de instituții preșcolare cu 1998 copii în anul 2012. După statutul de funcționare sunt 8 grădinițe, 17 creșe grădinițe. Numărul copiilor a crescut în perioada 2007-2012, de la 447 de copii la 1998 de copii, excepție face anul 2010 cu 449 și anul 2011 cu 357 de copii.

În anul 2012 numărul cadrelor didactice antrenate în procesul de educație preșcolară era de 182 (cu 6% mai mare decât în perioada 2009-2011), ponderea cadrelor cu studii superioare reprezintă 31%. Problema personalului calificat persistă în instituțiile preșcolare, unde 66% din personal au studii medii de specialitate, dar pe parcursul anilor se observă o creștere de 5% în anul 2012 față de 2009, a numărului de personal cu studii superioare ceea ce are o influență pozitivă asupra serviciilor educaționale oferite copiilor. La 100 locuri în instituțiile preșcolare se atribuie 88 copii, ceea ce denotă faptul că instituțiile preșcolare au potențial nevalorificat. În 24 instituții limba de instruire este limba de stat, în două instituții preșcolare educația este asigurată în limbile rusă. Cadrele didactice participă regulat la stagii de formare profesională în problematica reformei referitor la abilitatea curriculară.

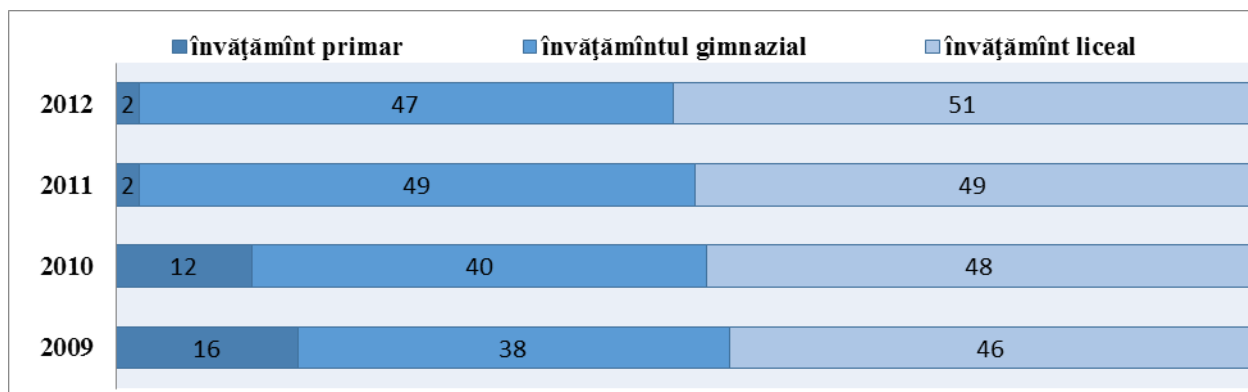
În raionul Rezina este implementat programul educațional cu suportul UNICEF.

1.5.3.2. Învățământul preuniversitar în raion

În ultimii patru ani (2009-2012), s-a redus populației școlare din învățământul preuniversitar din raionul Rezina, scăderea înregistrată în anul 2012 față de 2009 fiind de 15%. În anul de învățământ 2011-2012 în școlile raionului Rezina erau înregistrați 5474 elevi, reprezentând o micșorare de 13% față de anul 2009. În medie pe țară în anul 2012-2013, la 10 mii locuitori au revenit 1032 elevi față de 1222 elevi în anul de studii 2008-2009. Din 5 localități care nu au școli, copiii sunt transportați cu autobuse speciale. În total pe raionul Rezina sunt transportați 849 de elevi, dintre care 160 de elevi se deplasează benevol la alte instituții.

În anul 2012, din totalul elevilor cuprinși în învățământul primar și secundar general 2,5% reprezentau elevii din învățământul primar, 47% – elevii din învățământul gimnazial și 51% - elevii din învățământul liceal. Comparativ cu anul de studii 2009 numărul elevilor din învățământul primar s-a micșorat cu 13,5%, și din gimnazial –cu 9%, iar a celor din liceal a crescut cu 5%.

Figura 21. Evoluția elevilor din învățământul preuniversitar din raionul Rezina, în perioada 2009-2012, %

Sursa: Elaborat cu suportul Inspiro Consulting

Ca rezultat al procesului de optimizare a rețelei instituțiilor de învățământ general, numărul instituțiilor de învățământ primar și secundar general s-a redus pe parcursul ultimilor 4 ani cu 7,6%. În același timp, s-a finalizat procesul de reorganizare a școlilor medii de cultură generală în gimnazii sau licee. Deasemenea s-a înregistrat o tendință de micșorare a numărului de școli.

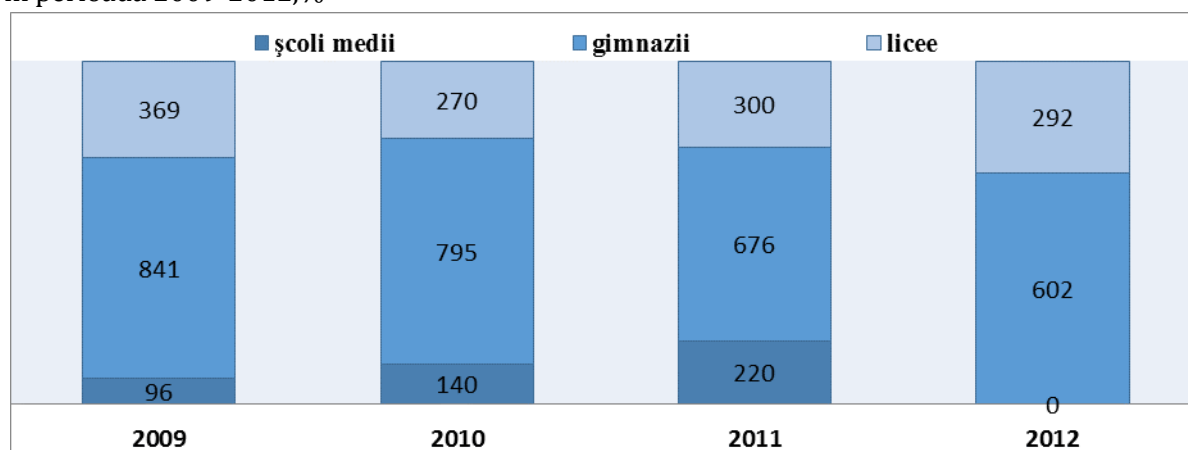
Diminuarea numărului de elevi s-a produs în ambele medii de rezidență și în toate cele trei niveluri de învățământ preuniversitar (primar, gimnazial, liceal) și este în strânsă legătură cu evoluția demografică și cu alegerea făcută de elevi în favoarea școlilor din Rîbnița, îndeosebi în cazul liceenilor. În strânsă legătură cu diminuarea numărului de elevi se remarcă și diminuarea numărului de cadre didactice.

În anul școlar 2011-2012 în învățământul preuniversitar își desfășurau activitatea 569 de cadre didactice (învățători și profesori). Respectiv tot în acest an, în sistemul educațional raional au fost angajați peste 10 cadre tinere. În unele instituții școlare, din cauza insuficienței de cadre didactice cu o calificare suficientă, generată și de criza demografică, predarea unor discipline din planul-cadru devine problematică și unele discipline sunt predate de nespecialiști sau predarea are loc prin învățământ simultan.

Raportul elevi/cadre didactice s-a menținut constant în ultimii ani la valoare de 10 și se datorează scăderii numărului de cadre didactice și de elevi. Acest fapt ar putea fi valorificat, în special în mediul rural, fiind posibilă la creșterea nivelului calitativ al actului didactic, situație ce va permite ca profesorii, respectiv, învățătorii putînd să dedice mai mult timp pentru instruirea fiecărui elev în parte.

Analizînd indicatorii statistici după vechimea în muncă, în anul 2012, deducem următoarele: pînă la 3 ani – 48; de la 3/8 ani - 64; de la 8/13- 47; de la 13/18 – 51; mai mult de 18 ani constituie 118 cadre didactice. Respectiv, cadrele didactice cu vîrsta de pensionare în anul 2012 este în scădere și a constituit 110 de unități mai puțin cu 69 de unități față de 2012. Diversificarea după gen: 92 bărbați, 477 femei.

Figura 22. Evoluția numărului de absolvenți din învățământul preuniversitar din raionul Rezina, în perioada 2009-2012, %

Sursa: Elaborat cu suportul INCE și Inspiro Consulting

Numărul de absolvenți în raion este în scădere de la an la an. În anul 2012 numărul total de absolvenți a constituit 894 mai puțin cu 457 de absolvenți sau cu 31,5% față de anul 2009 (1306 de absolvenți).

În anul 2013 septembrie, numărul elevilor din sate a constituit 3589 de elevi, de 2,5 ori mai mult decât în orașul Rezina (1442 elevi). Analiza în dinamică a numărului de elevi indică un trend descrescător atât pentru școlile din sate cât și pentru cele din oraș.

Dat fiind faptul, că familia se implică tot mai puțin în procesul de educație a copiilor săi, fiind plecați peste hotare și mai ales lipsește mama din viața copiilor totodata ar trebui să crească rolul instituțiilor de învățământ în educație, prin:

- activitatea conștientă a Serviciului de Asistență Psihologică;
- colaborarea cu părinții în direcția depistării copiilor cu CES în fiecare instituție de învățământ și instruirea lor după un Plan Educational Individualizat;
- organizarea în fiecare instituție de învățământ a unei sali de resurse pentru copii cu CES și instituirea cadrelor didactice de sprijin.

1.5.3.3. Învățământul secundar profesional în raion

Învățământul secundar profesional în raionul Rezina este reprezentat de școala profesională din orașul Rezina, care pregătește muncitori calificați în domeniul construcției.

Pe parcursul anilor 2009-2012, participarea la învățământul secundar profesional relevă o tendință de descreștere, astfel, au fost înmatriculați 631 elevi, din care au absolvit 636 de elevi. La începutul anului de studiu 2012, numărul de elevi înmatriculați a constituit 140 persoane, mai puțin cu 19% față de anul 2009.

Tabelul 26. Dinamica numărului de elevi la Școala Profesională Rezina

Anul de studii	Înmatriculați	Absolvenți
2009	174	151
2010	184	163
2011	129	166
2012	140	156
TOTAL	631	636

Sursa: Elaborat cu suportul INCE și Inspiro Consulting

Personalul didactic al școlii profesionale este format din 25 de profesori dintre care: 15 profesori în domeniul specialităților respective, 2 pedagogi sociali și câte un profesor la discipline: fizică, matematică, geografie, ed. fizică, limba română, biologie.

Studiile în școala profesională se fac în limba de stat. După absolvirea școlii secundare profesionale, absolvenții sunt angajați pe șantierelor din Republica Moldova și peste hotare. În această privință, în raion persistă problema comunicării dintre mediul academic al școlii și mediul de afaceri din domeniul construcțiilor referitor la plasarea în câmpul muncii a tinerilor absolvenți în întreprinderile din raion.

1.5.3.4. Baza tehnico-materială

Baza tehnico-materială.

O parte din instituțiile de învățământ din raion au fost reparte, dar totuși o bună parte necesită reparație.

În ultimii ani s-au reutilat sistemele de încălzire la cazangeriile de alimentare cu gaz natural în 2 instituții. În 5 edificii s-au schimbat ferestrele și ușile termopan; toate instituții de învățământ preuniversitar dispun de sistem de încălzite autonom, cu excepția la două instituții. Din numărul total de instituții cinci școli dispun de săli sportive și cinci dispun de ateliere școlare

Toate școlile și grădinițele sunt asigurate cu minimul necesar de mobilier școlar conform cerințelor sanitaro-igienice, deși mobilierul este învechit. O problemă stringentă este lipsa mobilierului: bănci, pătucuri, mese, scăunele, dulapuri. Majoritatea școlilor sunt dotate cu calculatoare, imprimante și copiatoare 6 instituții au fost câștigătoare a proiectului educație de calitate în mediul rural din Moldova și sunt dotate cu echipamentul necesar.

Asigurarea didactico-metodică a bibliotecilor școlare. Toate unitățile școlare din raion sunt dotate cu biblioteci cu fond de cărți artistice și manuale. Școlile sunt asigurate cu manuale prin Fondul Extrabugetar de manuale, conform schemei dearendă.

1.5.3.5. Probleme în domeniul educației

Sistemul educațional din raionul Rezina se confruntă cu o serie de probleme majore. Astfel, din analiza de mai sus elucidăm cele mai principalele probleme referitoare la acest domeniu. Ele sunt:

- Insuficiența necesarului de cadre didactice, îndeosebi a tinerilor specialiști;

- Creșterea numărului de clase cu învățământ simultan;
- Predarea disciplinelor inefficient. În multe localități din raion se predă mai multe discipline de către un personal didactic;
- Starea fizică nesatisfăcătoare a infrastructurii educaționale. Din analiză, se relevă că majoritatea instituțiilor de învățământ au nevoie de lucrări de reabilitare și modernizare;
- Remunirarea financiar scăzută a cadrului didactic;
- Migrația excesivă a părinților fapt ce contribuie la neimplicare în educația copiilor;
- Impunerea copiilor la muncă forțată (muna la negru) de către părinți, mai ales în mediu rural;
- Creșterea numărului de familii monoparentale. Copii care provin din familii monoparentale înregistrează performanțe școlare scăzute;
- Lipsa asistențelor medical în cadrul instituțiilor de învățământ;
- Scăderea numărului de elevi în gimnazii și licee;
- Calitatea proastă a autobuselor școlare, întreținerea lor costisitoare.

1.5.3.6. Analiza SWOT sistemul educațional

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Tendință de creștere a cadrelor didactice; Nu există discrepanță între nivelul de calificare didactică a femeilor, pe de o parte, și a bărbaților, pe de altă parte; Existența unei baze tehnico-materiale corespunzătoare desfășurării procesului educațional; Funcționarea cantinelor în toate unitățile școlare; Formarea a 18 Asociații ale Părinților și Pedagogilor, activitatea cărora e orientată spre ajustarea asigurării funcționalității instituțiilor; Potențial uman calificat în majoritatea instituțiilor, număr minim de cadre didactice necalificate; 50% din numărul cadrelor dețin grad didactic; Participarea unui număr mare de cadre didactice la cursuri de formare continuă; Dorința de schimbare manifestată de cadrele didactice, capacitatea lor de a asigura eficiența procesului educațional; Lipsa dificultăților în școlarizarea copiilor,	Gradul redus de acoperire cu instituții școlare în mediul rural; Asigurarea slabă cu transport a elevilor la instituțiile de învățământ din alte localități; Lipsa unei conexiuni sănătoase „familie-școală”; Lipsa creșelor în mediul rural; Discrepanța între frecvența elevilor în mediul urban și cel rural; Accentuarea fenomenului de abandon școlar; Lipsa dotării și modernizarea bazei tehnico-materiale; Slaba corelare a ofertei de muncă cu specializările din instituțiile de învățământ; Lipsa soft-urilor educaționale; Carențe în activitatea de educație a tinerilor; parteneriat inefficient școală-comunitate-APL-ONG-uri; Lipsa taberilor de sejur; Inexistența Casei Tinerilor Naturaliști și a Casei

inclusiv a celor cu dizabilități; Crearea condițiilor pentru asigurarea educației preșcolare; Experiența bogată în implementarea curricula școlare, a noilor tehnologii didactice; Impactul pozitiv al proiectelor „Educația pentru toți-Inițiativa de acțiune rapidă”, „Educație de calitate în mediul rural”; Inspecția școlară orientată spre monitorizarea și dirijarea activităților; Promovarea unui demers de inspectare, îndrumare, evaluare eficient; Promovarea unui sistem educațional echitabil, acordarea șanselor egale tuturor copiilor.	Tinerilor Tehnicienii; Valorificarea nu pe deplin a capacității edificiilor.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Existența unui cadru legislativ stabil în domeniul învățământului; Reorganizarea și optimizarea instituțiilor de învățământ prin modificarea statutului acestora sau prin lichidare; Existența unor programe europene de parteneriat educațional, la care Republica Moldova este asociată (Proiectele/programele comunitare de mobilitate în domeniul educației (TEMPUS, Erasmus-Mundus, Jean Monnet, Youth in Action, Marie Curie și e-Twinning) Implicarea ONG-urilor la realizarea acțiunilor educaționale nonformale de calitate; Susținerea din partea autorităților locale a programului de dotare cu tehnică de informatizare și de comunicare a unităților școlare; Posibilități de exploatare profitabilă a spațiilor disponibile; Sporirea interesului comunității, familiei față de problemele școlii;	Politica de salarizare existentă în domeniul educațional, cu influențe negative asupra calității actului educațional; Micșorarea anuală a numărului de elevi, cu implicații asupra formării personalului didactic calificat în unitățile școlare cu efective mici; Lipsa condițiilor atractive pentru cadrele didactice tinere (salarizare, condițiile din școli, locuințe sociale etc.); Îmbătrânirea cadrului didactic în mediul rural; Populația școlarizată în învățământul primar și învățământul gimnazial în scădere datorită scăderii demografice; Volumul finanțării bugetare mic; Rezistența populației vis-a-vis de reforma structurală în domeniul educației; Neconcordanța la nivel educațional între programele aplicate pe cicluri de învățământ; Descreșterea populației școlare;

Atragerea surselor extrabugetare, sporirea gradului de implicare a părinților în soluționarea problemelor de asigurare a educației; Asigurarea accesului la servicii educaționale de calitate; Conștientizarea de cadre didactice a necesității autoformării profesionale continue.	Mentalități defectuoase ale unor cadre didactice; Număr mic de elevi înmatriculați în clasa a X-a de liceu, care amenință funcționarea liceelor, descreșterea numărului de licee; Creșterea numărului de elevi rămași fără supravegherea părintească; Reorganizarea unor instituții școlare.
--	--

1.5.3.7. Recomandări sistemul educațional

În urma analizei efectuate, se propun următoarele recomandări de ameliorare a problemelor și de sporire a sistemului educațional:

- Aplicarea la proiecte de parteneriat în cadrul programelor europene ce vizează schimbul de experiență al cadrelor didactice și organizarea de excursii/stagii de informare pentru elevi;
- Optimizarea structurii corpului didactic și a populației școlare din sistemul educațional al raionului prin: distribuirea cadrelor didactice disponibile conform necesităților instituțiilor din fiecare localitate; redistribuirea elevilor pentru a exclude „clasele simultane”; stabilirea grupelor de creșă în toate grădinițele.
- Luarea măsurilor adecvate în scopul asigurării implicării mai active a populației și a cadrelor didactice în înțelegerea și promovarea reformei structurale în domeniul educației;
- Intensificarea activităților de comunicare ale actorilor din sfera educației raionului în scopul sporirii motivării părinților la implicarea lor mai activă în procesul de educație a copiilor;
- Efectuarea de reparații capitale, conectare la sursele de gaz natural.
- Diversificarea specialităților în cadrul școlii profesionale prin argumentarea clară a necesității de muncitori calificați în instituțiile raionului.
- Dotarea și modernizarea bazei tehnico-materiale.
- Dezvoltarea parteneriatelor public-private în procesul educațional și formarea profesională;
- Schimburile internaționale ce pot aduce un plus de valoare sistemului educațional și diseminarea experienței educaționale;
- Crearea condițiilor optime pentru atragerea cadrelor didactice tinere;
- Completarea anuală a fondurilor bibliotecilor școlare;
- Inițierea parteneriatelor între agenții economici și instituțiile de învățământ.

1.6. DEZVOLTARE ECONOMICĂ

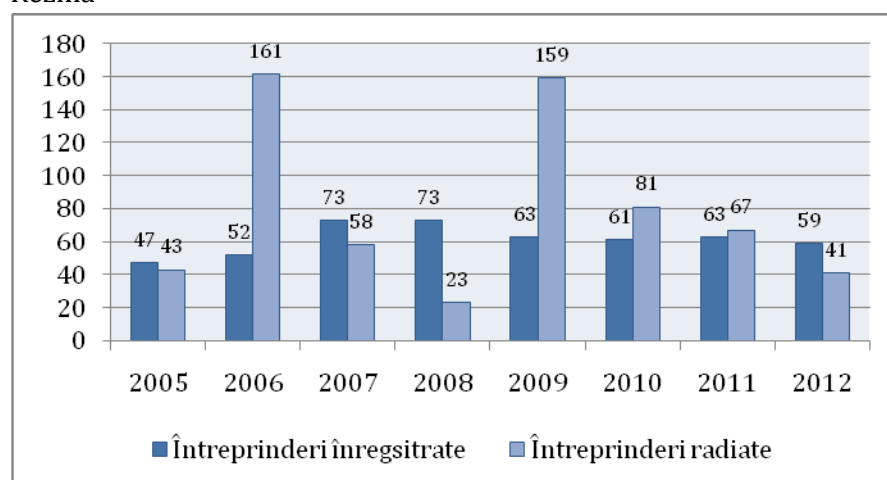
1.6.1. MEDIUL DE AFACERI

1.6.1.1. Evaluarea mediului de afaceri

Înregistrarea și radierea întreprinderilor

Conform datelor Camerei Înregistrărilor de Stat, la data de 1 septembrie 2013 în raionul Rezina erau înregistrate 1074 întreprinderi, atestându-se astfel una dintre cele mai mici valori a numărului de întreprinderi înregistrate comparativ cu alte regiuni. La 1000 de persoane le revin 21,7 întreprinderi, comparativ cu 47,9 – media înregistrată pe țară. Evoluțiile din anul 2005 indică asupra unei creșteri foarte moderate a numărului de întreprinderi noi create, după anul 2009 tendința fiind chiar una descrescătoare. Totodată, radierea întreprinderilor are o tendință foarte pronunțată.

Figura 23. Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate din registrul de stat în Raionul Rezina

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

La fel, la situația anului 2012, în raion erau 7127 gospodării țărănești, precum și 1242 deținători de patente conform Oficiului Teritorial Fiscal Rezina. Anual, în raion, se înregistrează peste 200 deținători noi de patente pentru desfășurarea diverselor genuri de activitate.

Tabelul 27. Evoluția numărului deținătorilor de patente

	2009	2010	2011	2012
Total	1485	1683	1449	1491
<i>inclusiv</i>				
Noi eliberate	225	285	203	249
Prelungite	1260	1398	1246	1242

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

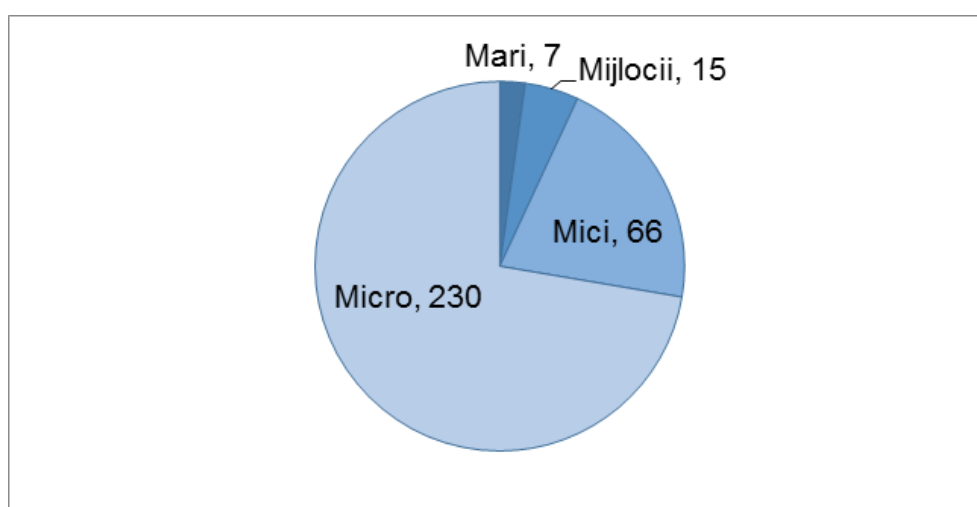
Conform evidențelor, deținătorii de patente activează preponderent în comerț (1294 unități sau 86,8% din total), prestarea serviciilor de frizerie și cosmetice (137 unități sau 9,2% din total), predarea și medierea diferitor discipline (10 unități sau 0,7%), deservirea muzicală a ceremoniilor (9 unități sau 0,6%). Într-o proporție mai mică, patentele sunt utilizate și pentru desfășurarea altor activități cum ar fi executarea și comercializarea obiectelor din lemn, scrierea placardelor, reparația hainelor, vulcanizarea camerelor și anvelopelor în ateliere ș.a. În perioada începând cu anul 2009, este greu de a distinge o tendință clară de evoluție a numărului total de deținători de patente. Numărul acestora a înregistrat nivelul de vîrf în 2010, fiind marcat de o creștere bruscă a numărului deținătorilor de patente pentru prestarea serviciilor de comerț și de frizerie. În 2011 a urmat o descreștere, după ce a fost reluat trendul crescător. Totodată, în ultimii doi ani numărul patentelor preluate a fost în descreștere, fapt care ar putea fi cauzat de perspectivele reduse de dezvoltare a afacerilor pe termen lung sub această formulă fie ar putea fi considerat un indicator al mediului de afaceri incert.

Structura sectorului antreprenorial conform dimensiunii întreprinderilor

Conform statisticii oficiale, în anul 2012 în raion erau 318 de întreprinderi active⁴. Structura întreprinderilor după dimensiune nu reflectă abateri semnificative, comparativ cu situația medie pe țară – sectorul IMM deținând poziția dominantă.

În raion activează 7 întreprinderi mari și 311 unități din sectorul IMM. Acest sector este reprezentat de 15 întreprinderi mijlocii, 66 – mici și 230 micro.

⁴ unități ce au cifra de afaceri mai mare ca zero sau cel puțin un salariat

Figura 24. Numărul de întreprinderi conform criteriului dimensiunii întreprinderilor, unități

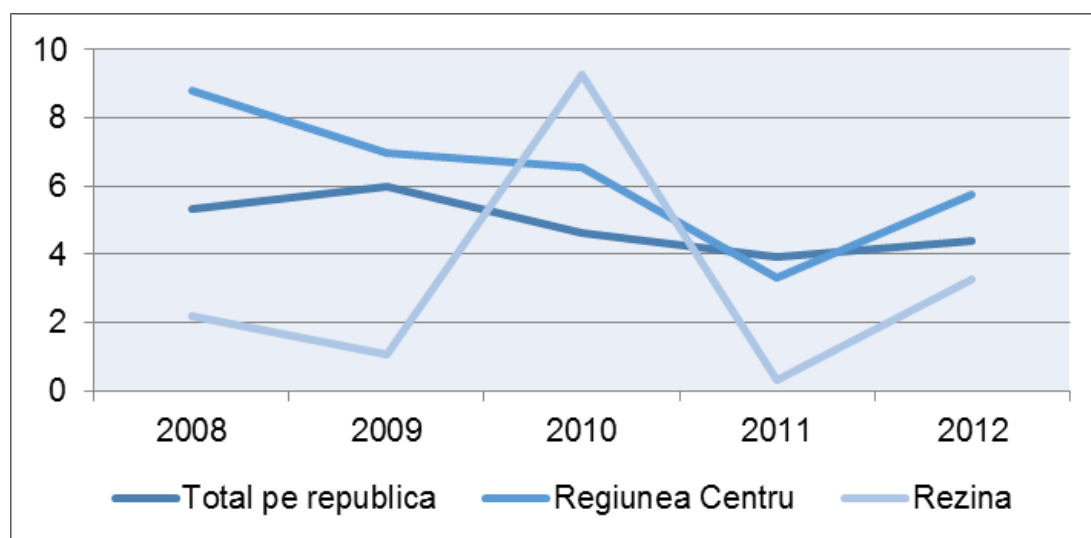
Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Sectorul IMM reprezintă 97,8% din totalul întreprinderilor, valoare mai mare decât media înregistrată în regiunea Centru, dar mai mică decât media pe țară și în regiunea Nord cu 0,2 p.p.

Tabelul 28. Structura sectorului antreprenorial conform dimensiunii întreprinderilor, sub aspect regional

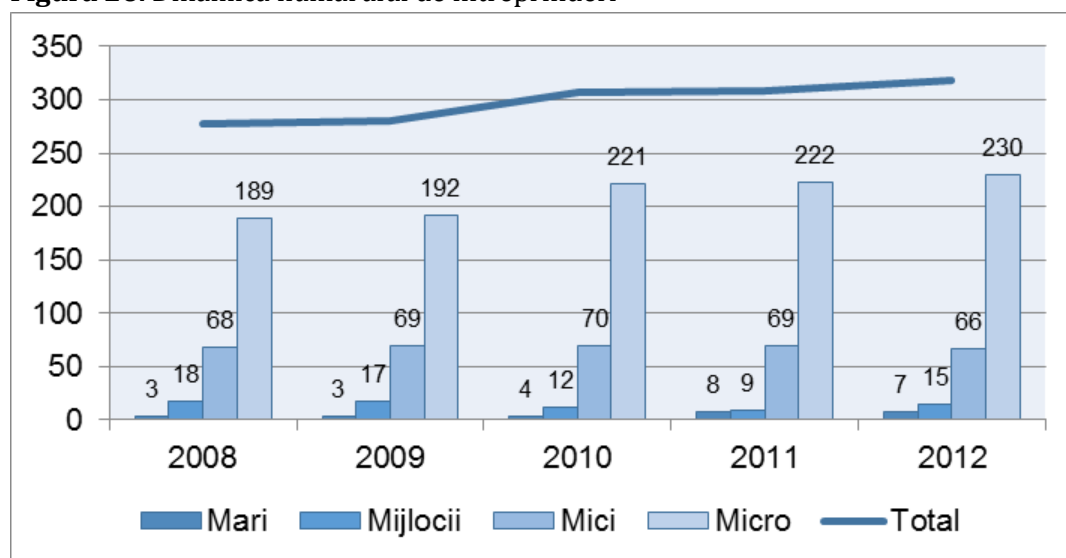
	Media pe țară	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Rezina	Regiunea Sud	UTA Găgăuzia
Total	100	100	100	100	100	100
Mari	2.4	2.4	1.9	2.2	2.2	2.4
IMM	97.6	97.6	98.1	97.8	97.8	97.6
<i>inclusiv</i>						
Mijlocii	3.0	4.2	3.3	4.7	4.2	3.7
Mici	18.9	23.5	19.3	20.8	23.3	20.9
Micro	75.6	69.9	75.5	72.3	70.2	73.0

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Figura 25. Dinamica numărului total de întreprinderi în profil teritorial (ritmul de creștere, %)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

În perioada anilor 2008-2012, numărul companiilor a sporit cu 40 de întreprinderi, de la 278 la 318 unități. Creșterea s-a produs, preponderent, ca urmare sporirii numărului de microîntreprinderi de la 189 la 230 de unități. Mai volatilă a fost însă, evoluția întreprinderilor mici și mijlocii. Numărul întreprinderilor mijlocii s-a redus în perioada 2008-2011 de două ori de la 18 la 9 unități. În 2012 numărul acestora a sporit ușor la 15 unități. În schimb în 2012 a scăzut numărul întreprinderilor mici cu 3 unități față de anul 2011 și cu 4 unități comparativ cu anul 2010. În perioada vizată, numărul întreprinderilor mari a marcat o creștere de mai mult de două ori. De la 3 unități în anul 2008, numărul acestora a sporit cu încă una în 2010, iar în 2011 acestea au devenit 8 la număr.

Figura 26. Dinamica numărului de întreprinderi

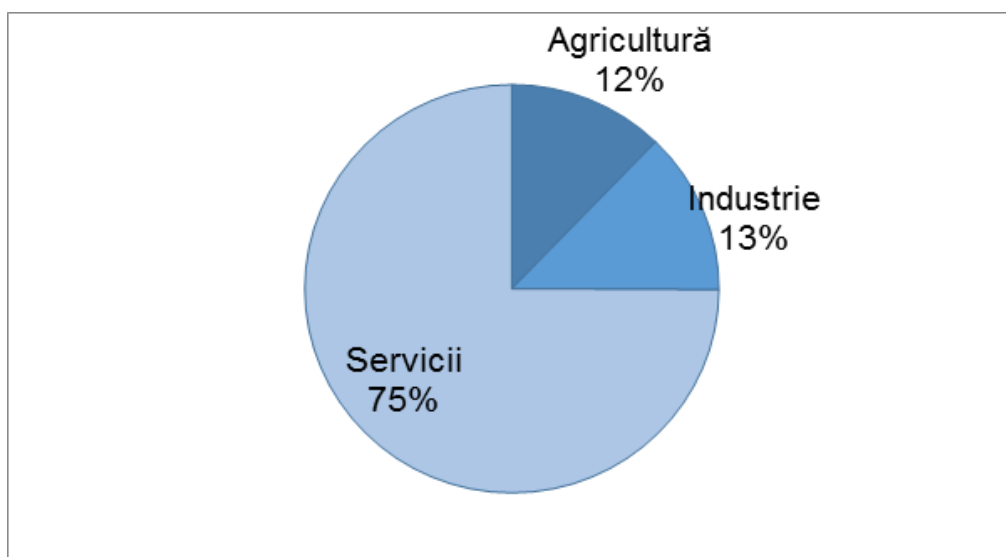
Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Sub aspect al activităților desfășurate, majoritatea IMM-urilor sunt concentrate în sectorul serviciilor, și în proporții aproximativ egale, dar semnificativ mai mici în agricultură și în

industrie. Aproximativ 46,7% din întreprinderi, 148 la număr activează în domeniul comerțului. Există câteva întreprinderi în construcții (24 unități) și transporturi (12 unități). Numărul întreprinderilor prestatoare de servicii destinate, în special mediului de afaceri, este unul foarte mic de 12 unități, totodată aici se includ diverse servicii necesare în desfășurarea afacerilor: servicii contabile, de audit, juridice, arhitecți etc.

În industrie activează 40 de întreprinderi, cu o specializare relativ diversificată – 4 în industria extractivă, 6 cu activitate în captarea, epurarea și distribuția apei și 30 în industria prelucrătoare. Totodată, în pofida existenței în raion a 38 întreprinderi agricole și a unui număr de peste 7000 de gospodării agricole, precum și a unor activități industriale relativ consumatoare de energie, în raion există doar 9 întreprinderi prelucrătoare a produselor agricole, dintre care 6, conform datelor statistice disponibile au suferit pierderi în anul 2012 și nu există întreprinderi de producere a energiei regenerabile.

Figura 27. Structura sectorului IMM conform numărului de întreprinderi pe genuri de activitate

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor CR Rezina

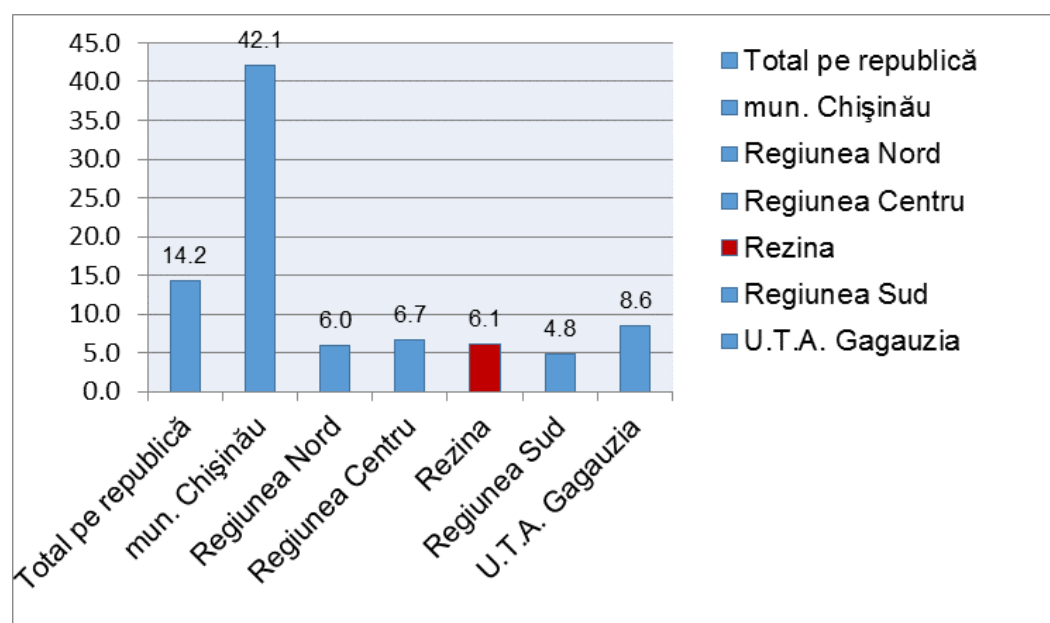
Densitatea întreprinderilor la 1000 de locuitori

Densitatea întreprinderilor în raionul Rezina, calculată ca raport al numărului de unități la 1000 de persoane, a constituit 6,1, cifră care este ușor peste nivelul mediei înregistrate în regiunea Nord și Sud. În același timp, acest indicator este cu mult mai mic decât nivelul mediu pe țară și chiar unele raioane din regiunea Centru – Ialoveni (10,4 unități), Orhei (8,8 unități), Ungheni (8,4 unități), Strășeni (8,1 unități) ș.a. Tendința este cauzată de creșterea relativ mai moderată a numărului de întreprinderi active în raion. Astfel, în ultimii 5 ani numărul întreprinderilor active a crescut cu o medie anuală de 3,2%.

Tabelul 29. Media anuală de creștere a numărului de întreprinderi active în perioada anilor 2008-2012, %

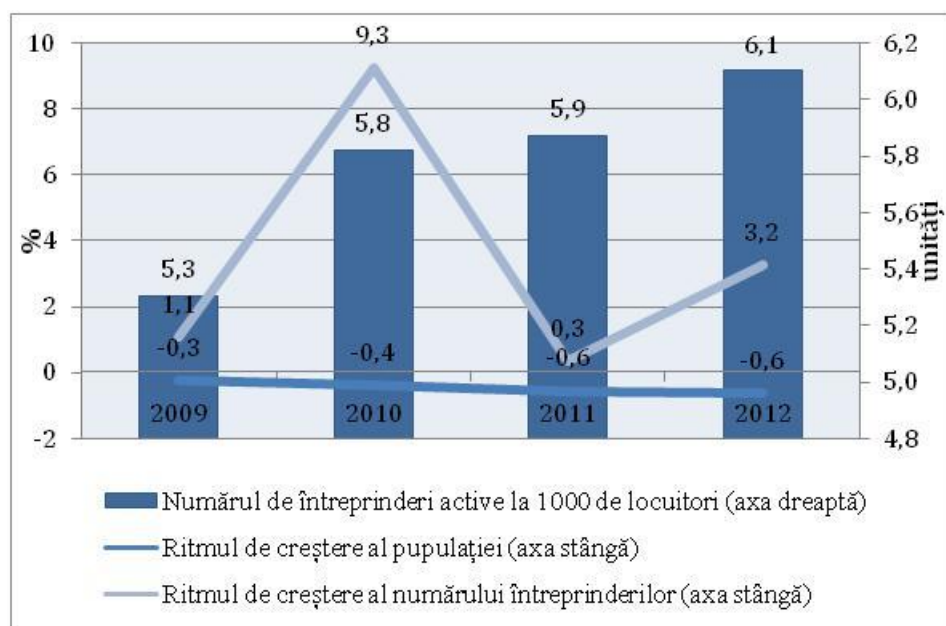
Regiunea Centru	6,3			Ungheni	8,9
Anenii Noi	4,6	Hincesti	5,9	Rezina	3,2
Călărași	4,1	Ialoveni	10,2	Strășeni	6,3
Criuleni	4,0	Nisporeni	11,0	Șoldănești	-0,2
Dubăsari	6,1	Orhei	6,8	Telenești	1,1

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Figura 28. Densitatea întreprinderilor la 1000 de locuitori, în profil teritorial

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

În dinamică, în ultimii ani a avut loc o creștere constantă a densității întreprinderilor la 1000 de locuitori, de la 5,3 unități în 2009 la 6,1 unități în 2012. Evoluția acestui indicator a fost influențată, atât de numărul de întreprinderi cât și de o scădere ușoară, dar continuă a numărului populației.

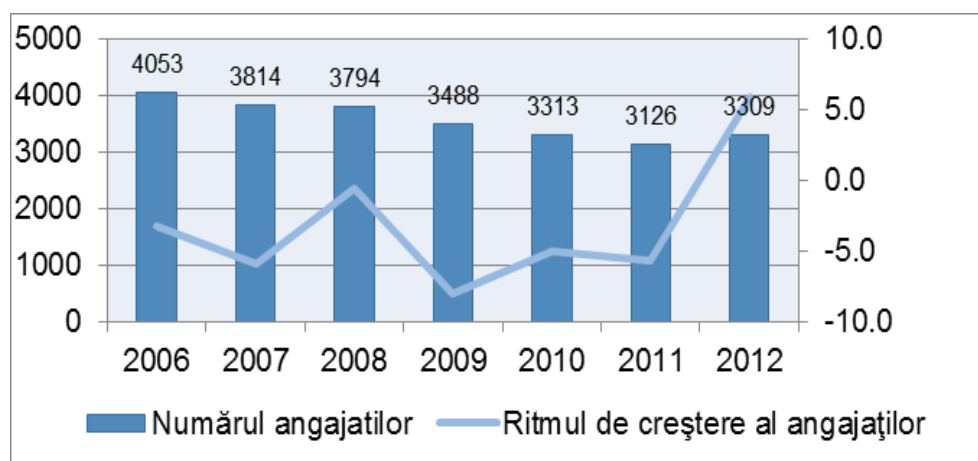
Figura 29. Evoluția densității întreprinderilor la 1000 de locuitori

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Ocuparea forței de muncă în întreprinderile active

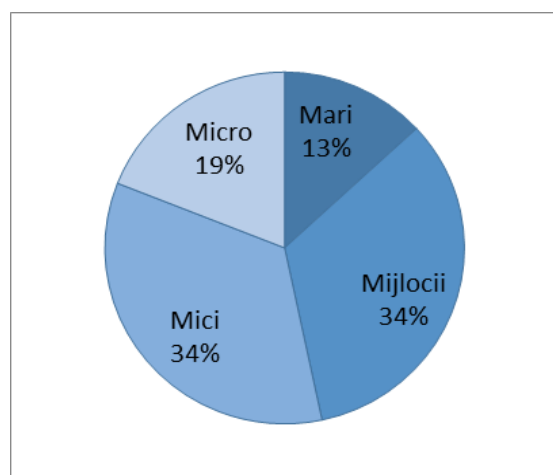
În anul 2012, cele 318 întreprinderi active în r-nul. Rezina reflectate în statistica națională numărau 3309 angajați. Numărul acestora a fost în scădere constantă în perioada anilor 2006-2011, marcând o creștere pozitivă numai în anul 2012. Evoluțiile de scădere au corespuns cu tendințele înregistrate la nivel de țară, totodată reducerea numărului de angajați în raion s-a redus cu un ritm anual mediu practic dublu – 3,2% față de 1,5% la nivel de țară.

Astfel, în perioada anilor 2006-2012, numărul angajaților în întreprinderile active s-a redus cu 880 persoane în timp ce cifra întreprinderilor a sporit cu 53 de unități. Tendința de scădere a numărului de angajați, pare să fie determinată în cea mai mare parte de evoluțiile descrescătoare a forței de muncă în întreprinderile mari. La fel și celelalte categorii de întreprinderi, mai puțin cele micro, reflectă, un grad relativ înalt de volatilitate – caracterizat prin perioade de creșteri și scăderi. Per ansamblu, numărul de angajați pe diverse categorii de întreprinderi a evoluat foarte diferit în perioada anilor 2006-2012. S-a înregistrat o reducere cu un ritm mediu anual de 8,8% și 5,5% în întreprinderile mari și, respectiv cele mijlocii. În același timp a sporit cu 2,6% și 6,3% numărul de angajați în întreprinderile mici și micro.

Figura 30. Evoluția numărului de angajați în întreprinderile active

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Pe fundalul acestor tendințe, un aspect caracteristic al mediului de afaceri în r-nul. Rezina este ponderea mică a angajaților înrolați la muncă în întreprinderile mari. În 2012, aici activau doar 434 de salariați, vizavi de 1110 angajați în întreprinderile mijlocii, 1136 în întreprinderile mici și 629 în întreprinderilor micro. Sub aspect procentual, structura ar putea fi reprezentată după cum urmează în figura 9. O scădere drastică a numărului de angajați în întreprinderile mari s-a produs în anul 2008, fiind în descreștere cu 48,6% sau 465 de persoane. Astfel, criteriul de bază al calificării întreprinderilor în grupul celor mari este volumul veniturilor din vânzări sau valoarea anuală de bilanț a activelor.

Figura 31. Repartizarea numărului de angajați pe categorii de întreprinderi

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Tabelul 30. Repartizarea numărului de angajați pe categorii de întreprinderi, %

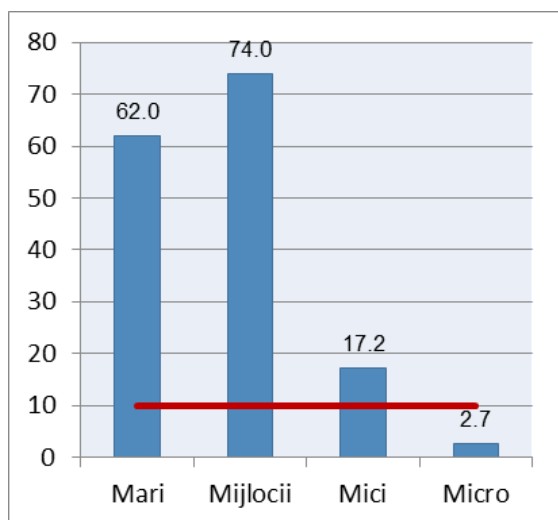
	Mari	Mijlocii	Mici	Micro
Total pe republica	42,3	16,8	23,5	17,4
Regiunea Nord	43,0	19,5	24,3	13,2
Regiunea Centru	28,4	23,6	28,7	19,2
Rezina	13,1	33,5	34,3	19,0
Regiunea Sud	33,0	23,8	27,3	15,9
U.T.A. Găgăuzia	33,8	23,1	26,7	16,3

Prin urmare, în 2012, r-nul Rezina se număra printre raioanele cu cel mai mic număr de angajați per întreprindere mare, devansând doar r-nul Șoldănești, unde nu a fost înregistrată nici o întreprindere mare și raioanele Basarabeasca și Leova.

În medie, în anul 2012, într-o întreprindere mare erau angajați 62 de persoane, nivel mult mai mic comparativ cu întreprinderile mijlocii unde numărul mediu era de 74 de persoane. Atât în întreprinderile mijlocii cât și cele mici numărul mediu de angajați per unitate este mai mare decât media pe alte regiuni.

Prin urmare, acest indicator măsurat la o întreprindere reprezentantă a sectorului IMM a fost în r-nul Rezina de 9,2 persoane în anul 2012, în timp ce media pe țară a constituit 6,1 persoane, iar pe regiuni – 8,7 persoane în Nord, 6,9 persoane în Centru, 9,1 persoane în Sud.

Reieșind din acestea putem concluziona că contribuția întreprinderilor mari pe piața muncii este foarte mică, iar o parte mare a populației migrează spre municipiile mai mari sau în străinătate. La fel, rata mică de angajare limitează și posibilitățile de majorare a veniturilor populației în ansamblu, provenite din plăți salariale. Totodată, deși una dintre constrângerile în afaceri invocată de antreprenorii din raion și de funcționarii Consiliului Raional în cadrul atelierelor de lucru a fost nivelul mic al salariilor, acesta este relativ înalt comparativ cu alte raioane, inclusiv media pe regiunea Centru. Conform datelor 2011, în r-nul Rezina se atestă cel mai înalt nivel mediu al salariului lunar per lucrător în întreprinderile mixte cu capital străin – 6497 lei. Acest fapt ar putea amortiza efectele ratei joase de angajare în întreprinderi, dar la fel ar putea condiționa creșterea decalajului veniturilor diverselor păături sociale.

Figura 32. Repartizarea numărului de angajați per companie pe categorii de întreprinderi**Tabelul 31.** Repartizarea numărului de angajați per companie pe categorii de întreprinderi în profil teritorial, persoane

	Total	Mari	Mijlocii	Mici	Micro
Total pe republica	10,3	177,6	56,9	12,8	2,4
Regiunea Nord	14,9	270,8	70,2	15,5	2,8
Regiunea Centru	9,5	140,3	68,5	14,1	2,4
Rezina	10,4	62,0	74,0	17,2	2,7
Regiunea Sud	13,3	196,1	75,9	15,6	3,0
U.T.A. Gagauzia	11,1	157,1	69,4	14,1	2,5

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Rezultatele financiare ale întreprinderilor

Veniturile din vânzări ale întreprinderilor active din raion, au constituit în anul 2012 – 2011,5 mil. lei, ceea ce corespunde cu 10% din veniturile înregistrate în regiunea Centru și circa 0,9% din cele obținute la nivel de țară. Acest indicator a fost în creștere în perioada ce a durat din 2006 (0,74%) pînă în prezent. Sporirea contribuției companiilor din raion la crearea veniturilor din vânzări la nivel de țară s-a produs ca urmare unei creșteri mai accelerate a veniturilor companiilor locale, un rol foarte important în acest sens, avîndu-l activitatea fabricii Lafarge S.A. Începînd cu anul 2006, veniturile din vânzări ale companiilor locale au sporit cu un ritm mediu anual de 17%, vizavi de media de 11,4% la nivel național.

Tabelul 32. Veniturile din vânzări pe categorii de întreprinderi, mil.lei

	2008	2009	2010	2011	2012
Total	1574,5	1233,7	1250	1675,9	2011,5
Mari	1162,4	787,8	734,7	1192,8	1350,8
IMM	412,1	445,9	514,7	483,1	660,7
Mijlocii	158,7	204,5	144,7	78,4	242,8
Mici	200	201,8	307,4	332,5	345,3

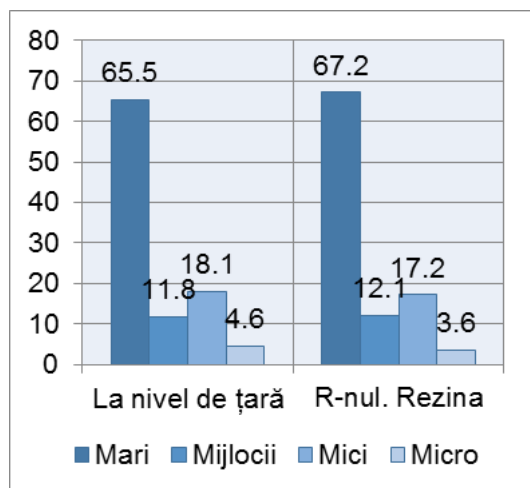
Micro	53,4	39,6	62,6	72,2	72,6
Total	30,6	-21,6	1,3	34,1	20,0
Mari	17,6	-32,2	-6,7	62,4	13,2
IMM	14,7	8,2	15,4	-6,1	36,8
Mijlocii	11,8	28,9	-29,2	-45,8	209,7
Mici	47,3	0,9	52,3	8,2	3,8
Micro	-34,5	-25,8	58,1	15,3	0,6

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Analiza evoluției veniturilor din vânzări pe categorii de întreprinderi începând cu anul 2006 indică o creștere semnificativă pentru toate tipurile. În mediu, anual, acest indicator a sporit cu un ritm de 18,3% în întreprinderile mari și de 20% în IMM-uri, cel mai accelerat ritm înregistrând creșterea cifrei de afaceri în întreprinderile mijlocii.

Totodată, trebuie de notat că deși în raionul Rezina ponderea întreprinderilor mari în total este de 13% vizavi de 42,3% la nivel de țară, acestea realizează 67,2% din veniturile totale din vânzări, nivel superior celui înregistrat la nivel național (65,5%). Unei întreprinderi mari în raion îi reveneau în 2012 - 193 mil. lei, suma cu mult peste cea înregistrată la nivel de țară.

Figura 33. Structura veniturilor din vânzări pe categorii de întreprinderi, %

Tabelul 33. Veniturile din vânzări pe unitate pe categorii de întreprinderi, mil. lei

	Total	Mari	Mijlocii	Mici	Micro
Total pe republică	4,2	112,1	16,2	4,0	0,3
Regiunea Nord					
Regiunea Centru	2,8	71,9	16,4	3,6	0,3
Rezina	6,3	193,0	16,2	5,2	0,3
Regiunea Sud					
U.T.A. Gagauzia	2,9	61,5	12,6	3,8	0,3

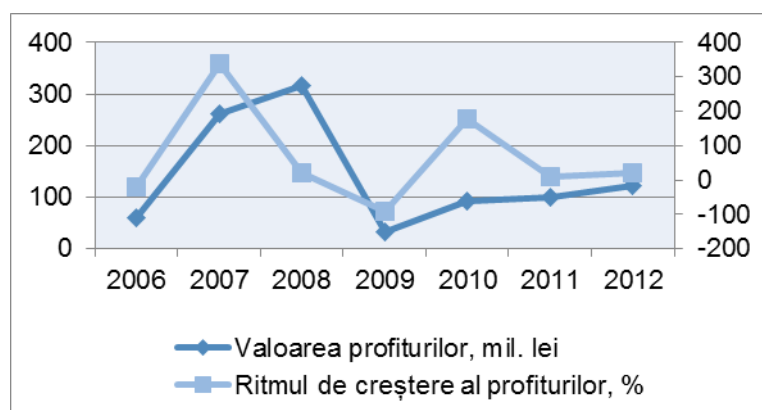
Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Un alt indicator important al eficienței mediului de afaceri este capacitatea întreprinderilor de a realiza profituri. În anul 2012, valoarea profiturilor obținute de întreprinderile de toate categoriile a constituit 122,3 mil. lei., dintre care 97 mil. lei de întreprinderile mari, 12,4 mil.

lei de întreprinderile mijlocii, 5,6 mil. lei de întreprinderile mici și 7,3 mil. lei de microîntreprinderi.

În ultimii trei ani valoarea profiturilor înregistrate de către toate întreprinderile a cunoscut o tendință continuă de creștere, totodată suma de 122,3 mil. lei obținută în anul 2012 nu constituie decât aproximativ 39% din cea realizată în anul 2008. Evoluția în timp a profiturilor totale, este determinată de profitabilitatea întreprinderilor mari. Circa 80% din suma profiturilor, conform datelor anului 2012 sunt realizate de către întreprinderile mari. Astfel, din cele menționate anterior putem concluziona că activitatea financiară a întreprinderilor mari din raion este una bună, dar volatilă la diverse șocuri. În timp ce în anul de criză 2009 nivelul profiturilor la nivel național s-a redus cu 34%, în r-nul. Rezina scăderea a fost de 89,5%.

Figura 34. Rezultatul financiar al întreprinderilor care au obținut profit

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Cît privește numărul de întreprinderi ce au obținut profituri, cea mai bună performanță o reflectă întreprinderile mari. În anul 2012, circa 85,7% din întreprinderile mari au obținut profit – indicator superior mediei pe toate regiunile. La fel, o performanță bună comparativ cu alte regiuni la acest indicator o reflectă și întreprinderile mijlocii. Totodată, în timp ce indicatorul a înregistrat o evoluție crescătoare pentru întreprinderile mari în ultimii 5 ani, rata întreprinderilor mijlocii ce au obținut pierderi a fost în creștere.

Tabelul 34. Ponderea întreprinderilor ce au realizat profit în profil teritor

	Total	Mari	Mijlocii	Mici	Micro
Total pe republica	38,1	60,0	59,2	55,7	32,1
Regiunea Nord	49,6	50,0	62,2	58,4	45,9
Regiunea Centru	41,1	60,6	57,1	54,5	36,5
Rezina	45,6	85,7	66,7	39,4	44,8
Regiunea Sud	46,3	51,7	59,3	55,6	42,3
U.T.A. Gagauzia	49,0	57,6	52,9	49,3	48,4

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor BNS

Serviciile de suport propuse mediului de afaceri

Una dintre constrîngerile mediului de afaceri la nivel de țară este imposibilitatea accesării anumitor servicii publice în profil teritorial, fiind necesară deplasarea în capitală. Ghișeul unic în acest context este o soluție oportună. În raionul Rezina, deși nu a fost implementat proiectul Ghișeului unic inițiat la începutul anului 2000, ceea ce reprezintă un obiectiv important a fi realizat în perspectivă, există, totodată, o serie de instituții publice relevante în susținerea mediului de afaceri prin intermediul serviciilor prestate. Foarte important, în special pentru întreprinderile de import/export, dar și cu inițiative de extindere a activităților peste hotare este prezența în teritoriu a unui post vamal. Astfel serviciile desconcentrate disponibile în raion sunt:

1. Camera Înregistrării de Stat (filiala Orhei/ Reprezentanța Rezina).

Serviciile oferite:

- Înregistrarea de stat a noilor întreprinderi ;
- Stabilirea identității solicitanților ;
- Verificarea capacităților juridice și de exercițiu a fondatorilor ;
- Autentificarea semnăturilor aplicate pe documentele ce țin de înregistrare ;
- Perfectarea modificărilor și/sau completărilor la documentele de constituire ;
- Lichidarea întreprinderii.

2. Inspectoratul Fiscal de Stat Teritorial Rezina

Serviciile oferite:

- Atribuirea codului fiscal ;
- Consultații privind impozitarea;
- Înregistrarea TVA, accize ;
- Înregistrarea aparatelor de casă;
- Primirea declarațiilor etc.

3. Biroul de Statistică Rezina

Serviciile oferite:

- Atribuirea codului statistic ;
- Primirea rapoartelor trimestriale, anuale ;
- Consultanță privind întocmirea rapoartelor statistice ;
- Eliberarea condicelor de sugestii și reclamații.

4. Casa Națională de Asigurări Sociale

Serviciile oferite:

- Informarea populației în domeniul asigurării sociale;
- Colectarea și evidența documentelor primite pentru stabilirea pensiilor, indemnizațiilor, compensațiilor, alocațiilor și altor drepturi sociale;

5. Biroul Vamal Centru, Postul Vamal Rezina

6. Serviciile oferite:

- Devamarea mărfurilor a agenților economici din teritoriu care fac operațiuni de import și export ;
- Controlul agenților economici

7. Instituțiile ce eliberează autorizații, certificate, avize: Centrul de Medicină Preventivă, Serviciul Pompieri și Salvatori, Serviciul Sanitar Veterinar de Stat, Serviciul Ecologic Teritorial, Inspekția de Stat în Construcții teritorială.

La fel, este foarte important de menționat că la nivel raional, deși nu există un program aparte de dezvoltare al IMM-urilor, în cadrul CR activează o subdiviziune în susținerea antreprenoriatului, prin intermediul căreia sunt implementate diverse inițiative - componente ale politicii de dezvoltare a sectorului antreprenorial în raion. Secția de economie a Consiliului Raional acorda consultații în domeniul promovării antreprenoriatului și atragerea investițiilor (prin oferirea informației primare referitor la lansarea afacerii). Ca urmare eforturilor întreprinse, a fost elaborată „Agenda locala a antreprenorului Rezina”, au fost organizate mese rotunde cu agenții economic, cursuri de instruire pe diverse teme, beneficiind de suportul organizației pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii.

Pe lângă activitatea CR în domeniu, în raion mai există și alte instituții prestatoare de servicii de consultanță:

1. Centrul de consultanță și instruire, Agenția pentru Dezvoltare Regională „Habitat” care oferă consultanță în inițierea și dezvoltarea afacerilor și Instruire în domeniul IT, contabilitate, management și inițierea unei afaceri în turism;
2. Centrul de consultanță OO „Nistru-Agro-Consult”, prestatoare de servicii de consultanță în agricultură;

Începînd cu anul 2012 a fost creat de către Consiliul raional un fond de susținere al IMM-urilor, mijloacele financiare ale căruia sunt destinate în exclusivitate pentru următoarele acțiuni și măsuri:

- promovarea politicii de stat în domeniul formării relațiilor de piață pe baza susținerii antreprenoriatului, dezvoltării businessului mic și mijlociu;
- promovarea întreprinderilor mici și mijlocii nou-create;
- organizarea și desfășurarea expozițiilor și târgurilor raionale, susținerea participării la cele republicane și internaționale, organizarea și desfășurarea concursului” Cel mai bun antreprenor al anului”;
- susținerea financiară parțial (pînă la 50 %) a subiecților businessului mic și mijlocii deplasați peste hotare în scopul inițierii relațiilor de parteneriat, a schimbului de experiență;
- contribuția la crearea mediului de afaceri favorabil prin organizarea diverselor mese rotunde, seminare, ateliere de lucru, întruniri de afaceri ce țin de susținerea și dezvoltarea sectorului IMM;
- alte acțiuni îndreptate spre susținere și dezvoltarea mediului de afaceri.

De asemenea, în anul 2012 a avut loc deschiderea Incubatorului de Afaceri din Rezina(IAR), care s-a efectuat cu suportul financiar al UE, în baza Matricei de Politici pentru Programul de suport Sectorial „Stimularea Economică în Zonele Rurale”, în concordanță cu prioritățile Guvernului RM de creare a infrastructurii de suport în afaceri adecvate necesităților mediului de afaceri, preponderent în zonele rurale.

La moment instituția găzduiește 15 companii, inclusiv autorii celor mai bune idei de afaceri din teritoriu. Instituția dispune de 4 blocuri cu suprafața totală - 1238m² și un teren aferent de 0,345 ha. m². Acesta dispune de spații pentru incubare pentru 19 întreprinderi. Totodată, conform ultimelor date în cadrul acestuia activau 15 întreprinderi, creînd circa 47 locuri de muncă.

Este relevant faptul că domeniile de activitate ale agenților economici rezidenți ai Incubatorului de Afaceri sunt foarte variate: servicii de consultanță în domeniul tehnologiilor informaționale; cursuri de instruire a limbilor engleză și franceză; prestarea serviciilor de publicitate; confecționarea articolelor de vestimentație; confecționarea mobilei; confecționare de uși și ferestre termopan; prestarea serviciilor turistice, de cosmetologie, de proiectare și amenajare a spațiilor verzi, de alimentație publică, de deservire a aparatelor de casă, de elaborare a proiectelor în construcții. În vederea sporirii posibilităților de succes a acestor tineri antreprenori, care pe viitor ar putea aduce un aport semnificativ la crearea valorii adăugate în raion, este necesară monitorizarea performanțelor acestora în activitatea post incubare a rezidenților incubatorului.

În anul 2010, din Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii a fost implementat programul „Susținerea utilizării inovatoare a remitențelor în investițiile rurale productive” în urma căruia au fost create 10 afaceri.

Ocazional, prin colaborarea autorităților publice locale cu mediul de afaceri se organizează concursuri pentru susținerea antreprenorilor locali. În acest context, poate fi menționat concursul “Noi punem piatra de temelie” care a fost organizat de către Consiliul raional Rezina și autoritățile publice locale de nivelul I în cooperare cu SA “Lafarge Cement Moldova”.

Constrângerile mediului de afaceri

Ca urmare analizei datelor statistice disponibile privind dezvoltarea mediului de afaceri și a informației calitative utilizate ca urmare organizării atelierelor de lucru cu reprezentanții autorităților publice și ai mediului de afaceri, au fost identificate o serie de constrângeri care limitează dezvoltarea acestui sector:

Tabelul 35. Constrângerile mediului de afaceri

Constrângeri	Cauze
Costuri de producție mari	Calitatea joasă a infrastructurii drumurilor
	nivelului înalt al taxelor locale
Insuficiența forței de muncă, ca număr cât și ca calitate	Condiții de muncă neatractive, incapacitatea unor companii de a oferi salarii mari
	Lipsa cunoștințelor privind atragerea și menținere a salariaților
	Migrația forței de muncă
	Existența unei discrepanțe între cererea antreprenorilor de calificări și oferta Agenției de angajare a forței de muncă
Capitalul fizic învechit	Lipsa resurselor financiare
	Uzarea rapidă a transporturilor, cauzată inclusiv de calitatea rea a drumurilor
	Achiziționarea utilajelor exploatate
Lipsa resurselor financiare	Rata înaltă a dobânzii pentru creditele bancare
	Condiții de creditare împovărătoare pentru IMM-uri

	Transparența redusă a condițiilor de creditare
	Aces limitat la informații privind programele externe de finanțare
	Birocrația înaltă privind accesarea programelor externe de finanțare
Acces redus la informație	Infrastructura informațională subdezvoltată
	Lipsa cooperării dintre instituțiile de învățământ și antreprenori
	Dialog redus cu instituțiile de consultanță
	Oferta îngustă a serviciilor oferite de către instituțiile consultative
	Informarea redusă privind instituțiile care oferă consultanță în afaceri
Dialogul redus dintre mediul de afaceri și APL-uri	Încrederea redusă a antreprenorilor în instituția APL
	Insuficiența mecanismelor de consultare a antreprenorilor de către APL-uri în procesul decizional
Informarea insuficientă a societății civile privind oportunitățile de creare și dezvoltare a noilor afaceri	Acces redus la informații a agenților economici
Lipsa motivației de muncă	Salarii neatractive comparativ cu ajutoarele sociale primite

Sursa: Elaborat de autori în bază analizei cantitative și calitative

1.6.1.2. Analiza SWOT a mediului de afaceri

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Funcționarea incubatorului de afaceri Existența blocurilor pentru extinderea incubatorului de afaceri Posibilitatea dezvoltării afacerilor în amonte, cu precădere de către producătorii agricoli Existența afacerilor de succes care ar putea servi un bun exemplu pentru antreprenori Experiența antreprenorilor în vederea accesării diverselor programe pentru dezvoltarea afacerilor	Cultura antreprenorială redusă Reducerea numărului populației și capitalul uman redus Dialogul redus dintre mediul de afaceri, în special mic și mijlociu cu APL-urile Informarea insuficientă a societății civile, privind oportunitățile de creare și dezvoltare a noilor afaceri Insuficiența informatizării antreprenorilor privind experiența bunelor practici ale mediului de afaceri

Existența cererii pentru diverse servicii de afaceri din partea companiilor mari Experiența de conlucrare a APL cu instituțiile de resort pentru instruirea mediului de afaceri Existența unei structuri active în cadrul CR care se ocupă de stimularea sectorului antreprenorial Desfășurarea unor practici de conlucrare între companii și instituțiile de învățământ Nivelul relativ înalt al salariilor, comparativ cu alte regiuni	Colaborarea redusă dintre mediul de afaceri și instituțiile de cercetare Lipsa divizării funcțiilor manageriale în cadrul întreprinderilor mici și mijlocii, în care deseori conducătorul afacerii trebuie să se ocupe de mai multe funcții, inclusiv gestiunea personalului, marketing ș.a. Lipsa colaborării dintre mediul de afaceri și instituțiile de învățământ profesional și universitare Accesul limitat al întreprinderilor, în special al IMM-urilor, la sursele de finanțare Informarea slabă a antreprenorilor privind procedurile de export, cu precădere a produselor agroalimentare Potențialul redus al IMM-urilor. Conștientizarea redusă a rolului cooperării întreprinderilor Capacitatea redusă de asociere a întreprinderilor Capacități limitate a antreprenorilor de stimulare a forței de muncă
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Valorificarea beneficiilor de pe urma implementării Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020; Existența premizelor pentru dezvoltarea și extinderea unor activități în industria agroalimentară; Dezvoltarea Parteneriatului Public Privat pentru crearea infrastructurii de susținere a	Vulnerabilitatea sectorului antreprenorial la diverse șocuri, care relevă și din gradul redus de diversificare a activităților Accesul redus al antreprenorilor la rețelele de internet, cu precădere din zonele rurale Calitatea redusă a infrastructurii transporturilor

mediului de afaceri; Exploatarea beneficiilor de pe urma emigrării forței de muncă, în special a capacităților profesionale însușite în alte țări; Accesul facilitat pe piețele externe ca urmare regimurilor de comerț preferențial în Uniunea Europeană și Comunitatea Statelor Independente; Posibilitatea semnării Acordului de Liber Schimb, Aprofundat și Cuprinzător cu UE, care ar putea crea premise pentru stimularea investițiilor străine; Disponibilitatea în raion a unui set, relativ larg de servicii publice, inclusiv existența departamentului vamal Disponibilitatea la nivel național, a fondurilor lansate periodic pentru susținerea antreprenorialului, accent sporit fiind acordat IMM-urilor	Costurile înalte ale factorilor de producție: energie electrică, forță de muncă, resurse financiare Lacunele cadrului de reglementare a achizițiilor publice, care creează condiții discriminatorii pentru agenții economici Calitatea redusă a serviciilor publice prestate mediului de afaceri Lipsa ghișeului unic; Lipsa unui program de dezvoltare a sectorului IMM-urilor; Lipsa asociațiilor de afaceri viabile; Conlucrarea slabă dintre Agenția de ocupare a forței de muncă și mediul de afaceri; Birocrația în instituțiile publice; Dezvoltarea slabă a infrastructurii de irigare în raion; Capacitățile reduse ale APL de monitorizare a activității antreprenorilor
--	--

1.6.1.4 *Recomandări pentru dezvoltarea mediului de afaceri.*

Direcția strategică	Soluții
Dezvoltarea inițiativei antreprenoriale în raion	Analiza posibilităților de acordare unor facilități fiscale întreprinderilor noi create, care s-ar putea efectua din contul taxelor care constituie cea mai mare povară fiscală pentru antreprenori
	Continuarea instruirii a proprietarilor tinerilor afaceri în materie de lansarea și dezvoltarea afacerilor
	Implicarea mai activă a mediului de afaceri în procesul decizional al APL
	Valorificarea spațiilor libere din cadrul incubatorului de afaceri. Informarea populației privind istoriile de succes ale antreprenorilor deja existenți în incubator
Sporirea competitivității întreprinderilor în raion	Stimularea implementării tehnologiilor moderne. Informarea mai activă a mediului de afaceri privind programele disponibile de finanțare achizițiilor noilor

	tehnologii Stimularea implementării managementului performant. Informarea antreprenorilor privind bunele practici de gestiune a afacerilor: planificarea producției, gestiunea personalului, elaborarea și implementarea strategiilor de marketing ș.a. Organizarea vizitelor la companiile de succes din raion. Dezvoltarea infrastructurii drumurilor Asigurarea cu cadre calificate de muncă. Perfecționarea activității Agenției de ocupare a forței de muncă, pentru ajustarea instruirii șomerilor în conformitate cu cererea de forță de muncă pe piață Informarea antreprenorilor privind posibilitățile de alimentare cu energie din surse alternative Reducerea poverii fiscale Crearea ghișeului unic
Lărgirea accesului pe piețele de desfacere	Îmbunătățirea competențelor companiilor în domeniul marketingului Asistarea informațională a întreprinderilor privind procedurile de certificare a calității produselor Asigurarea antreprenorilor cu informații privind procedurile de export și noile ajustări în cadrul normativ de reglementare a comerțului exterior Elaborarea catalogului IMM din Raionul Rezina Examinarea posibilității creării ghișeului unic la postul vamal Rezina
Lărgirea accesului la informații	Intensificarea dialogului cu sectorul privat pentru identificarea constrângerilor mediului de afaceri, inclusiv ce țin de cadrul regulatoriu Lărgirea setului de informații pus la dispoziția antreprenorilor, spre exemplu ghidul exportatorului Diversificarea și intensificarea activității privind canalele de comunicare cu antreprenorii. Elaborarea pe pagina WEB a unei rubrici dedicate consultării mediului de afaceri privind constrângerile sale, precum și alte aspecte Elaborarea unui ghid al bunelor practici în domeniul afacerilor
Stimularea Responsabilității Sociale a Antreprenorilor	Identificarea și implementarea unor stimulente de ordin administrativ pentru companiile ce promovează RSC Mediatizarea mai largă a practicilor de RSC
Sporirea capacităților de monitorizare a activității antreprenorilor	Instituirea de către APL a unor proceduri de colectare a informațiilor relevante privind activitatea agenților economici
Dezvoltarea politicii Consiliului	Crearea unui document de strategie în domeniul

Raional de dezvoltare a IMM-urilor	dezvoltării IMM-urilor și instituirea unui plan de acțiuni privind implementarea sa în conformitate cu Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020
Dezvoltarea cooperării între mediului de afaceri, instituțiile de cercetare și Consiliul Raional	Analiza posibilității de asistare a IMM-urilor din mijloacele fondului pentru dezvoltarea IMM-urilor al Consiliului Raional pentru contractarea serviciilor de cercetare a pieții sau de planificare și prognozare a activității

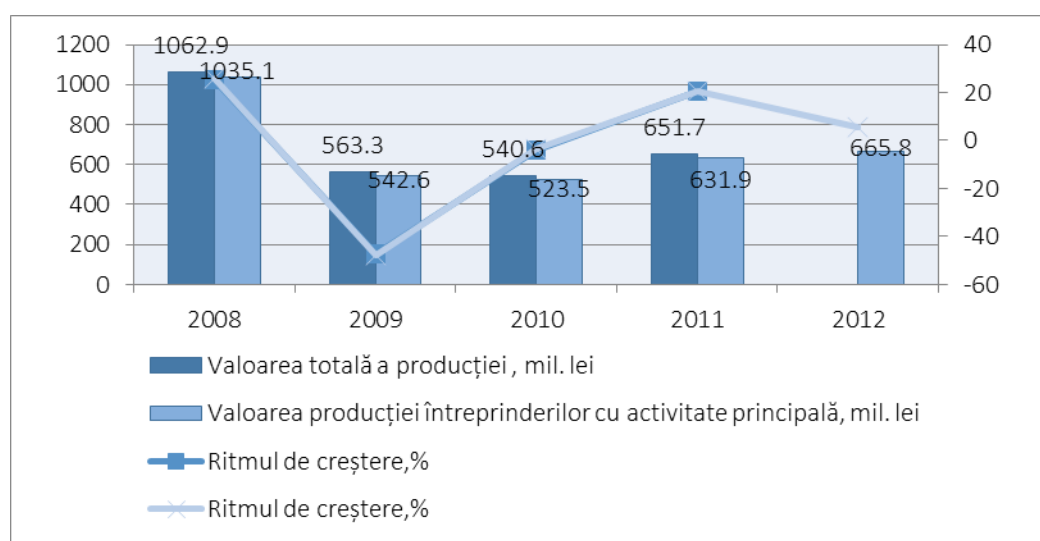
1.6.2. INDUSTRIA

1.6.2.1. *Evaluarea generală a industriei*

În anul 2012, valoarea producției creată de întreprinderile cu activitate principală care intră în cercetarea statistică lunară a constituit 665,8 mil. lei. De menționat că nivelul valorii totale a producției în raion este determinat de producția întreprinderilor cu activitate principală industrială. Media cotei acestor întreprinderi în total în perioada 2009-2011 a constituit 96,7%.

Valoarea producției industriale în ultimii doi ani a fost în creștere, totodată aceasta rămîne cu mult sub nivelul perioadei precriză. Ținînd cont de structura industriei locale și de repercursiunile crizei din anul 2009 asupra sectorului construcțiilor, producția industrială în raion s-a redus cu aproximativ 47%, iar scăderea acesteia a continuat și în anul 2010.

În perioada crizei, industria în raion a fost afectată mai sever decît la nivelul regiunii Centru, înregistrînd o scădere mai profundă, dar și o recuperare mai greoaie, revenind la un ritm pozitiv de creștere abia în anul 2011. În anul 2011, în r-nul Rezina, producția industrială per ansamblu, inclusiv producția întreprinderilor cu activitate principală și secundară, a constituit circa 1,9% din producția industrială totală pe țară și aproximativ 12,4% din cea creată în cadrul regiunii Centru. Este o cifră relativ mare, ținînd cont că populația și suprafața raionului din cea regională reprezintă o cotă mult mai mică. Totodată, la nivel al regiunii Centru, acest indicator este în descreștere în ultimii ani, în 2008 în r-nul Rezina fiind produs circa un sfert din producția totală industrială (25,6%). Descreșterea sa, în special în ultimii doi ani, poate indica asupra dezvoltării mai lente a agenților economici angajați în activități industriale comparativ cu alte raioane din regiune, Ceea ce necesită a o atenție specială din partea autorităților locale.

Figura 35. Evoluția activității industriale în perioada 2008-2012

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Un aspect important al activității industriale în raion este specializarea îngustă a activităților. În perioada ultimilor 5 ani, producția industrială a întreprinderilor din cercetarea statistică lunară a fost creată de întreprinderea de Cement din or. Rezina, în limite ce variază între 97-95,4%. La fel, o contribuție mai mare pe fonul altor întreprinderi, în anul 2012, o au două uzine de extragere a nisipului, cu o producție de 12,3 mil. lei și una de confecții.

Tabelul 36. Ponderea întreprinderilor ce au realizat profituri în profil teritorial, %

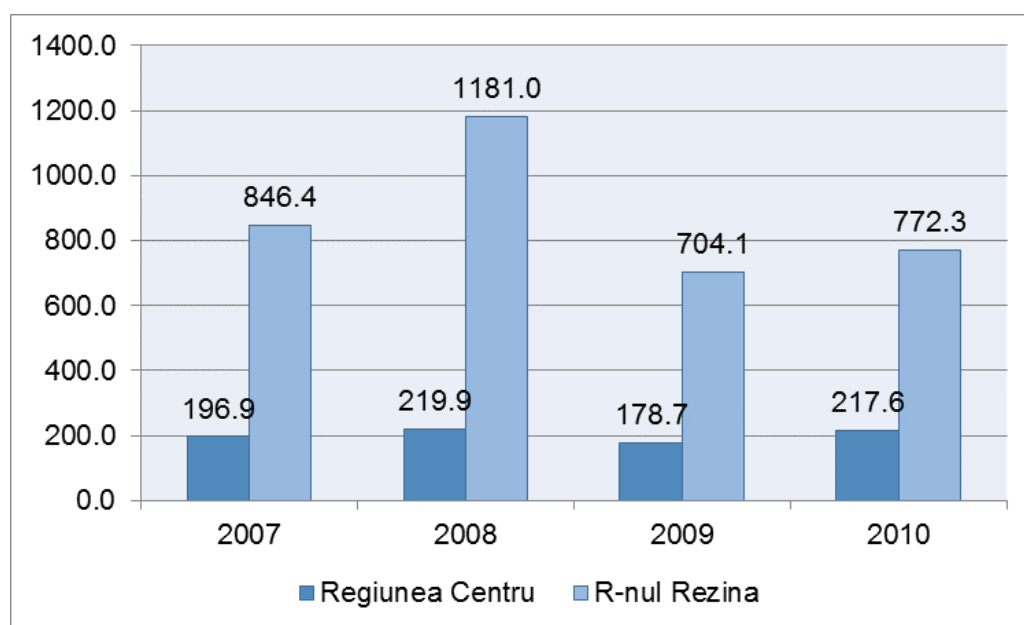
Numele companiei	Localitatea	Genul de activitate	Valoarea producției, mil. lei	Numărul de angajați	Desfășurarea activității, inclusiv pe piața externă
Lafarge(Cement Moldova) SA	or. Rezina	Fabricarea cimentului	635,1	238	Da
SA "FMC Rezina"	or. Rezina	Extragerea nisipului	7,0	67	Nu
SRL "LPCV"	or.Rezina	Extragerea nisipului	5,3	19	Nu
SRL "Confectal"	or.Rezina	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	1,0	36	Da

Sursa: Conform datelor Consiliului Raional Rezina

Prezența uzinei de ciment în raion are un rol foarte important pentru dezvoltarea industriei și a raionului în ansamblu:

- Cifra de afaceri mare, care, corespunzător, determină venituri semnificative în bugetul local;
- Generarea potențialelor externalități pozitive asupra mediului de afaceri, în materie de practici moderne ale managementului: gestiunea afacerilor, conlucrarea cu instituțiile de învățământ, autoritățile publice ș.a. Implementarea multiplelor proiecte de responsabilitate socială;
- Influență pozitivă asupra sporirii salariului mediu lunar la nivel de raion. Salariul mediu lunar în industrie, în anul 2012, a fost de 9034;
- Influență pozitivă asupra productivității muncii. Valoarea producției industriale per angajat în industrie în raion este cu mult superioară cele înregistrată în regiunea Centru.

Figura 36. Evoluția productivității muncii în industrie în perioada 2007-2010, mii lei

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

În pofida avantajelor susmenționate, concentrarea înaltă a industriei într-un singur sector, dar în special asupra unei întreprinderi generează riscuri înalte nu numai pentru evoluția industriei, dar și pentru situația economică a raionului în ansamblu. O dovadă în acest sens este situația industriei în anul 2009, în care scăderea acesteia a scăzut în aceeași proporție ca și producția uzinei de ciment. În acest context, pot fi menționate o serie de alte repercursiuni negative:

- Dependența bugetului raional de evoluțiile unei singure companii;
- Dependența de o singură piață de desfacere. Atât uzina de ciment cât și întreprinderile active în industria extractivă în raion sunt orientate preponderent pe piața locală. Deși unele întreprinderi din industrie desfășoară și unele activități de export, valoarea acestora este nesemnificativă. În anul 2012, doar 2,5% din valoarea producției livrate a fost orientată spre export.

Tabelul 37. Orietarea externă a producției industriale, 2012

	Valoarea producției, mil. lei	Valoarea producției livrate, mil. lei	Valoarea producției livrate pe piața externă, mil. lei	Valoarea producției livrate pe piața internă, mil. lei
	<i>Valoarea mil. lei</i>			
2011	631,9	630,0	5,6	624,4
2012	665,8	673,1	16,7	656,4
	<i>Ritmul de creștere, %</i>			
2012	5,4	6,8	198,2	5,1

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

1.6.2.2 Principalele probleme ale industriei

Ca urmare analizei efectuate, atât în baza datelor statistice privind activitatea industrială a raionului cât și a grupului de lucru desfășurat cu reprezentanții mediului de afaceri și ai autorităților publice locale au fost identificate o serie de constrângeri care limitează valorificarea potențialului local de producere. În acest context, principalele probleme identificate ar putea fi formulate după cum urmează:

- Concentrarea înaltă a industriei într-un singur domeniu de activitate;
- Specializarea îngustă a industriei;
- Dependența industriei de evoluțiile unui singur sector economic, are ar putea fi caracterizat printr-un grad înalt de senzitivitate la crize;
- Dependența livrărilor efectuate în cadrul industriei de o singură piață de desfacere;
- Recuperarea lentă a industriei după criza produsă în anul 2009;
- Insuficiența cadrelor calificate;
- Dificultatea producătorilor de dimensiuni mai mici de a se conforma procedurilor de export transparente, cu precădere din cauza lipsei informațiilor privind modificările intervenite în cadrul de reglementare al exporturilor;
- Capacitatea redusă de asociere a producătorilor;
- Caracterul limitat al informațiilor statistice care reflectă activitatea economică, din cauza problemelor de colectare a datelor statistice.

1.6.2.3 Analiza SWOT industrie

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Existența agenților economici mari Existența infrastructurii de suport a afacerilor Ponderea înaltă a investitorilor străini în industrie Existența spațiilor pentru dezvoltarea activităților industriale, inclusiv a parcurilor industriale Existența punctului vamal în raion	Concentrarea excesivă într-un singur sector Dependența de o singură piață de desfacere și activitatea redusă a aproдуătorilor pe piețele externe Concentrarea geografică înaltă, cele mai importante întreprinderi fiind concentrate în or. Rezina Lipsa ghișeului unic pentru susținerea activității antreprenoriale Infrastructura drumurilor rea
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Existența în raion a unui potențial ridicat de zăcăminte minerale care trebuie exploatare și pot contribui la dezvoltarea industriei materialelor de construcții Posibilitatea semnării Acordului de Liber Schimb, Aprofundat și Cuprinzător cu UE, care ar putea crea premise pentru stimularea investițiilor străine	Expunerea înaltă la șocurile economice externe Expunerea înaltă la șocuri ca urmare specializării înguste în sectorul de construcții Instabilitatea cadrului național legal Birocrația în instituțiile publice și calitatea redusă a serviciilor oferite mediului de afaceri

1.6.2.4 Recomandări privind dezvoltarea industriei

Industria reprezintă un sector important în susținerea parcursului de dezvoltare al raionului Rezina. Acesta reflectă performanțe sporite comparativ cu cele înregistrate în regiunea Centru, exprimate în special printr-un nivel înalt al productivității. În același timp, structura sa actuală îi determină un grad înalt de fragilitate la diverse șocuri, în timp ce în raion există capacități de producție nevalorificate. În vederea consolidării sectorului se recomandă implementarea unui set de măsuri orientate spre:

- 1) Diversificarea sectorului, care ar putea fi realizată prin:
 - a) Monitorizarea activității post incubare a întreprinzătorilor cu activitate industrială din cadrul Incubatorului de afaceri;
 - b) Susținerea eforturilor de creare a unităților de prelucrare a producției agricole;
 - c) Susținerea creării platformelor industriale
- 2) Consolidarea capacităților existente de producție
 - a) Extinderea incubatorului de afaceri;

- b) Analiza posibilităților creării unui cluster în domeniul producerii materialelor de construcție;
 - c) Crearea unei platforme de dialog pentru mediul de afaceri, în vederea intensificării cooperării producătorilor din amonte și aval, iar prin urmare a sporirii valorii adăugate create în raion. Stimularea creării asociațiilor de producători;
 - d) Intensificarea dialogului dintre APL și mediul de afaceri în vederea identificării mecanismelor de stimulare a producătorilor locali;
- 3) Susținerea producătorilor naționali de a întreprinde acțiuni de internaționalizare.

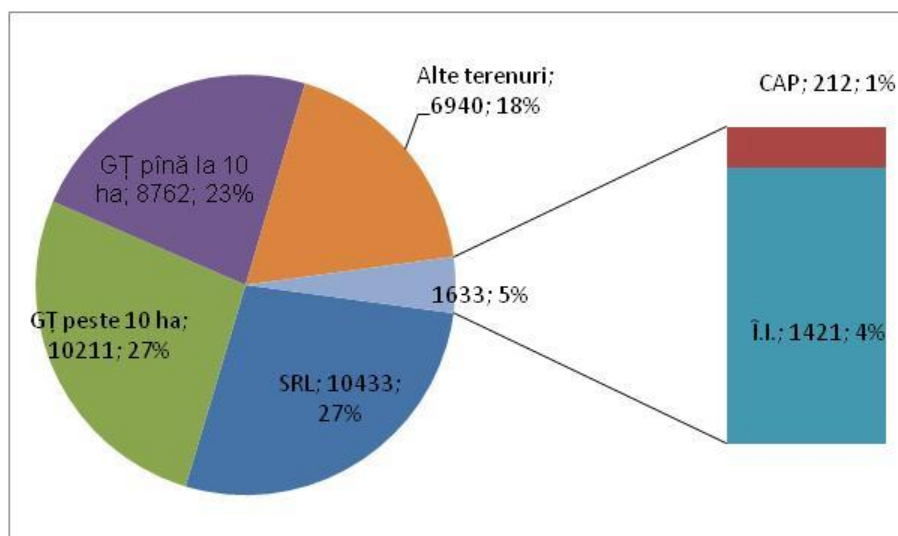
1.6.3. AGRUCULTURA

1.6.3.1. Evaluarea situației generale în agricultură

Conform situației din 01.05.2013, la moment, sectorul agricol din raionul Rezina cuprinde 37979 ha de terenuri agricole, din care 88,3% sunt terenuri arabile, cca. 6,4% sunt acoperite cu livezi și cca. 5,3% cu alte culturi agricole.

Circa 50% din totalitatea terenurilor agricole sunt lucrate în cadrul gospodăriilor țărănești, inclusiv cca. 27% de către gospodăriile țărănești cu suprafața de peste 10 ha și cca. 23% de către gospodăriile țărănești cu suprafața de până la 10 ha. În cadrul societăților cu răspundere limitată (SRL) sunt lucrate cca. 24% din total terenuri agricole. Exploatațiile agricole fără persoană juridică (GȚ și ÎI) lucrează cca. 54% din terenurile agricole ale raionului Rezina

Figura 37. Structura terenurilor agricole din raionul Rezina după formele de organizare juridică a exploatațiilor agricole, 2013, %

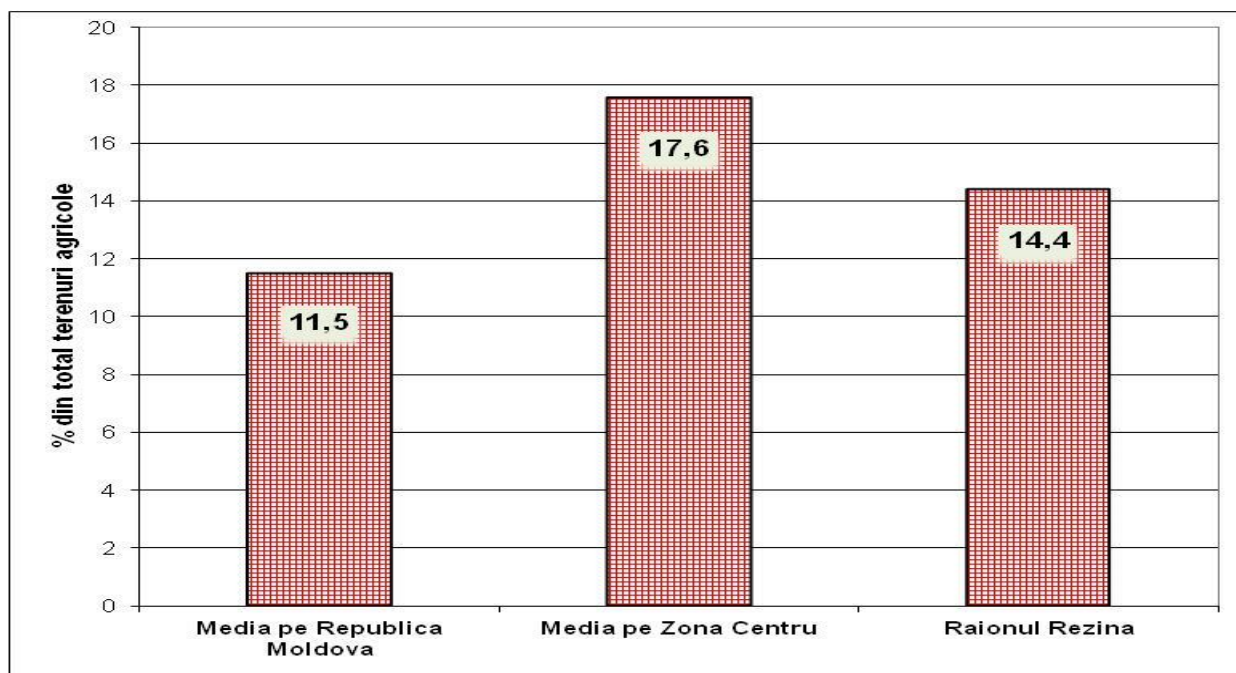

Sursa: elaborat cu suportul Inspiro Consulting în baza datelor BNS

Terenurile agricole din r-l Rezina se caracterizează printr-un nivel destul de înalt de consolidare. Astfel, conform situației din anul 2013, cca. 80% din terenurile agricole sunt consolidate. Bonitatea medie a terenurilor agricole din raion este de cca. 65 grad/hectar.

O parte considerabilă din terenurile agricole din raion nu sunt lucrate. Astfel, conform datelor MAIA pentru anul 2011, ponderea terenurilor agricole nelucrate din raion constituia cca. 14,4%, comparativ cu media pe țară de 11,5% și pe Zona de Centru de 17,6%, fiind mai înaltă decât nivelul mediu pe republică, dar mai mică decât nivelul mediu pe Zona de Centru, fapt ce denotă un nivel moderat al terenurilor nelucrate comparativ cu alte raioane din Zona de Centru.

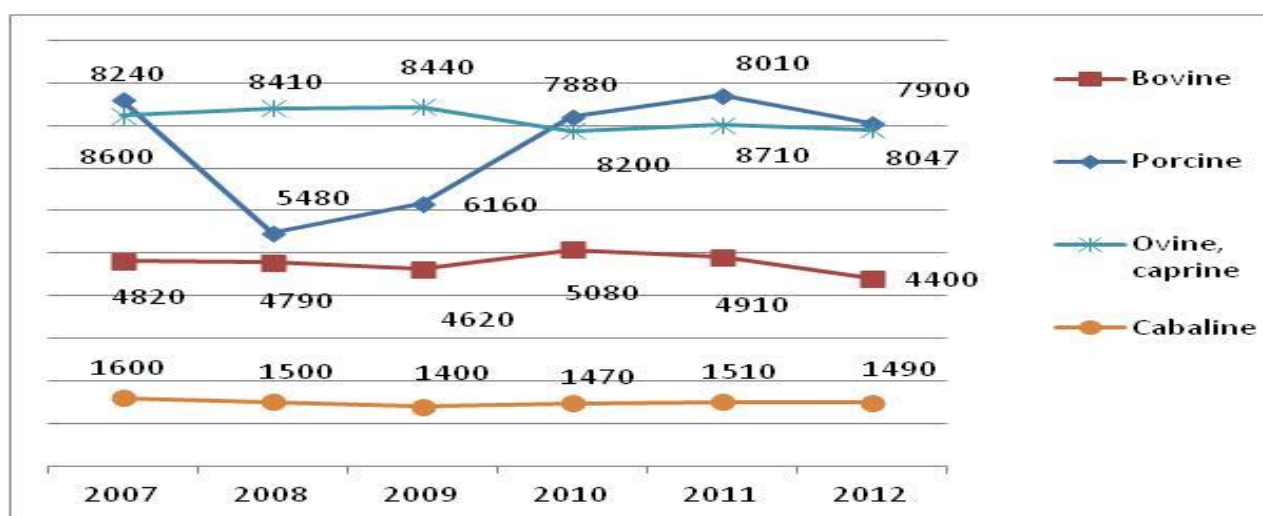
Figura 38. Ponderea terenurilor nelucrate în total terenuri agricole din r-l Rezina, 2011

Sursa: elaborat cu suportul Inspiro Consulting

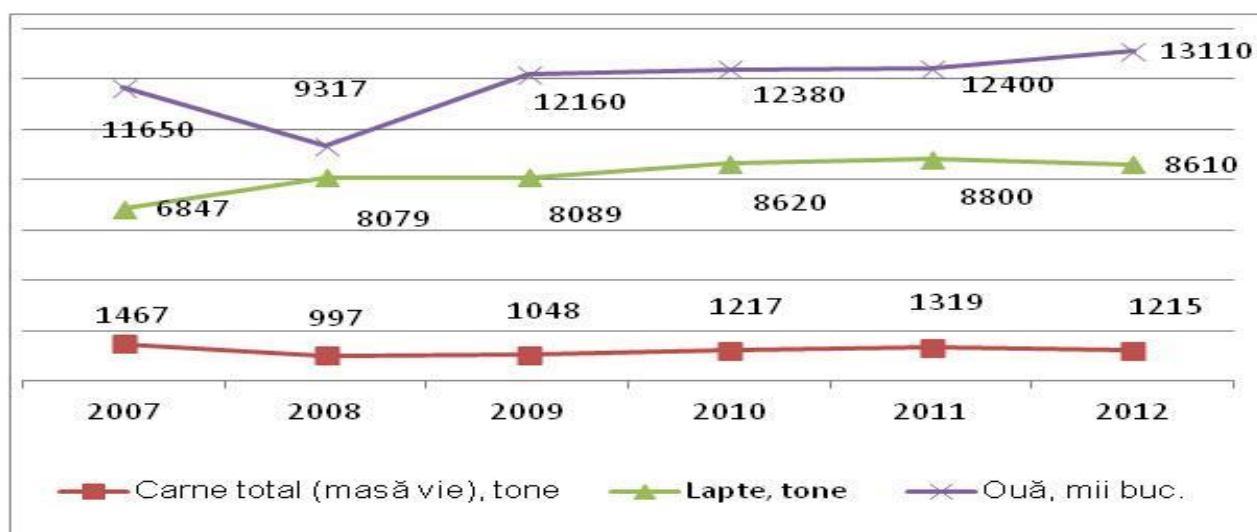
Sectorul zootehnic al raionului Rezina este specializat preponderent în creșterea bovinelor, porcinelor, ovinelor, caprinelor, cabalinelor și păsărilor. Șeptelul de bovine, ovine, caprine și cabaline este relativ stabil pe parcursul anilor 2007-2012. Șeptelul de porcine a înregistrat o scădere bruscă în urma secetei din anii 2007-2008, iar începând cu anul 2009 a intrat într-o fază de revigorare.

Ponderea sectorului corporativ în zootehnie este neînsemnat. Astfel, cca. 98% din șeptelul de bovine și cca. 88% din cel de porcine sunt crescute în sectorul individual.

Figura 39. Efectivul de animale în gospodăriile raionului Rezina, 2007-2012, capete

Sursa: elaborat cu suportul Inspiro Consulting

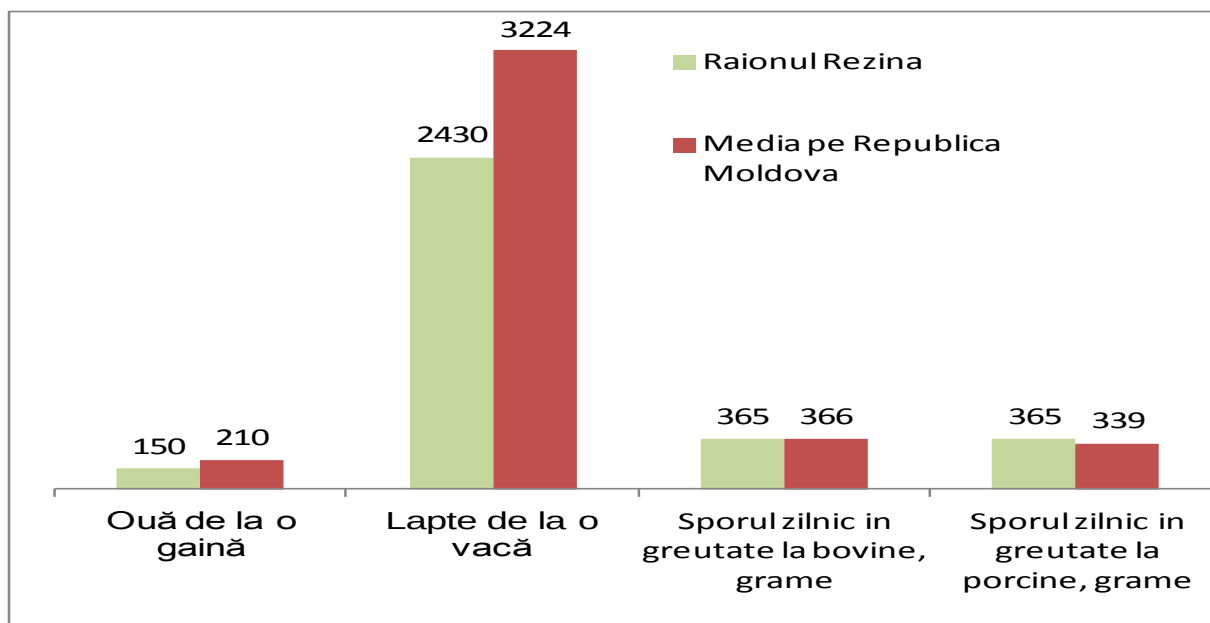
Volumul global al producției agricole, în ce privește producția de ouă și lapte, este într-un proces de creștere lentă, în timp ce producția globală de carne în masă vie este relativ stabilă

Figura 40. Volumul global al producției animaliere în r-l Rezina, 2007-2012

Sursa: elaborat cu suportul Inspiro Consulting

Comparând productivitatea sectorului animalier din r-l Rezina cu valorile medii pe țară se observă că, în anul 2011, producția medie anuală de ouă pe o găină ouătoare a fost mai mică decât media pe țară cu cca. 29%, iar producția medie anuală de lapte pe o vacă a fost mai mică decât media pe țară cu cca. 25%. Totodată, sporul zilnic în greutate la bovine a fost aproximativ egal cu valoarea medie pe republică, iar sporul zilnic în greutate la porcine a depășit valoarea medie pe republică cu cca. 8%.

Figura 41. Productivitatea sectorului animalier din r-l Rezina comparativ cu valorile medii pe țară, 2011

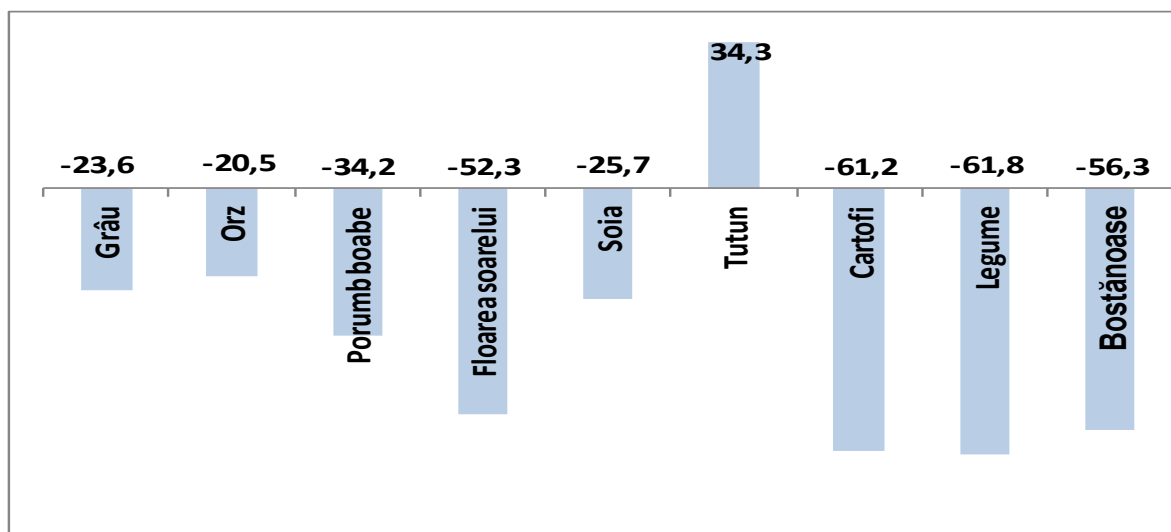

Sursa: elaborat cu suportul Inspiro Consulting

Aceasta denotă competitivitatea redusă a producției de ouă și lapte comparativ cu alte raioane ale țării, dar și anumite avantaje comparative la producția de carne de bovină și porcine.

Situația din fitotehnie este similară, astfel, conform datelor pe anul 2011, recoltele medii pe r-l Rezina au fost mai mici decât rezultatele medii pe Republica Moldova la grâu cu cca. 24%, la orz cu cca. 21%, la porumb cu cca. 34%, la floarea soarelui cu cca. 52%, la soia cu cca. 26%, la cartofi cu cca. 61%, la legume cu cca. 62% și la culturile bostănoase cu cca. 56%. Doar la producția de tutun, recolta medie pe raion a fost cu cca. 34% peste rezultatele medii pe republică.

Figura 42. Raportul între recoltele medii în r-l Rezina și Republica Moldova, 2011

Sursa: elaborat cu suportul Inspiro Consulting

Totodată, nivelul jos de productivitate la producția fitotehnică și zootehnică se datorează în mare măsură raportării insuficiente de către producătorii agricoli, fapt ce favorizează în mod direct economia tenebră a raionului.

În raion activează câteva întreprinderi de procesare a producției agricole, inclusiv mori, oloinițe și frigidere, dar capacitățile acestora nu sunt suficiente. De menționat că 4 agenți economici din raion se ocupă cu creșterea lavandei și producerea uleiului eteric, care este solicitat pe piețele țărilor europene.

În zona raionului Rezina sunt valorificate resurse de pietriș, nisip, lut, piatră și materie primă pentru fabricarea cimentului.

1.6.3.2. Principalele probleme cu care se confruntă agricultorii

Printre principalele probleme cu care se confruntă agricultorii din raionul Rezina, pot fi menționate următoarele:

- Lucrarea necorespunzătoare a terenurilor agricole din cauza nerespectării asolamentului, nivelului avansat de uzură a tehnicii agricole, dar și a suprafețelor mici ale terenurilor neconsolidate.
- Parcelarea terenurilor și dificultatea proceselor de consolidare a terenurilor agricole, care sunt provocate la rândul său de către:
 - Cadrul legal imperfect, care nu permite mutarea loturilor neconsolidate la o margine;
 - Aspectul psihologic, deoarece mulți proprietari funciari nu doresc să își consolideze terenurile;
 - Lipsa fizică a deținătorilor legali de terenuri, care fie sunt decedați, fie sunt plecați peste hotare;
 - Costurile prea mari de perfectare a documentelor ce țin de transferul drepturilor de proprietate funciară
 - Lipsa mecanismelor legale de obligare a deținătorilor de terenuri agricole să le lucreze.
- Irigarea. Anterior în r-l Rezina existau doua sisteme de irigare localizate în Saharna și Solonceni cu o suprafață totală de cca 5000 ha. În prezent, aceste sisteme sunt parțial deteriorate, iar irigarea mică este aplicată pe o suprafață de doar cca. 300 ha. Reabilitarea acestor sisteme, pentru care sunt necesare cca. 8 mil. lei, ar permite irigarea a cca. 2500 ha de terenuri agricole. Problemele ce țin de irigare, sunt amplificate și de insuficiența apei pentru irigare. Statutul juridic incert al stației de pompare de la Tarasova nu permite utilizarea acesteia pentru scopuri de irigație. Totodată, arendașii bazinelor acvatice din raion nu respectă prevederile Codului apelor, împiedicând pomparea apei din aceste bazine în scop de irigare.
- Competitivitatea producției agricole. Astfel, nivelul redus de competitivitate, cauzat în primul rând de recoltele mai mici și productivitatea redusă a sectorului animalier din raion, comparativ cu alte raioane din Republica Moldova, nu contribuie la promovarea imaginii pozitive a agriculturii r-lui Rezina. Un dezavantaj serios al

sectorului agroalimentar este insuficiența utilităților de prelucrare a legumelor și fructelor.

- Dezvoltarea spiritului antreprenorial în spațiul rural. Informațiile și consultațiile referitor la dezvoltarea afacerilor sunt insuficiente, iar majoritatea localităților rurale dispun de un acces redus la serviciile de consultanță și de informare, inclusiv a celor on-line.

1.6.3.3. Analiza SWOT a sectorului agricol

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Tradiții de agricultură în cadrul populației raionului Condiții favorabile pentru un spectru larg de activități agricole și ne-agricole Ponderea relativ înaltă a terenurilor consolidate	Insuficiența infrastructurii post-recoltare de colectare, procesare și păstrare a materiei prime agricole Conexiuni slabe între agricultură și sectorul de prelucrare a produselor agricole Depopularea și migrarea populației rurale Infrastructura drumurilor subdezvoltată Cultura antreprenorială în spațiul rural slab dezvoltată
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Dezvoltarea irigației prin reabilitarea sistemelor vechi de irigare și practicarea irigației mici Susținerea proiectelor antreprenoriale cu utilizarea intensivă a forței de muncă în localitățile rurale Continuarea activităților de consolidare a terenurilor agricole Dezvoltarea agriculturii specializate în microzone, inclusiv a producției ecologice Dezvoltarea structurilor asociative Apropierea de bazinul râului Nistru și calea ferată Posibilitatea dezvoltării spiritului de conlucrare în cadrul diferitor asociații agricole Consultanții și finanțări pentru afacerile în	Intensificarea hazardurilor naturale, extinderea proceselor de eroziune; Relațiile politice cu partenerii estici; Calamitățile naturale în zonele limitrofe care se pot extinde și pe teritoriul Republicii Moldova

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
domeniul agriculturii	

1.6.3.4. Recomandări

Sunt propuse următoarele recomandări de remediere a problemelor din sectorul agricol al raionului Rezina:

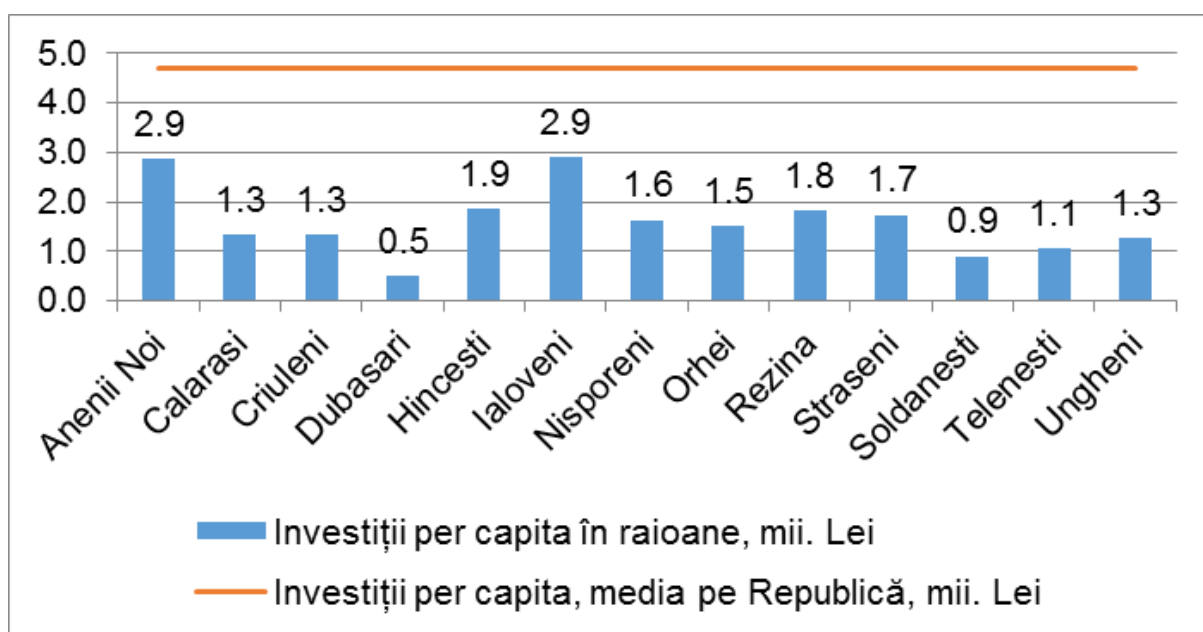
- Consolidarea investițiilor în agricultură.
 - Stimularea asocierii producătorilor agricoli pentru procurarea materialelor și comercializarea produselor agricole;
 - Informarea antreprenorilor privind diversele oportunități de finanțare externă și acordarea asistenței pentru atragerea granturilor;
- Consolidarea terenurilor.
 - Cointeresarea deținătorilor de terenuri de a arenda terenurile agricole;
 - Perfectarea cadrului juridic, care ar permite consolidarea mai ușoară a terenurilor prin crearea posibilităților de deplasare spre margini a proprietarilor ce nu doresc să consolideze loturile
- Îmbunătățirea infrastructurii de irigare.
 - Reabilitarea sistemelor de irigare din Soloncenii și Saharna,
 - Practicarea irigației mici utilizând sursele locale de apă.
- Facilitarea accesului pe piață.
 - Informarea producătorilor agricole privind procedurile de export
 - Crearea unui Centru de monitorizare a producției agricole, care ar deservi toți producătorii agricoli din raion
- Elaborarea unui studiu de specializare a profilului agricol
- Dezvoltarea infrastructurii post-recoltare prin crearea întreprinderilor de colectare, ambalare, procesare și păstrare a producției agricole.
- Susținerea spiritului antreprenorial prin asistarea producătorilor agricoli în efectuarea cercetărilor de marketing, mediatizarea unor noi idei de afaceri, studierea capacităților de producere din raion și informarea privind potențialul nevalorificat.
- Revitalizarea sectorului zootehnic prin crearea posibilităților de înșămânțare artificială a animalelor și stimularea creării fermelor.
- Îmbunătățirea calității solurilor prin măsurile de eradicare a practicilor de ignorare a nerespectării asolamentelor, a structurii zonale recomandate a semănăturilor și lucrarea incorectă a solului.

1.6.4. INVESTIȚIILE ȘI PROCESUL INVESTIȚIONAL

1.6.3.1 Evaluarea procesului investițional

În prima jumătate a anului curent volumul investițiilor în active pe termen lung efectuate de către întreprinderile și organizațiile de toate formele de proprietate, din contul tuturor surselor de finanțare, au constituit 85,1 mil. lei. Acestea au marcat o creștere de 5,8 ori, comparativ cu perioada similară a anului precedent, marcând astfel o dinamică foarte bună față de sporul de 9% la nivelul regiunii Centru și 1,5% la nivel republican. Din volumul total al investițiilor efectuate de către întreprinderi incluse în cercetările trimestriale în cele 13 raioane ale regiunii Centru - 18,3% au fost concentrate în raionului Rezina. Totodată, conform datelor anului 2012 care vizează activitatea investițională a tuturor companiilor acest indicator nu constituia decât 5,3%, ceea ce poate fi explicat prin valoarea nominală a investițiilor relativ mică comparativ cu alte raioane. În același timp, conform nivelului investițiilor realizate pe cap de locuitor, raionul se plasează în topul primelor 5 raioane în clasament, deși comparativ cu nivelul mediu pe republică anumite rezerve mai există.

Figura 43. Profil regional privind nivelul investițiilor în active pe termen lung pe cap de locuitor

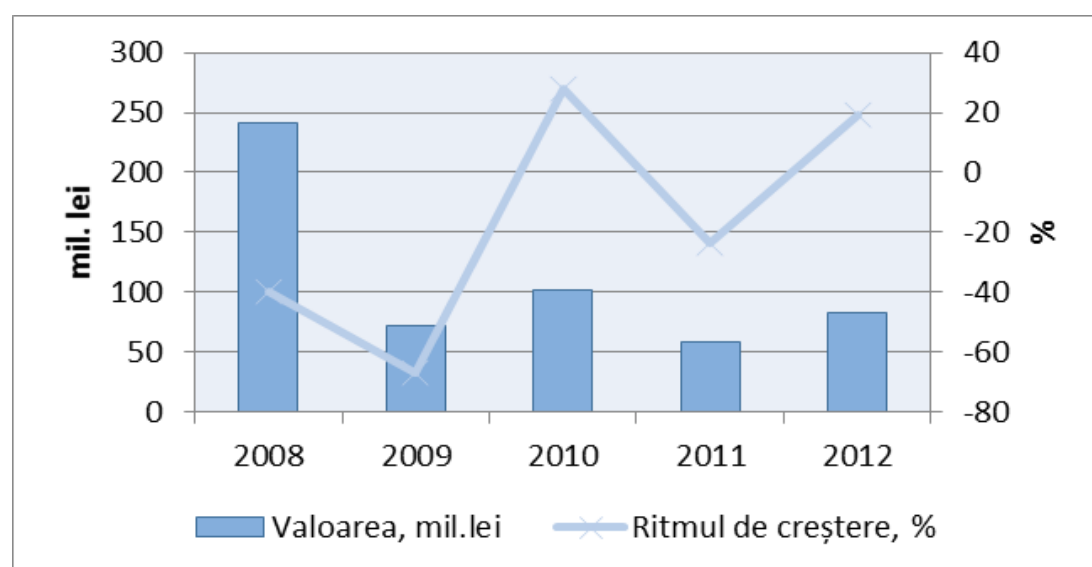
Sursa: Calculele autorilor în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Ca tendință, în ultimii ani investițiile în active materiale pe termen lung au avut o evoluție pală. Conform datelor disponibile pentru cercul de întreprinderi incluse în statistica trimestrială, după o scădere a investițiilor totale cu circa 67,1% în anul 2009 – acestea își revin foarte greu, marcând o variație puternică de la an la an. Acest fapt ar putea indica asupra dependenței de anumiți factori care îi conferă un grad mai mare de risc.

Tabelul 38. Dinamica investițiilor în active materiale pe termen lung în profil regional, %

	2008	2009	2010	2011	2012
Republică	0,4	-34,9	16,7	9,3	-4,1
Regiunea Centru	-24,7	-43,8	8,1	18,3	-2,4
R-nul. Rezina	-39,8	-67,1	28,1	-23,7	19,3

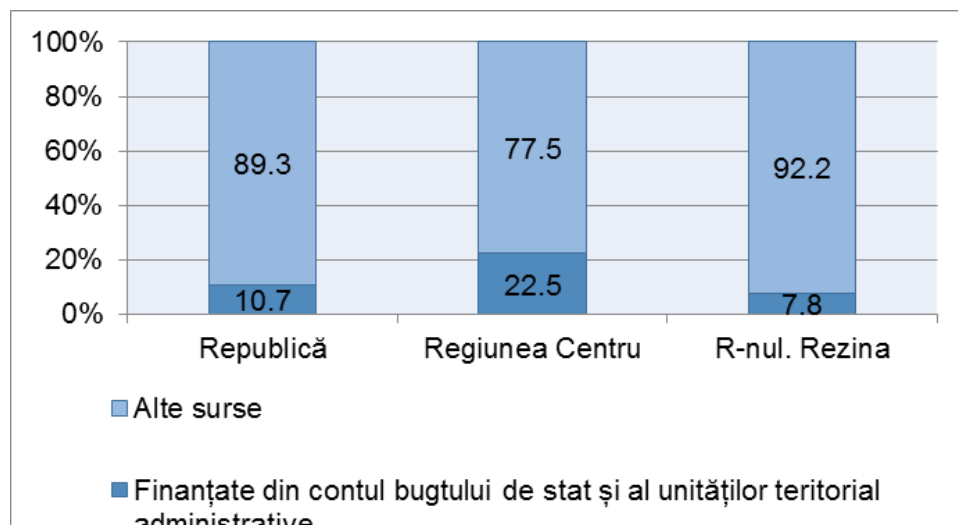
Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Figura 44. Evoluția investițiilor în active materiale pe termen lung în r-nul. Rezina⁵

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Principala sursă de finanțare a investițiilor în raion, în mărime de 92,2%, în anul 2012, o reprezintă mijloacele financiare disponibile ale sectorului privat: populație, întreprinderi, inclusiv cu capital străin. În conformitate cu situația la nivel de Republică, investițiile provenite din bugetul de stat și al unităților teritoriale administrative au un rol de suplimentare a investițiilor private, în special întru realizarea unor proiecte de interes și importanță publică, astfel ponderea lor fiind una relativ mică. În același timp, comparând situația atestată la nivel de raion cu cea regională și la nivel de țară, ponderea acestor investiții este și mai mică.

⁵ Datele cuprind informația pe cercul de întreprinderi incluse în cercetările trimestriale cu numărul mediu de salariați 20 și peste - exhaustiv, iar până la 20 – selectiv

Figura 45. Contribuția finanțelor publice la realizarea investițiilor în active pe termen lung, 2012

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

În anul 2012, valoarea investițiilor provenite din bugetul de stat și al unităților teritoriale administrative au constituit 2,8 mil. lei și, corespunzător, 4,7 mil. lei, ceea ce în ansamblu reprezintă 7,8% din volumul total al investițiilor. Cota acestora a sporit esențial în perioada anilor 2009-2010, dar aceasta s-a produs, mai cu seamă ca urmare creșterii valorii investițiilor din bugetul raional pentru a amortiza ușor efectele scăderii bruște a investițiilor totale.

Tabelul 39. Evoluția investițiilor provenite din bugetul de stat și al unităților teritoriale administrative

	2008	2009	2010	2011	2012
<i>Valoarea nominală, mil. lei</i>					
Finanțate din contul bugetului de stat	8,8	7,8	3,2	2,3	2,8
Finanțate din contul bugetelor unitatilor administrativ-teritoriale	9,8	17,6	17,6	5,9	4,7
Alte surse de finanțare	221,4	53,1	54,2	62,3	88,2
<i>Ponderea în total, %</i>					
Finanțate din contul bugetului de stat	3,7	9,9	4,3	3,3	2,9
Finanțate din contul bugetelor unitatilor administrativ-teritoriale	4,1	22,4	23,5	8,4	4,9
Alte surse de finanțare	92,3	67,6	72,3	88,4	92,2

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

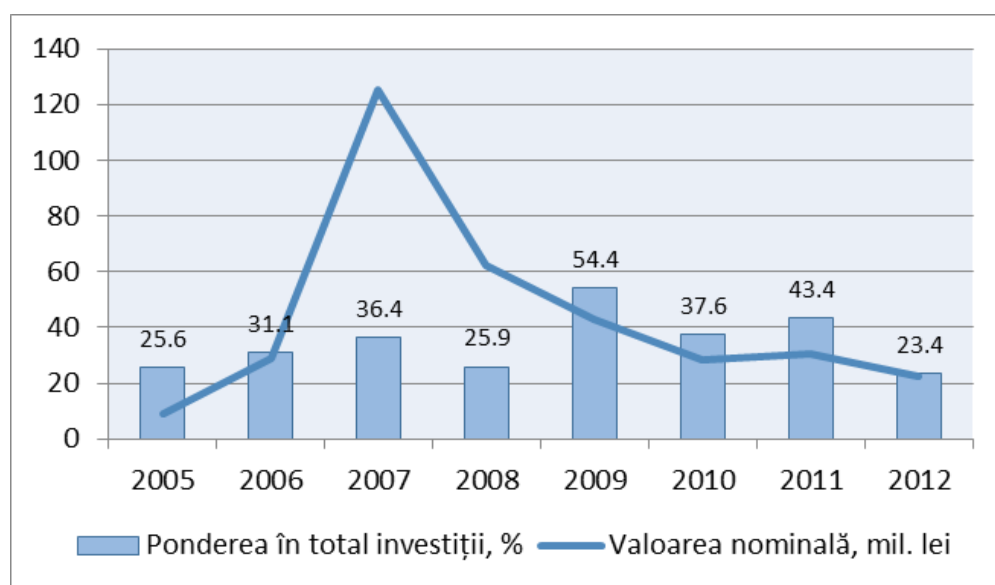
În fond, procesul investițional este susținut de două surse importante:

- Fabrica de ciment Lafarge, cea mai mare și importantă companie industrială și una dintre puținele companii cu capital străin;

- Programele naționale și internaționale de susținere a investițiilor. Pe parcursul ultimilor trei ani din diverse programe au fost atrase 44,6 mil. lei orientați spre finanțarea diverselor proiecte sociale, economice, inclusiv de infrastructură cu o repartizare teritorială largă.

Pe fonul altor raioane din regiune, în r-nul. Rezina se atestă un nivel redus al investițiilor în lucrări de construcție montaj. În anul 2012, valoarea acestora a fost de 22,4 mil. lei, ceea ce reprezenta aproximativ 23,5% din valoarea totală a investițiilor. De menționat, că la nivel regional acest indicator a constituit 49,3%, iar la nivel de țară 50,3%, iar mărimea sa relevă din valoarea nominală mică a acestui tip de investiții în raion. La capitolul investiții în lucrări de construcție montaj, r-nul. Rezina indică o situație net inferioară mediei regionale, aceasta fiind de 0,4 mii lei vs. 0,8 mii lei.

Figura 46. Evoluția investițiilor în lucrări de construcție montaj

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

1.6.3.2 Analiza SWOT climatul investițional

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Capacitatea CR în atragerea și implementarea proiectelor investiționale din fonduri naționale și internaționale;	Lipsa unui profil investițional al raionului, care ar face vizibilă activitatea investițională locală și oportunitățile existente pentru noi investiții;
Experiența agenților economici de aplicare la diverse fonduri de finanțare a investițiilor;	Insuficiența instrumentelor de stimulare și atragere a investițiilor în raion, precum și instrumente neadecvate pentru promovarea climatului investițional în raion;
Disponibilitatea unui număr mare de construcții nefinalizate care ar putea servi drept locații pentru viitoarele afaceri;	Lipsa unei platforme (electronice) pentru prezentarea climatului investițional
Elaborarea bazei de date pentru investitorii străini	

în colaborare cu cabinetul prim ministrului Crearea și funcționarea incubatorului de afaceri; Existența premizelor pentru dezvoltarea unor sectoare mai puțin tradiționale în raion: industria alimentară, servicii de logistică pentru producătorii agricoli, activități industriale și servicii de afaceri adiacente industriei construcțiilor.	
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Disponibilitatea resurselor naturale nevalorificate sau valorificate insuficient; Disponibilitatea infrastructurii de transport și energetică; Lansarea diverselor fondurilor naționale și internaționale de susținere a investițiilor	Dialogul limitat între mediul de afaceri și APL; Instabilitatea politică; Birocrația în instituțiile publice; Infrastructura slabă a transporturilor; Presiunea fiscală ridicată; Proceduri vamale și taxe înalte la importul mijloacelor fixe;

1.6.3.3 Recomandări privind îmbunătățirea climatului investițional

Rezina se plasează printre raioanele cu cel mai înalt nivel al investițiilor în active materiale pe termen lung raportate la o persoană, totodată activitatea investițională reflectă mai cu seamă un caracter instabil în ultimii ani. Disponind de o experiență relevantă în atragerea fondurilor naționale și internaționale pentru realizarea diverselor proiecte de dezvoltare sociale și economice, precum și de obiecte investiționale nevalorificate integral, sunt necesare direcționarea eforturilor autorităților locale, dar nu fără susținerea sectorului privat și a societății civile, în următoarele direcții:

1. Promovarea imaginii raionului în țară, precum și în exteriorul țării:
 - a) Crearea unui profil investițional al raionului;
 - b) Susținerea participării producătorilor locali la expoziții, forumuri comerciale;
2. Dezvoltarea dialogului APL cu mediul de afaceri:
 - a) Crearea unor platforme de dialog viabile dintre mediul de afaceri, societatea civilă și APL;
 - b) Consolidarea capacităților instituționale ale autorităților publice în dezvoltarea PPP;
3. Identificarea oportunităților investiționale
 - a) Evaluarea obiectelor disponibile în proprietate APL care ar putea prezenta potențiale obiecte investiționale;

4. Implicarea societății civile și a mediului de afaceri în susținerea investițiilor în obiecte de importanță socială, culturală și economică prin promovarea conceptului de Responsabilitate Socială Corporativă și mediatizarea largă a practicilor existente;

Auditul socio economic a raionului Rezina

1.7. MEDIUL

1.7.1. Mediul

1.7.1.1. Mediul ambiant al raionului Rezina

Atît resursele naturale, cît și calitatea factorilor de mediu care influențează starea de sănătate a populației, reprezintă obiectul de analiză a strategiei de dezvoltare integrate a raionului Rezina. Una dintre cele mai mari probleme ale raionului Rezina în privința mediului sunt problemele legate de calitatea apei și problemele legate de calitatea aerului. Argument în acest sens fiind zona industrială dezvoltată pe teritoriul raionului.

1.7.1.2. Sursele de poluare după categoriile de risc

Cantitatea de poluanți emiși în atmosferă de la toate sursele de poluare în r-nul Rezina, în anul 2012 a fost evaluată la nivelul de 4081,1045t. Calitatea aerului atmosferic este influențată de emisiile provenite din surse fixe de polare și surse mobile de poluare. Analiza dinamicii emisiilor de poluanți în aerul atmosferic: pe perioada anului 2011 volumul total a emisiilor este de 4249,1331t, în anul 2012 volumul total al emisiilor este 4081,1045t, cu 168,0286 t mai puțin ca anul precedent.

Surse staționare de poluare a aerului

În raionul Rezina activează 106 de întreprinderi industriale care prezintă pericol pentru mediul ambiant, din care de gradul I de 500t numai o întreprindere „Lafarge Cement” Moldova, cu impact moderat de gradul II nui nici o întreprindere. Din care dețin autorizație pentru emisii în atmosferă 32 de întreprinderi.

Obiecte cu impact moderat sau inert reprezintă două unități de producere, așa ca atelierul de fabricare a mobilei și centrul pentru testarea și deservire tehnică a automobilelor.

Surse mobile de poluare a aerului

În raion activează două întreprinderi de transport; SA „RZ Transcom” și SRL „Galiz SV”. Conform registrului de evidență a transportului auto de la poliția rutieră și direcția agricolă a

CER Rezina în raion sunt înregistrate 3991 de automobile de diferite mărci ce depășește cu 211 unități decît în anul precedent 2012.

Sinteza rezultatelor exercitării controlului ecologic instrumental de stat efectuat de Centrul Investigații Ecologice SC „Primaautoservice” SRL s-au supus controlului cu efectuarea concomitentă a reviziei tehnice 1440 de automobile.

Pe parcursul anului 2012 de către stațiile de alimentare cu combustibil, întreprinderile ce comercializează produse petroliere în raion SRL „Lucoil Moldova”, „Basa Petrol” SAC Pripiceni, „Basa Petrol” SAC Slobozia- Horodiște, și „Tirex - Petrol” SRL s-au realizat 949,524 t de benzină, 877,466t de motorină și 477,439 t de gaz petrolier lichefiat. În rezultatul utilizării căreia au fost emiși în atmosferă 31,54 t de aldehide, 659,55 t de oxid de carbon, 72,61 t de dioxid de azot, 82,31 t de hidrocarburi aromatice policiclice, 16.0 dioxid de sulf, 10,3 substanțe. solide. Suma totală de emisii constitui 872,05 t anual.

1.7.1.3. Volumul emisiilor de la sursele fixe de poluare

Sectorul este reprezentat prin 17 agenți economici de la ramura „Procese industriale și construcții” cu numărul surselor staționare de poluare constituie 161 unități cu volumul total de emisii a poluanților de 979,76 t anual, la sectorul „Transport” - 6,2 t, sectorul „Deșeuri” conform calculelor de la producerea deșeurilor au fost emise – 3056 t și de la stațiile PECO au fost emise 872,31 t/an.

Obiectele destinate prelucrării produselor agricole activează în baza autorizațiilor de emisii de la surse fixe. Deșeurile de la întreprinderile în cauză sunt utilizate în calitate de combustibil în sectorul privat și ca îngrășămintă organice. Dejecțiile animaliere de la gospodăriile particulare parțial sunt transportate în cîmp, pe terenuri agricole pentru compostare și la poligoanele de gunoi.

Tabelul 40. Sursele fixe de poluare a aerului atmosferic

Nrd/o	Localitatea	Numărul de întreprinderi poluante/ inclusiv întreprinderi de stat	Numărul întreprinderilor controlate/ inclusiv cu depistarea încălcării legislației	Numărul surselor fixe de poluare/ din ele dotate cu instalații de epurare (capture)	Numărul surselor staționare de poluare/ din ele organizate	Volumul emisiilor de poluanți de la sursele staționare, (t/an)	Au înregistrat depășiri ale ELA	Au elaborat ELA (inventarie, volumul)	Emisii nespuse procesului de purificare (capture)/inclusiv emisii organizate, (t)	Numărul instalațiilor pentru purificare (capture)/ inclusiv instalații noi construite (unități)	Instalații defectate (unități)	Instalații neeficiente (unități)
1	Rezina	36	16	115/80	115/97	1391,5937	-	9	-	115	-	-
2	Bușăuca	4	1	3/3	3/3	118,03373	-	1	-	3	-	-
3	Cinișeuți	4	2	4/3	4/3	116,02652	-	-	-	4	-	-
4	Cogîlniceni	3	2	2/2	2/2	116,32633	-	-	-	2	-	-
5	Cuizăuca	3	2	2/2	2/2	115,32633	-	-	-	2	-	-
6	Echimăuți	3	1	1/1	1/1	115,32633	-	-	-	1	-	-

7	Ghiduleni	4	1	3/3	3/3	114,68950	-	-	-	3	-	-
8	Gordinjești	2	1	1/1	1/1	114,96316	-	-	-	1	-	-
9	Horodiște	4	1	3/3	3/3	114,68950	-	-	-	3	-	-
10	Ignăței	3	2	2/2	2/2	115,32633	-	-	-	2	-	-
11	Lalova	2	1	1/1	1/1	114,96316	-	-	-	1	-	-
12	Lipcenii	2	1	1/1	1/1	114,96316	-	-	-	1	-	-
13	Mateuți	4	2	3/3	3/3	115,6895	-	-	-	3	-	-
14	Meșeni	2	1	1/1	1/1	114,96316	-	-	-	1	-	-
15	Minceni	1	1	1/1	1/1	114,96316	-	-	-	1	-	-
16	Otac	3	1	2/2	2/2	115,03249	-	-	-	2	-	-
17	Păpăuți	2	1	2/2	2/2	115,32633	-	-	-	2	-	-
18	Peciște	2	1	1/1	1/1	114,96316	-	-	-	1	-	-
19	Pereni	2	1	1/1	1/1	114,96316	-	-	-	1	-	-
20	Pripiceni	3	1	2/2	2/2	115,32633	-	-	-	2	-	-
21	Saharna	3	2	2/2	2/2	115,32633	-	-	-	2	-	-
22	Sîrcova	3	2	2/2	2/2	115,32633	-	-	-	2	-	-
23	Solonceni	3	2	2/2	2/2	115,32633	-	-	-	2	-	-
24	Trifești	3	2	2/2	2/2	115,32633	-	-	-	2	-	-
25	Țareuca	4	2	2/2	2/2	116,6895	-	-	-	2	-	-
Total		106	50	161/142	161/142	4161,449		10		161		

Sursa: Conform informației prezentate de Inspekția Ecologică Rezina

1.7.1.4. Cadrul instituțional al problemelor mediului ambiant din raionul Rezina

Cadrul instituțional de mediu existent atribuie controlul ecologic la un nivel de stat, în întregime, Inspectoratului ecologic de Stat, care activează regulamentar în formula Hotărârii de Guvern nr.193 din 20.02.06

Inspectoratul Ecologic de Stat prin atribuțiile sale, sub aspect de inspecție și control, acoperă întreaga gamă de manifestări ecologice. Cunoașterea profundă a atribuțiilor este obligatorie pentru inspectorii de mediu pentru a-și îndeplini corect și profesionist funcțiile de serviciu și a

excluse contestările și conflictele de interese. Nu mai puțin important este cunoașterea acestora și de către agenții economici pentru a fi preventivi și nu a ajunge la cazuri de sancționare.

Totodată, aceasta creează condiții normale de conlucrare între subiecții respectivi.

1.7.1.5. Structura fondului ariilor protejate de stat

În conformitate cu Legea privind fondul ariilor protejate de Stat (nr. 1538 – XIII din 25.02.98) în raza de activitate a I.E. Rezina se află 7 obiective, care fac parte din fondul ariilor protejate asupra cărora se extinde controlul de Stat privind regimul lor de protecție, cât și respectarea altor cerințe prevăzute de legislația ecologică. Cele obiective sunt:

1. Categoria – rezervație peizagistică, deținătorul – ÎS „Orhei”, denumirea complexul – Țipova.
2. Categoria – rezervație peizagistică, deținătorul – ÎS „Șoldănești”, denumirea complexul – Saharna.
3. Categoria – monumente ale naturii (A) Hidrologice, deținătorul – primăria comunei Horodiște s. Horodiște, denumirea complexul – izvoarele din satul Horodiște.
4. Categoria – monumente ale naturii (B) Geologie și paleontologie, deținătorul – primăria Ignăței, denumirea complexul – amplasamentul de floră fosilă de lângă satul Ignăței.
5. Categoria – monumente ale naturii (B) Geologie și paleontologie, deținătorul – primăria comuna Pripiceni Răzești s.Pripiceni Răzești, denumirea complexul – amplasament fosil de dinotieriu
6. Categoria – monumente ale naturii (B) Geologie și paleontologie, deținătorul – primăria Rezina s. Boșernița, denumirea complexul – cariera din s.Boșernița (părăsită).
7. Categoria – monumente ale naturii (B) Geologie și paleontologie, deținătorul – Primăria Rezina s.Coirna, denumirea complexul – Argile etuliene pe malul Nistrului

1.7.1.6. Utilizarea obiectivelor acvatice

În r-nul Rezina, inclusiv centrul raional la moment sunt situate 70 fântâni arteziene, din ele activează 31 fântâni și numai 3 dispun de autorizație de folosire specială a apei .

Pe teritoriu raionului Rezina sunt amplasate 47 de acumuloare de apă. Cu destinație antierozionale sunt exploatate 22 bazine acvatice, 4-piscicole,2-antierozionale –piscicultură, celelalte 12 cu destinație combinată piscicultură-irigație.

La evidența primăriilor se află 42 bazine acvatice, celelalte 5 particulare.

Pe teritoriul raionului Rezina există 36 de bazine acvatice care ocupă 253,5 ha. Din numărul total, 31 de bazine sunt utilizate în scopuri piscicole, din care, 2 dețin Titluri de Stat sau de folosință separată a apei. Pentru irigare sunt folosite 3 bazine acvatice. În rezultatul inventarierii bazinelor acvatice s-a constatat, că un pericol deosebit prezintă acumuloarele de apă în primăriile Trifești (infiltrarea apei de-a lungul evacuatorului accidental), Cinișeuți (evacuatorul accidental de ocolire este îmburuienit și înămolit), Pereni (nu corespunde normelor hidrotehnice), Slobozia – Horodiște (lipsește evacuatorul accidental și de fund).

Pe teritoriul raionului și centrului raional Rezina se găsesc 3762 de fântini cu mină de utilizare generală și 191 izvoare naturale, din care sunt amenajate 2790 buc. Numărul de izvoare amenajate constituie 125 buc. Cele mai importante surse de poluare a apelor de suprafață care influențează negativ asupra calității apei r. Nistru sunt scurgerile de ape reziduale neepurate în volum de peste 1000 m³/diurn pe parcurs de 8 ani.

Pentru anul 2012 a avut loc implementarea următoarelor proiecte în domeniu:

- Instalațiile de purif. a canalizare în or. Rezina
- Amenaj. izvorului la intrarea din s. Păpăuți
- Amenaj. fântinii cu mină s. Peciștea alim. cu apă p/u 13 gospod
- Amenaj. fântinii cu mină s. Peciștea alim. cu apă p/u 11 gospod
- Construcția fântinii artez și rețelei de aproviz. cu apă pot s. Mateuți
- Alimentarea cu apă a s. Horodiște și Canalizarea
- Construcția și amenajarea unui izvor public s. Pripiceni Răzeși

1.7.1.7. Starea fondului cinegetic

Suprafața totală a terenului de vânătoare pe teritoriul raionului Rezina este la moment de 53637 ha: fondul silvic – 1434 ha, bazine de apă, bălți – 720 ha, terenuri agricole – 51483 ha. Terenuri de vânătoare transmise în arendă inclusiv și la alți deținători de Societatea Vânătorilor nu sunt. Numărul de vânători care dispun de carnetul de membru 223 persoane. Sau achitat toate plățile: minimum vânătoresc, cotizațiile și altele.

1.7.1.8. Gestionarea carierelor și minelor sub aspect ecologic

Pe teritoriul raionului Rezina se dobîndesc următoarele zăcăminte: calcar, nisip – prundiș și argilă. De dobîndirea zăcămintelor se ocupă 2 mine și 3 cariere, care dispun de tot setul de documente.

Suprafața lotului repartizat pentru cariere și mine pe raion este de 638,47 ha. În procesul extragerii zăcămintelor minerale se formează 25-45% de deșeuri de producție. În dependență de starea geologică a masivelor de roci, care se depozitează în anumite locuri, în mină deșeurile se depozitează în galerii goale (ștrecuri). Deșeurile se utilizează la producerea făinei minerale a bolurilor artificiale, în construcție și la reparația drumurilor.

Nici la o carieră pînă în prezent nu s-au început lucrări de recultivare. Starea ecologică a minelor și carierelor din teritoriul subordonat și a terenurilor adiacente este satisfăcătoare.

În raion cu extragerea zăcămintelor minerale utile licențiat în mod deschis se ocupă trei întreprinderi, două cu dobîndirea calcarului și una a nisipului, de la începutul exploatării subsolului a fost dobîndite 52431,545 mii m³ de zăcămintă, cariera Ciorna – 49737,41 mii m³ de calcar, cariera Trifești – 2626,595 mii m³ de calcar și cariera Solonceni – 69,54 mii m³ de nisip.

Cu extragerea zăcămintelor minerale utile de către întreprinderile miniere în mod subteran se ocupă numai 2 mine de calcar tăiat din s. Mateuți care a dobîndit conform proiectului reînnoit a dobîndit 8,4 mii m³ timp de 5 ani și 9,65 mii m³ timp de 3 ani din s. Lalova.

1.7.1.9. Educația ecologică în raionul Rezina

Anual în instituțiile preșcolare de învățământ se petrec ore ecologico-tematice de către specialiștii IE Rezina, se distribuie material informativ, pliante pe teme ecologice și de protecție a mediului. Șase ani la rând în or. Rezina se organizează și se desfășoară acțiunea „În orș fără automobilul meu” cu participarea activă a elevilor, tineretului și orășenilor, se organizează concursuri ecologice – învingătorii se premiază. Aceste acțiuni sînt cofinanțate de FEL. Toate activitățile de promovare a unui mod de viață sănătos, de protecție a mediului, ce se petrec în raion, sînt oglindite în mass-media locală și regională, emisiunile radio și TV, articole în presă.

1.7.1.10. Analiza SWOT mediul înconjurător

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Inițiative de înverzire a mediului Din mijloace proprii ale primăriei are loc proiectarea stației de epurare a apelor reziduale în volum de 1500m³/diurn, care la momentul actual se petrec lucrări de construcție (deja sunt construite platformele pentru amplasarea utilajului stației). Stația în cauză este preconizată pentru amplasarea la o distanță de 980 m de la apa de suprafață r. Nistru. Au fost lichidate două gunoiști stihinice din zona de protecție a râului Nistru, satul Lalova și Țîpova în anul 2012 Raionul Rezina dispune de Planul Local de Acțiuni în domeniul Protecției Mediului	Nu există mecanisme de captare și utilizare a substanțelor poluante de la sursele staționare; Existența cazurilor de braconaj și tăieri ilicite a pădurilor; Ponderea procentuală a școlilor dotate cu apeduct este una dintre cele mai joase în Republică (cea mai joasă fiind în raionul Șoldănești); Cartierul locativ Rezina-Vest nu dispune de sisteme ingineresti autorizate (fără proiect de execuție și fără aviz pozitiv a organelor de mediu), fără stații de epurare. Din care cauză apele reziduale de la cartierul locativ Rezina-Vest sînt revărsate fără epurare în apele de suprafață a acumulatorului de apă din preajmă.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Posibilitatea utilizării fondurilor interne și externe; Inițiativa societății civile de a contribui la ameliorarea condițiilor mediului ambiant;	Risc moderat al elevilor expuși la factorii de risc condiționați de calitatea apei potabile Scădere considerabilă a numărului de animale din fondul cinegetic Acumulatorii de apă ale bazinelor acvatice din cîteva primării ale raionului reprezintă pericol la evacuatoarele accidentale Devărsarea apelor uzate ale Penitenciarului 17 și școlii internat din Cinișeuți are loc fără epurarea acestora

	Stația de epurare a penitenciarului nu funcționează eficient și apele de suprafață a r. Nistru sînt infectate cu bacili de tuberculoză; Existența la 106 întreprinderi industriale care prezintă pericol pentru mediul ambian Micșorarea considerabilă a ariilor naturale
--	--

1.7.1.11. *Recomandări*

- Îmbunătățirea stării sistemelor de sanitație de la Gimnaziul din satul Gordinești și Liceul Teoretic din satul Echimăuți
- Autorizarea sistemelor ingineresti în cartierul locativ Rezina – Vest;
- Instalarea stației de epurare în cartierul locativ Rezina – Vest;
- Construcția stației de epurare a apelor reziduale și sistemul ingineresc, sonda arteziană și castel de apă din primăriile Ghiduleni, Peciștea, Cizăuca, Mateuți, Gordinești, Păpăuți și Horodiște.
- Măsuri de protejare a florei și faunei
- Sădirea arborilor și arbuștilor pe pante pe terenurile degradate, repararea fișiiilor de protecție a cîmpurilor, fișiiilor riverane de protecție a râurilor , bazinelor acvatice.
- Măsuri de soluționare a problemei deșeurilor, inclusiv deșeuri toxice
- Măsuri de îmbunătățire a calității aerului și apelor
- Aplicarea sancțiunilor pentru persoanele care aduc pagube considerabile mediului și asigurarea circulației noutății în întreg raionul, prin afișarea anunțurilor la toate primăriile raionului.
- Efectuarea lucrărilor de recultivare a deșeurilor de la carierele existente
- De luat sub paza primăriile ariile naturale, precum urmează: Amplasamentul de floră fosilă de lîngă satul Ignăței, Amplasament fosil de dinoteriu s. Pripiceni - Răzeși, Cariera din Boșernița, Argile etuliene pe malul Nistrului s. Ciorna.
- Întreprinderea măsurilor de reducere a impactului negativ al activității economice asupra mediului de prevenire a poluării acestuia prin măsuri de sensibilizare și conștientizare atît a populației cît și agenților economici
- Modernizarea în continuare a utilajului de purificare la coșul de evacuare a emisiilor în atmosferă la uzina de ciment „Lafarge Ciment” (Moldova) SA.
- Ermetizarea transportului tehnologic la aprovizionarea cu toți ingredientei de materie primă și alți componenți, care generează poluarea aerului atmosferic, cu excepția celor permisi în procesul tehnologic.
- Interzicerea (stoparea) incendierii deșeurilor menajere solide și a resturilor vegetale
- Promovarea acțiunii „Un aer curat pentru toți” în spațiul rural și utilizarea bicicletelor ca mijloc de transport.
- Dezvoltarea sistemului de colectare, sistematizare și prezentare a rapoartelor statistice privind calitatea aerului atmosferic și de informare a societății.
- De nămolirea evacuatorului accidental de ocolire din satul Cinișeuți;
- Elaborarea proiectului de execuție și cărții tehnice pentru acumulatorul de apă din satul Pereni;

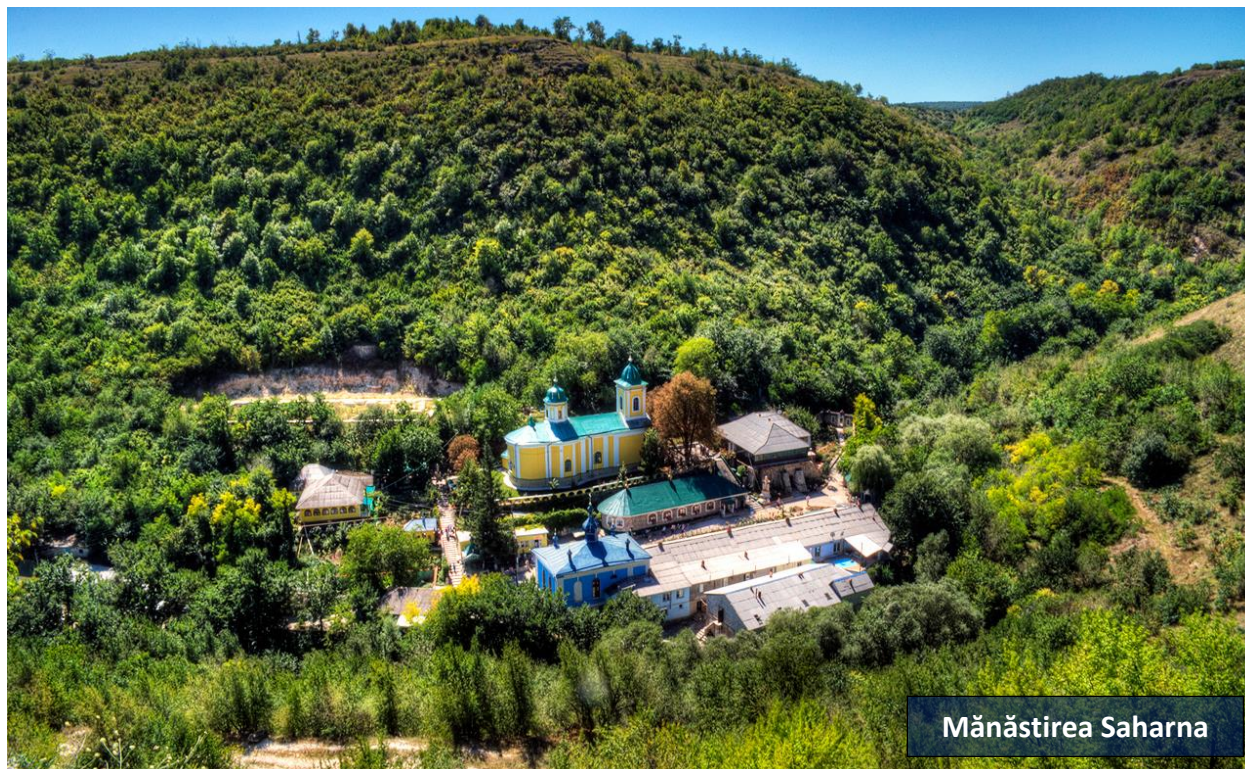
- Dotarea cu evacuatoare accidentale și de fund în satele Slobozia-Horodiște;
- modernizarea stației de epurare a Penitenciarului-17 și reparația capitală a stației similare de la școala internat Cinișeuți;
- îngrădirea, dotarea gunoiștilor autorizate cu dig de protecție și construcția unui drum de acces spre acestea;
- efectuarea măsurilor de înverzire (plantare a arborilor) în zonele în care gunoiștile neautorizate sunt lichidate;
- finisarea construcției stațiilor de epurare a apelor uzate din orașul Rezina și rețelele ingineresti din toate localitățile raionului
- construcția stațiilor de pre-epurare la întreprinderile industriale, conectate la stațiile de epurare
- implementarea proiectului de reabilitare ecologică a râulețului Cogîlnic.

1.8. TURISMUL

1.7.1. POTENȚIALUL TURISTIC AL RAIONULUI REZINA

1.7.1.1. Situația existentă⁶

Raionul Rezina dispune de un potențial turistic dezvoltat, de o însemnătate națională semnificativă. De regulă, orice potențial sau resurse trebuie susținut de o infrastructură. În contextul turismului, în raion activează 7 structuri de primire turistică, fiind un număr relativ mic în comparație cu potențialul turistic al zonelor și în funcție de numărul de turiști. Dintre aceste structuri pot fi menționate: Pensiunea turistică "Anastasia", pensiunea agroturistică din satul Lalova

Patrimoniul național de valoare turistică

A. Potențialul natural

Potențialul turistic natural al raionului Rezina este format din:

- Arii naturale protejate de stat - 992,5 ha
- Fondul forestier raional - 9653 ha
- Monumente ale naturii - 6 (un singur arbore secular monument al naturii în satul Pripiceni Răzeși; 3 monumente ale naturii geologice; un monument al naturii paleontologic un singur monument al naturii hidrologic)
- 3600 fântâni, inclusiv 73 fântâni arteziene și 300 izvoare

Teritoriul raionului este străbătut de cea mai importantă arteră acvatică a republicii - Nistru. Bazinul hidrografic al fluviului Nistru acoperă o suprafață de 72100 km², din care 1920 km² sunt

⁶ La analiza compartimentului turism, autorii s-au inspirat din Strategia de Dezvoltare Socio-Economică a Raionului Rezina 2009 – 2011 și din Programul de dezvoltare durabilă a turismului din raionul Rezina

incluși în teritoriul Republicii Moldova (27%).

În Republica Moldova lungimea acestuia este de 657 km, iar lungimea lui pe teritoriul raionului Rezina este de 50 km.

Raionul este traversat și de un șir de afluenți ai Nistrului, printre care se numără râulețele Cușmirca, Cioma, Valea Rezinei, Saharna, Țipova, Cogîlnic, Cel mai mare afluent este Răutul.

B. Potențialul antropic

Rezervațiile peisagistice Țapova, Saharna, Complexul Istoric-Arheologic Saharna, cu cele mai importante situri (așezări) istorice: Saharna-Mare și Saharna-Mică, necropolele Saharna Țiglău și Saharna Hliboaca și Complexul monastic Țâpova sunt zonele cu cel mai înalt grad de atracție turistică.

Patrimoniul antropic al raionului Rezina este prezentat de:

- 2 manastiri istorice (Țipova, Shama);
- 26 biserici istorice;
- 1 conac;
- 82 situri arheologice de importanță națională,
- 1 monument de artă de importanță națională (Monumentul lui M. Eminescu, Rezina)
- vetre medievale;
- 17 monumente istorice de importanță locală (99% sunt monumente comemorative consacrate ostașilor căzuți în Războiul al II-lea Mondial);
- 66 edificii istorice;
- 36 edificii religioase

Din cele 536 monumente naționale eclesiastice din Republica Moldova 28 revin raionului Rezina (Manastirile Saharna și Țipova, biserica de lemn din Horodiste și 25 de biserici parohiale enumerate mai jos (6 din ele sunt de importanță națională). Edificiile de cult au fost de-a lungul veacurilor adevărate centre de eroism și centre de cultură, ce reprezintă un material valoros pentru eventualii doritori de a admira și urmări evaluarea stilurilor arhitecturale eclesiastice și civile în diferite epoci.

Rezervația peisagistică Saharna

Situația geografică

Rezervația peisagistică Saharna este situată în partea de nord-vest a satului Saharna, pe malul drept și foarte stâncos al fluviului Nistru. Râulețul Saharna cu o lungime de 16 km își ia începutul la nord-vest de s. Cinișeuți, mai întâi curge spre sud-est pe terenuri lutoase-nisipoase ale depunerilor sarmatice medii, iar apoi curge și se îndreaptă printre depunerile recifo-calcaroase la depresiune de 170 m. Râulețul în calea sa formează 22 de cascade (praguri), dintre care cea mai mare este „Groapa voinicului”, apa cade de la o înălțime de 6 m., în locul unde cade apa s-a format o groapă cu o adâncime de aproximativ 10 m. Versanții difeului sunt foarte frumoși și cu diferite stânci în care sunt peșteri și grote.

În componența rezervației sunt incluse partea de jos a râulețului Saharna cu cele 22 cascade (dispuse pe o lungime de 5 km.), pădurea de pe versantul stâng, (parcelele 17 – 23, 25 – 28); Saharna-Zemstva, (parcelele 29), cu o suprafață de 674 ha.

Flora

Pe coastele versanților putem întâlni: stejarul petrofit, teiul, cireșul sălbatic, arțarul, frasinul. Dintre arbuști se întâlnesc: măcieșul, cornul, alunul, păducelul, scumpia ș.a.

Fauna

Un interes deosebit pentru fauna rezervației Saharna îl prezintă coloniile de lilieci care numără 10 specii, două din ele sunt introduse în Cartea Roșie a Republicii Moldova:

- *Rhinolophus hipposideros* - o colonie de aproximativ 70 de indivizi
- *Myotis blythii* - cândva a fost o colonie de apr. 1000 indivizi. Acum au rămas vre-o 20.
- *Myotis daubentonii* - specie comună prin aceste locuri
- *Myotis dasycneme* - Specie rară pentru întreaga Europă. La Saharna este unul din cele două locuri unde se întâlnește această specie pe teritoriul Moldovei
- *Myotis mystacinus* - specie relativ comună
- *Myotis nattereri* - specie foarte rară în Europă. La Saharna a fost găsită doar o dată.
- *Plecotus auritus* - specie relativ rar întâlnită la noi din cauza modului de viață specific.
- *Plecotus austriacus* - specie comună în Moldova și în Saharna în particular.
- *Eptesicus serotinus* - Specie comună la noi
- *Barbastella barbastellus* - în Saharna se află unica colonie de această specie în Moldova. În alte părți a existat dar a dispărut. Specie rară.

Un farmec aparte îi dă rezervației prezența pupăzei întâlnită des aici, care ne readuce pe potecile copilăriei. Tot aici mai pot fi întâlnite și mierla-de-piatră, ciocănitoarea verde, buha mare ș.a.

În această rezervație și-au găsit condiții prielnice pentru viața colonii de fazani, multe caprioare, mistreți, iepuri, vulpi, jderul de piatră, bursucul.

Monumente istorice și geologice

Condițiile climatice ale defileului în mare măsură se aseamănă cu cele montane, deaceia în aceste locuri și-au găsit adăpost mănăstiri rupestre (sec. XIV – XV) – locuri sfinte pentru suflarea omenească.

Mănăstirea Sfânta Treime a fost întemeiată în anul 1776 de călugărul Bartolomeu Ciungu, cu permisul proprietarului Ion Crisoverga, care îi dăruie și 120 desetine de pământ. Ajutat de credincioși el a construit o biserică din lemn, câteva chilii și le-a înconjurat cu zid de piatră. Pe la 1820 fu construită o biserică de piatră.

Peștere și grote

Oamenii de știință compară versanții defileului rezervației cu o carte deschisă, în care pot fi “citite” multe lucruri despre trecutul preistoric al ținutului nostru – despre relief și mișcarea scoarței pământului, despre flora și fauna dispărute. În stâncile versanților sunt multe peșteri și grote care au servit adăposturi în siruațiile grele înaintașilor noștri.

La intrarea în defileu dinspre Nistru pe o pantă opusă mănăstirii, se înalță o stâncă cenușie așezată ca un castel. Această iluzie optică apare, când privești stânca de jos. În pereții ei negresc “ferestrele”, săpate de tăetorii de piatră.

Această stâncă are un nume inexplicabil, de basm din vremuri îndepărtate – Grimidon. Se presupune că în stânca Grimidon ar fi existat o mănăstire, săpată în secolul XII într-o peșteră naturală lărgită până la dimensiunile unei locuințe.

Izvoare

“Izvorul Minunilor”, apă căruia are și proprietăți curative prezintă un interes deosebit pentru vizitatori. Este situat în apropierea punții care duce spre mănăstirea rupestră.

Rezervația peisagistică Țâpova

Situația geografică

Rezervația peisagistică Țâpova este situată pe malul drept foarte intersectat al fluviului Nistru, între satele: Horodiște și Țâpova, raionul Rezina, pe o suprafață de 306 ha. În componența sa intră: împrejurimile satului Țâpova; stâncă Horodiște, (parcele 42); Horodiște-Funduc, (parcelele 43, 44); Scala-Stâncă, (parcele 45). Cea mai mare parte a landşaftului o constituie vechile terase ale Nistrului și valea râulețului Țâpova care formează un canion adânc (200-250m) pe cursul inferior al său. Râulețul Țâpova își duce apele prin depunerile lutoaso-nisipoase ale sarmatului mediu, după ce își ascunde apele în recifele calcaroase, ca mai apoi în apropierea satului Horodiște printr-un număr mare de izvoare formează din nou râulețul Țâpova. În calea sa formează numeroase cascade, care bucură ochiul vizitatorului. Din partea dreaptă în râuleț se revarsă alte două mici râulețe (Valea Satului și Blănărița), ce se caracterizează prin numeroase pânii carstice, izvoare și cascade originale. Văile lor abrupte și adânci ne amintesc de splendidele canioane muntoase. Cea mai mare parte a landşaftului o reprezintă coastele pietroase și abrupte lipsite de vegetație.

Flora

Pe solul scund se dezvoltă o vegetație petrofită caracteristică pentru pantele calcaroase. În partea superioară a văii râulețului Țâpova se întinde pădurea „Stâncă Horodiște-Funduc” cu o suprafață de 102 ha. Aici prevalează stejarii seculari petrofiți cu vârsta de peste 150-200 ani. Pe solurile sărăcicioase cresc mai multe specii de mușchi și licheni.

Pădurea care se întinde în partea de sus a văii Țâpova (stâncă Horodiște-Funduc, parcelele 58, 59) cu o suprafață de 102 ha. Aici sunt întâlniți: stejarul, arțarul cu frunze ascuțite, arțarul tătäresc, arțarul de câmp și numeroși arbuști printre care: păducelul, măcieșul, cornul ș.a. Deasupra coastei pe malul drept al Nistrului între valea Țâpova și a Blănăriței se întinde o pădure numită „Stâncă Horodiște-Cot” (parcele 52, cu o suprafață de 15 ha.), în care putem întâlni stejarul, vișinul, arțarul și alte specii. Marginile pădurii sunt populate de diferiți arbuști: scumpie, măcieș, păducel. În partea de Sud a pădurii crește o plantație de salcâm alb. Pe malul drept, abrupt al râului Țâpova se întinde un huceag alcătuit preponderent din arbuști numit „Scala-Stâncă” (parcele 51, cu o suprafață de 13 ha.). În afară de stejarul petrofit aici mai crește arțarul de câmp, părul sălbatic, carpenul, iar la marginea pădurii – scumpia, păducelul, măcieșul, cornul, porumbrelul. Pe unele parcele se întâlnesc plantații artificiale de salcâm, scumpie ș.a.

Fauna

Din animalele sălbatice se întâlnesc: căprioare, dihomele de stepă, dihomele de pădure, vulpea, epurile sălbatic, popândăul comun, popândăul pătat, veverița, șoarecele gulerat, șoarecele de câmp și șoarecele de pădure, pârșul de pădure, ariciul cu abdomen galben.

Din păsări întâlnim aici: lăcarul mare, lăcarul de mlaștină, lăcarul de rogoz, pițigoiul codat, ciuful de pădure, cucuveaua comună, uliul porumbar, uliul păsărar, șorecarul comun și șorecarul încălțat. Un simbol al rezervației este corbul, având cuiburi în stâncile unde se află mănăstirea rupestră.

Din reptile putem întâlni: năpârca, șarpele de casă, șarpele de apă, șarpele cu abdomen galben, șopârla verde și șopârla sură.

Monumente istorice arheologice

La o distanță de numai 10 km, mai jos pe Nistru de defileul Saharna se găsește ansamblul monastic Țâpova cu hramul “Adormirii Maicii Domnului”.

Aici, pe câțiva kilometri de-a lungul malului Nistrului, sunt descoperite sute de monumente ale istoriei și culturii noastre antice. Împrejurimile de aici sunt unice prin diversitatea bogățiilor arheologice: sate și orașele străvechi, cetăți, biserici, schituri și cimitire sunt săpate în malul priporos. Mănăstirea, ocrotită de această stâncă milenară, le-a servit înaintașilor noștri veacuri la rând scut de apărare în lupta lor pentru libertate.

La Țipova și Horodiște civilizațiile dispărute au lăsat mărturie datând tocmai din secolul XII înaintea erei noastre .

Mănăstirea e plasată în mod original, într-un loc excepțional de frumos. Stânca de piatră scoate în relief spre râu numai fațadele, însăși mănăstirea, biserica, 15 chilii și trapeza sunt camuflate în interiorul malului. În stâncă e săpată și clopotnița, care a avut patru clopote, cel mai mic cu greutatea de 20 de funturi, cel mai mare – 6 puduri. Spre vest dealul e acoperit cu o dumbravă, spre nord – est povârnișul cade brusc în albia Nistrului , iar în partea de sus, pe platou, se întind ogoarele mănăstirii. O sursă modestă de existență pentru călugări serveau și viile, o moară de apă. Mănăstirea de la Țipova, săpată într – o stâncă gigantică, este după părerea specialiștilor, una dintre cele mai importante din toate complexele monastice de pe malurile Nistrului. Mănăstirea uimește prin dimensiunile ei și prin mulțimea de încăperi, legate prin treceri interioare.

Ansamblul în cauză este compus din două mănăstiri, săpate în malul abrupt al Nistrului la o înălțime de 90 – 100 metri, prima a luat naștere în veacurile XI – XII, a doua – în veacurile XVI – XVIII. În total aici s-au păstrat 18 încăperi, unite între ele cu scări, treceri interioare și balcoane. Impresionează, mai ales, biserica “ Adormirii Maicii Domnului”, care este destul de spațioasă, are pereții tencuiți, tavanul prezintă o boltă semisferică, imitând cupola . Ansamblul monastic e luat sub ocrotirea statului.

Pe podișul malului drept al râulețului Țâpova, și ale râulețelor Blănărița și Valea Satului se află ruinele unei așezări a geto-dacilor.

Peștere și grote

Stâncile abrupte ale difileurilor sunt înzestrate cu peșteri și grote, care prezintă un interes deosebit pentru turiști.

Ivoare

Izvoarele și fântânile cu apă rece și foarte gustoasă, care sunt în rezervație asigură un confort pentru vizitatori, care rămân aici pentru câteva zile

C. Patrimoniul etno-cultural

- Din categoria arhitecturii și tehnicii populare, în raion se frecventează prelucrarea artizanatului și a lemnului, la ”Datina Stîngaciului”;
- Din categoria creației artistice pe teritoriul raionului pot fi găsite tradiții de șesătorit, croșetare, etc

Descrierea generală a câtorva obiecte turistice

Pensiunea turistică “Hanul lui Hanganu”

Situată la 100 de km de capitală, în satul Lalova, în apropierea a două dintre cele mai vizitate zone turistice ale Moldovei - Țipova și Saharna - pensiunea rurală “Hanul lui Hanganu” pare a fi soluția perfectă atunci când vrei să uiți de toate grijile și problemele de zi cu zi. Este dotat cu șapte odăi și două băști, construite și amenajate în stil tradițional moldovenesc, cu lejancă, șemineu și o masuță mică cu scăunele. Iar meniul vine să completeze tabloul: bucate exclusiv din mîncarea tradițională moldovenească, din produse alimentare proaspete, de casă, procurate de la locuitorii din Lalova - răcitură, plăcințele la cuptor, zeamă de găina și nu în ultimul rînd - mîndria hanului - sarmăluțele pitice. Să uiți de diete, să mînci și să nu te mai sature! De fapt, complexul e mult mai vast decît atît – o sală polivalentă de 120m², o fîneață, 3 terase, parcare, saună, livadă, vie.

Se poate veni aici în orice anotimp, cu familia, cu prietenii sau cu colegii de serviciu, pentru odihnă sau pentru distracții, de sărbători sau în zile obișnuite. Și posibilitățile de odihnă activă sunt foarte diverse. Gazdele hanului oferă toate cele necesare pentru amatorii de vînațoare și pescuit, iar cei care își doresc puțină aventură, pot merge la plimbare cu barca pe Nistru sau în excursie la mănăstirile și cascadele de la Țipova și Saharna cu sania, cu căruța sau cu barca cu motor. Aici este și unul din putinele locuri ideale pentru practicarea parapantismului. În sezonul estival, la dispoziția oaspeților stau livada, via și prisaca. Fructele și mierea proaspătă de albine pot fi degustate și, la dorință, procurate direct de la producător. O altă alternativă pentru petrecerea timpului liber ar fi vizitarea atelierului de încondeiat ouă sau participarea la programul ansamblului folcloric local.

Țipova

La numai 2 km distanță de pensiunea turistică «Hanul lui Hanganu» este amplasat, probabil, cel mai excepțional ansamblu monastic rupestru din republică, Țipova. Și e chiar considerat unul din cele mai mari din Europa. Nu e nimic de mirare, întrucît ansamblul este constituit în cîteva nivele și se întinde pe o suprafață destul de mare iar pe timpuri schiturile mănăstirii adunau peste 700 de călugări. Sute de chilii călugărești se aflau în împrejurimi. Comunitatea călugărească de aici a fost creată cu mult înainte de fondarea Statului feudal moldovenesc. Se consideră că unele chilii au fost săpate în malul stîncos al Nistrului încă în sec. X-XII. Această mănăstire a stat strajă la hotar și era un semnalizator în cazurile năvălirii barbarilor ce veneau din stepa ucraineană.

Mănăstirea este zidită pe vîrfurile unor stînci abrupte, deschizînd o priveliște fermecătoare a luncii fluviului Nistru, fiind situată la 100 m deasupra nivelului apei. De un interes deosebit este biserica «Adormirea Maicii Domnului», destul de spațioasă, de tip bazilical, avînd pereții tencuiți și calota semisferică boltită, imitînd cerul. Anu 1776 este recunoscut drept anul prosperării, cînd mănăstirea începe să se extindă. Biserica rupestră a fost divizată în spații mari, separate prin

coloane masive, au fost lărgite căile de acces și dispăre funcția primordială a ei de apărare. Spiritul special al acestor locuri îl simți imediat ce ajungi pe terasa Nistrului.

Saharna

Situată la cca 110 km nord de Chișinău, pe malul drept al râului Nistru, mănăstirea «Sfînta Treime» de la Saharna este pe bună dreptate considerată printre cele mai mari centre de pelerinaje religioase din Moldova. Aici se găsesc unicele în republica noastră moaște ale Sf. Cuvios Macarie, iar pe una din stînci – amprenta lăsată, potrivit unei legende, de Maica Domnului. Se zice că, într-o bună zi unui călugăr din vechea mănăstire rupestră (potrivit unor mărturii documentare din sec. XVII-XVIII, mănăstirea funcționează din sec. X-XII), pe una din stîncile înalte de aici, i s-a arătat chipul luminat al Maicii Domnului.

Ajunși pe stîncă, călugării au descoperit o amprentă de picior pe piatră, semn considerat de ei drept o vestire divină și o mărturie a «purității Dumnezeiești» a locului. În curînd, mai aproape de defileu, este ridicată o biserică nouă din lemn și întemeiată mănăstirea «Sf. Treime» (1777). Mai tîrziu, pe locul bisericii din lemn este înălțată o biserică din piatră în stil vechi moldovenesc, decorată bogat cu fresce murale.

Rezervația naturală Saharna se află pe înălțimea nistreană într-o zonă de atracție turistică foarte populară. Două râulețe mici – Saharna (10 km) și Stohnaia (6 km) întretaie partea de est a podișului formînd astfel un amfiteatru natural masiv. Aceste râșoare, în cursul lor inferior, au creat canioane de o rară frumusețe, adîncimea lor ajungînd la 160 m, iar în unele locuri - și la 175 m, și o mulțime de cascade și lacuri mici. Rîulețul Saharna formează 22 de cascade, din care cele mai mari se află la ultima cotitură a râulețului spre est. Cea mai mare cascadă, cu denumirea «Groapa Țiganului», are o înălțime de 4,5 m și o adîncime de 10 m.

Tot la Saharna se află o mănăstire, care datează din secolul XVII (monahismul luînd naștere, în locurile date, mult mai devreme, dovadă fiind mănăstirea săpată în stîncă, care datează din secolul VII e. n.). Perioada dintre secolul XII și XVII și anume viața pe care au dus-o călugării este amintită foarte puțin în arhivă. Datorită faptului că schitul (mănăstirea săpată în stîncă) devine neîncăpător pentru mulțimea de călugări ce se adunase, starețul hotărăște să construiască o mănăstire mai mare, lucru în care este ajutat de Sfînta Fecioară Maria, care în descoperire îi indică locul binecuvîntat pentru construcția mănăstirii, în anul 1776, cînd se și începe construcția Mănăstirii «Sfînta Treime», care s-a construit timp de două secole, ca mai apoi, din reaua voință a oamenilor, să se distrugă în cea mai mare parte și să fie închisă în 1969.

De sus, de pe stîncile din s. Saharna, se deschid niște peisaje de excepție: defileul stîncos și împădurit al râulețului Saharna (16 km lungime), ce sapă în drumul său peste 30 de praguri și cascade. Tot aici se găsește o stațiune arheologică importantă cu vestigii din epoca fierului (sec. X-VIII î.e.n.) și o cetate de promotoriu geto-dacică (sec. IV-III î.e.n.), una din cele mai conservate de pe teritoriul Republicii Moldova.

1.7.1.2. Capacitatea instituțională în domeniul turismului

Capacitatea instituțională se referă la cadrul instituțional descentralizat care se ocupă nemijlocit de dezvoltarea sectorului turistic a raionului.

La moment, în cadrul CR Rezina nu există funcție separată de domeniul turismului care să se ocupe nemijlocit de promovarea și dezvoltarea acestui sector strategic al raionului. Personalul existent care activează în cadrul CR nu are drept domeniu de activitate și nu este specializat în domeniul turismului, ceea ce de facto nu permite dezvoltarea acestui sector.

În contextul necesității aplicării unor politici raționale de dezvoltare și modernizare pe plan local în vederea eficientizării actului de administrare a resurselor turistice, nu există un oficiu de turism care să se ocupe nemijlocit cu acest lucru. Totodată, nu există un local unde s-ar comercializa produse ale meșterilor populari din raion. Ceea ce se intenționează este utilizarea spațiilor existente în casa de creație raională în calitate de muzeu turistic.

Mai mult ca atât, nu se duce o evidență statistică a acestui domeniu, ceea ce nu permite evaluarea potențialului real al turismului din raion.

Marketingul turistic al raionului

La moment în raionul Rezina nu este dezvoltat un cadru de planificare și promovare a turismului. În acest context menționăm lipsa unei strategii de dezvoltare a turismului raional actualizată. Există un *Programul de Dezvoltare Durabilă a Turismului în Raionul Rezina*, elaborat în 2005 cu suportul financiar a PNUD-ului. Totodată, multe din inițiativele specificate în acest program nu au fost întreprinse, pe de o parte din lipsa de fonduri, iar pe de altă parte din lipsa unei instituții sau cadru de monitorizare a implementării acestui program.

Totodată, dacă să ne referim la modalitățile de promovare a unui brand turistic, nu există nici un responsabil în acest sens, iar agenții economici care activează în domeniu o fac de sine stătător. Insuficiența campaniilor promovare și diseminare a informației în domeniul turismului nu permit dezvoltarea accentuată a acestui sector.

Zone de agrement

Zone de agrement. Infrastructura de agrement de pe teritoriul raionului Rezina este slab dezvoltată. Pe teritoriul raionului sunt doar 2 pensiuni turistice cu capacitatea totală de 25 și 30 persoane. Caracteristica pensiunilor, vedeți în tabelul ce urmează.

Tabelul 41 Locații de cazare turistică

Tipul locației	Descrierea	Capacitatea	Gradul de utilizarea
Pensiune turistică "Anastasia"	4 stele	30	60
Pensiune turistică "Hanu lui Hanganu"	0	25	30

Sursa: Consiliul Raional

1.7.1.3. Analiza SWOT mediul turistic

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Existența unui număr variat de obiecte de destinație turistică;	Insuficiența ghizilor turistici în raion și lipsa unui dialog între ghidul turistic existent cu APL-urile
Existența indicatorilor turistici, dar care necesită reînnoire	Inexistența parteneriatelor între APL, agenții turistice naționale și obiectele de deservire turistică în raion
Existența unui ghid turistic (agent economic) care deține certificat în domeniul respectiv	Canalele și mijloacele de promovare a infrastructurii turistice a raionului slab dezvoltate;
Cunoașterea de către populație de existența turismului religios din raionul Rezina;	Insuficiența unor strategii de marketing turistic, care să includă programe agresive de publicitate, prin intermediul unei pagini web, destinate turismului raional
Valorificarea traseului de pelirinaj din raionul Rezina;	Număr relativ mic de agenți economici activi în domeniul turismului
Existența unui număr semnificativ de vizitatori a edificiilor religioase	Lipsa unui oficiu și a unui centru de informare turistică
Existența unui potențial și tradiții etno folclorice care poate fi valorificat în cadrul diferitor trasee turistice	Nu există un sistem de informare – orientare a turiștilor pe trasee locale, diversificarea ofertei meșteșugărești și comercializarea acestora în apropierea resurselor turistice
Obiective ale patrimoniului turistic de valoare și cunoscute în rândul potențialilor turiști	Lipsa infrastructurii de agrement turistic
Existența unei structuri turistice de primire clasificate	Lipsa traseelor turistice și a programelor turistice coordonate la nivel local de instituție sau persoană specializată în domeniu – conlucrarea redusă cu agenții economici în domeniul practicării turismului
Resursele turistice competitive și atractive	Turismul comercial este dezvoltat în măsura în care doar proprietarii obiectelor turistice ar putea beneficia, fără a avea o conlucrare cu APL
	Suprafața spațiilor verzi din zonele turistice și de agrement sunt relativ mici, până la 10,33 ha
	Lipsa unei rețele de muzee – existența doar a unui singur muzeu

	Infrastructura turistică slab dezvoltată Multe obiecte turistice au fost privatizate și nevalorificate de către agentul economic Lipsa amenajărilor turistice Lipsa agențiilor turistice autorizate Infrastructura de servare turistică slab dezvoltată în raionul Rezina Rețeaua structurilor de cazare din Raion slab dezvoltată Lipsa de hărți turistice locale tematice (hartă rutier-turistică, hărți cu itinerare turistice pentru diverse forme de turism).
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Existența resurselor și zăcămintelor naturale care pot fi utilizate la dezvoltarea meșteșugăritului popular Oportunitatea de dezvoltare a unui portofoliu de servicii turistice/ oferte turistice, în funcție de obiectul turistic; Posibilitatea de includere a unităților de cazare turistică în programul traseelor turistice existente și colaborarea eficientă cu proprietarii acestor unități; Posibilitatea dezvoltării turismului de afaceri în raion Existența ONG-urilor locale care pot fi implicate în promovarea și dezvoltarea traseelor turistice Rețeaua hidrografică a raionului dezvoltată Relief atrăgător pentru practicarea turismului de interes special Repararea drumurilor și porțiunilor de drum naționale cu conexiune la raionul Rezina	Bugetul raional pentru dezvoltarea turismului minim; Personalul responsabil de sectorul turismului din cadrul CR, nu este instruit în acest sens; Nu există personal instruit în domeniul acordării serviciilor turistice Dezorganizarea zonelor de recreere turistică; Lipsa capacităților antreprenorilor de operare pe piața specifică turistică În plan național, formele de turism sunt dezvoltate neuniform; Instituțiile de învățământ nu pregătesc cadre de specialitate "ghid turistic"; Prețurile la transportul turistic nu stimulează dezvoltarea turismului intern; Nu există un birou național de informare și promovare turistică;

Susținerea de către donatorii externi a proiectelor de conservare a patrimoniului turistic	Lipsa unui concept de stand național pentru participare la expozițiile internaționale;
Posibilitatea aplicării la programele transfrontaliere în domeniul turismului (programul Operațional Comun România – Ucraina – Republica Moldova)	Lipsa de hărți turistice naționale tematice (hartă rutier-turistică, hărți cu itinerare turistice pentru diverse forme de turism);
Posibilitatea includerii obiectivelor turistice în rutele turistice regionale	Lipsa unui parteneriat între instituțiile de învățământ licențiate, autoritățile publice și agenții economici din domeniu privind programele de studiu și realizarea stagiului studenților
Diversitatea florei și faunei	Cadrul legislativ insuficient și neadecvat
Existența premiselor de dezvoltare a unui portofoliu larg de produse și categorii de turism	Lipsa experienței APL de toate nivelurile în administrarea resurselor turistice
Implementarea strategiei de dezvoltare a turismului 2020;	Accesul limitat al localităților la infrastructura tehnico edilitară ceea ce cauzează și un interes mai scăzut din partea potențialilor agenți economici ale unităților de cazare ca să activeze în zonă
Perspective de adoptarea, la nivel de stat, a mecanismului de asigurare a calității serviciilor prestate de către ghizii de turism;	
Diversificarea instrumentelor de informare și promovare turistică;	
Republica Moldova este membru al organismelor internaționale care sprijină dezvoltarea turismului (Organizația Mondială a Turismului a Națiunilor Unite, Centrul de Competență Dunăreană, OCEMN, GUAM, Consiliul pentru Turism al CSI, etc.)	

1.7.1.4.Recomandări sectorul turistic

- i. Necesitatea înființării unui oficiu de turism (care să aibă și funcția de agenție de turism, oferind și servicii de transport turistic la prețuri avantajoase) este justificată pe de o parte de aplicarea unor politici raționale de dezvoltare și modernizare durabilă pe plan local în vederea eficientizării actului de administrare a resurselor turistice, iar pe de altă parte de obiectivele pe care un astfel de serviciu și le propune:
 - promovarea susținută a “dezvoltării turistice în scopul creșterii beneficiilor obținute de pe urma valorificării resurselor turistice pentru comunitatea locală”
 - promovarea imaginii reale a raionului
 - abordarea sistematică a pieței și infrastructurii existente, care să grupeze într-un cadru coerent, pe o bază locală și regională, strategiile de dezvoltare ale tuturor actorilor publici și privați implicați în turism;
 - analizarea propunerilor venite din partea agenților publici și economici de asociere cu CR Rezina în vederea creșterii gradului de exploatare a resurselor turistice;

- inițierea unor investiții publice directe pentru restaurarea / ameliorarea atracțiilor turistice cu grad ridicat de importanță.
- ii. Dezvoltarea strategiei de marketing turistic al raionului Rezina, inclusiv strategiile de promovare a produselor turistice
- iii. Actualizarea programului de dezvoltare a turismului și a unor campanii de marketing turistic în vederea valorificării potențialului turistic și dezvoltării brandului turistic a raionului.
- iv. Organizarea expozițiilor și târgurilor pentru prezentarea produselor meșterilor populari existenți în raion
- v. Elaborarea elementelor identității brandului turistic sunt necesare
- vi. Instruirea personalului care activează în domeniul turistic, inclusiv dezvoltarea abilităților profesionale ale antreprenorilor turistici
- vii. Diversificarea ofertelor turistice și ramificarea sectorului turistic.
- viii. Delimitarea zonelor turistice și implementarea programelor de zonare turistică, inclusiv programelor de dezvoltare și aglomerare turistică
- ix. Actualizarea panourilor turistice în apropierea obiectelor de destinație turistică
- x. Susținerea și implicarea ONG-urilor locale și a voluntarilor în promovarea traseelor turistice și dezvoltarea brandului turistic al raionului Rezina
- xi. Elaborarea hărților turistice și a ghidurilor turistice raionale și diseminarea acestora la diferite atracții de destinație turistice din raion (ex: mănăstiri, unitățile de cazare, etc.)
- xii. Consolidarea turistice ce formează oferta turistică a zonelor, inclusiv principiul interdependenței acestor rețele unde baza tehnico-materială, forța de muncă și consumatorii produsului turistic local se integrează în structura socio-economică a zonei;
- xiii. Facilitarea deschiderii și funcționării unui pavilion pentru vânzarea obiectelor de meșteșugărit cu promovarea aplicării simbolicii locale;
- xiv. Deschiderea unei galerii de arte plastice;
- xv. Organizarea unor concerte corale în aer liber, inclusiv corurile mănăstirești;
- xvi. Dezvoltarea structurilor de cazare turistică (în apropierea zonelor Saharna și în apropierea zonei Țîpova) și susținerea agenților economici în acest sens
- xvii. Amenajarea teritoriului din zona Lalova, Țîpova
- xviii. Construcția și lansarea funcționării unor debarcadere pentru deservirea unor eventuale trasee turistice fluviale
- xix. Promovarea posibilităților de practicare a zborurilor cu parapanta (ex: Orhei, Rezina)
- xx. Extinderea cooperării în domeniul turismului cu alte raioane ale Republicii și înfrățirea acestora în ramura de turism
- xxi. Catalogarea obiectelor de patrimoniu
- xxii. Organizarea tururilor de informare și a vizetelor de studiu a APL-urilor în localitățile din străinătate ce au obținut rezultate considerabile în domeniul turismului
- xxiii. Dezvoltarea turismului rural prin crearea și menținerea bazei de date vizînd gospodăriile satești ce prestează și sunt gata să presteze servicii turistice
- xxiv. Susținerea și dezvoltarea meșteșugăritului prin elaborarea unui studiu de dezvoltare a acestuia, organizarea târgurilor și expozițiilor de meșteșugărit

Auditul socio economic a raionului Rezina

1.9. CULTURĂ ȘI SPORT

1.8.1. DOMENIUL CULTURAL

1.8.1.1. Evaluarea mediului cultural

Din punctul de vedere al activităților culturale, în raionul Rezina se remarcă cu o istorie culturală bogată și cu un prezent în care cultura este un pilon important al comunității locale.

În raionul Rezina sunt înregistrate 73 de instituții culturale, dintre care 35 biblioteci, un muzeu, 2 instituții de învățământ artistic, 35 case și cămine de cultură. Există de asemenea 109 colective artistice, dintre care 11 dețin titlu „model”.

Prin urmare, raionul Rezina este bogat în edificii religioase care sunt în număr de 36, cele mai importante sunt: Biserica „Acoperământul Maicii Domnului” din satul Cinișeuți, Biserica „Sf. Cuvioasa Paraschiva” din satul Lalova, Biserica „Sfântul Apostol și Evanghelistul Luca” din satul Peciște, etc. Respectiv, în raion se află 150 de monumente, cele mai semnificative sunt monumetele arheologice ca: așezările geto-dacice de la Horodiște, Țipova, Țareuca, Mateuți și Saharna.

Tabelul 42. Valorile culturale ale raionului Rezina

Nr.	Denumirea	Numărul
1.	Case și cămine de cultură	35
2.	Biblioteci	35
3.	Muzee	1
4.	Instituții de învățământ artistic	2
5	Monumente, dintre care:	150
5.1.	Gloria militară	41
5.2.	Monumente de artă	5
5.3.	Monumente de istorie	66
5.4.	Monumente de arhitectură	37
5.5.	Monumente tehnice	1
6.	Biserici și mănăstiri	36

Sursa: în baza datelor oferite de Consiliul Raional Rezina

Case culturale

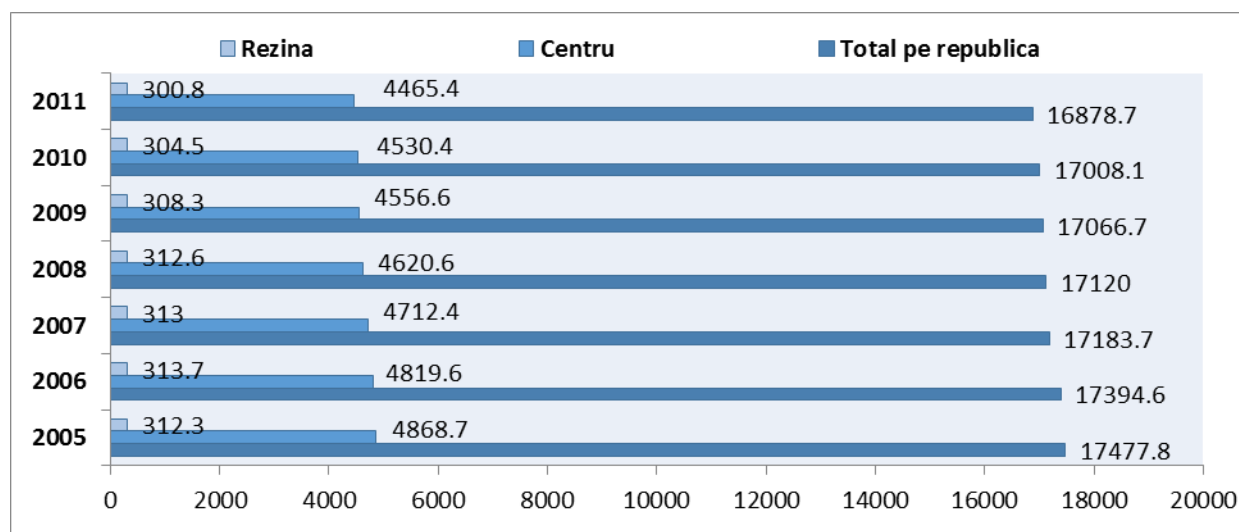
Casele de cultură își organizează activitatea în baza Regulamentului propriu de activitate (conform programelor anuale și trimestriale de activitate), elaborat și aprobat în corespundere cu prevederile Regulamentului-tip, precum și de actele legislative și normative în vigoare. Casele și căminele de cultură se află în gestiunea APL-I și II și se află într-o stare satisfăcătoare.

Capacitatea caselor culturale este de 9047 locuri de spectatori, ceea ce reprezintă 14% din numărul total. În medie, la 1000 revin 152 de locuri, medie mai mare decât pe țară (95 locuri). Starea căminelor culturale este, în general, satisfăcătoare, din totalul clădirilor, 3 au nevoie de reparație capital din 28.

În cadrul caselor de cultură din raion își desfășoară activitatea 109 de formațiuni, din care 33 formații folclorice, 11 cu titlu model, 8 ansambluri de dans popular, 1 orchestră de muzică populară, 3 coruri, 23 ansambluri vocale, 10 ansambluri de dans modern și altele, inclusiv și cluburi pe interese.

Biblioteci

Cultura raionului Rezina este promovată, de asemenea, prin intermediul rețelei de biblioteci ce cuprinde în structura sa 35 de biblioteci (1 pentru copii în satul Cinișeuți), ce pun la dispoziția utilizatorilor sute de mii de volume și antrenează publicul cititor în diferite activități culturale. Din numărul total pe țară, 2,5% din biblioteci publice sunt în raionul Rezina, în număr de 35 cu un număr de cititori de circa 17 mii persoane și o frecvență de circa 127 mii persoane. Fondul de carte este de 304,5 mii exemplare în anul 2012, în creștere cu 1,2% față de anul 2011. Respectiv, analizând evoluția fondului de carte, se observă o descreștere nesemnificativă a numărului de cărți și reviste în perioada anilor 2005-2011 (acesta a scăzut cu 4%), ceea ce denotă că îmbogățirea cu fond de carte a bibliotecilor raionului este constantă.

Figura 47. Evoluția fondului de carte în raionul Rezina

Sursa: elaborat cu suportul Inspiro Consulting în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

Numărul cărților și revistelor în medie la 100 locuitori este de 575 în dinamică acest indicator este în descreștere, la fel ca și la nivelul țării (474), ceea ce înseamnă o degradare a situației și învechirea fondului de carte. Bibliotecile sunt dotate cu 43 calculatoare, dintre care 8 instituții sunt conectate la internet.

Personalul antrenat în domeniul culturii

În domeniul culturii activează 104 de specialiști, dintre care 60% sunt femei. În cadrul casei și căminelor de cultură sunt 54 de angajați, dintre care 28 femei și 26 bărbați, cu vârsta cuprinsă de la 23 la 60 de ani. Respectiv, din 54 de angajați din cadrul instituțiilor de cultură doar 15 au studii de specialitate și studii superioare, iar restul angajaților au studii medii și sunt din diferite domenii de activitate ca.

La biblioteci situația este mai bună, lucrează 50 de bibliotecari majoritatea au studii de specialitate (bibliotecar). Structura pe vârstă este următoarea: intervalul 25 - 35 ani -13; 36 - 45 ani -15, 46 - 55 ani - 4, 56 - 66 ani -13. Astfel, ponderea persoanelor cu vârsta de peste 46 de ani este de 60%. În ultimii ani în raionul Rezina predomină problema atragerii tinerilor specialiști fiind cauzată de nivelul salariilor destul de scăzut (pentru un tânăr specialist salariu este de 900 lei). Necesarul de cadre pentru raion este: 13 bibliotecari și un profesor pentru școala de artă.

Activități culturale

Cei 104 de specialiști ai caselor de cultură în comun cu 11 colective artistice cu titlul „model”, 5 centre meșteșugărești (în comunele Păpăuți, Lalova, etc.), pe parcursul întregului an, organizează și desfășoară pentru populația raionului Rezina o gamă largă de manifestări culturale, artistice, festivaluri și concursuri. În anul 2012 au fost efectuate peste 25 activități culturale.

Printre acțiunile artistice publice organizate în Rezina la nivel raional:

- Festivalul obiceiurilor populare „Vetre strămoșești”;

- Festivalul obiceiurilor de iarnă „Cad fulgi de nea pe clinchet de clopoțel”;
- Festivalul „Cântecul haiducesc”;
- Festivalul cîntecul pascal „Hristos a înviat”;
- Festivalul cîntecul coral „Doina Nistrului”;
- Concursul cîntecului patriotic „Două inimi și o singură iubire” – în cinstea Ion și Doina Alde Teodorovici;
- Concursul „Vreu și eu să fiu o stea”;
- Concursul „Ursulețul de aur” – organizat de Ziua Internațională a Ocrotirii Copilului.

Formațiile artistice din raionul Rezina participă la un șir de acțiuni culturale raionale, naționale și internaționale, ca:

- Festivalul „Nistrule cu apă rece ” , organizat de către satul Socola, or. Șoldănești;
- Festivalul „Nistrule cu apă lină”, organizat de către satul Jora de Jos, or. Orhei;
- Festivalul „Cîntați ca la Râspopeni” organizat de către satul Râspopeni, or. Șoldănești;
- Sărbătoare națională „De ziua ta Moldova” în orașul Chișinău, pe data de 27 august.

În cadrul raionului se organizează acțiuni artistice publice de către secția cultură și APL, pentru participarea meșterilor populari (croșetă, țesuturi tradiționale, lucrări artistice din ceramică, etc.).

1.8.1.2. *Principalele probleme ale domeniului cultural*

În urma analizei efectuate au fost evidențiate următoarele constrângeri ce crează impedimente în dezvoltarea domeniului cultural. Aici pot fi menționate cele mai importante:

- *Insuficiența finanțării din sursele bugetare.* Din punctul de vedere al desfășurării activităților culturale, instituțiile de resort din raionul Rezina întâmpină o problemă extrem de bine cunoscută și popularizată: subfinanțarea. Lipsa fondurilor face imposibilă desfășurarea unor evenimente de amploare și demotivează personalul instituțiilor de cultură. Pentru a rezista acestor condiții și pentru a asigura continuitatea activităților culturale, specialiștii instituțiilor de cultură din raion prn diferite forme și metode țin să atragă comunitatea.
- *Remunirarea munci la un nivel scăzut cît și a condițiilor de muncă insuportabile,* conduc la fenomenul migraționist ce se observă în sfera artiștilor locali din raion cît și a angajaților din domeniu.
- *Lipsa interesului publicului local, pentru activitățile culturale.* Această situație contribuie din plin lipsa promovării adecvate și amploarea scăzută a evenimentelor culturale.

1.8.1.3. Analiza SWOT mediul cultural

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Existența unui patrimoniu cultural bogat; Existența în raion a instituțiilor de învățământ artistic; Existența tradițiilor populare; Existența unor obiecte culturale de importanță deosebită pentru Republica Moldova (monumente istorice, biserici, mănăstiri, etc.); Evoluția pozitivă a fondului de carte (în anul 2012 s-a înregistrat 304,5 mii exemplare, în creștere cu 1,2% față de anul 2011); Existența potențialului uman în domeniul culturii – factor esențial de dezvoltare a sectorului cultural și de producere a brandului regional (meșteri emeriți, ansambluri folclorice, etc.).	Inexistența unor parteneriate cu organizații neguvernamentale din zonă; Nevalorificarea potențialului etnografic și istoric al zonei; Insuficiența resurselor umane, materiale și financiare în domeniu; Lipsa fondurilor locale pentru dezvoltarea sectorului cultural (starea avansată de degradare a unei mari părți din casele și căminele culturale); Lipsa unui traseu cultural; Condiții inadecvate pentru majoritatea bibliotecilor; Număr redus de proiecte culturale inițiate; Lipsa mecanismelor și a managementului de promovare a potențialului uman și a articolelor produse de meșterii populari; Lipsa unui plan sau program de dezvoltare pe un termen de 5 ani; Lipsa unor magazine/ puncte de valorificare a produselor meșteșugărești și de artizanat.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Acces la fonduri externe și granturi Stimularea creației populare și revigorarea meșteșugurilor tradiționale; posibilități de creare a parteneriatelor naționale și internaționale (publice-private) în baza infrastructurii fizice culturale existente; remunirarea specialiștilor calificați existenți; atragera tinerilor în domeniul cultural; programe de susținere (alocări din bugetul de	Capacitate redusă de satisfacere a nevoilor culturale, informaționale, de comunicare; Înrăutățirea situației sociale a populației; Dispariția unor monumente istorice; Dispariția meșterilor populari pe fondul lipsei posibilității valorificării produselor create; Migrarea persoanelor talentate (artiști, meșteri, etc.) spre alte raioane sau peste hotarele țării.

stat);	
Informatizarea bibliotecilor și a serviciilor oferite de acestea;	
Organizarea unor seminare de instruire a specialiștilor din domeniul cultural pentru promovarea și păstrarea culturii naționale.	

1.8.1.4. Recomandări mediul cultural

Pentru redresarea situației în domeniul culturii, se recomandă următoarele:

- Atragerea și menținerea tinerilor specialiști în câmpul muncii prin remunerarea accesibilă;
- Intensificarea schimbului intercultural între raionul Fălești și localități similare din Republica Moldova și alte țări;
- Atragerea și dezvoltarea produselor culturale de calitate;
- Crearea unui fond de arhivă și scoaterea în anonimat a patrimoniului cultural (cîntec, dans, obicei, tradiție);
- Perfecționarea și instruirea continuă a cadrelor.
- Îmbunătățirea fondului de carte al bibliotecilor, în special a celor sătești, prin monitorizarea achiziției de carte.
- Crearea unor posibilități reale și sensibilizarea populației, în special al tinerilor, privind importanța manifestărilor culturale pentru îmbogățirea potențialului individual și ridicarea nivelului cultural.
- Reabilitarea infrastructurii culturale la nivel de comunitate, prin:
 - Majorarea alocațiilor bugetare.
 - Atragerea fondurilor extrabugetare.
 - Crearea de parteneriate publice – private.
 - Refacerea unor centre de practicare a meșteșugurilor artistice printr-un program de identificare a micilor meseriași și îndrumarea lor pentru înființarea de microfirme și asociații familiale.

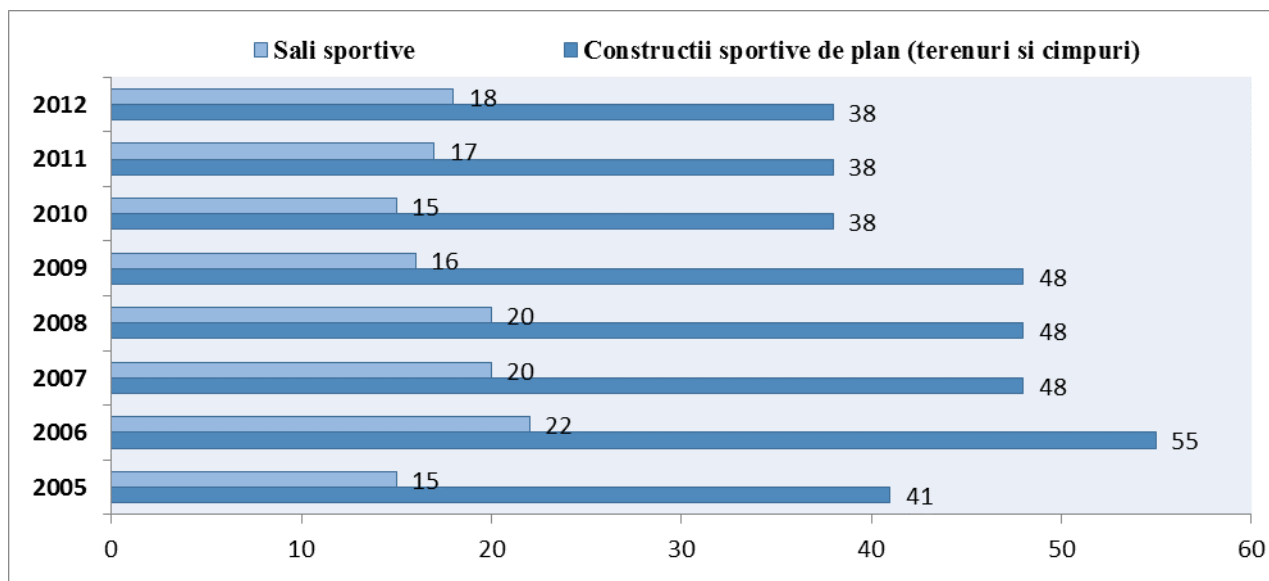
1.8.2. DOMENIUL SPORTIV

1.8.2.1. Evaluarea mediului sportive

În anul 2012 în raionul Rezina se atestază 144 de edificii sportive, inclusiv 19 de săli sportive (9x18 și mai mari), 13 săli adaptate pentru practicarea exercițiilor fizice și sportului. Aceste edificii reprezintă 1,3% din totalul pe republică. Starea acestora se califică ca satisfăcătoare. În general în raion sunt 55 terenuri sportive (fotbal, handbal, volei, mini fotbal), inclusiv cu cel a instituțiilor de învățământ dar ele nu corespund cerințelor necesare.

Evoluția în dinamică a edificiilor sportive indică faptul că în perioada anilor 2005-2012 numărul de săli sportive este în scădere. Prin urmare în anii 2006-2008 numărul de săli sportive a crescut până la 20 unități, iar în anul 2010 din nou se observă o scădere de 5 unități. Excepție nu fac nici terenurile sportive, în această perioadă se observă o scădere de la 55 de unități în 2006 la 38 unități în 2012, pentru care este caracteristic o fluctuație de-a lungul anilor, cauza fiind aflarea câtorva terenuri în reparație și neutilizarea lor.

Figura 48. Evoluția numărului de terenuri sportive și săli sportive în raionul Rezina, în perioada 2005-2012

Sursa: elaborat cu suportul experților IEFS în baza datelor preluate de la Biroul Național de Statistică

În prezent în raion activează „Școala Sportivă pentru copii și juniori” din subordinea DÎTS, care încadrează în activități sportive 418 copii ocupați în 29 grupe în mediu rural și urban la următoarele discipline sportive: Fotbal, Volei, Box, Judo, Șah și Dame.

Baza tehnico-materială

În ceea ce privește baza tehnico-materială, s-au făcut anumiți pași pentru îmbunătățirea acesteia: sălile sportive sunt într-o stare bună, în ultima perioada 2012-2013 se efectuează reparația capitală a sălii de sport de la Liceul Teoretic Pușkin”, etc. Prin urmare, în aceeași perioadă se elaborează proiectul Complexului Sportiv Raional consiliul raional Rezina a alocat în acest scop 160 mii lei, pentru proiect și un milion lei pentru începerea lucrărilor de construcție.

În ceea ce privește baza tehnico-materială asupra procesului de organizare a orelor de educație fizică în gimnazii, situația este următoarea: din 21 de gimnazii, dispun de săli de sport doar 10 gimnazii, 46,6% din numărul total. Prin urmare, 19 gimnazii dispun de terenuri de sport cu utilaj suficient, iar localitățile Lipcenii și Trasova sunt lipsite de așa condiții.

Problemă asigurării cu inventar sportiv este importantă și se consolidează cu anii foarte greu pentru toate gimnaziile din raionul Rezina. Astfel, multe gimnazii nu dispun de echipament și utilaj sportiv ca: mingi de volei, mingi de fotbal, mingi de baschet, mingi medicinale, corzi de gimnastică, bastoane, crecuri, etc. De exemplu în gimnaziile Ghilenii, Horodiște, Meșeni, Mincenii de Jos și Solonceni nu sunt asigurate cu mingi de volei. Conform nomenclatorului necesar este de 840 de unități pe raion, doar 5,4% din gimnazii sunt asigurate (în total pe instituții 46 de unități).

Personalul antrenat în domeniul Sport

Conform datelor Consiliului raional, numărul total de lucrători angajați în domeniul dat este de 21 persoane, cu studii speciale în domeniul sportului. În școala „Școala Sportivă pentru copii și juniori” activează 12 antrenori, dintre care: 5 de bază și 7 prin cumul.

Problema cadrelor calificate în acest domeniu reiese din retragerea specialiștilor și lipsa mijloacelor necesare de motivare a tinerilor specialiști.

Activități sportive

În ultimii ani în raionul Rezina sunt desfășurate peste 200 de competiții. Să dezvoltă sportul de performanță (în centrul raional activează „Școala Sportivă pentru copii și juniori”), discipolii acestei școlii participă la competiții naționale și internaționale: Anul curent discipolul profesorului-antrenor Petru Chirița Ignăței, Ouș Vasile a devenit campion al Republicii Moldova la box.

Pe lângă sportul de performanță să dezvoltă, de asemenea, și cel de masă. Sunt populare așa probe ca: fotbalul, minifotbalul, lupte libere, atletism, tenis de masă, volei, baschet, taekwon-do, judo, sambo, ciclism, șah, turism sportiv, joc de dame etc. Deja au devenit tradiționale competițiile la aceste probe. Cel mai renumit clubul de Karate tradițional din raion este „Karate-Kay” susținut de consiliul raional Rezina, care participă în competiții naționale și internaționale se bucură de succese.

În baza „Regulamentului de organizare și desfășurare a jocurilor sportive ale juniorilor din Republica Moldova (ediția a V-a), echipele raionului au participat la următoarele probe sportive: volei (băieți, fete), baschet (băieți, fete), tenis de masă (băieți, fete), judo(băieți), box (băieți), în perioada februarie - aprilie 2013:

- Pe 27 aprilie 2013 a fost organizat și desfășurat turneul raional de mini - fotbal „G U G U Ţ Ă,, (ediția X-a) consacrat Zilei Internaționale a Copilului. Pe data de 16 mai echipele Liceului Teoretic "Alexandru cel Bun" și Liceul Teoretic Echimăuți au participat la Turneul regional „GUGUȚĂ” or. Orhei.
- 15 mai 2013 s-au organizat și desfășurat competiții sportive Special Olympics în baza gimnaziului Pripiceni.
- 17 mai 2013 în baza hotărârii Comitetului Național Olimpic, s-a organizat și desfășurat deschiderea oficială a „Zilei Mondiale Olimpice”;
- 18 mai 2013 a fost organizat și desfășurat Turneul raional de fotbal „Cupa Guvernului” (ediția a VIII - a) rezervat juniorilor,
- 12.09.2013 s-a desfășurat etapa regională a Turneului „Cupa Guvernului” în or. Drochia echipa L. T. „Ștefan cel Mare” s-a plasat pe locul II,
- 29 mai 2013 în conformitate cu Legea RM „Cu privire la pregătirea cetățenilor pentru Apărarea Patriei” au fost organizate și desfășurate jocurile militaro – sportive „Pe meleagurile natale”(ziua recrutului),
- 25 mai 2013 a fost organizat și desfășurat deschiderea sezonului sportiv a orașului

Rezina și celelalte primării din raion.

În afară de organizarea și desfășurarea acestor activități în fiecare an au loc diverse întruniri, seminare, ședințe, serate, meciuri amicale, vizite de lucru cu specialiștii în domeniu. Totodată, sportivii din raionul Rezina sunt delegați la multiple concursuri de rang național și internațional. Pe lângă aceasta sunt desfășurate activități sportive de sărbătorile „Ziua Sportivului”, „Hramul localității”, „Ziua Independenței”, etc.

1.8.2.1. Analiza SWOT mediul sportiv

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
Existența tradițiilor și sărbătorilor sportive; Rezultate remarcabile în sport; Existența școlilor sportive; Existența potențialului uman în domeniul sportului (sportivi emeriți, antrenori cu performanță, etc.); Competiții regulate între gimnazii și primării.	Lipsa specialiștilor în domeniu; Lipsa bazei tehnico-materiale asupra dezvoltării sportului din raion; Lipsa unui stadion raional; Lipsa strategiilor de dezvoltare în domeniul sportului; Lipsa unui parteneriat de colaborare public-privat în domeniul sportului; Infrastructură slab dezvoltată ce ține de domeniul sportului profesionist și de agrement; Lipsa de inițiativă /motivare din partea populației.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Posibilitatea de a aplica cereri de proiecte sociale (acces la fonduri externe si granturi); Posibilități de creare a parteneriatelor naționale și internaționale (publice-private); Existența specialiștilor calificați; Atragerea tinerilor în domeniu; Programe naționale de susținere.	Migrarea tinerilor și sportivilor profesioniști spre alte raioane sau peste hotarele țării; Interesul scăzut al populației față de sport; Înrăutățirea situației sociale a populației.

1.8.2.2. Recomandări mediul sportiv

În rezultatul analizei efectuate pentru reabilitarea situației în domeniul sportului, se recomandă următoarele:

- Crearea condițiilor optime pentru atragerea cadrelor didactice tinere în domeniul sportului;

- Dotarea și asigurarea instituțiilor de învățământ cu inventar și utilaj sportiv necesar;
- Perfecționarea și instruirea continuă a cadrelor didactice;
- Consolidarea bazei tehnico – materiale a infrastructurii existente și crearea unei infrastructuri noi de agrement prin: atragerea fondurilor extrabugetare și prin crearea de parteneriat publice-private;
- Efectuarea reparațiilor capitale sau menținerea edificiilor sportive;
- Promovarea și motivarea tinerilor care au succese sportive;
- Crearea unor posibilități reale și sensibilizarea populației, în special al tinerilor, privind importanța manifestărilor sportive și asigurarea unui mod sănătos de viață.

CAPITOLUL 2

PROCESUL OPERAȚIONAL DE ELABORARE A PLANULUI STRATEGIC

La formularea planului strategic (a obiectivelor, programelor și proiectelor) s-a ținut cont nu doar de problemele existente și măsurile de remediere a acestora, dar și de potențialul posibil de a fi valorificat, inclusiv resursele, oportunitățile și disponibilitățile existente.

Conform concluziilor analizei socio-economice efectuate și a consultărilor publice, a fost formulată *viziunea* raionului până în anul 2020.

În baza viziunii au fost identificate un set de *priorități și obiective strategice*. Fiecare dintre acestea corespund unei probleme majore a raionului care se intenționează a fi remediată. Pe de altă parte, unele dintre obiective își au o conotație rezultativă pentru o perioadă lungă de timp, luând în considerare potențialul existent și posibilele oportunități ce urmează a fi valorificate.

Așadar, echipa de experți și-a propus să dezvolte strategia abordând principiul de "bottom-up" și aliniind obiectivele strategice în dependență de problemele existente și viziunea dorită de întreaga comunitate. Iar problemele în sine, urmează a fi reduse și/sau eliminate, prin analiza în detalii a cauzelor acestora, și formularea unui plan concret de măsuri de remediere a cauzelor menționate. Fiecare măsură conține *acțiunile propuse*, organizațiile responsabile de implementare a acestora, durata estimativă de implementare, bugetul estimat al măsurii și țintele-cheie stabilite până la sfârșitul perioadei de programare.

Ierarhizarea programelor și planului de acțiuni a urmărit succesiunea logică a acestora în timp, importanța lor pentru comunitatea locală (așa cum a rezultat din consultările publice), impactul implementării raportat la populația la care se referă și gradul de complexitate presupus de implementarea acestora (finanțare, instituții implicate, proceduri etc).

Estimarea bugetară a programelor propuse a luat în calcul standardele de cost actuale, eventualele estimări realizate în baza unor studii de fezabilitate existente, valoarea proiectelor similare în implementare sau implementate de curând etc. Stabilirea valorilor estimative a urmărit indicatorii incluși în țintele-cheie.

CAPITOLUL **3**

PLANUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE INTEGRAT

3.1. VIZIUNE

Nota: Declarația de viziune a fost formulată ținând cont de aspirațiile și dorințele cetățenilor raionului Rezina din diverse pături sociale, precum și ținând cont de viziunea autorității locale.

Raionul Rezina va deveni o zonă cu potențial uman sănătos, instruit, cult și activ, cu un mediu economic și social stabil și competitiv, care va ridica nivelul calității vieții cetățenilor. Rezina – o carte de vizită, un leagăn nistrean ideal pentru a trăi, învăța, munci și investi.

3.2.MECANISMUL DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE A REZULTATELOR

Monitorizarea și evaluarea implementării *Strategiei de Dezvoltare Integrate a raionului Rezina* are drept scop aprecierea gradului de realizare a programelor și proiectelor propuse de document, per ansamblu, cât și fundamentarea eventualelor revizui și modificări ale obiectivelor, programelor, țințelor și proiectelor.

Monitorizarea este procesul continuu de colectare a informațiilor despre modul de implementare a Strategiei propuse pentru dezvoltarea durabilă a raionului Rezina .

Evaluarea este un proces care folosește informațiile obținute pe parcursul monitorizării cu scopul de a analiza modul în care strategia și-a atins ținta și a avut eficiența scontată.

Monitorizarea va fi efectuată de către instituția Consiliului Raional Rezina, care va consta în verificarea și controlul implementării proiectelor recomandate, de către instituțiile sau/și direcțiile responsabile, propuse în această strategie, de către echipa de lucru în comun acord cu reprezentării Consiliului Raional Rezina.

Monitorizarea conferă posibilitatea revizuirii periodice, adaptarea planului de acțiuni, precum și actualizarea termenelor prevăzute inițial în planul strategic.

Evaluarea implementării strategiei se bazează pe compararea gradului de atingere a țințelor propuse inițial cu situația dezvoltării raionului la diverse momente de timp.

Evaluarea implementării strategiei presupune analiza evoluției indicatorilor de monitorizare și a stadiului la care aceștia se află în funcție de țințele aferente stabilite (valoarea planificată/preconizată) în cadrul obiectivelor strategice.

Este notoriu și recomandat, în cazul unor modificări de anvergură a mediului socio-economic, politic sau/și tehnologic documentul *Strategiei* să fie revizuit.

PLANUL DE OBIECTIVE STRATEGICE

Capacitatea administrativă/ administrație publică

Obiectiv 1. Îmbunătățirea serviciilor furnizate de CR Rezina

Cadru național

- Strategia Națională de Descentralizare [*Capacitatea administrativă a APL/ Dezvoltare locală*]

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Dezvoltarea resurselor umane	Organizarea schimbului de experiență și vizitelor de studiu cu personalul din alte localități din Moldova și localități din străinătate	2014 – 2020	APL II, Surse externe	353420	APL II
	Instruirea funcționarilor publici în scrierea, execuția și gestionarea proiectelor: managementul de proiecte	2014	APL II, Finanțatori externi	77850	APL II
	Instruirea funcționarilor publici în domeniul finanțelor publice și formarea bugetului	2013 – 2014	APL II, Finanțatori externi	30000	APL II
	Instruirea funcționarilor publici în domeniul achizițiilor publice	2014 – 2015	APL II, Finanțatori externi	55500	APL II

	Instruirea funcționarilor publici în domeniul limbilor străine	2014 – 2017	APL II, Finanțatori externi	189000	APL II
	Instruirea funcționarilor publici în domeniul principiilor managementului strategic și a managementului prin obiective	2014 – 2016	APL II, Finanțatori externi	39000	APL II
	Instruirea funcționarilor publici în domeniul PR-ului public și a transparenței actului decizional	2015	APL II, Finanțatori externi	48000	APL II
Motivarea și atragerea resurselor umane	Atragerea specialiștilor calificați în atragerea investițiilor, dezvoltarea turismului	2014 – 2015	APL II	*	APL II
	Elaborarea sistemului de performanță a funcționarilor publice	2014	APL II	*	APL II
	Cooperare intercomunitară în vederea "regionalizării" funcțiilor APL I ⁷	2015 – 2017	APL II	*	APL II
Dezvoltarea sistemului informațional de management al documentelor CR și	Proiectarea sistemului informațional	2014 – 2015	APL II	32000	APL II
	Elaborarea ghidului consilierului local	2014 – 2015	APL II	*	APL II

⁷ **Notă:** Drept exemplu poate servi contextul în care două sau mai multe primării din raion nu dispun de o persoană responsabilă și competentă în atragerea proiectelor, și respectiv aceștia creează funcția dată, contribuind în părți egale la achitarea și motivarea acestei persoane

îmbunătățirea funcționalității APL	Dezvoltarea parteneriatului între CR Rezina cu companii de consultanță/instituție de cercetare	2014	APL II	*	APL II
	Constituirea comisiei de monitorizare a implementării planului strategic	2014	APL II	*	APL II

Obiectiv 2. Sporirea încrederii societății în administrația publică locală

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Îmbunătățirea transparenței actului de guvernare locală	Elaborarea ghidului bunelor practici locale și rezultatele APL nivel I și II	2014 – 2020	APL II	273000	APL II
	Elaborarea mecanismelor și procedurilor de desfășurare a consultărilor publice	2014	APL II	*	APL II
	Modernizarea site-ului CR și crearea site-urilor intercomunitare	2014 – 2015	APL I, APL II	32000	APL I, APL II
	Editarea buchetelor informativi cu referire la rezultatele atinse de raion și diseminarea acestora	2014 – 2020	APL I, APL II	162375	APL I, APL II

	Adoptarea în toate primăriile a proiectului privind "Elaborarea regulamentului cu privire la asigurarea transparenței –decizionale în cadrul autorităților publice locale"	2014	APL I	*	APL I
Sporirea incluziunii societății în actul de guvernare	instruirea continuă a agenților economici, societății civile și APL în domeniul guvernării participative locale, în domeniul capitalului social și angajamentului civic	2014 – 2017	APL II, CIAL, LGSP	16000	APL II
	Organizarea întâlnirilor publice pe cartiere ale primarilor, ale funcționarilor publici și ale consilierilor cu populație	2014 – 2020	APL I	*	APL I
	Implementarea proiectelor "zilelor de guvernare"	2014 – 2020	APL II	10450	APL II
	Implicarea organizațiilor non guvernamentale în actul de guvernare ⁸	2014 – 2020	APL II	*	APL II
	Crearea grupurilor de inițiative locale ⁹	2014 – 2020	APL II, APL I, Finanțatori externi	*	APL II, APL I

⁸ **Notă:** ONG – urile trebuie să facă parte din actul de guvernare, să asiste la luarea diferitor decizii și inițiative ale APL și să faciliteze dialogul între APL și societatea

⁹ **Notă:** Grupurile de inițiativă locală urmează a fi create pe segmentul de tineret, viața socială și mediul de afaceri

	Elaborarea mecanismelor de conlucrare cu Asociația Antreprenorilor	2014	APL II	*	APL II
	Crearea unui mecanism de dialog electronic între APL și mediul de afaceri, prin crearea unei rubrici separate pe pagina web a CR	2014	APL II, Programele externe de finanțare	*	Consiliul Raional
	Plasarea cutiilor "Vocea ta auzită de către APL" la toate primăriile, la instituțiile publice, centrele comerciale	2014 – 2015	APL I, APL II	1350	APL I, APL II
Implicarea tineretului în actul de guvernare locală	Crearea Consiliului Tinerilor	2014	APL II	90	APL II
	Organizarea întâlnirilor de informare și încurajare a tinerilor de a se implica în activități de voluntariat ¹⁰	2015 - 2017	APL II	*	APL II
	Implementarea proiectului "Centrul de Tineret din Rezina"	2014	Programul "Susținerea măsurilor de promovare a încrederii" UNDP	1549170	APL II
	Elaborarea strategiei de tineret a raionului	2015	APL II	25000	APL II

¹⁰ **Notă:** La această etapă se recomandă conlucrarea activă cu ONG-urile locale

Mediul de afaceri/Industrie/Investiții

Obiectiv 1. Stimularea și dezvoltarea spiritului antreprenorial

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Promovarea culturii antreprenoriale și stimularea instruirilor de formare	Elaborarea și desfășurarea regulată a instruirilor în domeniul inițierii afacerilor	2013-2020	Fondul de Susținere a Antreprenoriatului și IMM, APL II	60000	APL II
	Diseminarea publică a „Ghidului antreprenorului pe înțelesul tuturor” (plasarea pe pagina web a APL de nivelul I și II și alte mijloace)	2013	APL II	41480	APL II
	Extinderea incubatorului de afaceri și incubarea mai multor întreprinderi	2015 - 2018	Fonduri externe	1200000	APL II, MEC
	Monitorizarea performanțelor activității economico-financiare a întreprinderilor din cadrul incubatorului de afaceri și mediatizarea rezultatelor acestora printr-o broșură a bunelor practici	Anual pe toată durata existenței incubatorului	APL II	168300	APL II
	Desfășurarea concursului ”Cel mai bun	Anual pentru întreaga	APL II	-	APL II

	antreprenor al anului”	perioadă de implementare a strategiei			
	Promovarea incubatorului de afaceri ca infrastructură de suport a antreprenoriatului în raionul Rezina în vederea incubării mai multor întreprinderi	2014	APL II, întreprinderile incubate	7000	Administrația incubatorului

Obiectiv 2.Sporirea competitivității producătorilor locali

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Sporirea competențelor antreprenorilor de creștere a valorii adăugate produse	Crearea unui curs general de inițiere asupra lanțului valoric de producere	2014-2020	Consiliul Raional, ODIMM, MEC	180.000	Consiliul Raional
Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare	Asistarea IMM-urilor pentru contractarea serviciilor de cercetare a pieței sau de planificare și prognozare a activității	2014 – 2020	*	*	APL II
	Acordarea asistenței necesare producătorilor locali în scrierea proiectelor de atragere a granturilor	2014-2020	*	*	Consiliul Raional, Asociația antreprenorilor

	externe				din raion
	Informarea antreprenorilor privind apelurile de concurs pentru vauchere inovationale ¹¹ și alte programe de finanțare a IMM-urilor (Intensificarea cooperării dintre CR, ME, ODIMM, AȘM, AITT)	2014-2020	*	*	APL II
Dezvoltarea capitalului uman	Elaborarea unui mecanism de ajustare a instruirii șomerilor de către Agenția de ocupare a forței de muncă, în conformitate cu cererea de forță de muncă pe piață	2014	*	*	APL II, Agenția de ocupare a forței de muncă, Asociația oamenilor de afaceri din raion
	Facilitarea cooperării dintre instituțiile de învățământ mediu de specialitate și superior și întreprinderile mari și mijlocii din raion. Organizarea stagiilor elevilor și studenților în cadrul întreprinderilor	2014 – 2020	*	*	APL II, Agenția de ocupare a forței de muncă, Asociația antreprenorilor din raion

¹¹ **Notă:** Voucherul inovațional este un suport financiar acordat de unele state prin intermediul unei instituții specializate întreprinderilor de a achiziționa anumite servicii de cercetare și dezvoltare de la instituțiile de cercetare.

	Desfășurarea proiectului ”Antreprenoriat inovativ pentru ocuparea durabilă a forței de muncă” – Centrul de dezvoltare a carierei SYSLAB	2014 – 2017	PNUD	-	APL II, MEC, PNUD, Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei
	Susținerea agenților economici în organizarea vizitelor de studii a angajaților la întreprinderile localităților înfrățite cu raionul Rezina	2014 - 2020	APL II	77200	APL II
Lărgirea accesului pe piețele de desfacere	Organizarea instruirilor pentru sectorul IMM cu privire la cadrul legislativ și normativ care reglementează domeniul achizițiilor publice organizate de Agenția de Achiziții Publice	2014	APL II	*	APL II
	Crearea unei baze de date automatizată a ofertelor de bunuri și servicii ale producătorilor regionali	2015	APL II	12.000	APL II
	Asigurarea antreprenorilor cu informații privind procedurile de export și noile ajustări în cadrul normativ de reglementare a comerțului exterior	2014 – 2020	APL II, ODIMM, CIAL	105000	APL II

Consolidarea capacității de cooperare a IMM-urilor prin integrarea acestora în diverse organizații asociative	Elaborarea unui curs de instruire în domeniul asocierilor producătorilor, bunele practici în domeniu, avantaje și dezavantaje, formele de organizare, modul de gestiune, inclusiv posibilitatea de conducere a asociațiilor prin rotația președintelui.	2015 - 2018	APL II	52000	APL II
	Analiza potențialului regional de dezvoltare a clusterelor (realizarea studiilor de oportunitate pentru dezvoltarea clusterelor pe tipuri de produse, identificarea constrângerilor de asociere a antreprenorilor, analiza modului de percepere a conceptului de cluster). Analiza interesului producătorilor în domeniul construcțiilor (industriei extractive, fabricării materialelor de construcții) într-o cooperare de tip clusterial.	2015 - 2020	Surse atrase	100.000	CR
	Crearea unui parc industrial pe teritoriul fostei fabrici de tricotaje	2015 – 2017	UNDP, MEC	Studiu de fezabilitate – 70000; Restul sumelor în curs de estimare	APL

Obiectiv 3. Impulsionarea activității investiționale

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Promovarea imaginii investiționale a raionului	Finisarea creării profilului investițional al raionului	2014 - 2015	APL II	35.000	APL II, ODIMM, MIEPO, Camera de Comerț
	Realizarea materialelor promoționale privind oportunitățile investiționale și plasarea informațiilor pe site-ul Consiliului Raional (analiza posibilității plasării acestora pe pagina web MIEPO)	2014 – 2020	APL II, APL I	23550	APL II
	Desfășurarea Forumului Economic de Promovare a IMM	2014	APL II, agenți economici	În curs de estimare	APL II
	Promovarea participării IMM-urilor la forumurile investiționale naționale și internaționale	2014 – 2020	APL II	65000	APL II
Consolidarea capacităților investiționale ale APL și ale agenților economici	Mediatizarea acțiunilor de Responsabilitate Socială Corporativă a antreprenorilor locali	2014-2020	Finanțatori externi	57000	APL II

	Elaborarea unui inventar al obiectelor de infrastructura fizică care ar putea fi servi ca obiecte investiționale	2014	APL II	*	APL I, APL II
	Crearea fondului de atragere a investițiilor	2016	APL II	*	APL II
	Consolidarea capacităților CR de dezvoltare a proiectelor publice private	2014 - 2020	APL II		APL II

Agricultura

Obiectiv 1. Creșterea competitivității sectorului agroindustrial

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Consolidarea terenurilor agricole	Organizarea procesului de inventariere a terenurilor agricole- proprietate privată atribuite cetățenilor în calitate de cotă de teren echivalent în primăriile raionului	2014-2020	Consiliul Raional	30 000	APL.Serviciul ARFC
	Campanie de informare a producătorilor agricoli privind consolidarea terenurilor	2014-2020	APL, MAIA	264 000	APL I, APL II
	Seminare de informare a deținătorilor de terenuri de a arenda terenurile agricole	2014-2020	APC, APL	Scutire impozitului funciar pe 2 ani	APL I, APL II
Dirijarea procesului de reglementare a regimului proprietății funciare în scopul înlăturării incomodităților în gestionarea fondului funciar	Exercitarea măsurilor de stabilire a hotarelor intravilanului localităților din primăriile Cinișeuți, Echimăuți, Gordinești, Mincenii de Jos, Pripiceni, Sîrcova, Trifești	2014-2020	Bugetul de Stat	1.4 mln	APL, Sarviciu ARFC

Îmbunătățirea infrastructurii de irigare	Reabilitarea sistemelor de irigare din Solonceni și Saharna,	2014-2018	Donatori externi, FNDR	16 mln	APL, Agenți economici
	Restabilirea infrastructurii locale de irigare a exploatațiilor agricole	2014-2018	Donatori externi, Agenți economici	5mln	APL, Agenți economici
Revitalizarea sectorului zootehnic	Crearea punctelor de înșămânțare artificială a animalelor și stimularea creării fermelor	2015-2018	Donatori externi, Agenți economici	1mln	APL, Agenți economici
Promovarea antreprenoriatului rural	Programe de instruire și suport pentru organizarea exploatațiilor agricole în structuri asociative	2014-2018	Donatori externi, APC, APL	110500, Scutire a impozitului funciar 3 ani	APL
	Programe de instruire pentru tinerii agricultori în domeniul lansării și gestionării afacerilor	2014-2020	Donatori externi, APC, APL	182000	APL

Obiectiv 2.Dezvoltarea continuă a lanțurilor valorice

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Promovarea investițiilor în valoarea adăugată a materiei	Dezvoltarea infrastructurii post-recoltare prin crearea întreprinderilor	2014-2020	Donatori externi, APC,	10mln	APL, Agenții

prime agricole	de colectare, ambalare, procesare și păstrare a producție agricole		APL, Agenții economici		economici
	Stimularea asocierii producătorilor agricoli pentru procurarea tehnicii	2015-2017	APC, APL,	Subvenționare facilitară	APL, Agenții economici
	Informarea antreprenorilor rurali privind diversele oportunități de finanțare externă și acordarea asistenței pentru atragerea granturilor	2014-2020	MEC, ODIMM	*	APL II

Obiectiv 3. Dezvoltarea piețelor agricole

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Program de stimulare a activităților de colectare și comercializare a producției agricole locale	Integrarea ofertelor producătorilor locali și promovarea produselor acestora pe piețele externe ale orașelor înfrățite	2014-2020	APC, APL	*	APL
	Crearea unui Centru de monitorizare a producției agricole, care ar deservi toți producătorii agricoli din raion.	2014-2020	APL	*	APL
	Asistarea producătorilor agricoli în	2014-2020	APL II	70000	APL II,

	efectuarea cercetărilor de marketing și mediatizarea ideilor noi de afaceri				Compania de consultanță parteneră
--	---	--	--	--	-----------------------------------

Obiectiv 4. Conservarea calității solurilor

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Program de conservare a calității solului și păstrare a zonelor naturale	Informarea agricultorilor despre consecințele nerespectării asolamentului și lucrarea incorectă a solului	2014-2020	APL II, Donatori externi	276500	APL II, ACSA

Asistență medicală

Obiectiv 1. Dezvoltarea și majorarea gradului de acces al populației la servicii medicale de calitate

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Îmbunătățirea stării de sănătate a populației raionului Rezina	Programul raional de combatere a hepatitelor virale B, C și D	2014-2016	Fonduri de asigurări obligatorii în medicină, APL	1,5 mln lei	IMSP CSP APL

	Programul raional de reducere a afecțiunilor determinate de deficiența de fier și acid folic	2014-2017	Bugetul de stat APL, agenți economici	533 mii lei	IMSP APL CSP
	Programul raional de profilaxie și combatere a diabetului zaharat	2014-2015	Fonduri de asigurări obligatorii în medicină, APL	*	IMSP APL
	Programul raional de promovare a modului sănătos de viață	2014-2015	Bugetul de stat APL	20 mii lei	IMSP CSP
	Programul raional de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală	2014-2015	Bugetul de stat Granturi, APL	200 mii lei	IMSP CSP APL ONG
	Programul raional de Imunizări	2014-2015	Bugetul de stat Fonduri de asigurări obligatorii în medicină	251 mii lei	IMSP CSP APL DÎT și S
	Programul raional de eradicare a tulburărilor prin deficit de iod	2014-2015	Bugetul de stat APL	20 mii lei	IMSP CSP APL
	Planul teritorial privind controlul tutunului	2014-2015	Bugetul de stat	25 mii lei	IMSP CSP APL
	Planul teritorial privind controlul	2014-2015	Bugetul de stat	32 mii lei	IMSP CSP

	alcoolului				APL
	Programul raional de control al tuberculozei	2014-2015	Bugetul de stat Granturi, APL		IMSP ,CSP APL, Poliția, DÎT și S, PPSF
	Programul raional de securitate transfuzională și autoasigurarea cu produse sanguine	2014-2016	Bugetul de stat		IMSP APL

Obiectiv 2. Promovarea modului sănătos de viață

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Programul raional de promovare a modului sănătos de viață	Elaborarea ghidurilor de educare a populației privind promovarea modului sănătos de viață și distribuirea acestora în toate localitățile raionului	2014-2015	APL, Bugetul de stat Granturi,	20300	IMSP CSP
	Formarea partenerilor cu ONG-urilor în vederea promovării culturii medicale și educarea medicală a populației (în special a tinerilor și copiilor)	2015-2018	APL, Bugetul de stat Granturi,	*	IMSP CSP ONG

Obiectiv 3. Dezvoltarea capacităților și competențelor profesionale ale resurselor umane

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Dezvoltarea resurselor umane	Organizarea schimbului de experiență și vizitelor de studiu cu personalul din alte localități din Moldova și localități din străinătate	2014 – 2020	Bugetul de stat, Donații, Granturi	*	Bugetul de stat, Donații, Granturi, APL
	Instruirea medicilor și asistentelor medicale în domeniul	2015	Bugetul de stat, Donații, Granturi	25000	Administrația IMSP și private, CSP
Motivarea și atragerea resurselor umane	Atragerea și motivarea tinerilor specialiști în raion	2014 – 2020	Bugetul de stat, Donații, Granturi, APL	*	Administrația IMSP și private, CSP APL
	Avantajarea cadrelor medicale cu copii la serviciile preșcolare (ex.: includerea automată în grupurile de grădiniță)	2014 – 2020	APL		Administrația IMSP și private, CSP APL
	Asigurarea cu spații locative	2014 – 2016	APL		APL

Obiectiv 4. Modernizarea instituțiilor spitalicești și sanitare din raion

Cadru raional

- Strategia de dezvoltare a IMSPCMF Rezina

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Programul raional de dezvoltare a IMSP CMF Rezina	Reparația renovarea și modernizarea a II etaje a sediului IMSP CMF Rezina	2014-2015	Bugetul de stat	Conform devizului	APL II
	Inventarierea edificiilor medicale și dotarea acestora cu echipamentul necesar	2014-2019	Ministerul Sănătății, donator externi	În curs de estimare	APL II

Protecție socială

Obiectiv 1. Dezvoltarea și eficientizarea prestării serviciilor sociale

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Elaborarea mecanismelor pentru îmbunătățirea calității serviciilor sociale	Dezvoltarea serviciilor de asistență personală la domiciliu	2014-2020	APL	Salariul pentru asistent personal	Ministerul Protecției Sociale și a Familiei, APL II
	Elaborarea strategiei de dezvoltare a serviciilor integrate de asistență socială	2015 – 2016	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	*	APL II, DASPF, ONG-uri
	Mobilizarea cetățenilor și promovarea voluntariatului în sfera problemelor sociale prin intermediul informării acestora (mass-media, seminare, etc.)	2014-2020	APL II, DAS, Ministerul Muncii, Soros Moldova, alți finanțatori	102000	APL II, DASPF, ONG-uri

Dezvoltarea resurselor umane în domeniul serviciilor sociale	Organizarea schimbului de experiență și vizitelor de studiu cu personalul din alte localități din Moldova și localități din străinătate	2014 – 2020	Buget de stat, Donații, Granturi	353420	APL II, DASPF
	Instruirea personalului	2014 – 2020	Buget de stat, Donații, Granturi	În curs de estimare	DASPF, APL II
	Atragerea și motivarea tinerilor specialiști în raion prin facilitățile sociale: oferirea tichetelor de masă sau locuințe, sau alte pârghii de atragere.	2014 – 2020	Buget de stat, Donații, Granturi	*	APL II, APL I, DASPF

Obiectiv 2. Incluziunea persoanelor cu dizabilități în viața social-economică

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Dezvoltarea serviciilor sociale inclusive în raion	Elaborarea strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități în raion	2014-2015	Buget de stat, Surse locale, Donații, Granturi	65000	DAS, APL II, DASPF, ONG-uri

	Adaptarea infrastructurii social-economice pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la servicii comunitare și spații publice	2014-2020	Buget de stat, Surse locale, Donații, Granturi	720000	APL II, DAS
Participarea persoanelor cu dizabilități în viața social-economică prin angajarea în câmpul muncii, implicarea în activități de luare a deciziilor, activități culturale și de divertisment	Facilitarea angajării în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități prin scutirea parțială de taxe locale a agenților economici	2014	*	*	APL II
	Susținerea creării unor întreprinderi sociale.	2014-2017	Buget de stat, Surse locale, Donații, Granturi, FEE	Proiectul "Suntem la fel" - 500000	APL II, AO "Habitat"

Sistemul educațional

Obiectiv 1. Funcționarea eficientă a sistemului de învățământ cât și sporirea calității serviciilor educaționale publice în raionul Rezina

Cadru național

- Programul de activitate a Guvernului RM „Integrarea europeană: libertate, democrație bunăstare” 2013-2014 Educație și cercetare.
- Strategia de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020” – Programul „Educație digitală în învățământul general”
- Strategia sectorială de dezvoltare pentru anii 2012 – 2020, EDUCAȚIA – 2020,
- Programul de dezvoltare a educației incluzive în RM pentru anii 2011-2020 (HG nr.523 din 11.07.2011).
- Strategia sectorială de dezvoltare pentru anii 2014 – 2012

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Atragerea, calificarea și menținerea specialiștilor de profil	Formarea continuă a procesului de pregătire a cadrelor didactice.	2014-2020	Instituțiile de învățământ	*	Direcția de Învățământ
	Recalificarea cadrelor didactice în funcție de necesitățile instituțiilor	2014-2020	Instituțiile de învățământ	*	*
	Valorificarea potențialului cadrelor didactice din învățământ cu stimulente sociale (domiciliu, tichete sociale, alte stimulente) pentru atragerea și menținerea acestora, în mediul rural – acordarea spațiilor pentru construcția	2014-2020	APL	*	APL

	caselor tinerilor specialiști în mediul rural. Susținerea în continuare cu suport unic financiar a tinerilor specialiști debutanți				
	Susținerea cadrelor didactice privind creșterea profesională la nivel raional prin acordarea premiilor bănești, diplomelor de merit pentru rezultatele deosebite în cadrul concursului pedagogul anului și rezultatele elevilor în cadrul olimpiadelor raionale. ¹²	2014-2020	APL II, APL I	în curs de estimare	APL II
Îmbunătățirea și modernizarea bazei tehnico materiale a instituțiilor de învățământ din raionul Rezina	Elaborarea schemelor și programelor de dotare cu echipamente personalizate TIC a instituțiilor educaționale	2014	*	*	Direcția de Învățământ, MTIC
	Asigurarea și modernizarea instituțiilor de învățământ și grădiniți cu baza tehnico-materiale (mobiliu, materiale didactice, jucării, table, table interactive, terenuri de joc, tehnică de calcul, jucării, etc.). ¹³	2014-2020	APL I, Finanțatori Externi	140 mil.	Direcția de Învățământ, Administrația școlii
Asigurarea deplină a elevilor cu activități extrașcolare și curriculare	Lărgirea numărului de cercuri, secții sportive, filialele din cadrul instituțiilor complementare (CCC, școala sportivă)	2013 - 2016	APL II	*	Direcția Învățământ și instituțiile complementare
	Dezvoltarea și diversificarea	2014-2020	Ministerul	*	Direcția de

¹² **Notă:** Susținerea cadrelor didactice prin acordarea burselor, diplome de merit, etc. pentru rezultate deosebite.

¹³ **Notă:** Edificiile instituțiilor școlare care necesită reparații: LT "Alexandru cel Bun", Rezina LT "A. Puskin", G Saharna Nouă, G Meșeni, G Gordinești.

	programelor extrașcolare.		Educației		Învățământ
Dezvoltarea și aprovizionarea cu softuri educaționale a instituțiilor de învățământ din raion	Procurarea echipamentelor și softurilor educaționale	2014-2020	Instituția de învățământ	50.000	Direcția de Învățământ
	Inițierea laboratorului unui focus grup în elaborarea softurilor educaționale la unele discipline școlare	2014 – 2015	APL II	*	Direcția de Învățământ

Obiectiv 2. Promovarea educației incluzive drept prioritate educațională în vederea evitării excluderii

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Implicarea și motivarea comunității și a familiei pentru a participa în rezolvarea problemelor școlii	Conlucrarea mediului de afaceri cu instituțiile de învățământ prin organizarea lecții practice pentru elevii. ¹⁴	2014 - 2020	*	*	Direcția învățământ, agenți economici
	Implicarea ONG-uri ¹⁵ în parteneriat cu instituțiile de învățământ prin organizarea diverselor evenimente, pentru implicarea și motivarea elevului.	2014 – 2020	APL II	*	APL II, ONG-uri
	Încurajarea proceselor de creare a	2014 – 2016	*	*	ONG-uri,

¹⁴ **Notă:** Conlucrarea cu mediul de afaceri e posibil prin organizarea lecțiilor de informare (sau vizite) cu experți din diferite domenii de activitate, de ex: experții companiei internaționale de ciment – „Lafarge Ciment Moldova”.

¹⁵ **Notă:** De exemplu: Colucrarea cu ONG-ul “Asociația obștească de Jocuri Intellectuale din Republica Moldova” cu instituțiile de învățământ din raionul Rezina prin organizarea jocurilor intelectuale pentru elevi.

	asociațiilor cadrelor didactice și de părinți în domeniul educației incluzive				Direcția Învățământ
	Diversificarea formelor și metodelor de formare profesională continuă: cursuri, trening-uri, etc., la nivel raional, informare și consiliere	2014-2020	APL II	25300	APL II
	Organizarea sălilor de resurse pentru copii cu CES în instituțiile de învățământ	2014 – 2020	APL II	*	Direcția de Învățământ
	Dezvoltarea capacității angajaților serviciului de Asistență Psihologică	2014 – 2015	APL II	*	APL II
	Prestarea serviciilor prin realizarea terapiilor specifice (ludoterapeut, logopedie, chinoterapie.)	2014 – 2020	APL II	În curs de estimare	APL II
Optimizarea rețelei de instituții de învățământ în corespundere cu numărul de copii/elevi.	Majorarea numărului de transport școlar elevilor din alte localități ca condiție absolut necesară în cazul creării școlilor de circumscripție și a centrelor educaționale școală-grădiniță.	2014-2020	APL II, Ministerul Educației, Finanțatori Externi	În curs de estimare	APL II

Sectorul energetic și eficiența energetică

Obiectiv 1. Îmbunătățirea eficienței energetice

Cadru național

- Programul Național pentru Eficiență Energetică 2011 – 2020

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Asigurarea unui management energetic performant și dezvoltarea capacității instituționale în domeniu	Elaborarea planurilor locale pentru eficiență energetică de către toate primăriile raionului Rezina	2014 – 2020	*	*	APL I
	Efectuarea auditurilor energetice pentru clădirile publice din raion	2014 – 2020	APL II, Fondul Ecologic, FNDR	338000	APL II, APL I
	Efectuarea auditurilor energetice pentru sistemele de iluminat stradal din cadrul primăriilor	2014 – 2015	Bugetul local	În curs de estimare	APL I, APL II
	Contorizarea localităților din mediul rural	2015 – 2017	AEE, UNDP	*	APL II

Promovarea utilizării energiei regenerabile	Amplasarea căsuțelor poștale și panourilor informative în toate primăriile raionului cu scopul de a distribui materialele (broșurele, pliantele) furnizate de Agenția pentru Eficiență Energetică	2014 – 2015	APL I, APL II	1.500	APL II, APL I
	Lansarea concursului: "Alternative durabile de dezvoltare a raionului" ¹⁶	2015 – 2019	APL I, APL II, agenți economici, AEE	35% din valoarea proiectelor	APL II, APL I
	Organizarea seminarelor informative cu primarii și societatea civilă privind oportunitățile utilizării surselor alternative de energie	2014 - 2020	AEE, APL II	*	APL II
Eficientizarea consumului de energie	Realizarea studiului de oportunitate privind plantarea salciei energetice în zonele umede ale raionului	2014 – 2015	AEE, Fondul Ecologic	25000	APL II
	Instalarea sistemelor solare de încălzire a apei în instituțiile de deservire socială din raion	2014 – 2020	Moseff, Moreff, cofinanțare APL, FNDR	În curs de estimare	APL II, APL I
	Instalarea cazanelor pe biomasă în instituțiile publice	2014 – 2020	UNDP, AEE	În curs de estimare	APL II

¹⁶ **NOTĂ:** Concursul va avea drept scop susținerea ideilor și soluțiilor de valorificare a surselor alternative de energie prin contribuție parțială din partea APL și agenților economici (ex: LaFarge). Valoarea proiectelor nu trebuie să depășească 15.000 euro

	Instalarea diodelor luminescente	2014 – 2018	Biroul de reintegrare, UNDP, AEE	În curs de estimare	APL II
--	----------------------------------	-------------	-------------------------------------	------------------------	--------

Sectorul mediul ambiant

Obiectiv 1. Asigurarea dezvoltării durabile a raionului prin prisma factorilor de mediu

Cadru național

- Strategia Națională de Mediu 2013 – 2023
- Strategia de Dezvoltare cu Emisii Reduse a Republicii Moldova către anul 2020

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Asigurarea unui management de mediu adecvat la nivel de raion	Crearea funcțiilor și secțiilor ecologice intercomunitare	2014 – 2015	Apl I-II	55.000 lei	Cancelaria de Stat, Ministerul Mediului, APL
	Crearea mecanismelor de asigurare a elaborării planurilor locale de acțiuni în domeniul mediului pentru raion	2013 – 2014	Bugetul de stat, cadrul de parteneriat 2013 – 2017, Națiunile Unite – Republica Moldova	Valoarea ca parte componentă a bugetului pentru implementarea Strategiei de Mediu 2013-2023	Ministerul mediului, APL
	Elaborarea planului local de acțiuni în domeniul mediului	2014 – 2015	Bugetul de stat, Bugetul local	Limita salariilor	Ministerul Mediului, APL

	Dezvoltarea sistemului de colectare, sistematizare și prezentare a rapoartelor statistice privind calitatea aerului atmosferic, apei potabile, gestionării apelor.	2014	*	*	Inspekția Ecologică, APL II, Serviciul de Statistică teritorială
	Propagarea acțiunii "Marșul Ecologic" privind identificarea focarelor și zonele cu risc de poluare. Crearea cluburilor „Partula Verde,,	2014 – 2020	Bugetul local	30000 lei anual	APL
	Elaborarea hărților și bazelor de date a terenurilor expuse la riscuri naturale. Implementarea planurilor de refacere a terenurilor din zonele afectate	2014 – 2016	APL	210.000	APL, Ministerul Mediului
Reducerea impactului negativ ale activităților economice, antropogene și calamităților naturale. a)Înverzirea și amenajarea spațiilor	Combaterea eroziunii, înmlăștinirii, alunecărilor de teren.Campaniile de sădire a arborilor și arbuștilor pe terenurile degradate.	2014 - 2020	Bugetul de stat, bugetul local	1mln anual	APL, Ministerul mediului, Moldsilva
	Înverzirea și amenajarea spațiilor pentru petrecerea timpului liber	2014-2020	Bugetul de stat Bugetul local	0,5 mln anual	APL,Ministerul Mediului,Moldsilva
	Refacerea și gazonarea zonelor verzi aferente căilor publice și intersecțiilor	2014-2020	Bugetul de stst	200mii anual	APL,Ministerul Mediului, Moldsilva
b)Gestionarea resurselor acvatice	Reabilitarea ecologică a râulețului Cogîlnic	2014 – 2017	FondulEcologic, CNM	5 mln	APL,Ministerul Mediului,CNM,CBC

ale raionului	Reanimarea, amenajarea și crearea fîșiilor de protecție a obiectelor acvatic.	2014 – 2020	APL	200 mii anual	APL, A.S. "Moldsilva"
	Amenajarea, salubritatea izvoarelor cursurilor de apă a pîraielor pentru majorarea calității și cantității apelor.	2014 – 2020	APL	1,25 mln anual	APL, Ministerul Mediului, Agriculturii
	Amenajarea bazinelor acvatice antierozionale pentru stoparea înămolirii cursurilor de apă a râurilor și pîraielor.	2014 – 2020	APL FEN, FEL	1,25 mln anual	APL, Min. Mediului, Moldsilva
	Înlăturarea frecventă a vegetației excesive din obiectivele acvatice contra înmlăștinirii, înămolirii.	2014 – 2020	Fondul Ecologic APL, Beneficiarii	25 mii anual	APL
c) Diminuarea poluării aerului atmosferic	Elaborarea mecanismelor de contractare a arderii deșeurilor, resturilor vegetale și miriștei.	2014-2015	APL, IES, CSP, MAI	-	APL, Serviciile desconcentrate în teritoriu
	Aplicarea combustibilului alternativ.	2014-2020	APL, Beneficiarii, Fonduri investiționale	1 mln anual	APL, Beneficiarii
	Implimentarea transportului electric în orașul Rezina	2015-2016	APL, BERD, IFAD	10 mln	APL I-II
d) Protecția florei și faunei. Conservarea biodiversității raionului	Ocrotirea ariilor naturale: - Amplasamentul de floră fosilă de lângă satul Ignăței, - Amplasamentul fosil de	2014 – 2015	Bugetul local, FEN, FEL	10 mii anual	APL I-II

	dinoteriu din satul Pripiceni – Răzeși, - Cariera din Boșerțița, - Argile etuliene de pe malul Nistrului, din satul Ciorna				
	Instalarea și reînnoirea inscripțiilor bornelor și panourilor informative pentru ariile naturale protejate de stat	2014-2020	APL	-	APL
	Efectuarea amenajamentelor silvice pentru fondul forestier gestionat de APL	2014-2020	APL,A.S.Moldsilva	-	APL,A.S. Moldsilva
	Îngrădirea arborilor din ariile naturale protejate de stat	2014-2015	APL	-	APL
	Elaborarea mecanismelor de monitorizare, regenerare și conservare a speciilor de plante rare a rezervației peisagistice Poiana-Curățura, între satele Poiana și Tarasova	2014-2015	APL, Moldsilva,FEN,FEL	50 mii lei	APL,Ministerul Mediului,Moldsilva
	Elaborarea mecanismelor de monitorizare, regenerare și conservare a rezervațiilor peisagistice Țipova și Saharna.	2014-2015	APL,Moldsilva	50 mii lei	APL , Ministerul Mediului,Moldsilva
	Efectuarea frecventă a controalelor, raiduri lor de contracarare a tăierilor ilicite și braconajului.	2014-20120	APL,Serviciile desconcentrate abilitate,SVPM	-	APL,Ministerul Mediului,MAI,SVPM

Managementul deșeurilor

Obiectiv 1. Dezvoltarea sistemului integrat al managementului deșeurilor

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Îmbunătățirea managementului deșeurilor și organizarea serviciului de salubritate și gestionare a deșeurilor	Colectarea deșeurilor radioactive și periculoase	2014 - 2020	APL II, APL I	70000	APL II, APL I, Ministerul Mediului
	Lichidarea gunoiștilor neautorizate ¹⁷	2014 - 2016	APL II, APL I, Fondul Ecologic	26000	APL I
	Efectuarea lucrărilor de recultivare a deșeurilor de la carierele existente	2014 - 2017	Fondul Ecologic, APL I	35000	APL II, APL I
	Crearea asociațiilor de management al deșeurilor pentru regiunea: Rezina, Șoldănești, Telenești, Orhei ¹⁸	2014 - 2020	APL I	*	APL II Rezina, Șoldănești, Telenești,

¹⁷ **Notă:** Pentru perioada inițială urmează să se întreprindă măsuri de lichidare a gunoiștilor neautorizate în localitățile a căror suprafață de gunoiști este cea mai mare. Se recomandă pentru următoarele localități: Cinișeuți, Cuizăuca, Bușeuca, Ghiduleni, Lalova, Ignăței, Mateuți, Păpăuți, Lipceni, Sîrcova, Gordinești, Țareuca, Țăhnăuți

¹⁸ **Notă:** Conform Strategiei Naționale de gestionare a deșeurilor, „autoritățile publice locale urmează să creeze Asociații de management al deșeurilor la nivel de regiune, conform recomandărilor Ministerul Mediului privind planificarea regională a managementului deșeurilor și în conformitate cu

					Orhei
	Asocierea inter-municipală a localităților Meșeni, Mateuți, Pereni, Lipcenii, Păpăuți la serviciul de salubritate din orașul Șoldănești	2014 – 2020	*	*	APL II
Crearea infrastructurii de suport pentru un management al deșeurilor eficient	Amenajarea platformelor corespunzător cerințelor tehnice și de amplasare	2014 - 2016	APL II, APL I, FNDR	50000	APL I, APL II
	Închiderea și cultivarea depozitelor neconforme	2014 - 2016	APL II, APL I, FNDR	18000	APL I, APL II
	Crearea platformelor și dotarea acestora cu containere 1) deseuri nereciclabile - container din plastic de 1 m ³ ; 2) ambalaj/recipiente din plastic (PET și pungi de plastic) - container de plasa metalică de 1-2 m; 3) sticlă și metal - container din plastic (cu capac special) de 1 m ³ ; 4) hârtie și carton - container din plastic (cu capac special) de 660 l) ¹⁹	2014 - 2020	FNDR, Fonduri Ecologice, finanțatori externi	1635000	APL I

regulamentul privind crearea acestor asociații. Rolul asociațiilor constă în stabilirea și aprobarea termenilor de referință pentru selectarea companiei ce va gestiona deșeurile în regiune, a tarifelor de colectare și eliminare a deșeurilor, etc.”

¹⁹ **Notă:** La prima etapă se recomandă să aibă loc instalarea și dotarea acestor platforme în localitățile în care suprafața gunoiștilor neautorizată este considerabilă. În acest sens se propune, în termen scurt să aibă loc dotarea în următoarele localități: Cinișeuți (suprafața gunoiștii neautorizate 3500 m²), Cuizăuca (suprafața gunoiștii neautorizate 3500 m²), Bușeuca (suprafața gunoiștii neautorizate 5000 m²), Ghiduleni (suprafața gunoiștii neautorizate 5000 m²), Lalova (suprafața gunoiștii neautorizate 4000 m²), Ignăței (suprafața gunoiștii neautorizate 10300 m²), Mateuți (suprafața gunoiștii neautorizate 6800 m²), Păpăuți (suprafața gunoiștii neautorizate 3800 m²), Lipcenii (suprafața gunoiștii neautorizate 8400 m²), Sîrcova

Obiectiv 3. Organizarea campaniilor de informare a populației

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Educația ecologică a populației	Educarea și informarea populației asupra efectului negativ al deșeurilor asupra mediului	2014 – 2016	APL II, APL I	*	APL I, APL II, ONG-uri
	Organizarea și susținerea de programe de educație în școli	2014	APL II, APL I, școli	*	APL I, APL II
	Cooperarea cu agenții economici în promovarea unei culturi ecologice prin amplasarea materialelor informative	2014 – 2020	APL I, agenți economici	111000	APL I, APL II, ONG-uri

(suprafața gunoiștii neautorizate 3500 m²), Gordinești (suprafața gunoiștii neautorizate 4500 m²), Țareuca (suprafața gunoiștii neautorizate 4000 m²), Țahnăuți (suprafața gunoiștii neautorizate 3500 m²)

În funcție de localitățile prioritare menționate, în continuare se estimează numărul de platformă necesare a fi existente în fiecare dintre localități. Numărul de platforme se calculează în funcție de premisa precum că o platformă revine la 25 gospodării. Cinișeuți (15 platforme), Cuizăuca (7 platforme), Bușeuca (7 platforme), Ghiduleni (5 platforme), Lalova (6 platforme), Ignăței (17 platforme), Mateuți (14 platforme), Păpăuți (7 platforme), Lipcenii (5 platforme), Sîrcova (6 platforme), Gordinești (5 platforme), Țareuca (9 platforme), Țahnăuți (6 platforme)

Ceea ce privește obiectivul pe termen scurt, satul Păpăuți urmează să instaleze aceste platforme, în număr de două, pe traseul operatorului de gestionare a deșeurilor din orașul Șoldănești

Aprovizionarea cu Apă și Canalizare

Obiectiv 1. Îmbunătățirea managementului de Aprovizionare cu Apă și Canalizare

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Îmbunătățirea performanțelor companiei de operare a serviciului de apă și canalizare	Elaborarea studiului de analiză diagnoză a operatorului de apă și canalizare	2015 – 2016	Finanțatori externi	75.000	APL I
	Îmbunătățire parcului tehnic al operatorului de apă și canalizare	2015 – 2017	Finanțatori externi	1000000	APL II

Obiectiv 2. Revigorarea infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Dezvoltarea durabilă a sistemului de alimentare cu	Extinderea rețelelor de apeducte pentru clusterul Mateuți Solonceni, Tarasova	2014 – 2025	FNDR, Fondul Ecologic,	Mateuti - 15420 mii lei	APL II, APL I

apă în raion	Construcția stațiilor de pompare a apei pentru clusterul Mateuți, Solonceni, Tarasova		Finanțatori Externi	Solonceni - 7400 mii lei Tarsova - 5720 mii lei	
	Extinderea rețelelor de apeducte pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, Lipcenii, Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova	2014 – 2025	FNDR, Fondul Ecologic, Finanțatori Externi	or. Rezina - 38040 mii lei Ciorna - 19710 mii lei Boșernița - 2428 mii lei Lipcenii - 2360 mii lei Țareuca - 11926 mii lei Țahnăuți - 19576 mii lei Piscărești - 3398 mii lei Sîrcova - 9442 mii lei	APL II, APL I
	Construcția stațiilor de pompare a apei pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, Lipcenii, Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova				
	Extinderea rețelelor de apeducte pentru clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești,	2014 – 2025	FNDR, Fondul Ecologic, Finanțatori	Saharna: 3422 mii lei	APL II, APL I

	Cogîlniceni		Externi	Saharna Nouă: 5902,0 mii lei	
				Cinișeuți: 16558,0 mii lei	
	Construcția stațiilor de pompare a apei pentru clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești, Cogîlniceni			Gordinești: 7885,9 mii lei	
		2014 – 2025	FNDR, Fondul Ecologic, Finanțatori Externi	Pereni: 2339,0 mii lei	APL II, APL I
	Extinderea rețelelor de apeducte pentru clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni, Cuizăuca			Trifești: 5509 mii lei	
	Construcția stațiilor de pompare a apei pentru clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni, Cuizăuca			Cogîlniceni: 6821,0 mii lei	
		2014 – 2025	FNDR, Fondul Ecologic, Finanțatori Externi	Țîpova: 2210,7 mii lei	APL II, APL I
				Horodiște: 5488,0 mii lei	
				Lalova: 10752,0 mii lei	
		2014 – 2025	FNDR, Fondul Ecologic, Finanțatori Externi	Otac: 6011,9 mii lei	APL II, APL I

				Bușeuca: 10520 mii lei Ghiduleni: 7042 mii lei Cuizăuca: 10467,2mii lei	
	Construcția stațiilor de pompare a apei pentru clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni	2014 – 2025	Fondul Ecologic, Finanțare Externe, FNDR	Meșeni: 4230,0 mii lei Ignăței: 18420,0 mii lei Peciște: 15070,5 mii lei Roșcani: 1345,0 mii lei Pripiceni- Răzeni: 5747,0 mii lei	APL II, APL I
	Extinderea rețelelor de apeducte pentru clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni				
	Construcția rezervoarelor de acumulare a apelor uzate pentru toate clusterele	2014 - 2020	Fondul Ecologic, Finanțare Externe, FNDR	80.000.000	APL II, APL I

	Reabilitarea și punerea în funcțiune a fântînilor arteziene	2014 – 2020	Fondul Ecologic, Finanțare Externe, FNDR	9.300.000	APL II, APL I
Dezvoltarea sistemului de canalizare și epurare a apelor uzate	Efectuarea studiilor de fezabilitate pentru sistemul de canalizare și epurare a apelor uzate a clusterului Mateuți Solonceni, Tarasova	2014 – 2020	APL II, Finanțatori externi	Mateuți: 21003 mii lei	APL I, APL II
	Extinderea rețelelor de canalizare pentru satele Mateuți Solonceni, Tarasova	2014 – 2025	APL II, Finanțatori externi	Solonceni: 7600 mii lei	APL I, APL II
	Construcția stațiilor de epurare a apelor uzate pentru satele Mateuți Solonceni, Tarasova			Tarasova: 9330 mii lei	
	Construcția stațiilor de pompare a apelor uzate pentru satele Mateuți Solonceni, Tarasova	2014 – 2025	APL II, Finanțatori externi	Mateuți - 1950 mii lei Solonceni - 1455 mii lei Tarasova - 950,0 mii lei	APL I, APL II
	Efectuarea studiilor de fezabilitate pentru sistemul de canalizare și epurarea a apelor uzate pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova	2014 - 2020	APL II, Finanțatori externi	or. Rezina - 37316 mii lei Ciorna - 18120 mii lei	APL I, APL II

	Extinderea rețelelor de canalizare pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova	2014 – 2025	APL II, Finanțatori externi	Boșernița - 4349 mii lei	APL I, APL II
	Construcția stațiilor de epurare a apelor uzate pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, , Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova			Lipcenii - 3543 mii lei Țareuca - 12587 mii lei Țahnăuți - 18345 mii lei Piscărești - 3558 mii lei Sîrcova - 15832 mii lei	
	Construcția stațiilor de pompare a apelor uzate pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova	2014 – 2025	APL II, Finanțatori externi	or. Rezina - 610 mii lei Ciorna - 2220 mii lei Boșernița - 605 mii lei Păpăuți - 334 mii lei Țareuca -	APL I, APL II

				1332 mii lei Țahnăuți - 2220 mii lei Piscărești - 302,0 mii lei Sîrcova - 2120 mii lei	
	Efectuarea studiilor de fezabilitate pentru sistemul de canalizare și epurare a apelor uzate pentru satele din clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești, Cogîlniceni	2014 – 2025	APL II, Finanțatori externi	Saharna: 3374,0 mii lei	APL I, APL II
	Extinderea rețelelor de canalizare pentru clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești, Cogîlniceni			Saharna Nouă: 7485,0 mii lei	
	Construcția stațiilor de epurare a apelor uzate pentru clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești, Cogîlniceni			Cinișeuți: 22959,0 mii lei Gordinești: 7394,0 mii lei Pereni: 6523,4 mii lei Trifești:	

				9496,0 mii lei Cogîlniceni: 9076,0 mii lei	
	Construcția stațiilor de pompare a apelor uzate pentru clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești, Cogîlniceni	2014 – 2025	APL II, Finanțatori externi	Saharna: 302,0 mii lei Saharna Nouă: 628,0 mii lei Cinișeuți: 924 mii lei Gordinești: 1454 mii lei Pereni: 333 mii lei Trifești: 1597 mii lei Cogîlniceni: 907,0 mii lei	APL I, APL II
	Efectuarea studiilor de fezabilitate pentru satele din clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni, Cuizăuca	2014 – 2025	APL II, FNDR, Fondul Ecologic, Finanțatori	Țîpova: 3750,5 mii lei Horodiște:	APL I, APL II

	Extinderea rețelelor de canalizare pentru clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni, Cuizăuca		externi	8110,0 mii lei	
				Lalova: 11724,0 mii lei	
				Otac: 9430,0 mii lei	
	Construcția stațiilor de epurare a apelor uzate pentru satele din clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni, Cuizăuca			Bușeuca: 11491,0 mii lei	
				Ghiduleni: 10008,8 mii lei	
				Cuizăuca: 11437,4 mii lei	
	Construcția stațiilor de pompare a apelor uzate pentru satele din clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni, Cuizăuca	2014 – 2025	APL II, FNDR, Fondul Ecologic, Finanțatori externi	Țîpova: 605,0 mii lei Horodiște: 908,0 mii lei Lalova: 1123 mii lei	APL I, APL II

				Otac: 908 mii lei Bușeuca: 1230 mii lei Ghiduleni: 1210 mii lei Cuizăuca: 1230 mii lei	
	Extinderea rețelelor de canalizare pentru clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni Construcția stațiilor de epurare a apelor uzate pentru clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni Efectuarea studiilor de fezabilitate pentru satele din clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni	2014 – 2025	APL II, FNDR, Fondul Ecologic, Finanțatori externi	Meșeni: 6730 mii lei Ignăței: 2384,8 mii lei Peciște: 20147,0 mii lei Roșcani: 2139,8 mii lei Pripiceni – Răzeni: 9528,0 mii lei	APL I, APL II
	Construcția stațiilor de pompare a apelor uzate pentru clusterul: Meșeni, Ignăței,	2014 – 2025	APL II, FNDR, Fondul Ecologic,	Meșeni: 809,0 mii lei	APL I, APL II

	Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni		Finanțatori externi	Ignăței: 790,0 mii lei Peciște: 1900,0 mii lei Roșcani: 302,0 mii lei Pripiceni – Răzeni: 1390 mii lei	
	Reabilitarea stației de epurare a Penitenciarului Nr. 17	2017	APL II, FNDR, Fondul Ecologic, Finanțatori externi	650 mii lei	APL I, APL II

Infrastructura transporturilor

Obiectiv 1. Îmbunătățirea calității drumurilor

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Reabilitarea și modernizarea drumurilor locale	Realizarea unui studiu de fezabilitate privind construcția și reabilitarea drumurilor locale	2014 – 2015	Ministerul Transportului	550.000	APL II
	Reabilitarea rețelei de drumuri locale	2015 - 2020	Fonduri externe	520 mil	APL II

Cultura

Obiectiv 1. Asigurarea unui mediu cultural durabil în raionul Rezina prin promovarea creativității artistice și punere în valoare a patrimoniului cultural

Cadru național

- Strategiei dezvoltării durabile a culturii pentru perioada anilor 2013-2020 „Cultura XXI/20” – Proiect.

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Promovarea și dezvoltarea patrimoniului cultural	Inventarierea culturală și elaborarea registrului raional al patrimoniului cultural imaterial pentru a fi ca parte componentă a Registrului național al patrimoniului cultural imaterial.	2014-2016	APL II	*	APL II, APL I
	Elaborarea unui plan de organizare a orelor de educație artistică/cultural, în instituțiile de învățământ din raionul Rezina în colaborare cu oamenii de creație.	2014 – 2020	APL II	*	Direcția învățământ, oamenii de creație din raion
	Crearea paginii web al patrimoniului cultural din raionul Rezina	2014	APL	7200	APL II
	Editarea broșurii „Carte de vizită” cu caracter educativ și informativ de protejare a patrimoniului cultural destinate publicului din raion și din afară cât și pentru cel de peste hotare.	2015-2020	APL II	44130	APL II, APL I

Promovarea creativității artistice în raionul Rezina	Dezvoltarea programelor interculturale comune cu raioanele/regiunile "înfrățite".	2014-2020	APL II, Partenerii străini	În curs de estimare	APL II, Partenerii străini
	Consolidarea eforturilor de organizare a festivalurilor, târgurile și expozițiile din raion în scopul dezvoltării capacităților meșterilor populari și orientarea profesională a tinerei generații.	2014-2020	APL II, APL I	26250	APL II, APL I
	Organizarea „Tîrgului de Olari” în satul Cinișneuț.	2014-2020	APL II, APL I, agenți economici	24500	APL II, APL I

Obiectiv 2. Promovarea și dezvoltarea culturii de lectură în raionului Rezina

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Perfecționarea sistemului de instruire cu scopul asigurării creșterii capacității profesionale a resurselor umane pentru sistemul bibliotecilor din raion	Asigurarea accesului pentru formarea profesională a specialiștilor în domeniul bibliotecar	2014-2020	USAID, APL II, Minist. Culturii, Global Libraries	135000	APL II
	Integrarea bibliotecii raionale Rezina în sistemul SIBIMOL	2014-2015	APL II	*	APL II, Managementul Proiectului SIBIMOL
Crearea unui mediu de lectură interactiv și atrăgător pentru cititori	Dotarea bibliotecilor publice la nivel local cu tehnică de calcul și conexiune la internet de bandă largă în mediul rural.	2014-2020	USAID, Ambasada SUA, Alți finanțatori	260000	APL II

			externi		
	Evaluarea stării tehnice a bibliotecilor din raion	2014 – 2015	APL II	*	APL II
	Reabilitarea și modernizarea infrastructurii bibliotecilor din raion	2014-2020	Fonduri Externe	15 mil. lei	APL II
	Crearea unui PPP cu un agent economic care să creeze o mini cafenea combinată cu lectura	2015 – 2016	Agentul economic, APL I	Contribuția agentului economic	APL II, APL I

Obiectiv 3. Dezvoltarea infrastructurii culturale în raionul Rezina

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Revitalizarea clădirilor, monumentelor culturale și unităților culturale.	Reabilitarea edificiilor culturale în mediul rural	2014-2020	Fonduri Externe	55 mil. lei + cimitir evreiesc 982374	APL II, APL I
	Salvgardarea monumentului de cultură "Fântâna Ardelenilor"	2014 – 2015	Ministerul Culturii, alți finanțatori	50000	APL II
	Dotarea cu aparataj sonor, costume naționale, instrumente muzicale casele de cultură din raionul Rezina și mediul rural	2014-2020	Fonduri Externe	1240 mii lei	APL II

Sport

Obiectiv 1. Dezvoltarea culturii fizice și sportului prin promovarea unui mod de viață sănătos a cetățenilor din raionul Rezina

Cadru național

- Strategia de dezvoltare a culturii fizice și sportului în Republica Moldova 2013-2020 – Proiect.

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Sporirea nivelului de participare și cultivarea spiritului sportiv a tinerilor și cetățenilor din raionul Rezina	Susținerea sportivilor de performanță prin acordarea burselor pentru rezultate deosebite	2014-2020	Ministerul tineretului, APL II	124000	APL II
	Elaborarea programelor desfășurării evenimentelor sportive la nivel de APL I	2014-2020	*	*	APL I, APL II
	Promovarea și dezvoltarea diferitor secții sportive și practicarea antrenamentelor la diferite probe de sport.	2014-2020	APL II, agenți economici	În curs de estimare	APL II
Îmbunătățirea infrastructurii sportive și asigurarea cu personal în domeniul culturii fizice și sportului	Asigurarea instituțiilor sportive cu baza tehnico-materiale (utilaj sportiv, inventar, etc.).	2014-2020	Finanțatori externi	220000	APL II, APL I, Instituții de învățământ
	Susținerea specialiștilor, inclusiv la vârsta de pensionare, dar cu capacități fizice și profesionale bune, de a continua orele de cultură fizică și antrenament.	2014-2020	APL II	Salarizare specialiștilor care conduc secțiile sportive	Direcția de Învățământ
	Construcția și amenajarea Complexului	2014-2020	Fonduri	25 mil. lei	APL II

	Sportiv Raional		externe, FNDR		
	Construcția terenurilor sportive în localitățile Lipcenii și Trasova	2014-2017	FNDR, APL I, agenți economici	200000	APL II
	Definitivarea reparației capitale a sălii de sport a Liceului Teoretic Pușkin.	2014-2020			

Turism

Obiectiv 1. Îmbunătățirea serviciilor turistice

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Instituționalizarea turismului raional	Actualizarea strategiei de dezvoltare a turismului raional	2014	APL II	35.000	APL II
	Elaborarea programului de aglomerare turistică	2014 – 2015	APL II	*	APL II, ONG-uri
	Elaborarea strategiei de marketing turistic	2015	APL II,	17.000	APL II
	Definirea și promovarea elementelor brandului turistic ²⁰	2014 – 2015	APL II		APL II, APL I, ONG-uri
	Crearea centrului de informare turistică în cadrul căminului cultural din orașul Rezina ²¹	2014 – 2015	FNDR, APL II, agenți economici, Fondul	720.000	APL II, APL I, ONG-uri,

²⁰ **Notă:** procesul în cauză urmează să se bazeze pe un mecanism participativ, cu implicarea tuturor actorilor raionali din domeniul turismului

²¹ **Notă:** Scopul este de dezvoltarea, promovarea și multiculturalizarea aspectelor turistice din raionul Rezina

			Ambasadorilor de Cultivare Culturală, alți finanțatori		
	Dezvoltarea programului de credite preferențiale pentru spațiile rurale, familiilor sau agenților economici care intenționează deschiderea unităților de primire turistică	2015 - 2018	Asociația Băncilor, Organizațiile de micro-finanțare	*	APL II, Asociația Băncilor
	Crearea unei comisii în domeniul turismului, pe lângă aparatul președintelui raionului ²²	2014	*	*	APL II, agenți economici
	Crearea funcției de dezvoltare a turismului raionului ²³	2014	APL II	*	APL II
Îmbunătățirea specializării resurselor umane din domeniul turismului	Organizarea instruirilor specialiștilor din domeniul turismului	2014 - 2020	APL II, LGSP, UNDP	22792	APL II
	Stimularea instruirilor specialiștilor din domeniul unităților turistice	2014 - 2020	Agenți economici, CCI, alte surse	*	APL II, ONG-uri

²² **Notă:** Comisia urmează să fie constituită din operatorii în domeniul turismului și să participe la luarea deciziilor în privința dezvoltării turismului și a organizării diferitor manifestații cultural turistice

²³ **Notă:** Din considerentul faptului că raionul dispune de un potențial turistic important, iar la nivel de guvernare locală nu există o funcție în acest sens, atragerea personalului calificat este o primă etapă în vedere dezvoltării acestui sector

	Stimularea voluntariatului în domeniul dezvoltării și promovării turismului ²⁴	2014 – 2020	*	*	APL II, agenți economici, ONG-uri
	Susținerea formării ghizilor turistici	2015 – 2016	Agenți economici, CCI, USAID, alți finanțatori	*	APL II, agenți economici
	Organizarea schimbului de bune practici în domeniul dezvoltării turismului cu partenerii interni și externi	2014 – 2020	APL II	216546	APL II

Obiectiv 2. Sporirea numărului de vizitatori turistici

PROGRAME	PROIECTE	PERIOADA DE IMPLEMENTARE	SURSA POTENȚIALĂ DE FINANȚARE	VALOAREA POTENȚIALĂ A PROIECTULUI	RESPONSABIL DE EXECUȚIE
Îmbunătățirea serviciilor de informare și promovarea turistică	Dotarea unei galerii de arte plastice în incinta Casei de Creație din orașul Rezina pe o suprafață de 70 m ²	2015 – 2017	APL II (10%), finanțatori externi	500.000	APL II
	Facilitarea deschiderii unui pavilion pentru vânzarea obiectelor de	2014 – 2016	APL II (10%), finanțatori	500.000	APL II, Programe ale

²⁴ **Notă:** Voluntariatul presupune stimularea implicării tinerilor în organizarea manifestațiilor turistice; totodată acesta presupune un dialog cu agenții economici, unde tinerii voluntari să se implice activ în mediul turismului de afaceri.

	meșteșugărit cu promovarea aplicării simbolicii locale pe teritoriul mănăstirii Saharna		externi		Ministerului Culturii, fonduri externe, inclusiv programe transfrontaliere
	Crearea și menținerea unei baze de date a tuturor tipurilor structurilor de primire cu funcțiuni de cazare turistică și elaborarea unor ghiduri privind structurile de primire cu funcțiuni de cazare turistică	2014	APL II, APL I, Sectorul privat	3750	APL II
	Semnalarea rutieră corespunzătoare a obiectivelor turistice și unităților de cazare	2014 – 2016	APL II, APL I, agenți economici	135000	APL II
	Crearea paginii web despre potențialul turistic al raionului, cu opțiunea de rulare în cel puțin trei limbi	2014	APL II	6.000	APL II
	Elaborarea și afișarea pe panourile informative a calendarului anual al evenimentelor, festivalurilor, târgurilor, expozițiilor	2014 – 2020	APL I, APL II	14.000	APL I, APL II
	Elaborarea ghidului video despre potențialul turistic al raionului	2015 – 2016	APL II, Fondul special pentru dezvoltarea și promovarea	32000	APL II

			turismului – Departamentul Dezvoltarea Turismului		
	Elaborarea materialelor promoționale și distribuirea acestora la principalele destinații turistice ²⁵	2014 - 2018	Agenți economici, APL II	47200	APL II, unitățile turistice
	Organizarea excursiilor de familiarizare pentru presa turistică	2014 – 2015	APL I, APL II, agenți economici	3000	APL II
Diversificarea produselor turistice	Elaborarea și organizarea programelor de concerte corale în aer liber, inclusiv concerte mănăstirești	2014 – 2020	APL II, APL I	7.000	APL I, APL II
	Organizarea târgurilor și expozițiilor de meșteșugărit și a obiectelor de artizanat	2015 – 2020	APL I, agenți economici, finanțatori externi	În curs de estimare	APL I
	Promovarea și organizarea practicării zborurilor cu parapanta, în preajma mănăstirii Saharna ²⁶	2014 - 2020	Agenți economici	Investiția agenților economici	APL I, APL II, agenți economici

²⁵ **Notă:** Drept materiale promoționale se vor utiliza: ghidurile turistice, materialele promoționale turistice și hărțile turistice (de dimensiuni mici și dimensiuni mari)

²⁶ **Notă:** rolul APL este de a iniția și dezvolta un dialog rezultativ cu agenții economici și de a identifica pîrghiile necesare pentru stimularea dezvoltării turismului aero

	Dezvoltarea și organizarea traseelor pedestre cu intercalarea participativă a formațiunilor etnofolclorice după categorii de vârste	2014 – 2020	APL II	*	APL II, APL I
	Crearea traseelor cu biciclete/ marcarea lor ca rută turistică cu indicatoare, pe o distanță de aproximativ 23 km, cu pornirea din orașul Rezina până la Mănăstirea Saharna	2014 – 2016	APL II, agenți economici	30000	APL II
	Dezvoltarea traseului meșteșugarilor din raionul Rezina și programul specific acestuia ²⁷	2014 – 2016	*	*	APL II, ONG-uri
	Dezvoltarea parteneriatului cu agenții economici în turismul fluvial	2015 – 2017	*	*	APL II
	Delimitarea zonelor pentru camparea turistică și instalarea bornelor și accesoriilor de suport ²⁸	2015 – 2017	APL II, Finanțatori externi	52000	APL II
Dezvoltarea infrastructurii turistice	Construcția și lansarea funcționării unor debarcadere pentru deservirea unor eventuale trasee turistice navale	2016 – 2017	APL I, APL II, agenți economici	35000	APL II

²⁷ **Notă:** traseul meșterilor va trece prin satele Pripiceni, Cinișeuți, Ignățeni unde sunt cunoscuți meșteri populari

²⁸ **Notă:** este necesar de amenajat două astfel de zone: una la intrarea în orașul Rezina, pe teritoriul viitorului parc al orașului și altă zonă în apropierea mănăstirii Saharna

	Delimitarea zonelor turistice și implementarea programelor de zonare turistică ²⁹	2015 – 2017	UNDP, APL I, APL II, alți finanțatori	1200000	APL II
	Crearea structurilor de primire turistică în apropierea zonelor turistice Țîpova și Saharna: pensiuni bungalouri turistice, pensiuni turistice ³⁰	2015 – 2019	Agenți economici, fonduri externe	În curs de estimare	APL II, APL I
	Modernizarea parcurilor și a zonelor de agrement din raion	2015 - 2016	Fondul Ecologic, FNDR, fonduri colectate de la locuitorii raionului	1300000	APL II, APL I, agenți economici

²⁹ **Notă:** asigurarea acestui obiectiv presupune instalarea și menținerea bornelor de hotar, anșlagurilor, panourilor informaționale

³⁰ **Notă:** tipurile structurilor de primire turistică urmează a fi definite în comun acord cu agenții economici și finanțatorii identificați, conform Normelor Metodologice de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și de servire a mesei/ HG. Nr. 643 din 27 mai 2003

PLANUL DE MONITORIZARE

Capacitatea administrativă/ administrație publică

Obiectiv 1. Îmbunătățirea serviciilor furnizate de CR Rezina

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Organizarea schimbului de experiență și vizitelor de studiu cu personalul din alte localități din Moldova și localități din străinătate	Numărul de vizite organizate în țară	10	10	10	11	12	12	12
		10.000	10.000	10.000	11.000	12.000	12.000	12.000
	Numărul de vizite organizate în străinătate	5	6	6	7	7	8	8
		25.500	30600	36720	42840	42840	48960	48960
Instruirea funcționarilor publici în scrierea, execuția și gestionarea proiectelor: managementul de proiecte	Numărul de persoane instruite	5	5	6	6	7	7	7
		7500	8625	10350	10950	12075	14000	14350
Instruirea funcționarilor publici în domeniul finanțelor publice și formarea bugetului	Numărul de persoane instruite	4	4	3	3	2	2	2
		6000	6000	4500	4500	3000	3000	3000
Instruirea funcționarilor publici în domeniul achizițiilor publice	Numărul de persoane instruite	4	5	5	5	6	6	6
		6000	7500	7500	7500	9000	9000	9000

Instruirea funcționarilor publici în domeniul limbilor străine	Numărul de persoane instruite	6	7	8	9	10	11	12
		18000	21000	24000	27000	30000	33000	36000
Instruirea funcționarilor publici în domeniul principiilor managementului strategic și a managementului prin obiective	Numărul de persoane instruite	2	3	3	4	4	5	5
		3000	4500	4500	6000	6000	7500	7500
Instruirea funcționarilor publici în domeniul PR-ului public și a transparenței actului decizional	Numărul de persoane instruite	3	4	4	5	5	5	6
		4500	6000	6000	7500	7500	7500	9000
Atragerea specialiștilor calificați în atragerea investițiilor, dezvoltarea turismului	Număr de specialiști	1	1					
Elaborarea sistemului de performanță a funcționarilor publice	Sistem elaborat							
Cooperare intercomunitară în vederea "regionalizării" funcțiilor APL I	Număr de acorduri semnate		1	2	2			
Proiectarea sistemului informațional	Sistem informațional realizat							
Elaborarea ghidului consilierului local	Ghid elaborat							

Dezvoltarea parteneriatului între CR Rezina cu companii de consultanță/instituție de cercetare	Acord de colaborare încheiat							
Constituirea comisiei de monitorizare a implementării planului strategic	Decizie de constituire a comisiei							

Obiectiv 2. Sporirea încrederii societății în administrația publică locală

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Elaborarea ghidului bunelor practici locale și rezultatele APL nivel I și II	Număr de ghiduri editate și distribuite	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500
		30.000	32.000	35.000	39.000	42.000	47.000	48.000
Elaborarea mecanismelor și procedurilor de desfășurare a consultărilor publice	Proceduri aprobate							
Modernizarea site-ului CR și crearea site-urilor intercomunitare ³¹	Site modernizat							

³¹ **Notă:** Site intercomunitar se referă la elaborarea site-urilor comune care să ofere informația referitoare la un cluster de comunități care sunt înfrățite sau care sunt asemănătoare după anumite principii

Editarea buchetelor informativi cu referire la rezultatele atinse de raion și diseminarea acestora	Buclete editate și diseminate	8750	8750	9000	9250	9500	9700	10000
		21875	21875	22500	23125	23750	24250	25000
Adoptarea în toate primăriile a proiectului privind "Elaborarea regulamentului cu privire la asigurarea transparenței – decizionale în cadrul autorităților publice locale"	Număr de regulamente elaborate	25						
instruirea continuă a agenților economici, societății civile și APL în domeniul guvernării participative locale, în domeniul capitalului social și angajamentului civic	Numărul de instruirii realizate	1	2	2	2			
		2000	4200	4800	5000			
Organizarea întâlnirilor publice pe cartiere ale primarilor, ale funcționarilor publici și ale consilierilor cu populație		Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Implementarea proiectelor "zilelor de guvernare"	Număr de evenimente organizate	2	2	2	3	3	3	4
Implicarea organizațiilor non guvernamentale în actul de	Număr de activități desfășurate în	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						

guvernare	comun							
Crearea grupurilor de inițiative locale		Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Elaborarea mecanismelor de conlucrare cu Asociația Antreprenorilor	Mecanisme elaborate							
Crearea unui mecanism de dialog electronic între APL și mediul de afaceri, prin crearea unei rubrici separate pe pagina web a CR	Mecanism elaborat							
Plasarea cutiilor "Vocea ta auzită de către APL" la toate primăriile, la instituțiile publice, centrele comerciale	Număr de cutii instalate	5	8					
		500	850					
Crearea Consiliului Tinerilor	Înregistrarea la APL, ca AO de nivel local							
Organizarea întâlnirilor de informare și încurajare a tinerilor de a se implica în activități de voluntariat	Număr de întâlniri de informare		2	3	4			
Implementarea proiectului	Proiect							

"Centrul de Tineret din Rezina"	implementat							
Elaborarea strategiei de tineret a raionului	Strategie elaborată							

Mediul de afaceri/Industrie/Investiții

Obiectiv 1. Stimularea și dezvoltarea spiritului antreprenorial

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Elaborarea și desfășurarea regulată a instruirilor în domeniul inițierii afacerilor	Număr de cursuri de instruire	15	17	17	18	20	20	20
		7.000	7.000	8.000	8.000	10.000	10.000	10.000
Diseminarea public a „Ghidului antreprenorului pe înțelesul tuturor” (plasarea pe pagina web a APL de nivelul I și II și alte mijloace)	Număr de ghiduri diseminate	150	1270	170	190	200	220	240
		2550	21590	2890	3230	3400	3740	4080
Extinderea incubatorului de afaceri și incubarea mai multor întreprinderi	Suprafață a incubatorului extinsă; Număr de întreprinderi incubate suplimentar			5	9	14		
Monitorizarea performanțelor activității economico-financiare a întreprinderilor din cadrul incubatorului de afaceri și mediatizarea rezultatelor acestora printr-o broșură a bunelor practici	Număr de broșuri diseminate	1000	1100	1250	1500	1500	1750	1800
		17000	18700	21250	25500	25500	29750	30600

Promovarea incubatorului de afaceri ca infrastructură de suport a antreprenoriatului în raionul Rezina în vederea incubării mai multor întreprinderi	Pagină web creată							
--	-------------------	--	--	--	--	--	--	--

Obiectiv 2.Sporirea competitivității producătorilor locali

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Crearea unui curs general de inițiere asupra lanțului valoric de producere	Număr de cursuri organizate	1	2	3	3	5	5	5
		7500	15000	22500	22500	37500	37500	37500
Asistarea IMM-urilor din mijloacele fondului pentru dezvoltarea IMM-urilor al Consiliului Raional pentru contractarea serviciilor de cercetare a pieții sau de planificare și prognozare a activității	Număr de întreprinderi asistate	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Acordarea asistenței necesare producătorilor locali în scrierea proiectelor de atragere a	Număr de întreprinderi locale asistate în scrierea proiectelor pentru	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						

granturilor externe	atragera finanțării							
Informarea antreprenorilor privind apelurile de concurs pentru vauchere inovationale și alte programe de finanțare a IMM-urilor (Intensificarea cooperării dintre CR, ME, ODIMM, AȘM, AITT)	*	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Elaborarea unui mecanism de ajustare a instruirii șomerilor de către Agenția de ocupare a forței de muncă, în conformitate cu cererea de forță de muncă pe piață	Mecanism elaborat							
Facilitarea cooperării dintre instituțiile de învățământ mediu de specialitate și superior și întreprinderile mari și mijlocii din raion. Organizarea stagiilor elevilor și studenților în cadrul întreprinderilor	Număr de stagii organizate	15	17	21	27	34	40	52
Susținerea agenților economici în organizarea vizitelor de studii a angajaților la întreprinderile localităților înfrățite cu raionul Rezina	Agenți economici susținuți financiar	3	4	4	4	4	5	5
		6000	10000	11000	11500	11700	12000	15000

Organizarea instruirilor pentru sectorul IMM cu privire la cadrul legislativ și normativ care reglementează domeniul achizițiilor publice organizate de Agenția de Achiziții Publice	Instruiri organizate	2	2	2	2	2	2	2
		6000	6000	6000	6000	6000	6000	6000
Crearea unei baze de date automatizată a ofertelor de bunuri și servicii ale producătorilor regionali	Bază de date elaborate							
Asigurarea antreprenorilor cu informații privind procedurile de export și noile ajustări în cadrul normativ de reglementare a comerțului exterior	Cursuri de instruire organizate	2	2	2	2	2	2	2
Elaborarea unui curs de instruire în domeniul asocierilor producătorilor, bunele practici în domeniu, avantaje și dezavantaje, formele de organizare, modul de gestiune, inclusiv posibilitatea de conducere a asociațiilor prin rotația președintelui.	Număr de cursuri de instruire organizate		2	2	2	2		

Analiza potențialului regional de dezvoltare a clusterelor (realizarea studiilor de oportunitate pentru dezvoltarea clusterelor pe tipuri de produse, identificarea constrângerilor de asociere a antreprenorilor, analiza modului de percepere a conceptului de cluster). Analiza interesului producătorilor în domeniul construcțiilor (industriei extractive, fabricării materialelor de construcții) într-o cooperare de tip clusterial.	Studiu elaborat		Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei				
Crearea unui parc industrial în raion	Studiu de fezabilitate realizat; Titlu de parc industrial obținut						

Obiectiv 3. Impulsionarea activității investiționale

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Finisarea creării profilului investițional al raionului	Profil investițional realizat							
Realizarea materialelor promoționale privind oportunitățile investiționale și plasarea informațiilor pe site-ul Consiliului Raional (analiza posibilității plasării acestora pe pagina web MIEPO)	Materiale promoționale diseminate	1000	1200	1250	1300	1500	1570	1600
		2500	3000	3125	3250	3750	3925	4000
Promovarea participării IMM-urilor la forumurile investiționale naționale și internaționale	Număr de întreprinderi susținute la forumuri	5	5	7	8	8	9	10
		6250	6250	8750	10000	10000	11250	12500
Mediatizarea acțiunilor de Responsabilitate Socială Corporativă a antreprenorilor locali	Seminare de informare organizate	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Elaborarea unui inventar al obiectelor de infrastructura fizică care ar putea fi servi ca obiecte investiționale	Studiu de inventariere realizat							

Crearea fondului de atragere a investițiilor	Regulament aprobat de către CR; Comisia de gestionare a fondului creată							
Consolidarea capacităților CR de dezvoltare a proiectelor publice private	Cursuri de instruire organizate	2	2	2	3	3	3	3

Agricultura

Obiectiv 1. Creșterea competitivității sectorului agroindustrial

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Campanie de informare a producătorilor agricoli privind consolidarea terenurilor	Seminare de informare organizate	5	8	10	12	7	4	2
		27500	44000	55000	66000	38500	22000	11000
Seminare de informare a deținătorilor de terenuri de a arenda terenurile agricole	Seminare de informare organizate	5	6	4	4			
Reabilitarea sistemelor de irigare din Solonceni și Saharna,	Lucrări de reabilitare organizate și finisate							
Restabilirea infrastructurii locale de irigare a exploatațiilor agricole	Proiectul de restabilire a infrastructurii de irigare atras și implementat							
Crearea punctelor de înșămânțare artificială a animalelor și stimularea creării fermelor	Puncte de înșămânțare artificială create		1	1	1	1		
			250000	250000	250000	250000		
Programe de instruire și suport pentru organizarea exploatațiilor agricole în structuri asociative	Cursuri de instruire organizate	2	3	3	3	3		
		14000	21000	23000	25000	27500		

Programe de instruire pentru tinerii agricultori în domeniul lansării și gestionării afacerilor	Cursuri de instruire organizate	5	6	6	8	8	9	10
		17500	21000	21000	28000	28000	31500	35000

Obiectiv 2.Dezvoltarea continuă a lanțurilor valorice

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dezvoltarea infrastructurii post-recoltare prin crearea întreprinderilor de colectare, ambalare, procesare și păstrare a producție agricole	Grup asociativ al agenților economici creat 4 întreprinderi create	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Stimularea asocierii producătorilor agricoli pentru procurarea tehnicii	Număr de asociații de producători agricoli create		1	1	1			
Informarea antreprenorilor rurali privind diversele oportunități de finanțare externă și acordarea asistenței pentru atragerea granturilor	Seminare de informare desfășurate	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						

Obiectiv 3. Dezvoltarea piețelor agricole

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Integrarea ofertelor producătorilor locali și promovarea produselor acestora pe piețele externe ale orașelor înfrățite	Contacte stabilite; Bază de date creată cu portofoliul de produse	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Crearea unui Centru de monitorizare a producției agricole, care ar deservi toți producătorii agricoli din raion.	Bază de date creată și actualizată	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Asistarea producătorilor agricoli în efectuarea cercetărilor de marketing și mediatizarea ideilor noi de afaceri	Studii sectoriale efectuate semestrial în domeniul agriculturii din raion	2	2	2	2	2	2	2

Obiectiv 4. Conservarea calității solurilor

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Informarea agricultorilor despre consecințele nerespectării asolamentului și lucrarea incorectă a solului	Seminare de informare organizate	4	8	8	12	12	14	14
		2800	5600	5600	8400	8400	9800	9800
	Ghiduri informative distribuite	1500	2500	3200	4600	6000	6500	8000
		10500	17500	22400	32200	42000	45500	56000

Asistență medicală

Obiectiv 1. Dezvoltarea și majorarea gradului de acces al populației la servicii medicale de calitate

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Programul raional de combatere a hepatitelor virale B, C și D	Programe teritoriale elaborate; Bază de date a bolnavilor cu hepatitele B, C și D elaborată; Măsuri profilactice organizate; Tehnică de sterilizare și instrumente medicale achiziționate; Sesiuni de informare organizate privind problemele de epidemiologie și profilaxie a hepatitelor virale	Pentru perioada de implementare a programului						
Programul raional de reducere a afecțiunilor determinate de	Acțiuni specifice	Pentru perioada de implementare a programului						

deficiența de fier și acid folic	programului realizate						
Programul raional de profilaxie și combatere a diabetului zaharat	▪ Persoane din grupul de risc luate la evidență; ▪ Populație informată privind menținerea masei corporale și practicarea culturii fizice; ▪ Persoane cu hipertensiune artificială, arterioscleroză, luate la evidență; ▪ Campanii de informare, educare și comunicare în domeniul profilaxiei și combaterii diabetului zaharat; ▪ Cabinete de endocrinologie dotate; ▪ Numărul persoanelor cu factori de risc investigate prin metoda testului oral de toleranță la glucoză ▪ Numărul copiilor asigurați cu glucometre și	Pentru perioada de implementare a programului					

	teste pentru determinarea nivelului glicemiei							
Programul raional de promovare a modului sănătos de viață	Seminare și vizite de informare organizate							
Programul raional de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală	▪ Număr de persoane testate anual; ▪ Număr de persoane ce au beneficiat de servicii de consiliere; ▪ Seminare de instruire în domeniul prevenirii HIV/SIDA organizate; ▪ Materiale informative elaborate și diseminate; ▪ Evenimente asociate cu HIV organizate;	Pentru perioada de implementare a programului						
Programul raional de Imunizări	Program realizat							
Programul raional de eradicare a tulburărilor prin deficit de iod	Program implementat conform deciziei CR Rezina							
Planul teritorial privind controlul tutunului	Plan implementat							

Planul teritorial privind controlul alcoolului	Plan implementat							
Programul raional de control al tuberculozei	Program implementat							
Programul raional de securitate transfuzională și autoasigurarea cu produse sanguine	Program implementat							

Obiectiv 2. Promovarea modului sănătos de viață

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Elaborarea ghidurilor de educare a populației privind promovarea modului sănătos de viață și distribuirea acestora în toate localitățile raionului	Ghiduri elaborate și diseminate	1200	1700					
		8400	11900					
Formarea partenerilor cu ONG-urilor în vederea promovării culturii medicale și educarea medicală a populației (în special a tinerilor și copiilor)	ONG-uri implicate în implementarea programelor raionale medicale, la etapa de educare a populației	Pentru perioada de implementare a programelor medicale raionale						

Obiectiv 3. Dezvoltarea capacităților și competențelor profesionale ale resurselor umane

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Organizarea schimbului de experiență și vizitelor de studiu cu personalul din alte localități din Moldova și localități din străinătate	Vizite de studiu organizate	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Instruirea medicilor și asistentelor medicale în domeniul	Medici și asistente medicale instruite							
Atragerea și motivarea tinerilor specialiști în raion	Tineri specialiști atrași;	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Avantajarea cadrelor medicale cu copii la serviciile preșcolare (ex.: includerea automată în grupurile de grădiniță)		Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Asigurarea cu spații locative	Spații locative acordate							

Obiectiv 4. Modernizarea instituțiilor spitalicești și sanitare din raion

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Modernizarea IMSP CMF Rezina	IMSP CMF modernizat	Etajul 2 al IMSP reparat		Secția de terapie IMSP reparată				
Inventarierea edificiilor medicale și dotarea acestora cu echipamentul necesar	Edificiile medicale dotate cu echipament							
Dotarea instituțiilor medicale cu aparataj medical modern și performant.	Instituții medicale dotate							
Conservarea energiei termice la sediile Instituțiilor medicale	Tehnologii de conservare a energiei instalate							

Protecție socială

Obiectiv 1. Dezvoltarea și eficientizarea prestării serviciilor sociale

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dezvoltarea serviciilor de asistență personală la domiciliu	Numărul de asistenți personali angajați	Numărul angajaților se stabilește prin normativul Ministerul Protecției Sociale și a Familiei, aproximativ 85 persoane						
Elaborarea strategiei de dezvoltare a serviciilor integrate de asistență socială	Strategie elaborată							
Mobilizarea cetățenilor și promovarea voluntariatului în sfera problemelor sociale prin intermediul informării acestora (mass-media, seminare, etc.)	Numărul de seminare de informare organizate	7	10	12	12	14	15	15
		8400	12000	14400	14400	16800	18000	18000
Organizarea schimbului de experiență și vizitelor de studiu cu personalul din alte localități din Moldova și localități din străinătate	Vizite de studiu în țară	10	10	10	11	12	12	12
		10000	10000	10000	11000	12000	12000	12000
	Vizite de studiu în străinătate	5	6	6	7	7	8	8
		25500	30600	36720	42840	42840	48960	48960
Instruirea personalului în domeniul	Personal instruit	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Atragerea și motivarea tinerilor specialiști în raion prin facilitățile sociale: oferirea tichetelor de masă sau locuințe, sau alte pârghii de atragere.	Personal tânăr calificat atras	2	3	3	4			

Obiectiv 2. Incluziunea persoanelor cu dizabilități în viața social-economică

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Elaborarea strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități în raion	Strategia de incluziune socială elaborată							
Adaptarea infrastructurii social-economice pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la servicii comunitare și spații publice	Numărul de edificii dotate	15	18	24	28	30	30	26
Facilitarea angajării în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități prin scutirea parțială de taxe locale a agenților economici	Decizie adoptată							
Susținerea creării unor întreprinderi sociale	Proiectul "Suntem la fel" implementat							
	Număr de persoane angajate în afaceri sociale	4	7	12	14	16	18	20

Sistemul educațional

Obiectiv 1. Funcționarea eficientă a sistemului de învățământ cât și sporirea calității serviciilor educaționale publice în raionul Rezina

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Formarea continuă a procesului de pregătire a cadrelor didactice.	Cadre formate	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Recalificarea cadrelor didactice	Cadre recalificate	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Valorificarea potențialului cadrelor didactice din învățământ cu stimulente sociale (domiciliu, tichete sociale, alte stimulente) pentru atragerea și menținerea acestora, în mediul rural – acordarea spațiilor pentru construcția caselor tinerilor specialiști în mediul rural. Susținerea în continuare cu suport unic financiar a tinerilor specialiști debutanți	Loturi de case acordate cadrelor didactice	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
	Tichete sociale acordate	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						

Susținerea cadrelor didactice privind creșterea profesională la nivel raional prin acordarea premiilor bănești, diplomelor de merit pentru rezultatele deosebite în cadrul concursului pedagogul anului și rezultatele elevilor în cadrul olimpiadelor raionale.	Număr de cadre didactice susținute	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Elaborarea schemelor și programelor de dotare cu echipamente personalizate TIC a instituțiilor educaționale	Lista necesarului de echipament aprobat							
Asigurarea și modernizarea instituțiilor de învățământ și grădiniți cu baza tehnico-materiale (mobiliier, materiale didactice, jucării, table, table interactive, terenuri de joc, tehnică de calcul, jucării, etc.).	Baza tehnico materială asigurată pentru edificiile educaționale	“Alexandru cel Bun”, Rezina LT “A. Puskin”, G Saharna Nouă, G Meșeni, G Gordinești. Sisteme de iluminare: L. Ignăței; L. Echimăuți.						
Lărgirea numărului de cercuri, secții sportive, filialelor din cadrul instituțiilor complementare (CCC, școala sportivă)	Numărul de cercuri și secții sportive create	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Dezvoltarea și diversificarea programelor extrașcolare.	Numărul programelor extrașcolare create	2	3	5	6	7	8	10
Procurarea echipamentelor și	Număr de softuri	10	10	10	10	20	20	25

softurilor educațional	educaționale procurate							
Inițierea laboratorului unui focus grup în elaborarea softurilor educaționale la unele discipline școlare	Focus grup creat							

Obiectiv 2. Promovarea educației incluzive drept prioritate educațională în vederea evitării excluderii

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Conlucrarea mediului de afaceri cu instituțiile de învățământ prin organizarea lecții practice pentru elevii.	Seminare de informare organizate	4	4	4	5	5	5	6
Implicarea ONG-uri cu instituțiile de învățământ prin organizarea diverselor evenimente, pentru implicarea și motivarea elevului.	Concursul jocurilor intelectuale desfășurate	Pentru întreaga perioadă de desfășurare a strategiei						
Încurajarea proceselor de creare a asociațiilor cadrelor didactice și de părinți în domeniul educației incluzive	Asociații create	1	2	4				
Diversificarea formelor și metodelor de formare	Evenimente organizate	6	6	6	6	7	7	8

profesională continuă: cursuri, training-uri, etc., la nivel raional		3300	3300	3300	3300	3850	3850	4400
Prestarea serviciilor prin realizarea terapiilor specifice (ludoterapeut, logopedie, chinoterapie.)	Centre de resurse create	3	3	3	4	4	5	5
Majorarea numărului de transport școlar elevilor din alte localități ca condiție absolut necesară în cazul creării școlilor de circumscripție și a centrelor educaționale școală-grădiniță.	Instituții de învățământ optimizate	Școala primară – Țăpova; Grădinița – Cogălniceni; Gimnaziu – Tarasova.						
	Număr de transport școlar asigurat	4	5	5	5	5	5	5

Sectorul energetic și eficiența energetică

Obiectiv 1. Îmbunătățirea eficienței energetice

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Elaborarea planurilor locale pentru eficiență energetică de către toate primăriile raionului Rezina	Planuri locale elaborate și aprobate	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Efectuarea auditurilor energetice pentru clădirile publice din raion	Auditul efectuat pentru grădinița de copii din satul Ripiceni – Răzești; Număr de instituții							
	Auditul efectuat pentru grădinița de copii nr. 2 din or. Rezina							
	Auditul efectuat pentru grădinița de copii nr. 6 din or. Rezina							
	Auditul efectuat pentru gimnaziul din s. Trifești							
	Auditul efectuat pentru							

	gimnaziul din s. Gordinești							
	Auditul efectuat pentru gimnaziul din s. Sîrcova							
	Auditul efectuat pentru Liceul Teoretic din s. Ignăței							
Efectuarea auditurilor energetice pentru sistemele de iluminat stradal din cadrul primăriilor	Raport de audit elaborat							
Contorizarea localităților din mediul rural	9 instituții supuse instalării contoarelor							
Amplasarea căsuțelor poștale și panourilor informative în toate primăriile raionului cu scopul de a distribui materialele (broșurele, pliantele) furnizate de Agenția pentru Eficiență Energetică	Panouri informative amplasate	17	14					
Lansarea concursului: "Alternative durabile de dezvoltare a raionului"	Număr de proiecte susținute financiar		3	5	4	4	5	
Organizarea seminare informative cu primarii și societatea civilă privind oportunitățile utilizării surselor	Număr de seminare de informare organizate	Cîte 2 seminare în fiecare localitate pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						

alternative de energie								
Realizarea studiului de oportunitate privind plantarea salciei energetice în zonele umede ale raionului	Studiu realizat							
Instalarea sistemelor solare de încălzire a apei în instituțiile de deservire socială din raion	Sisteme instalate la Azilul de bătrâni, Gimnaziul sin satul Saharna Nouă, Grădinița de copii din s. Ignăței							
	Sisteme instalate la grădinița de copii nr. 2 din or. Rezina							
	Sisteme instalate la grădinița de copii nr. 6 din or. Rezina							
	Sisteme instalate la grădinița de copii din s. Cinișeuți							
	Sisteme instalate la grădinița de copii din s. Țareuca, Țahnăuți							
	Sisteme instalate la grădinița de copii din s.							

	Solonceni, Mateuți							
	Sisteme instalate la grădinița de copii din s. Peciște, Echimăuți							
Instalarea cazanelor pe biomasă în instituțiile publice	Cazane instalate la: Azilul de bătrâni or. Rezina, Gimnaziul s. Saharna – Nouă, L/T „Alexandru cel Bun” Rezina, Casa de cultură s. Lalova, Grădinița de copii s. Ignăței, L/T S. Cuizăuca.-							
Instalarea diodelor luminescente	Instalarea LED-urilor în orașul Rezina							
	Iluminare stradală în satele: Saharna, Solonceni, Ciorna, Boșernița							
	Iluminarea stradală în satele: Mateuți, Ignăței, Echimăuți, Cinișeuți							

Sectorul mediul ambiant

Obiectiv 1. Asigurarea dezvoltării durabile a raionului prin prisma factorilor de mediu

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Crearea funcțiilor și secțiilor ecologice intercomunitare	Decizii intercomunitare aprobate							
Crearea mecanismelor de asigurare a elaborării planurilor locale de acțiuni în domeniul mediului pentru raion	Mecanisme elaborate							
Elaborarea planului local de acțiuni în domeniul mediului	Planuri locale aprobate pentru 25 primării							
Dezvoltarea sistemului de colectare, sistematizare și prezentare a rapoartelor statistice privind calitatea aerului atmosferic	Mecanism aprobat							
Susținerea acțiunii "Marșul Ecologic" privind identificarea focarelor și zonele cu risc de poluare	Acțiune organizată	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Elaborarea hărților și bazelor de date a terenurilor expuse la riscuri naturale. Implementarea planurilor	Hărțile terenurilor definitive; Plan de refacere a							

de refacere a terenurilor din zonele afectate	terenurilor elaborat.							
Campanie de sădire a arborilor și arbuștilor pe pantele terenurilor degradate	Suprafețe plantate, ha/ Număr de puieți sădiți	3/ 16500	4/ 22000	6/ 33000	6/ 33000	12/ 66000	14/ 77000	20/ 110000
Înverzirea și amenajarea spațiilor pentru petrecerea timpului liber		107250	143000	214500	214500	429000	500500	715000
Refacerea și gazonarea zonelor verzi aferente căilor publice și intersecțiilor								
Programe de combatere a eroziunii, înmlăștinirii, salinizării, alunecărilor de teren	Suprafață plantată, ha	80	85	95	100	100	100	100
Reabilitarea ecologică a râulețului Cogîlnic	Rîulețul Cogîlnic amenajat							
Reanimarea, amenajarea și crearea fișilor de protecție a obiectelor acvatic	Suprafețe reabilite	1 ha	1,5 ha	3 ha	3 ha	4 ha	4,5 ha	5 ha
Extinderea perdelelor forestiere de protecție a malurilor râurilor	Suprafețe forestiere extinse		0,7 ha	1,1 ha	2 ha			
Înlăturarea vegetației excesive din albiile minore ale râurilor	Lucrări de înlăturare a vegetației efectuate							

Implementarea proiectelor "Un aer curat pentru toți"	Acțiuni desfășurare							
Crearea grupurilor locale de ameliorare a mediului	Grupuri locale create		3	5	9			
Desfășurarea campaniilor de informare a populației privind problemele ecologice	Campanii de informare desfășurate	3	4	5	6	8	10	12
Implementarea proiectului: "o zi fără de mașina ta"	Manifestație organizată		Pentru perioada de desfășurare a proiectului					
Ocotirea ariilor naturale: - Amplasamentul de floră fosilă de lângă satul Ignăței, - Amplasamentul fosil de dinotriu din satul Pripiceni – Răzeși, - Cariera din Boșernița, - Argile etuliene de pe malul Nistrului, din satul Ciorna	Decizie aprobată							
Instalarea și reînnoirea inscripțiilor bornelor și panourilor informative pentru ariile naturale protejate de stat	Număr de inscripții instalate		6	8				
	Număr de inscripții reînnoite		4	5				

Îngrădirea arborilor din ariile naturale protejate de stat	Numărul arborilor îngrădiți	15	35	40				
Elaborarea mecanismelor de monitorizare și conservare a speciilor de plante rare a rezervației peisagistice Poiana-Curățura, între satele Poiana și Tarasova	Mecanism aprobat prin decizia consiliului							
Elaborarea mecanismelor de monitorizare și conservare a rezervației peisagistice Țîpova	Mecanism aprobat prin decizia consiliului							
Elaborarea mecanismelor de monitorizare și conservare a ariei naturale de stat "Saharna"	Mecanism aprobat prin decizia consiliului							

Managementul deșeurilor

Obiectiv 1. Dezvoltarea sistemului integrat al managementului deșeurilor

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Colectarea deșeurilor radioactive și periculoase	Eșuri reambalate și evacuate	Deșeurile chimice din satul Păpăuți evacuate și nimicite						
Lichidarea gunoiștilor neautorizate	Suprafețele de gunoiști neautorizate lichidate	Cu prioritate pentru următoarele localități: Cinișeuți, Cuizăuca, Bușeuca, Ghiduleni, Lalova, Ignăței, Mateuți, Păpăuți, Lipceni, Sîrcova, Gordinești, Țareuca, Țăhnăuți						
Efectuarea lucrărilor de recultivare a deșeurilor de la carierele existente	Lucrări de recultivare efectuate	Cariera Solonceni	Cariera Trifești	Cariera Ciorna				
Crearea asociațiilor de management al deșeurilor pentru regiunea: Rezina, Șoldănești, Telenești, Orhei	Asociație creată	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						

Asocierea inter-municipală a localităților Meșeni, Mateuți, Pereni, Lipceni, Păpăuți la serviciul de salubritate din orașul Șoldănești	Acorduri semnate							
Amenajarea platformelor corespunzător cerințelor tehnice și de amplasare	Platforme amenajate							
Închiderea și cultivarea depozitelor neconforme	Număr de depozite cultivate							
Crearea platformelor și dotarea acestora cu containere 1) deseuri nereciclabile - container din plastic de 1 m ³ ; 2) ambalaj/recipiente din plastic (PET și pungi de plastic) - container de plasa metalică de 1-2 m; 3) sticlă și metal - container din plastic (cu capac special) de 1 m ³ ; 4) hârtie și carton - container din plastic (cu capac special) de 660 l)	Platforme construite	5	12	14	17	20	20	21
		75000	180000	210000	255000	300000	300000	315000

Obiectiv 3. Organizarea campaniilor de informare a populației

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Educarea și informarea populației asupra efectului negativ al deșeurilor asupra mediului	Număr de seminare de informare organizate	27	42	47	50	52	54	54
Organizarea și susținerea de programe de educare în școli	Campanii de educare ecologică a elevilor	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Cooperarea cu agenții economici în promovarea unei culturi ecologice prin amplasarea materialelor informative	Număr de broșuri informative diseminate	3000	4500	6000	6800	7200	7900	9000

Aprovizionarea cu Apă și Canalizare

Obiectiv 1. Îmbunătățirea managementului de Aprovizionare cu Apă și Canalizare

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Elaborarea studiului de analiză diagnoză a operatorului de apă și canalizare	Studiu realizat		75.000					
Îmbunătățire parcului tehnic al operatorului de apă și canalizare	Excavator, autovehicul pentru evacuarea deșeurilor lichide, agregat de curățare a rețelelor de canalizare		1.000.000					
			Excavator	autovehicul pentru evacuarea deșeurilor lichide	agregat de curățare a rețelelor de canalizare			

Obiectiv 2. Revigorarea infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Extinderea rețelelor de apeducte pentru clusterul Mateuți Soloncenii, Tarasova	Lungimea rețelelor inergospodărești pentru apă potabilă	• Mateuți - 24660 m; • Soloncenii - 12620 m; • Tarasova - 10520 m						
Construcția stațiilor de pompare a apei pentru clusterul Mateuți, Soloncenii, Tarasova	Stație de pompare creată; rezervoare instalate	Mateuți: Stație de pompare -1 buc; Rezervorul cu apă cu volumul de – 500m³; Soloncenii: Stație de pompare -1 buc; Rezervorul cu apă cu volumul de – 200m³/ 2 buc.; Tarasova: Stație de pompare -1 buc; Rezervorul cu apă cu volumul de – 300m³/ 2 buc.;						
Extinderea rețelelor de apeducte pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, Lipcenii, Păpăuți, Țareuca,	Lungimea rețelelor inergospodărești pentru apă potabilă	• or. Rezina - 63990 m • Ciorna - 32660 m • Boșernița - 4870 m • Lipcenii - 7520 m • Țareuca - 18430 m						

Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova		• Țahnăuți - 32660 m • Piscărești - 6360 m • Sîrcova - 16110 m
Construcția stațiilor de pompare a apei pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, Lipcenii, Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova	Stație de pompare creată; rezervoare instalate	• or. Rezina: Rezervorul cu apă cu volumul de – 300m³; 1000 m³ • Ciorna: Rezervorul cu apă cu volumul de – 300m³ • Boșernița: Rezervorul cu apă cu volumul de – 156 m³ • Lipcenii: Rezervorul cu apă cu volumul de – 100m³ • Țareuca: Rezervorul cu apă cu volumul de – 500m³ • Țahnăuți: Rezervorul cu apă cu volumul de – 500m³ • Piscărești: Rezervorul cu apă cu volumul de – 500m³ • Sîrcova: Rezervorul cu apă cu volumul de – 500m³
Extinderea rețelelor de apeducte pentru clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești, Cogîlniceni	Lungimea rețelelor inergospodărești pentru apă potabilă	• Saharna: 6320 m • Saharna Nouă: 10380 m • Cinișeuți: 27680 m • Gordinești: 12620m • Pereni: 7520m • Trifești: 9760 m • Cogîlniceni: 10520 m
Construcția stațiilor de pompare a apei pentru clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești, Cogîlniceni	Stație de pompare creată; rezervoare instalate	• Saharna: Rezervorul cu apă cu volumul de – 100m³ • Saharna Nouă: Rezervorul cu apă cu volumul de – 200m • Cinișeuți: Rezervorul cu apă cu volumul de – 500 m³ • Gordinești: Rezervorul cu apă cu volumul de – 200m³ • Pereni: Rezervorul cu apă cu volumul de – 100m³ • Trifești: Rezervorul cu apă cu volumul de – 200m³ • Cogîlniceni: Rezervorul cu apă cu volumul de – 500m³
Extinderea rețelelor de apeducte pentru clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni,	Lungimea rețelelor inergospodărești pentru apă potabilă	• Țîpova: 3890 m • Horodiște: 10380 m • Lalova: 18400 m

Cuizăuca		• Otac: 10520 m • Bușeuca: 18400 m • Ghidleni: 12000 m • Cuizăuca: 18400 m						
Construcția stațiilor de pompare a apei pentru clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni, Cuizăuca	Stație de pompare creată; rezervoare instalate	• Țîpova: Rezervorul cu apă cu volumul de – 50m³ • Horodiște: Rezervorul cu apă cu volumul de – 300m³ • Lalova: Rezervorul cu apă cu volumul de – 300 m³ • Otac: Rezervorul cu apă cu volumul de – 150 m³ • Bușeuca: Rezervorul cu apă cu volumul de – 300m³ • Ghidleni: Rezervorul cu apă cu volumul de – 200m³ • Cuizăuca: Rezervorul cu apă cu volumul de – 300m³						
Extinderea rețelelor de apeducte pentru clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni	Lungimea rețelelor inergospodărești pentru apă potabilă	• Meșeni: 7620 m • Ignăței: 14330 m • Peciște: 24660 m • Roșcani: 2630 m • Pripiceni-Răzeni: 9760 m						
Construcția stațiilor de pompare a apei pentru clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni	Stație de pompare creată; rezervoare instalate	• Meșeni: Rezervorul cu apă cu volumul de – 200m³ • Ignăței: Rezervorul cu apă cu volumul de – 500m³ • Peciște: Rezervorul cu apă cu volumul de – 500 m³ • Roșcani: Rezervorul cu apă cu volumul de – 100 m³ • Pripiceni-Răzeni: Rezervorul cu apă cu volumul de – 300m³						
Construcția rezervoarelor de acumulare a apelor uzate pentru toate clusterele	Număr de rezervoare create	8						
		Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Reabilitarea și punerea în	Număr de fântini	3	4	4	5	5	5	5

funcțiune a fântânilor arteziene	arteziene reabilitate	900 mii	1200 mii	1200 mii	1500 mii	1500 mii	1500 mii	1500 mii
Efectuarea studiilor de fezabilitate pentru sistemul de canalizare și epurare a apelor uzate a clusterului Mateuți Solonceni, Tarasova	Studii de fezabilitate realizate	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Extinderea rețelelor de canalizare pentru satele Mateuți Solonceni, Tarasova	Lungimea rețelelor interioare gospodărești extinse	• Mateuți - 18560 m • Solonceni - 6720 m • Tarasova - 5280 m						
Construcția stațiilor de epurare a apelor uzate pentru satele Mateuți Solonceni, Tarasova	Stații de epurare construite	• Mateuți - TП 902 – 1 – 136,88 (TIP 2), Capacitatea statiei – 213,72m³/zi • Solonceni - TП 902 – 1 – 136,88 (TIP 2), Capacitatea statiei – 117,50 m³/zi • Tarasova - TП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 75,0 m³/zi						
Construcția stațiilor de pompare a apelor uzate pentru satele Mateuți Solonceni, Tarasova	Număr de stații de pompare a apelor construite	• Mateuți - 3 • Solonceni - 2 • Tarasova - 3						
Efectuarea studiilor de fezabilitate pentru sistemul de canalizare și epurarea a apelor uzate pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița,	Studii de fezabilitate realizate	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						

Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova		
Extinderea rețelilor de canalizare pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova	Lungimea rețelilor interioare gospodărești extinse	• or. Rezina - 41360 m • Ciorna - 19860 m • Boșernița - 4030 m • Păpăuți - 6860 m • mii lei • Țareuca - 11442 m • Țahnăuți - 19855 m • Piscărești - 2760 m • Sîrcova - 14890 m
Construcția stațiilor de epurare a apelor uzate pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, , Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova	Stații de epurare construire	• or. Rezina - ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 1720 m³/zi • Ciorna - ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 151,24 m³/zi • Boșernița - ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 42,0 m³/zi • Păpăuți - ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 64,0 m³/zi • Țareuca - ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 181,0 m³/zi • Țahnăuți - ТП 902 – 1 – 136,88 (TIP 2), Capacitatea statiei – 149,0 m³/zi • Piscărești - ТП 902 – 1 – 136,88 (TIP 2), Capacitatea statiei – 49,0 m³/zi • Sîrcova - ТП 902 – 1 – 136,88 (TIP 2), 133,88(TIP 1),,, Capacitatea statiei – 220,0 m³/zi
Construcția stațiilor de pompare a apelor uzate pentru clusterul: or. Rezina, Ciorna, Boșernița, Păpăuți, Țareuca, Țahnăuți, Piscărești, Sîrcova	Număr de stații de pompare a apelor construite	• or. Rezina - 2 • Ciorna - 4 • Boșernița - 2 • Păpăuți - 1 • Țareuca - 3 • Țahnăuți - 5 • Piscărești - 1 • Sîrcova - 4

Efectuarea studiilor de fezabilitate pentru sistemul de canalizare și epurare a apelor uzate pentru satele din clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești, Cogîlniceni	Studii de fezabilitate realizate	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei
Extinderea rețelelor de canalizare pentru clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești, Cogîlniceni	Lungimea rețelelor interioare gospodărești extinse	• Saharna: 2760 m • Saharna Nouă: 7570 m • Cinișeuți: 22490 m • Gordinești: 6720 m • Pereni: 6860 m • Trifești: 6186 m • Cogîlniceni: 5280 m
Construcția stațiilor de epurare a apelor uzate pentru clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni, Trifești, Cogîlniceni	Stații de epurare construite	• Saharna: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 53,0m³/zi • Saharna Nouă: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 106,0m³/zi • Cinișeuți: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 362,0 m³/zi • Gordinești: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 125,0 m³/zi • Pereni: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 62,0 m³/zi • Trifești: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 96,0m³/zi • Cogîlniceni: TPI 902 – 1 – 136,88 (TIP 2), Capacitatea statiei – 150,0m³/zi
Construcția stațiilor de pompare a apelor uzate pentru clusterul: Saharna, Saharna Nouă, Cinișeuți, Gordinești, Pereni,	Număr de stații de pompare a apelor construite	• Saharna: 1 • Saharna Nouă: 3 • Cinișeuți: 5 • Gordinești: 2 • Pereni: 1

Trifești, Cogîlniceni		• Trifești: 3 • Cogîlniceni: 2
Efectuarea studiilor de fezabilitate pentru satele din clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni, Cuizăuca	Studii de fezabilitate realizate	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei
Extinderea rețelelor de canalizare pentru clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni, Cuizăuca	Lungimea rețelelor interioare gospodărești extinse	• Țîpova: 2360 m • Horodiște: 7570 m • Lalova: 10730 m • Otac: 5280 m • Bușeuca: 10430 m • Ghiduleni: 8490 m • Cuizăuca: 10730 m
Construcția stațiilor de pompare a apelor uzate pentru satele din clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni, Cuizăuca	Număr de stații de pompare a apelor construite	• Țîpova: 2 • Horodiște: 3 • Lalova: 2 • Otac: 1 • Bușeuca: 2 • Ghiduleni: 4 • Cuizăuca: 2
Construcția stațiilor de epurare a apelor uzate pentru satele din clusterul: Țîpova, Horodiște, Lalova, Otac, Bușeuca, Ghiduleni,	Stații de epurare construire	• Țîpova: ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 28,0m³/zi • Horodiște: ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 100,0m³/zi • Lalova: ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 140,0 m³/zi • Otac: ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 76,0 m³/zi • Bușeuca: ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 125,0 m³/zi • Ghiduleni: ТП 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea statiei – 115,0m³/zi

Cuizăuca		Cuizăuca: TPI 902 – 1 – 136,88 (TIP 2), Capacitatea stației – 130,0m³/zi						
Extinderea rețelelor de canalizare pentru clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni	Lungimea rețelelor interioare gospodărești extinse	- Meșeni: 5603 m - Ignăței: 11000 m - Peciște: 18560 m - Roșcani: 2160 m - Pripiceni – Răzeni: 6186 m						
Construcția stațiilor de epurare a apelor uzate pentru clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni	Stații de epurare construite	- Meșeni: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea stației – 150,0m³/zi - Ignăței: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea stației – 300,0m³/zi - Peciște: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea stației – 250,0 m³/zi - Roșcani: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea stației – 5,0 m³/zi - Pripiceni – Răzeni: TPI 902 – 1 – 133,88 (TIP 1), Capacitatea stației – 112,0 m³/zi						
Construcția stațiilor de pompare a apelor uzate pentru clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni	Număr de stații de pompare a apelor construite	- Meșeni: 2 - Ignăței: 1 - Peciște: 3 - Roșcani: 1 - Pripiceni – Răzeni: 3						
Efectuarea studiilor de fezabilitate pentru satele din clusterul: Meșeni, Ignăței, Peciște, Roșcani, Pripiceni-Răzeni	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei							
Reabilitarea stației de epurare a Penitenciarului Nr. 17	Stație de epurare reabilitată							

Infrastructura transporturilor

Obiectiv 1. Îmbunătățirea calității drumurilor

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Realizarea unui studiu de fezabilitate privind construcția și reabilitarea drumurilor locale								
Reabilitarea rețelei de drumuri locale	Drumul R 20 Lalove		10 km	10 km				
			80 mil	80 mil				
	Drumul R 20 Meșeni				10 km	10 km		
					80 mil	80 mil		
	Drumul R 13 Tarasova						10 km	10 km
							80 mil	80 mil

Cultura

Obiectiv 1. Asigurarea unui mediu cultural durabil în raionul Rezina prin promovarea creativității artistice și punere în valoare a patrimoniului cultural

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inventarierea culturală și elaborarea registrului raional al patrimoniului cultural imaterial pentru a fi ca parte componentă a Registrului național al patrimoniului cultural imaterial.	Registrul raional al patrimoniului cultural imaterial elaborat							
Elaborarea unui plan de organizare a orelor de educație artistică/cultural, în instituțiile de învățământ din raionul Rezina în colaborare cu oamenii de creație.	Plan elaborat anual							
Crearea paginii web al patrimoniului cultural din raionul Rezina	Pagina web elaborată							
Editarea broșurii „Carte de vizită” cu caracter educativ și informativ de protejare a patrimoniului cultural destinate publicului din raion și din afară cât și pentru cel de peste hotare.	Materiale informative diseminate		1500	1500	1500	1500	1500	1000
			7500	7650	7803	7959	8118	5100
Dezvoltarea programelor interculturale comune cu raioanele/ regiunile ”înfrățite”	Programe interculturale comune realizate	1	1	1	1	1	1	1

Consolidarea eforturilor de organizare a festivalurilor, tirgurile și expoziții din raion în scopul dezvoltării capacităților meșterilor populari și orientarea profesională a tinerei generații.	Tîrguri și expoziții în domeniul meșteșugăritului popular organizare	1	2	2	2	3	3	3
		1500	3300	3300	3300	4950	4950	4950
Organizarea „Tîrgului de Olari” în satul Cinișneuț	Număr de meșteri olari care participă la eveniment	20	20	20	20	25	25	28

Obiectiv 2. Promovarea și dezvoltarea culturii de lectură în raionului Rezina

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Asigurarea accesului pentru formarea profesională a specialiștilor în domeniul bibliotecar	Număr de persoane instruite în domeniul bibliotecar	10	10	10	15	15	15	15
		15000	15000	15000	22500	22500	22500	22500
Integrarea bibliotecii raionale Rezina în sistemul SIBIMOL	Sisteme SIBIMOL instalate							
Dotarea bibliotecilor publice la nivel local cu tehnică de calcul și conexiune la internet de bandă largă în mediul rural.	Număr de biblioteci dotate	3	3	3	4	4	4	5
		30000	30000	30000	40000	40000	40000	50000
Evaluarea stării tehnice a bibliotecilor din raion	Evaluarea tehnică efectuată							
Reabilitarea și modernizarea infrastructurii bibliotecilor din raion	Reabilitarea edificiilor		Biblioteca Publică Raională "M. Eminescu", BP s. Ciorna, BP s. Mateuți, BP s. Horodiște, BP s. Cuzăuca, BP s. Ignăței, BP s. Saharna					

	bibliotecare		Nouă				
			Pentru perioada de implementare a strategiei				
Crearea unui PPP cu un agent economic care să creeze o mini cafenea combinată cu lectura							

Obiectiv 3. Dezvoltarea infrastructurii culturale în raionul Rezina

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Reabilitarea edificiilor culturale în mediul rural	Instituții culturale reabilite	Casa de cultură în orașul Rezina (sala mare de concerte), Casa de cultură Ignăței, Casa de cultură Lalova, Cămin de cultură Lipcenii, Casa de Cultură Mateuți, Cămin de cultură Minceni de Sus, Cămin de cultură Piscărești, Cămin de cultură Saharna Nouă, Cămin de cultură Saharna , Cămin de cultură Pripiceni						
		55000000						
	Reabilitarea cimitirului evreiesc	Sursa de finanțare va fi identificată pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
	Salvgardarea monumentului de cultură "Fântâna Ardelenilor"							
Dotarea cu aparataj sonor, costume naționale, instrumente muzicale casele de cultură din raionul Rezina și mediul rural	Număr de aparate sonore achiziționate	4	4	4	4	5	5	5
	Număr de instrumente	5	5	5	5	6	6	6

	muzicale achiziționate							
	Număr de costume naționale achiziționate	10	10	10	10	10	10	10

Sport

Obiectiv 1. Dezvoltarea culturii fizice și sportului prin promovarea unui mod de viață sănătos a cetățenilor din raionul Rezina

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Susținerea sportivilor de performanță prin acordarea burselor pentru rezultate deosebite	Valoarea burselor acordate	7000	12000	14000	17000	19000	25000	30000
Elaborarea programelor desfășurării evenimentelor sportive la nivel de APL I	Lista programelor și manifestațiilor sportive aprobată anual	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Promovarea și dezvoltarea diferitor secții sportive și practicarea antrenamentelor la diferite probe de sport.	Secția de box creată							
	Secția de tenis de masă creată							
	Secția de tenis de câmp creată							
	Secția de fotbal feminin creată							
Asigurarea instituțiilor sportive cu baza	Seturi de	1	1	1	2	2	2	2

tehnico-materiale (utilaj sportiv, inventar, etc.).	materiale și echipament sportiv achiziționat	20000	20000	30000	30000	40000	40000	40000
Susținerea specialiștilor, inclusiv la vârsta de pensionare, dar cu capacități fizice și profesionale bune, de a continua orele de cultură fizică și antrenament.	Numărul specialiștilor angajați care conduc secțiile sportive	1	3	5				
Construcția și amenajarea Complexului Sportiv Raional	Complex sportiv construit	Finanțarea va fi identificată pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Construcția terenurilor sportive în localitățile Lalova, Cuizovca, Mateuți, Ignăței, Cinișeuți și or.Rezina	Terenuri amenajate							

Turism

Obiectiv 1. Îmbunătățirea serviciilor turistice

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Actualizarea strategiei de dezvoltare a turismului raional	Potențialul și resursele turistice identificate; Plan de acțiune elaborat pentru o perioadă de 7 ani, în funcție de proiectele planului strategic							
Elaborarea programului de aglomerare turistică	Program și model de aglomerare/cluster turistic descrisă și aprobată							
Elaborarea strategiei de marketing turistic	Politicile și strategiile de marketing turistic descrise și aprobate							
Definirea și promovarea elementelor brandului turistic	Elementele brandului turistic aprobate și mediatizate							

Crearea centrului de informare turistică în cadrul căminului cultural din orașul Rezina	Proiect elaborat; Centru turistic creat și dotat cu echipamentul și accesoriile necesare							
Dezvoltarea programului de credite preferențiale pentru spațiile rurale, familiilor sau agenților economici care intenționează deschiderea unităților de primire turistică								
Crearea unei comisii în domeniul turismului, pe lângă aparatul președintelui raionului	Structura comisiei aprobate; Regulament de funcționare al comisiei aprobat							
Crearea funcției de dezvoltare a turismului raionului	Persoană calificată angajată; State de personal aprobate.							
Organizarea instruirilor specialiștilor din domeniul turismului	Seminare participante	2	2	3	3	3	3	4
		2200	2255	3410	3413	3471	3471	4574

Stimularea instruirilor specialiștilor din domeniul unităților turistice		Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Stimularea voluntariatului în domeniul dezvoltării și promovării turismului	Voluntari care promovează turismul raional	4	8	10	12	12	16	28
Susținerea formării ghizilor turistici								
Organizarea schimbului de bune practici în domeniul dezvoltării turismului cu partenerii interni și externi	Vizite de schimb organizate	2	2	4	4	4	6	6
		15000	15375	30750	30769	31538	46538	46577

Obiectiv 2. Sporirea numărului de vizitatori turistici

PROIECTE	Indicatori de monitorizare	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dotarea unei galerii de arte plastice în incinta Casei de Creație din orașul Rezina pe o suprafață de 70 m ²	Proiect elaborat; Galerie de arte plastice dotată							
Facilitarea deschiderii unui pavilion pentru vânzarea obiectelor de meșteșugărit cu promovarea aplicării simbolicii	Pavilion construit în zona turistică Saharna							

locale pe teritoriul mănăstirii Saharna								
Crearea și menținerea unei baze de date a tuturor tipurilor structurilor de primire cu funcțiuni de cazare turistică și elaborarea unor ghiduri privind structurile de primire cu funcțiuni de cazare turistică	Masă rotundă cu agenții economici din domeniul turismului organizată pentru participarea acestora la furnizarea informației pentru baza de date;							
	Ghiduri elaborate și diseminate	750						
		3750						
Semnalarea rutieră corespunzătoare a obiectivelor turistice și unităților de cazare	Bill-boarduri stradale instalate: la intrarea în raion și la intrarea în oraș	2						
		30000						
	Indicatoarea rutiere instalate ³²	15	15	15				
		45000	45000	45000				
Crearea paginii web despre potențialul turistic al raionului, cu opțiunea de rulare în cel puțin trei	Pagina web elaborată							

³² Lalova: 10 indicatoare; Trifești: 2 indicatoare; Pripiceni: 4 indicatoare; Ignăței: 2 indicatoare; Cinișeuți: 2 indicatoare; Țahnăuți (Druță Park): 3 indicatoare; Mateuți: 2 indicatoare; Rezina: 10 indicatoare; Saharna: 10 indicatoare

limbi								
Elaborarea și afișarea pe panourile informative a calendarului anual al evenimentelor, festivalurilor, târgurilor, expozițiilor	Calendare afișate	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Elaborarea ghidului video despre potențialul turistic al raionului	Rulaj video creat							
Elaborarea materialelor promoționale și distribuirea acestora la principalele destinații turistice	Materiale promoționale diseminate	2500	4200	4900	5800	6200		
		5000	8400	9800	11600	12400		
Organizarea excursiilor de familiarizare pentru presa turistică	Excursii organizate	1	2					
Elaborarea și organizarea programelor de concerte corale în aer liber, inclusiv concerte mănăstirești	Concerte și manifestații organizate	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Organizarea târgurilor și expozițiilor de meșteșugărit și a obiectelor de artizanat	Târguri și expoziții organizate		Pentru perioadă de implementare a strategiei					
Promovarea și organizarea practicării zborurilor cu	Zonă din regiunea Saharna identificată și	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						

parapanta, în preajma mănăstirii Saharna	amenajată							
Dezvoltarea și organizarea traseelor pedestre cu intercalarea participativă a formațiunilor etnofolclorice după categorii de vârste	Trasee pedestre identificate și dezvoltate	Pentru întreaga perioadă de implementare a strategiei						
Crearea traseelor cu biciclete/ marcarea lor ca rută turistică cu indicatoare, pe o distanță de aproximativ 23 km, cu pornirea din orașul Rezina până la Mănăstirea Saharna	Indicatoare instalate	3	3	4				
		9000	9000	12000				
Dezvoltarea traseului meșteșugarilor din raionul Rezina și programul specific acestuia	Program de organizare descris și aprobat; Indicatoare instalate							
Dezvoltarea parteneriatului cu agenții economici în turismul fluvial	Parteneriat organizat							
Delimitarea zonelor pentru camparea turistică și instalarea bornelor și accesoriilor de suport	Zone amenajate							
Construcția și lansarea	Debarcader construit							

funcționării unor debarcadere pentru deservirea unor eventuale trasee turistice navale								
Delimitarea zonelor turistice și implementarea programelor de zonare turistică	Zone turistice delimitate							
Crearea structurilor de primire turistică în apropierea zonelor turistice Țîpova și Saharna: pensiuni bungalouri turistice, pensiuni turistice	Locuințe existente amenajate;		1	2	2	2	1	
	Unități nou construite		2	2	4	1		
Modernizarea parcurilor și a zonelor de agrement din raion	Număr de parcuri amenajate		1	1				